

KPSS
2024

KAMP NOTLARI

Genel Yetenek
Genel Kültür

PEGEM AKADEMİ

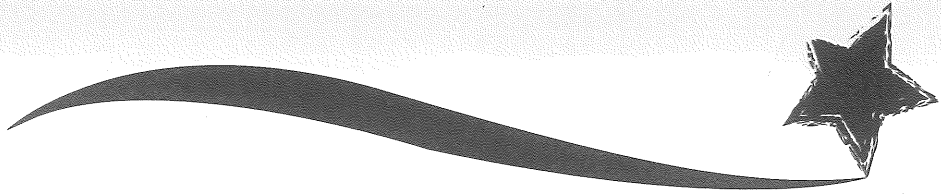
PEGEMKAMPUS

565131595

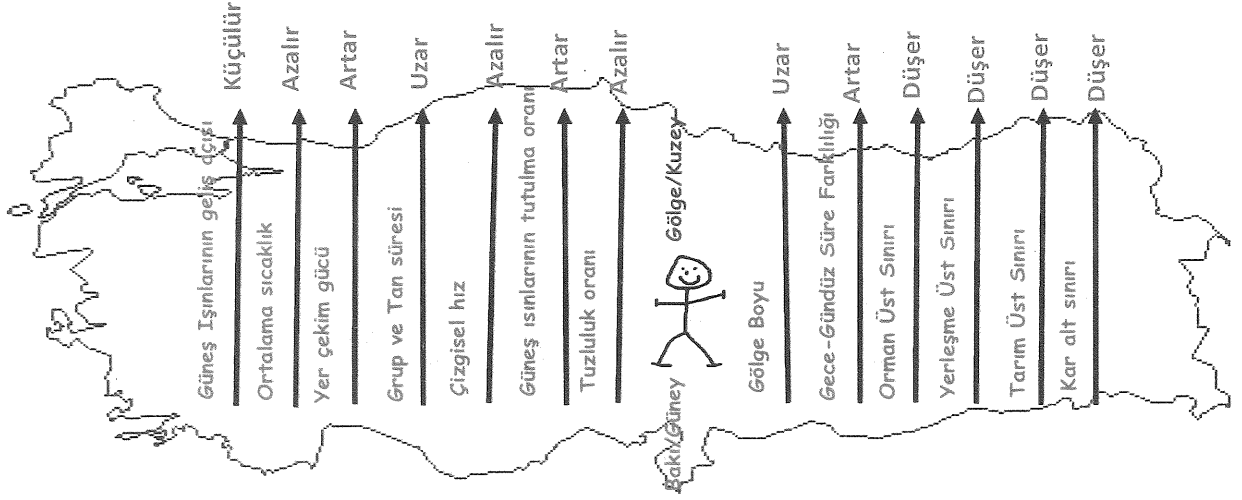
AKTIVASYON KODU

2023 - 2024
GYGK
COĞRAFYA TEKRAR

COĞRAFYA: ALTIN KURALLAR

- ↳ Sadece / Yalnızca
- ↳ Tamamı-hepsi-bütünü-tümü
- ↳ Soru kökü: Daha az / Daha fazla
- ↳ Doğru bilinen yanlışlar

A B C D

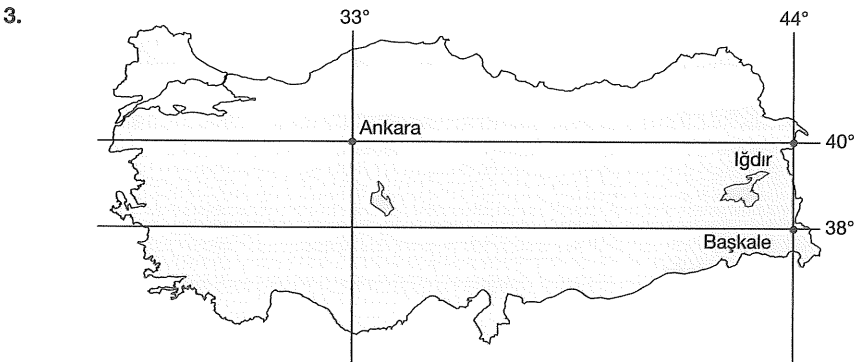
AYNI BOYLAM ÜZERİNDE GÜNEŞ !!

1. Aşağıdakilerin hangisinde 21 Haziran'da belirtilen doğrultuda hareket edildiğinde hem gündüz süresi uzar hem de yerel saat daha geri olur?
- A) İzmir'den Van'a
 - B) Sinop'tan Muğla'ya
 - C) Adana'dan Edirne'ye
 - D) Antalya'dan Ardahan'a
 - E) Samsun'dan Adıyaman'a

2. Türkiye kışın genellikle kuzey sektörlü soğuk ve nemli hava kütlelerinin, yazın ise güney sektörlü sıcak ve kuru hava kütlelerinin etkisinde kalır.

Bu durum Türkiye'nin başlıca hangi özelliğinden kaynaklanmaktadır?

- A) Orta kesimlerinde geniş düzlüklerin bulunmasından
- B) Üç tarafının denizlerle çevrili olmasından
- C) Kuzeyinde ve güneyinde yüksek dağ sıralarının bulunmasından
- D) Ortalama yükseltisinin fazla olmasından
- E) Mutlak konumundan

Yukarıdaki haritada Ankara, Iğdır ve Başkale'nin coğrafi koordinatları verilmiştir.

Yalnızca haritadaki bilgilerden yararlanarak aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşamaz?

- A) 21 Aralık'ta Başkale'de gündüz süresi Ankara'dan uzundur.
- B) 21 Haziran'da Iğdır'da Başkale'den daha uzun gündüz yaşanır.
- C) Verilen kentlerin hepsinde 23 Eylül'de güneş doğduktan 12 saat sonra batar.
- D) En uzun günle en kısa gün arasındaki farkın en fazla olduğu yer Başkale'dir.
- E) Iğdır'ın yerel saati Ankara'ninkinden daha ileridir.

4. Aşağıdakilerden hangisi Türkiye'nin Kuzey Yarım Küre'de yer aldığı bir göstergesi olamaz?

- A) Akdeniz Bölgesi'ndeki akarsuların kuzeyden güneye doğru akması
- B) Karadeniz Bölgesi'nde, aralık ayında, gündüz süresinin İç Anadolu Bölgesi'nden daha kısa olması
- C) Marmara Bölgesi'nin yıl boyunca güneş ışınlarını Ege Bölgesi'nden daha eğik alması
- D) Toros Dağları'nın güneye bakan yamaçlarının kuzey yamaçlarından daha sıcak olması
- E) Coğrafi bölgelerin tümünde kuzey sektörlü rüzgârların sıcaklığı düşürmesi

ANADOLU'NUN GENEL ÖZELLİKLERİ

- ↳ Yer şekilleri yüksek ve engebeldir.
- ↳ Batısından doğusuna doğru ortalama yükselti artmaktadır.
- ↳ Üç tarafı denizlerle çevrili yarımada özelliğindedir.
- ↳ Dağlar genelde doğu-batı yönlü uzanmaktadır

TÜRKİYE'DE DAĞLIK VE ENGEBELİ YERLERDE

- ↳ Tarım alanları dar ve parçalıdır.
- ↳ Tarımda makineleşme zordur.
- ↳ Ulaşım zor ve pahalıdır.
- ↳ Akarsuların yatak eğimi fazladır.
- ↳ Yağış miktarı fazladır.
- ↳ Gerçek sıcaklık ile indirgenmiş sıcaklık arasındaki fark fazladır.
- ↳ Gerçek alan ile izdüşümü alan arasındaki fark fazladır.
- ↳ Sanayi ve ticaretin gelişmesi zordur.
- ↳ Genellikle göç verir.
- ↳ Tarımsal nüfus yoğunluğu fazladır.

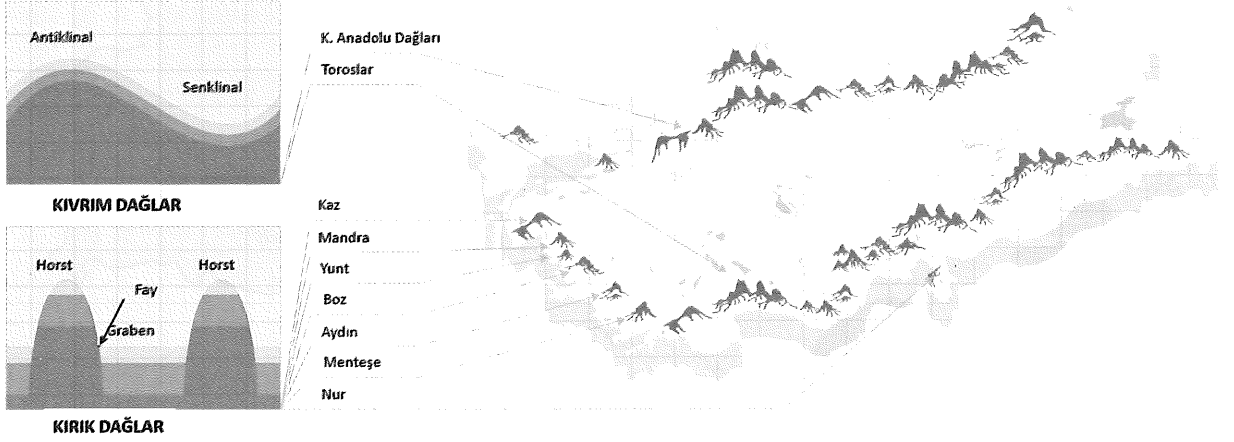
Bölgeler

1. Doğu Anadolu	Hakkari - Yukarı Murat Van
2. Karadeniz	Doğu Karadeniz
3. Akdeniz	Antalya Bölümü
4. Ege	Menteşe Yöresi
5. İç Anadolu	Yukarı Kızılırmak
6. Güneydoğu Anadolu	Dicle
7. Marmara	Yıldız Dağları

TÜRKİYE'DE OROJENEZ SONUCU OLUŞAN DAĞLAR

Orojenez

5.

- I. İstanbul ve Çanakkale boğazları
- II. Kuzey Anadolu ve Toros dağları
- III. Çukurova, Bafra ve Çarşamba deltaları

Yukarıdakilerden hangilerinin oluşumunda orojenik hareketler etkili olmuştur?

- A) Yalnız I
- B) Yalnız II
- C) Yalnız III
- D) I ve II
- E) II ve III

6.

- I. Uzunyayla platosunda buzul şekilleri yaygındır.
- II. Cihanbeyli platosunda derin kanyon vadiler yaygındır.
- III. Kapadokya platosunda volkanik şekiller yaygındır.

Türkiye'nin platolarıyla ilgili yukarıdaki ifadelerden hangileri doğrudur?

- A) Yalnız I
- B) Yalnız II
- C) Yalnız III
- D) I ve II
- E) II ve III

7. Doğu Anadolu, Akdeniz ve Karadeniz bölgelerindeki sıradağlarla ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

- A) Etkin volkanlara rastlanır.
- B) Alp orojenezi döneminde oluşmuşlardır.
- C) Genelde yükseltileri 1500 m'yi geçer.
- D) Bazıları 4. zaman buzullaşmasından etkilenmişlerdir.
- E) Genelde doğu-batı yönünde uzanırlar.

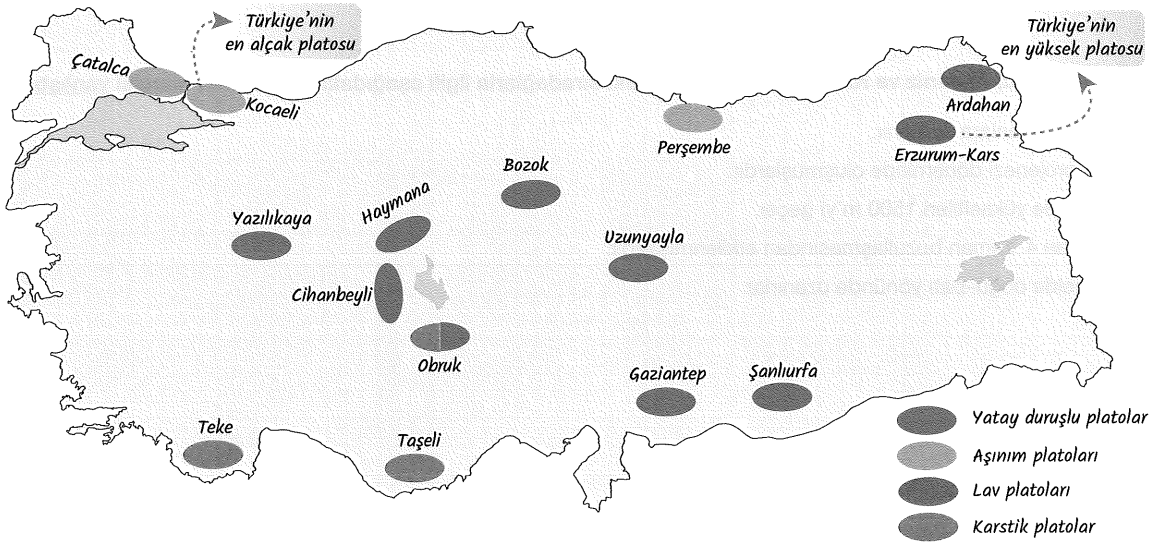
Deltalar

8. Aşağıdaki ova ve oluşum kökeni eşleştirmelerinden hangisi yanlıştır?

- A) Elmalı - Karstik
- B) Bafra - Delta
- C) Nazilli - Tektonik
- D) Merzifon - Tektonik
- E) Ergene - Delta

TÜRKİYE'NİN PLATOLARI

9. Volkanik faaliyet sonucu yüzeye çıkan lavlardan oluşan arazinin akarsular tarafından aşındırılmasıyla lav platoları oluşur.

Aşağıdaki platolardan hangisi bu tür oluşum özelliğine sahiptir?

- A) Çatalca - Kocaeli
- B) Cihanbeyli
- C) Haymana
- D) Taşeli
- E) Erzurum - Kars

10. Aşağıdakilerin hangisinde jips karstına ait yer şekilleri daha yaygındır?

- A) Yozgat
- B) Diyarbakır
- C) Giresun
- D) Kastamonu
- E) Sivas

Türkiye Akarsularının Genel Özellikleri

- ↳ Boyları kısa, havzaları dardır.
- ↳ Ulaşım elverişli değildir.
- ↳ Doğu-batı doğrultusunda akarlar.
- ↳ Rejimleri düzensizdir.
- ↳ Denge profiline ulaşmamışlardır.
- ↳ Akış hızları fazla, enerji potansiyelleri yüksektir.
- ↳ Genellikle "V" vadi profiline sahiptirler.

Türkiye Sınırları Dışına Dökülenler

- ↳ Çoruh (Gürcistan'dan Karadeniz'e)
- ↳ Fırat (Suriye-Irak'tan Basra Körfezi'ne)
- ↳ Dicle (Irak'tan Basra Körfezi'ne)
- ↳ Aras ve Kura (Hazar Denizi'ne)

Üzerinde Taşımacılık Yapılan Akarsu

- ↳ Bartın Çayı

Ülkemizdeki yüzey sularının kirliliğinde en fazla evsel atıklar ile zirai ilaç ve gübre kullanımı etkili olmaktadır.

Doğal Sınır Oluşturan Akarsular

- ↳ Aras (Ermenistan, Nahçıvan)
- ↳ Meriç (Yunanistan)
- ↳ Arpaçay (Ermenistan)
- ↳ Asi (Suriye)
- ↳ Dicle (Suriye)

En Hızlı Akar Akarsu

- ↳ Çoruh Nehri

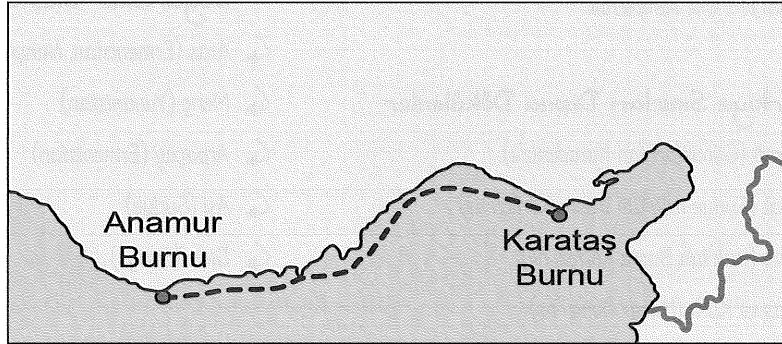
Türkiye Sınırları Dışından Gelip Ülkemiz Sınırları İçerisinde Dökülen Akarsu

- ↳ Asi Irmağı

11. Aşağıdakilerin hangisinde akarsu havzalarının açık veya kapalı olma durumuna ilişkin eşleştirme doğru verilmiştir?

	Gediz Nehri	Aras Nehri	Çoruh Nehri
A)	Açık	Kapalı	Açık
B)	Kapalı	Kapalı	Açık
C)	Kapalı	Açık	Açık
D)	Açık	Açık	Kapalı
E)	Kapalı	Açık	Kapalı

12. Aşağıda bir bölümü gösterilen harita parçasında Anamur Burnu'ndan Karataş Burnu'na hareket eden yolcu teknesinin rotası gösterilmiştir.

Bu rotada yolcuların aşağıdaki akarsulardan hangisinin denize döküldüğü yeri görmesi beklenir?

- A) Ceyhan Nehri
- B) Göksu Nehri
- C) Manavgat Çayı
- D) Aksu Çayı
- E) Köprü Çayı

13. Çok sayıda akarsuyun bulunduğu Türkiye’de, akarsu vadilerinin büyük bölümünün “V” şeklinde bir profile sahip olduğu görülür.

Bu durumun başlıca nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Yamaç eğim değerlerinin fazla olması
- B) İlkbahardaki kar erimelerinin fazla olması
- C) Akarsuların denge profiline ulaşamamış olması
- D) Zemindeki kayaç yapısının dirençsiz olması
- E) Açık havza akarsuları olması

TÜRKİYE’NİN GÖLLERİ

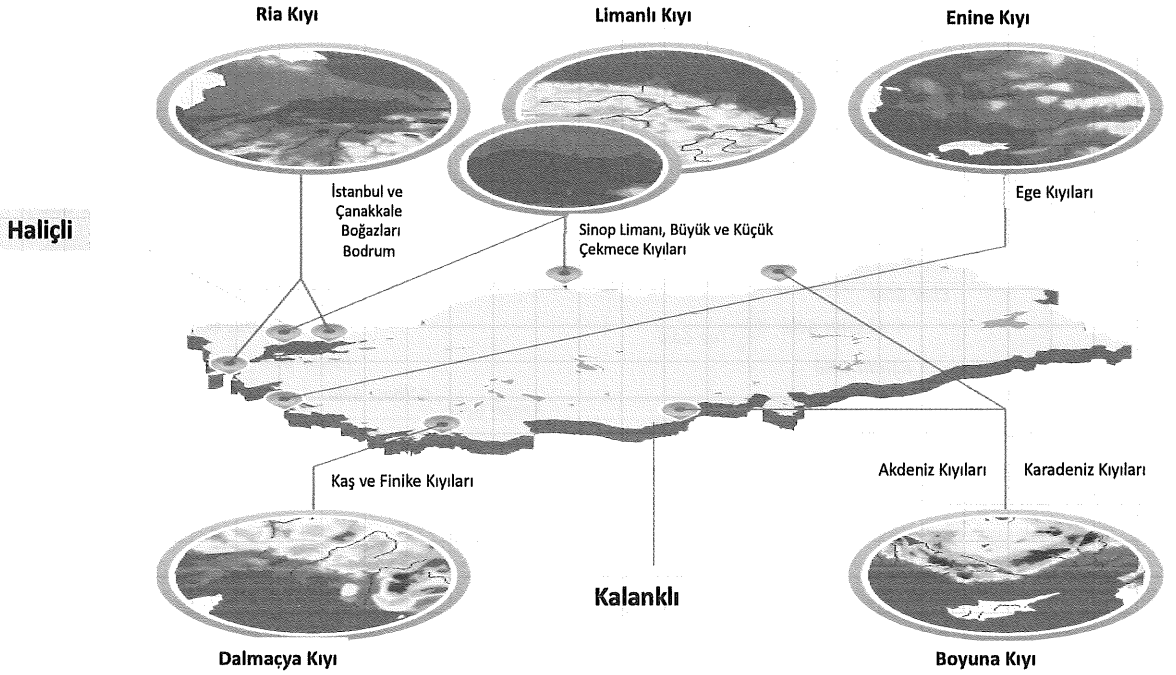

14. Tektonik hareketlere bağılı olarak oluşan göl, kapalı bir havzada yer alır. Türkiye’de göçmen kuşların önemli uğrak yerleri arasında olan gölün su seviyesi son yıllarda önemli miktarda alçalmış ve alanı daralmıştır.

Bazı özellikleri belirtilen bu göl aşağıdakilerden hangisidir?

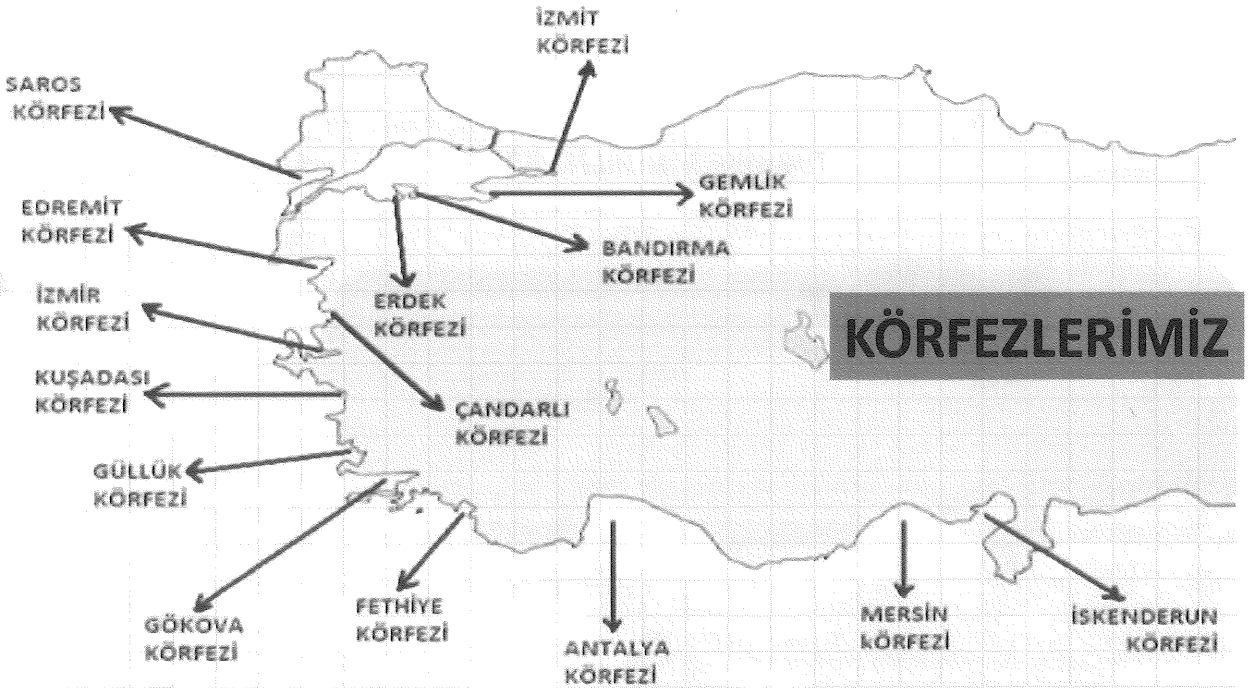
- A) Tortum
- B) Nemrut
- C) Burdur
- D) Küçük Çekmece
- E) Durusu

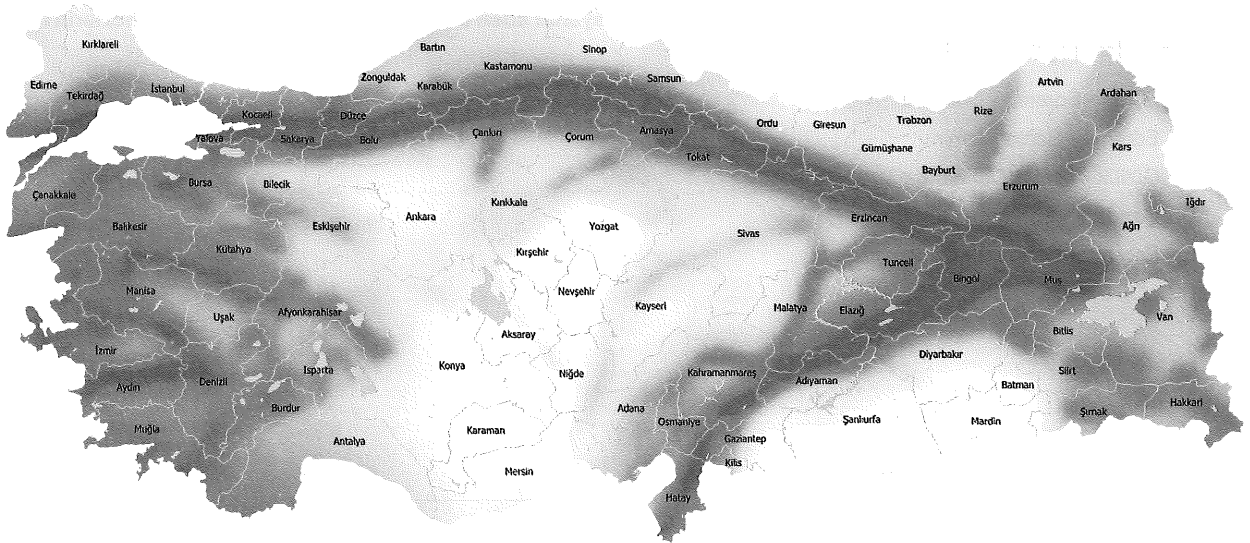
TÜRKİYE’DE KIYI TİPLERİ

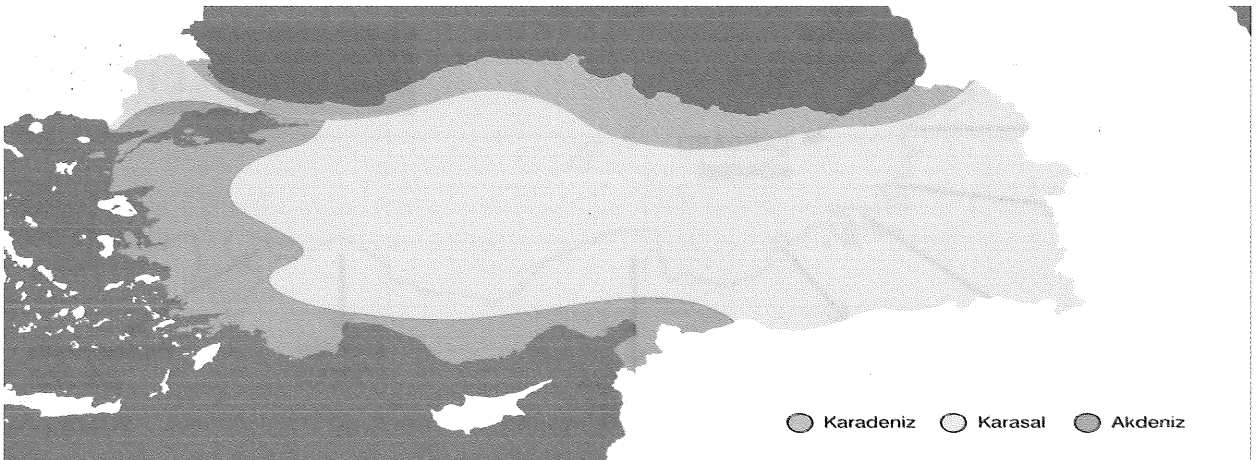
15. Bozcaada'dan Aydın Kuşadası'na gemiyle kıyı boyunca seyahat eden bir kişinin sırasıyla aşağıdaki körfezlerin hangilerinden geçmesi beklenir?

- A) Saros - Edremit - Çandarlı
- B) Edremit - Saros - İzmir
- C) Güllük - İzmir - Çandarlı
- D) Çandarlı - Edremit - Güllük
- E) Edremit - Çandarlı - İzmir

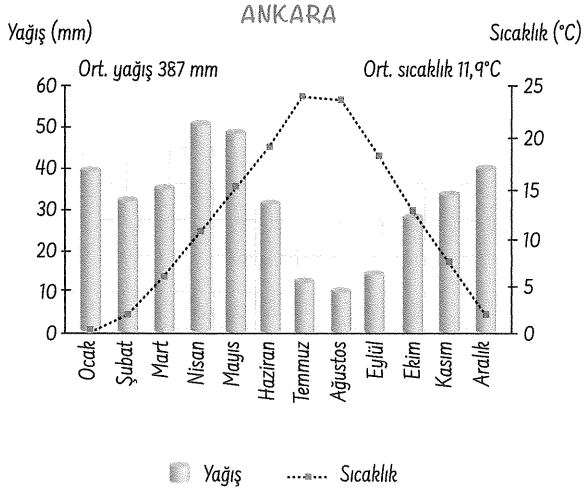

TÜRKİYE'NİN İKLİM HARİTASI

TÜRKİYE'DEKİ İKLİM TİPLERİ

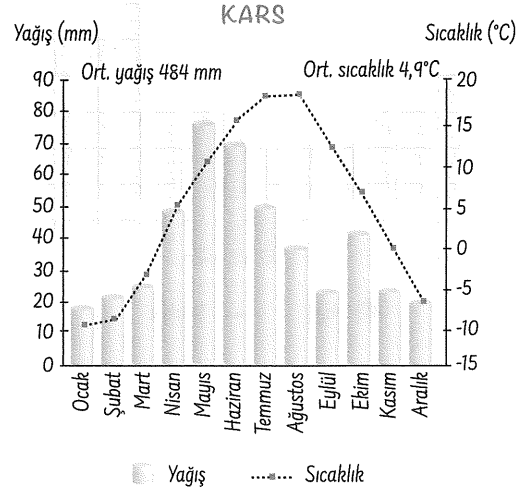
İklimi:

Yağış Oluşumu:

En Fazla Yağış:

Bitki Örtüsü:

Toprak Tipi:

İklimi:

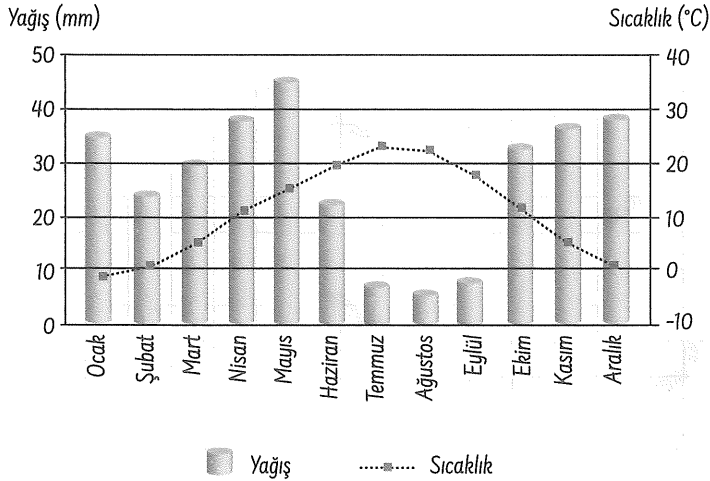
Yağış Oluşumu:

En Fazla Yağış:

Bitki Örtüsü:

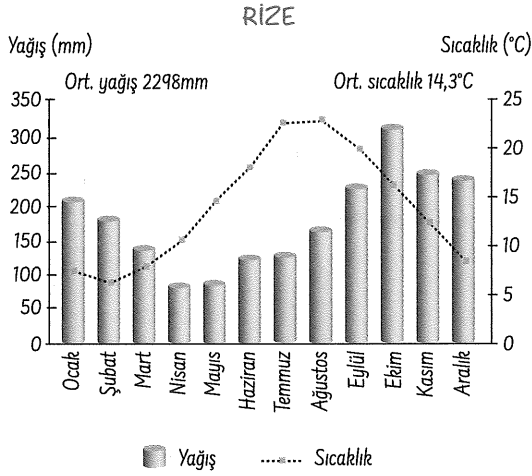
Toprak Tipi:

16. Aşağıda, bir il merkezine ait aylık ortalama yağış ve sıcaklık grafiği verilmiştir.

Grafikteki bilgiler dikkate alındığında bu il merkezinin aşağıdakilerden hangisi olduğu söylenebilir?

- A) Adana
- B) Trabzon
- C) Konya
- D) Erzurum
- E) Diyarbakır

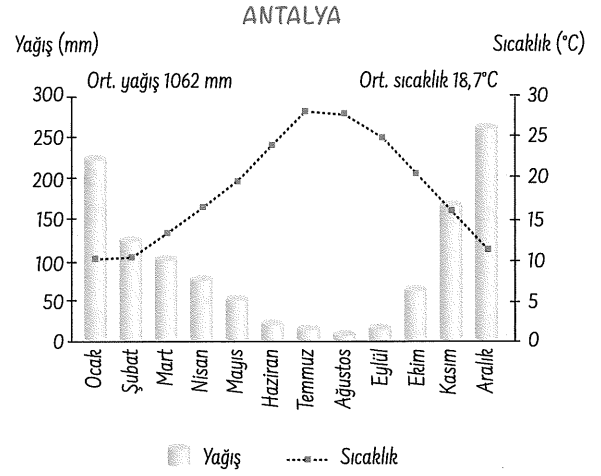
İklimi:

Yağış Oluşumu:

En Fazla Yağış:

Bitki Örtüsü:

Toprak Tipi:

İklimi:

Yağış Oluşumu:

En Fazla Yağış:

Bitki Örtüsü:

Toprak Tipi:

17. Bir araştırmacı gözlem yaptığı sahada zakkum, defne, sandal, funda, menengiç, keçiboyunu, pırnal meşesi gibi bitkilere rastlamıştır.

Buna göre araştırmacının gözlem yaptığı saha haritada numaralandırılan alanların hangisinde yer alır?

A) I

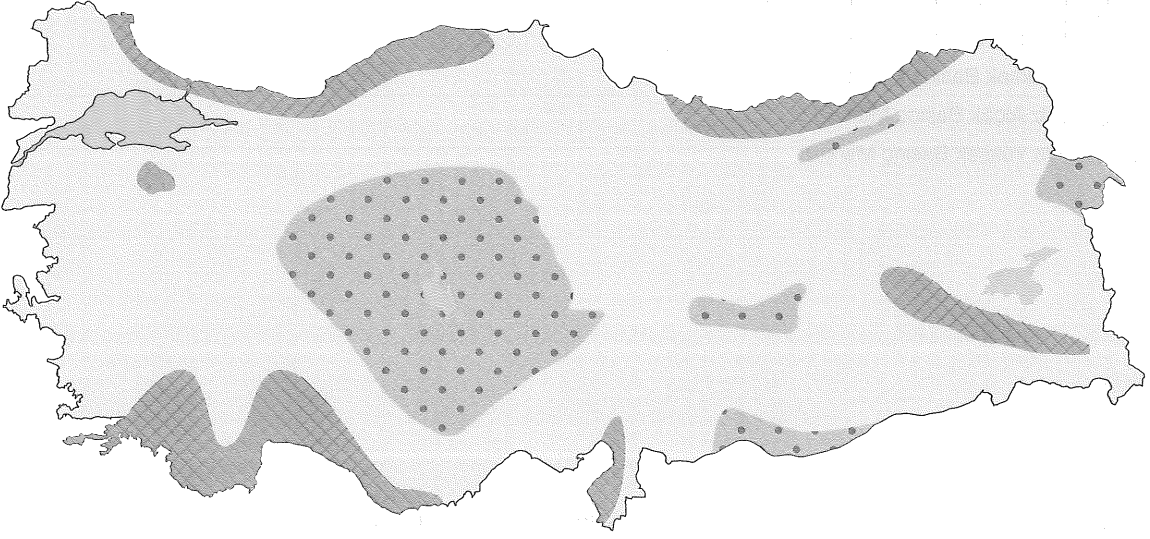
B) II

C) III

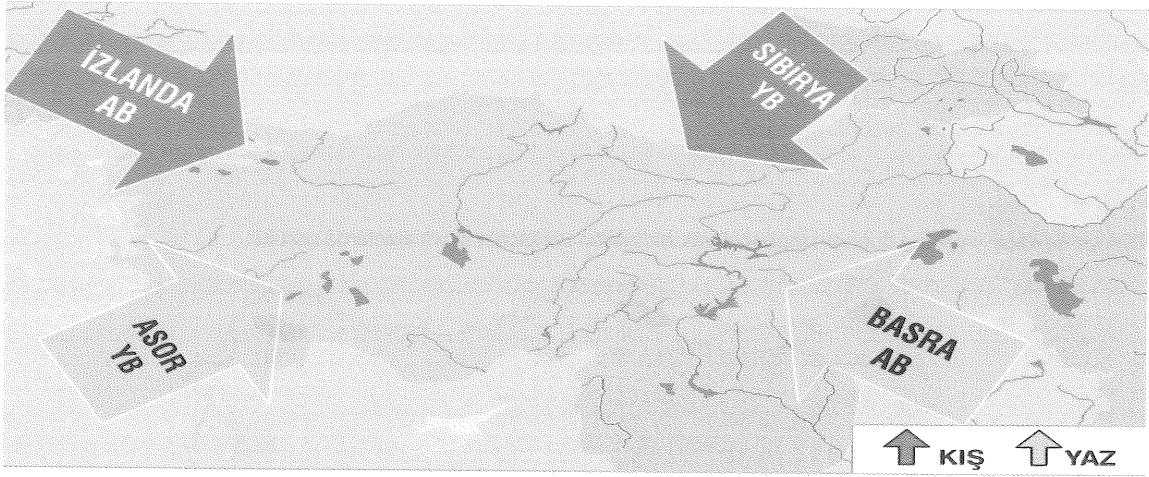
D) IV

E) V

TÜRKİYE'DE FAZLA VE AZ YAĞIŞ ALAN YERLER

TÜRKİYE'DE BASINÇ - RÜZGÂR

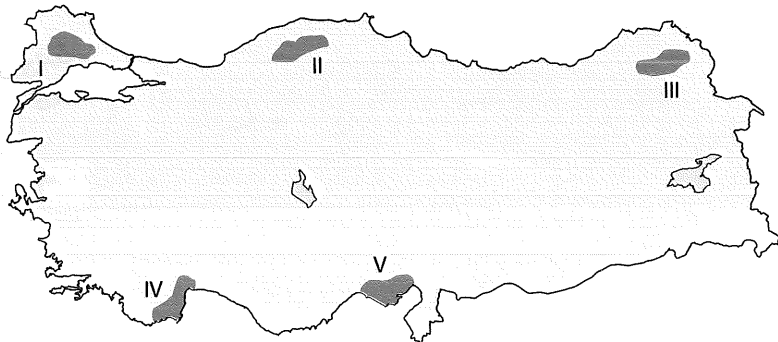
18. Türkiye'yi etkileyen aşağıdaki basınç merkezlerinden hangisi muson sisteminin bir parçasıdır?

- A) İzlanda Alçak Basınç Merkezi
- B) Basra Alçak Basınç Merkezi
- C) Azor Yüksek Basınç Merkezi
- D) Akdeniz Alçak Basınç Merkezi
- E) Sibarya Yüksek Basınç Merkezi

19. Türkiye'de iklimin aşağıdakilerden hangisi üzerinde etkisi olduğu söylenemez?

- A) Tarımsal etkinliklerin çeşitlilik göstermesi
- B) Akarsu rejimlerinin düzensiz olması
- C) Deniz turizmine elverişli sürenin bölgeler arasında farklılık göstermesi
- D) Bitki örtüsünün çeşitlilik göstermesi
- E) Jeolojik yapının çeşitlilik göstermesi

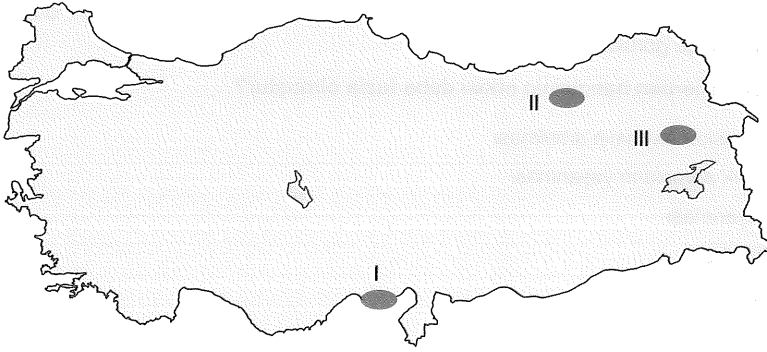
20. Türkiye'de kepir veya taş doğuran toprak olarak da bilinen vertisoller sınırlı alanlarda görülür.

Haritada numaralandırılan alanlardan hangisi bu toprakların yaygın olarak görüldüğü yerler arasında bulunur?

- A) I
- B) II
- C) III
- D) IV
- E) V

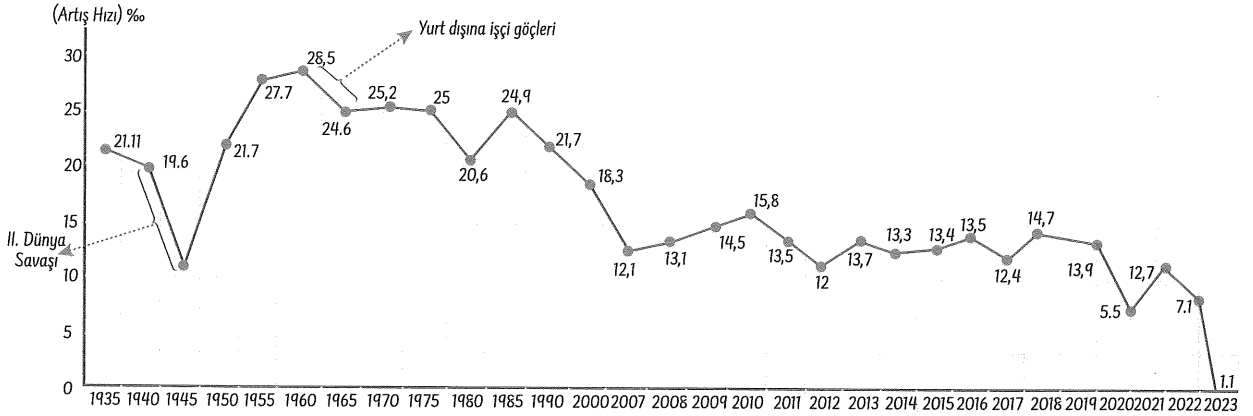
21.

Haritada numaralarla gösterilen alanlarda yaygın olarak görülen toprak tipleri aşağıdakilerin hangisinde doğru olarak eşleştirilmiştir?

	I	II	III
A)	Alüvyal	Kahverengi orman	Çernozyem
B)	Terra-Rossa	Alüvyal	Çernozyem
C)	Terra-Rossa	Kahverengi orman	Alüvyal
D)	Alüvyal	Çernozyem	Kahverengi orman
E)	Çernozyem	Alüvyal	Kahverengi orman

TÜRKİYE'DE NÜFUS ARTIŞ HIZI

22. Türkiye'nin 1927-2017 yılları arasındaki nüfusu incelendiğinde yıllık nüfus artış hızının en düşük olduğu dönemin 1940 -1945 yılları arasında olduğu görülür.

Bu durum üzerinde aşağıdakilerden hangisinin etkisi daha fazla olmuştur?

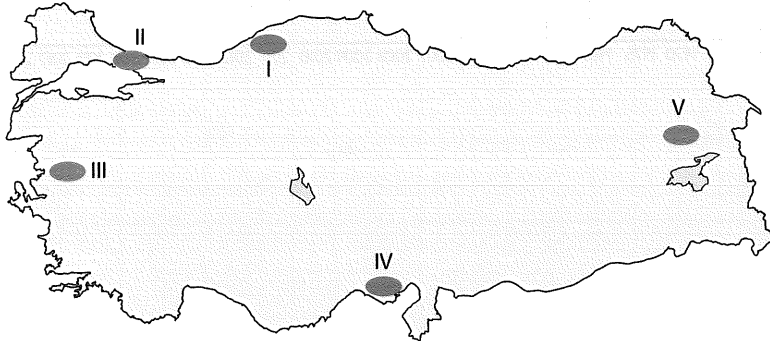
- A) Seferberlik ilan edilerek asker sayısının artırılması
- B) Ülke genelinde ekonomik sorunların yaşanması
- C) Ülke dışına göçlerin yaşanması
- D) Uygulanan nüfus politikaları
- E) Eğitim seviyesinin yükselmesi

23. İstanbul ve Bolu kentlerinin deprem riski taşımalarına karşın, bu kentlerde ve aralarında kalan yerlerde nüfus yoğunluğu Türkiye ortalamasının üzerindedir.

Bu yerlerin aşağıdaki özelliklerinden hangisi nüfus yoğunluğunun yüksek olmasının nedenlerinden biri değildir?

- A) Verimli ovaların varlığı
- B) Endüstri kuruluşlarının çokluğu
- C) Orman alanlarının varlığı
- D) İklim koşullarının elverişliliği
- E) Ulaşım olanaklarının çeşitliliği

24.

Haritada numaralarla gösterilen yerlerin hangisinde doğurganlık oranı diğerlerinden daha yüksektir?

- A) I
- B) II
- C) III
- D) IV
- E) V

25. Aşağıdakilerden hangisi, Türkiye’de nüfus dağılışı üzerinde en az etkilidir?

- A) Ulaşımın gelişmişliği
- B) Endüstri kuruluşlarının dağılışı
- C) Enerji üretim merkezlerine yakınlık
- D) Ticaretin gelişmişliği
- E) Verimli tarım alanlarının genişliği

ARİTMETİK NÜFUS YOĞUNLUĞU

Aritmetik Nüfus Yoğunluğu	=	Toplam Nüfus Miktarı	:	Toplam Yüz ölçümü
---------------------------------	---	----------------------------	---	----------------------

26.

- I. Yurt içinde iller arasında yaşanan göçler
- II. Dönemler arasındaki nüfus artışları
- III. Şehirsel nüfus oranının yükselmesi
- IV. Yurt dışından Türkiye’ye olan göçler

Türkiye’de, 1927 yılında kilometrekareye 18 kişi olan nüfus yoğunluğunun 2022 yılında 111 kişiye çıkmasında yukarıdaki faktörlerden hangileri etkilidir?

- A) I ve II
- B) I ve III
- C) II ve III
- D) II ve IV
- E) III ve IV

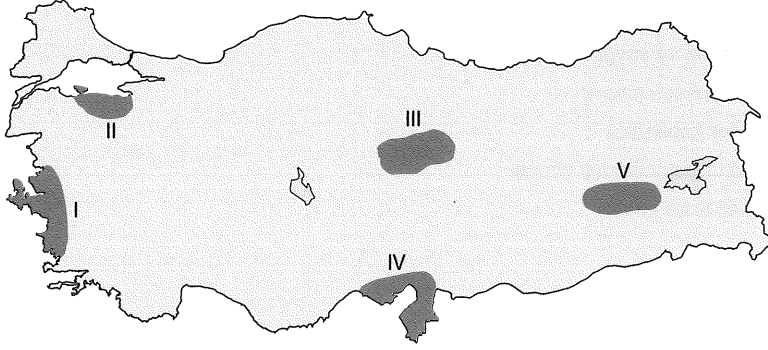
27. Türkiye’de sanayi faaliyetleri bakımından ön planda olan kentler aynı zamanda nüfus yoğunluğunun fazla olduğu yerlerdir. Buna göre aşağıdaki kentlerin hangisinde nüfus yoğunluğu fazla olmasına karşın sanayi faaliyetleri diğerleri kadar gelişmemiştir?

- A) Eskişehir
- B) Gaziantep
- C) Yalova
- D) Kayseri
- E) İzmir

TÜRKİYE’DE NÜFUSUN DAĞILIŞI

28. Aşağıdaki haritada bazı alanlar numaralandırılarak gösterilmiştir.

Bu alanlardan hangileri, diğerlerine göre daha fazla göç veren yerler durumundadır?

A) I ve II

B) I ve IV

C) II ve III

D) III ve V

E) IV ve V

FİZYOLOJİK NÜFUS YOĞUNLUĞU

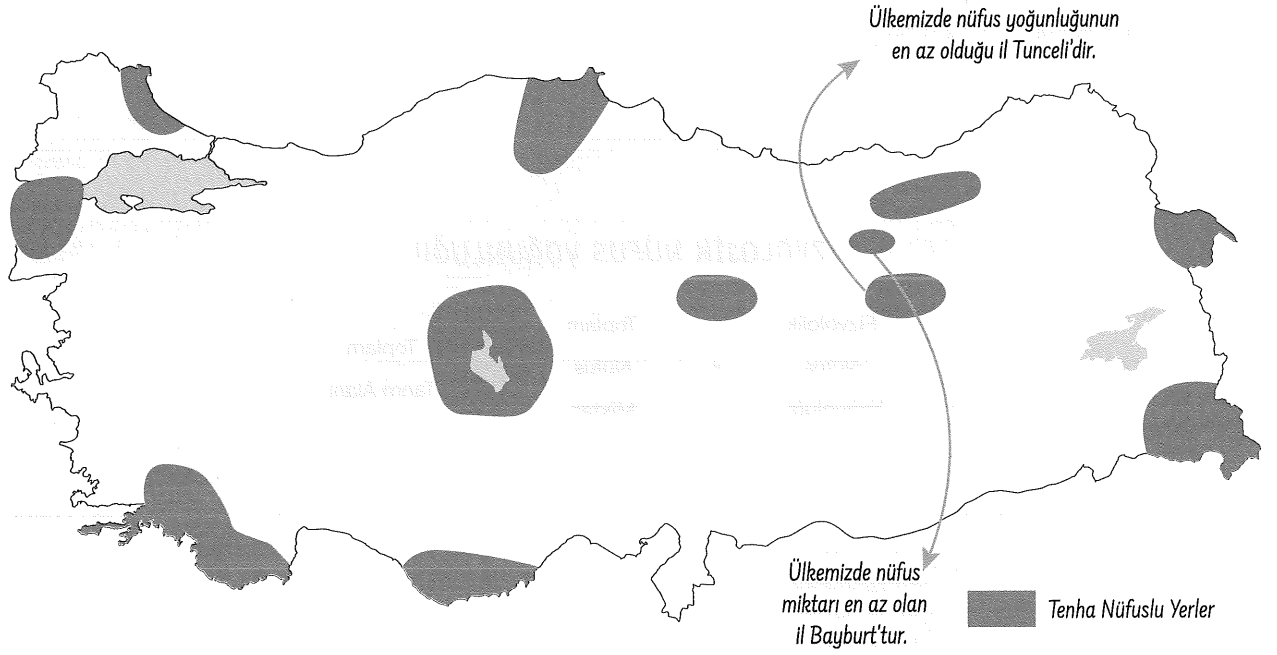
Fizyolojik Nüfus Yoğunluğu	=	Toplam Nüfus Miktarı	:	Toplam Tarım Alanı
----------------------------------	---	----------------------------	---	-----------------------

TARIMSAL NÜFUS YOĞUNLUĞU

Tarımsal Nüfus Yoğunluğu	=	Tarımla Uğraşan Nüfus	:	Toplam Tarım Alanı
--------------------------------	---	-----------------------------	---	-----------------------

29. Türkiye'nin Karadeniz kıyı kuşağında, dağınık yerleşmeye neden olan faktörlerle ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Su kaynaklarının fazla ve yaygın olması
- B) Eğim değerlerinin yüksek olması
- C) Platoların geniş yer kaplaması
- D) Arazinin akarsularla parçalanmış olması
- E) Dağlık ve engebeli arazi yapısı

TÜRKİYE'DE TARIM YÖNTEMLERİ

Entansif (Modern) Tarım

- ↳ Makineleşme fazladır.
- ↳ İklimle bağıllık azdır.
- ↳ Üretimde dalgalanma görülmez.
- ↳ Verim yüksektir.
- ↳ Sulama, gübreleme, tohum ıslahı uygulanır.
- ↳ Tarımda çalışan insan sayısı azdır.

Ekstansif (Geleneksel) Tarım

- ↳ Verim düşüktür.
- ↳ Tarımda çalışan insan sayısı fazladır.
- ↳ İklimle bağıllık fazladır.
- ↳ Üretimde dalgalanma söz konusudur.

Nadas

- ↳ İç Anadolu ve Güney Doğu Anadolu'da yaygındır.
- ↳ Üretimde yıllar arasında dalgalanma söz konusudur.
- ↳ Kurak alanlarda uygulanır.
- ↳ İki yılda bir ürün alınır.
- ↳ Üretim iklimle bağılıdır.

Nöbetleşe (Münavebeli) Tarım

- ↳ Tarım ürünleri dönüşümlü olarak ekilir.
- ↳ Toprağın mineral durumu dengelenir.
- ↳ Nadas yerine uygulanır.

Sera (Örtü Altı) Tarımı

- ↳ Turfanda sebze, meyve yetiştirilir.
- ↳ Cam veya naylon ile tarım alanları örtülür.
- ↳ Kışların ılık geçtiği yerlerde daha ekonomik olarak yapılır.
- ↳ Sıcaklık kontrol altına alınır.
- ↳ Güneşli gün sayısı fazla olmalıdır.

30. Akdeniz Bölgesi'nin kıyı kesiminde bazı yıllar tarımsal üretimin az olmasında,

- I. don olaylarının olması,
- II. yağışların sellere yol açması,
- III. en yağışlı mevsimin kış olması,
- IV. yaz sıcaklıklarının yüksek olması

nedenlerinden hangileri etkilidir?

A) I ve II

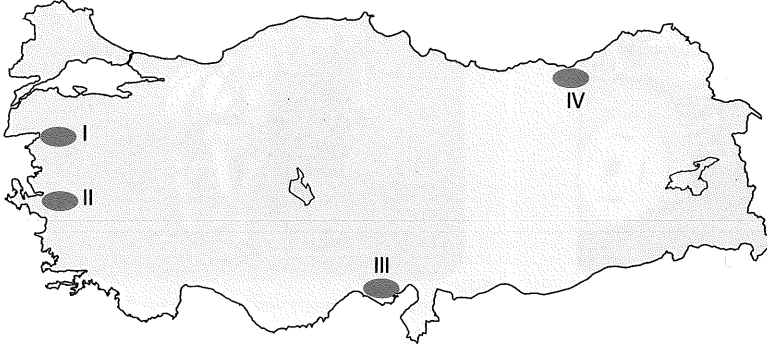
B) I ve III

C) II ve III

D) II ve IV

E) III ve IV

31.

Haritada numaralarla gösterilen yerlerde yetiştirilen ve Türkiye ekonomisinde önemli yeri olan tarım ürünleri aşağıdakilerin hangisinde doğru olarak verilmiştir?

	I	II	III	IV
A)	Üzüm	Zeytin	Pamuk	Fındık
B)	Zeytin	Pamuk	Fındık	Üzüm
C)	Pamuk	Fındık	Zeytin	Üzüm
D)	Zeytin	Üzüm	Pamuk	Fındık
E)	Fındık	Pamuk	Üzüm	Zeytin

32. Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde sulu tarımın yaygınlaşmasının aşağıdakilerden hangisi üzerinde etkili olması **be-
lenmez?**

- A) Tarımda makine kullanımının artmasında
- B) Nüfusun bölge içinde dengeli dağılmasında
- C) Tarım ürünlerinin çeşitlenmesinde
- D) Tarımsal üretimin artmasında
- E) Bölgeye göçün artmasında

33. Türkiye’de pamuk üretiminin coğrafi dağılışı üzerinde aşağıdakilerden hangisinin etkisi daha fazladır?

- A) Sıcaklık
- B) Nüfus
- C) Ulaştırma
- D) Yükselti
- E) Sanayi

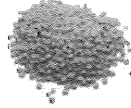
Pamuk ŞANLIURFA

Antep Fıstığı ŞANLIURFA

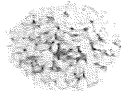
Kırmızı Mercimek ŞANLIURFA

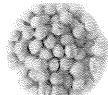
Yeşil Mercimek YOZGAT 1.

Kayısı MALATYA 1.

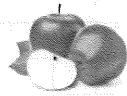
Yulaf ANKARA 1.

Nohut ANKARA 1.

Gül ISPARTA 1.

Elma ISPARTA 1.

Aspir KAYSERİ 1.

Susam ANTALYA 1.

Domates ANTALYA 1.

Avokado ANTALYA 1.

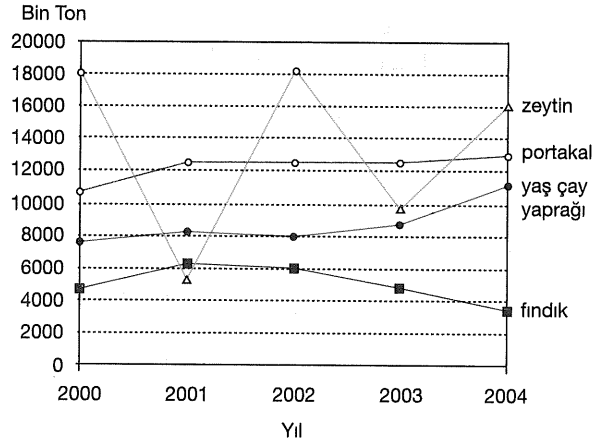

Anason BURDUR 1.

Kiraz İZMİR 1.

34. Aşağıdaki grafikte Türkiye’de dört tarım ürününün, 2000–2004 yılları arasındaki üretimleri ton olarak gösterilmiştir.

Buna göre, aşağıdaki yorumlardan hangisi yanlıştır?

- A) En büyük dalgalanma zeytin üretiminde görülmektedir.
- B) Yaş çay yaprağı üretimindeki en belirgin artış 2003-2004 yılları arasında olmuştur.
- C) 2002 yılında tüm ürünlerin üretimi en fazladır.
- D) Yıllara göre en az dalgalanma, portakal üretiminde görülmektedir.
- E) 2001 yılından itibaren fındık üretiminde düşme olmuştur.

Arpa **KONYA 1.**

Mısır **KONYA 1.**

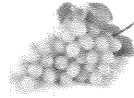
Şekerpancarı **KONYA 1.**

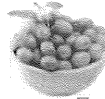
Buğday **KONYA 1.**

Vişne **KONYA 1.**

Üzüm **MANİSA**

Sofralık Zeytin **MANİSA**

Yağlık Zeytin **İZMİR 1.**

Yer Fıstığı **ADANA 1**

Soya Fasulyesi **ADANA 1**

Pirinç **EDİRNE 1.**

Ceviz **KAHRAMANMARAŞ**

Tütün **ADİYAMAN 1.**

Fındık **ORDU 1.**

Muz **MERSİN 1.**

İncir AYDIN 1.

Kestane AYDIN 1.

Limon MERSİN 1.

Patates NİĞDE 1.

Çay RİZE 1.

35. Türkiye'de çay tarımı ekonomik anlamda Doğu Karadeniz kıyı kuşağında yapılabilmektedir.

Bu durum;

- I. iklim koşulları,
- II. toprak özellikleri,
- III. su kaynakları

faktörlerinden hangileriyle doğrudan ilişkilidir?

A) Yalnız I

B) Yalnız II

C) Yalnız III

D) I ve II

E) II ve III

TÜRKİYE'DE HAYVANCILIK (2023)

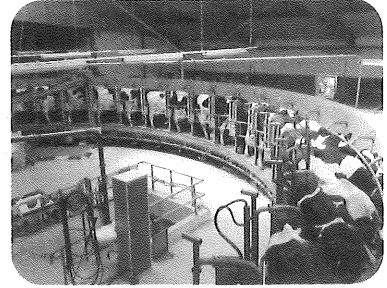
Mera Hayvancılığı

- ↳ Et ve süt üretimi iklime bağlıdır.
- ↳ Yağışın fazla olduğu dönemde otlar fazla olduğundan üretim artar.
- ↳ Üretimde yıllar arasında dalgalanmalar görülür.
- ↳ Beslenme alanı doğal otlaklardır.
- ↳ Suni yem tüketimi azdır.
- ↳ Verim düşüktür.

Besi Hayvancılığı

- ↳ İklim üretimi etkilemez. Hayvan yıl boyunca beslenme olanağına sahiptir. Üretimde dalgalanmalar olmaz.
- ↳ Üretimde yıllar arasında dalgalanmalar görülmez.
- ↳ Suni yem ve bitki artıkları tüketimi fazladır (küspe gibi).
- ↳ Verim yüksektir.

Sorunlar

- ↳ Hayvan soylarının ıslah edilmemiş olması
- ↳ Çayır ve mera arazilerinin az, bakımsız ve hayvan sayısına göre yetersiz olması
- ↳ Yapılan yöntemin daha çok mera hayvancılığı olması
- ↳ Erken kesim yapılması

Çözümler

- ↳ Hayvanlar melezleştirme ile iyi cinsler hâline getirilmelidir. İyi cinslerde et, süt, yumurta verimi yüksek olur.
- ↳ Çayır ve mera alanlarının ıslahı yapılmalıdır. Çayır ve meralarda;
 - ➔ Aşırı otlatma engellenmeli,
 - ➔ Erken otlatma engellenmeli,
 - ➔ Tarla hâline dönüştürülmemelidir.
- ↳ Besi hayvancılığına geçilmelidir. Besicilikte et ve süt üretiminde verimin en üst seviyeye çıkması amaçlanır.
- ↳ Özellikle kuzuların erken kesimi önlenerek onlardan ileride et, süt, yün ve deri üretiminde yararlanılabilir.
- ↳ Yem üretimi artırılmalıdır.
- ↳ Salgın hastalıklarla mücadele edilmelidir.
- ↳ Çiftçi eğitilmeli ve kredi desteği sağlanmalıdır.

36. Türkiye’de ekili alanların artmasının aşağıdakilerden hangisine yol açması beklenmez?

- A) Sulama ağının genişlemesi
- B) Küçükbaş hayvancılığın yaygınlaşması
- C) Makineli tarımın artması
- D) Tarımsal gelirin artması
- E) Gübre tüketiminin artması

37. Doğu Karadeniz ve Erzurum-Kars bölümlerinde büyükbaş hayvancılığın yaygın olarak yapılmasında aşağıdakilerden hangisinin etkili olduğu söylenebilir?

- A) Elverişli çayırların bulunması
- B) Nüfus yoğunluğunun fazla olması
- C) Tarım alanlarının sınırlı olması
- D) Kente göçün fazla olması
- E) Akarsu ağının sık olması

38.

- I. Arıcılık faaliyetlerinin en yoğun olarak yapıldığı alan Trakya’dır.
- II. Karadeniz kıyı kuşağında küçükbaş hayvancılık yaygın bir ekonomik faaliyettir.
- III. Erzurum-Kars platosunda geleneksel olarak yapılan mera hayvancılığı yaygındır.

Türkiye’deki hayvancılık faaliyetleriyle ilgili yukarıdaki ifadelerden hangileri doğrudur?

- A) Yalnız I
- B) Yalnız II
- C) Yalnız III
- D) I ve II
- E) II ve III

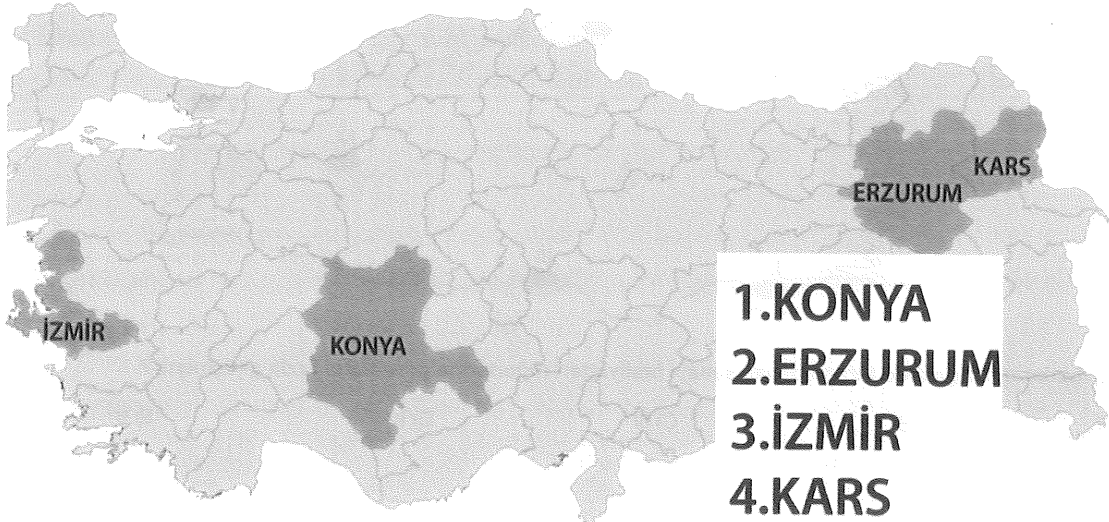
39. Güneydoğu Anadolu Bölgesi’nde sulanabilen alanların genişlemesi sonucunda, aşağıdaki endüstri bitkilerinden hangisinin ekim alanındaki genişlemenin diğerlerinden daha fazla olduğu söylenebilir?

- A) Antep fıstığı
- B) Zeytin
- C) Tütün
- D) Pamuk
- E) Üzüm

TAVUK ÜRETİMİ 2023

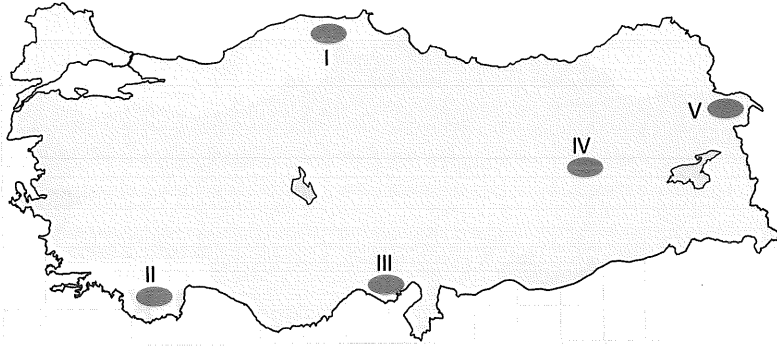
SIĞIR

BAL

40. Aşağıdaki haritada bazı alanlar numaralandırılarak gösterilmiştir.

Bu alanların hangisinde tarıma dayalı sanayi faaliyetleri diğerlerine göre daha fazla gelişmiştir?

A) I

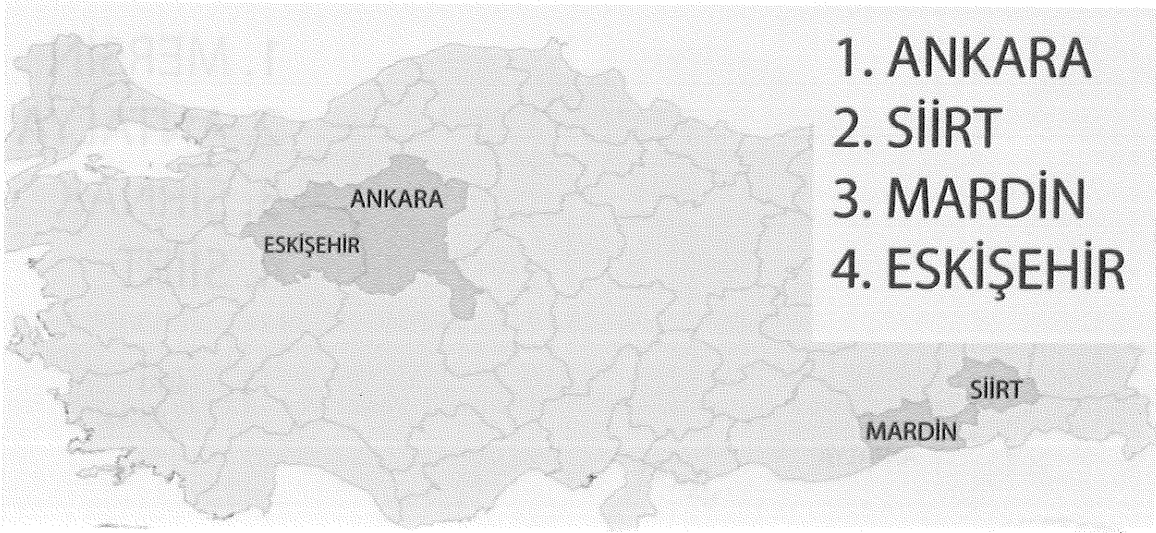
B) II

C) III

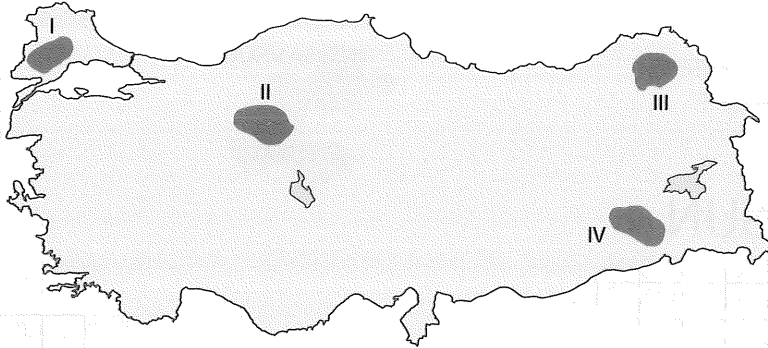
D) IV

E) V

TİFTİK KEÇİSİ

41. Tiftik keçisinin ekonomik değeri oldukça yüksektir. Günümüzde eskiye oranla Türkiye'deki sayısı azalmış olan bu keçi türü esas olarak tiftiği için beslenmektedir.

Bu alanların hangilerinde tiftik keçisi yetiştiriciliği daha yoğundur?

A) I ve II

B) I ve III

C) II ve III

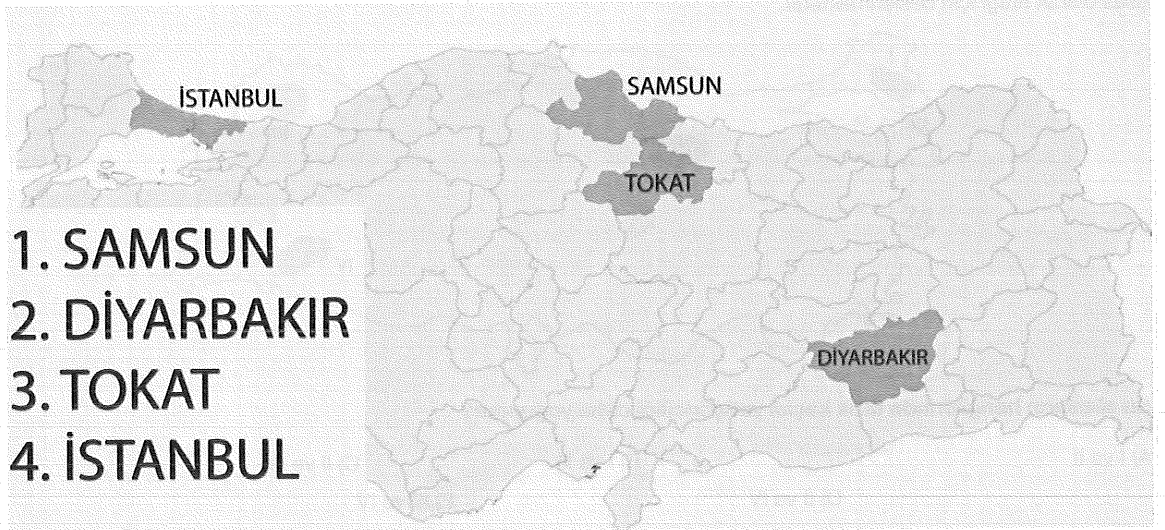
D) II ve IV

E) III ve IV

KIL KEÇİSİ

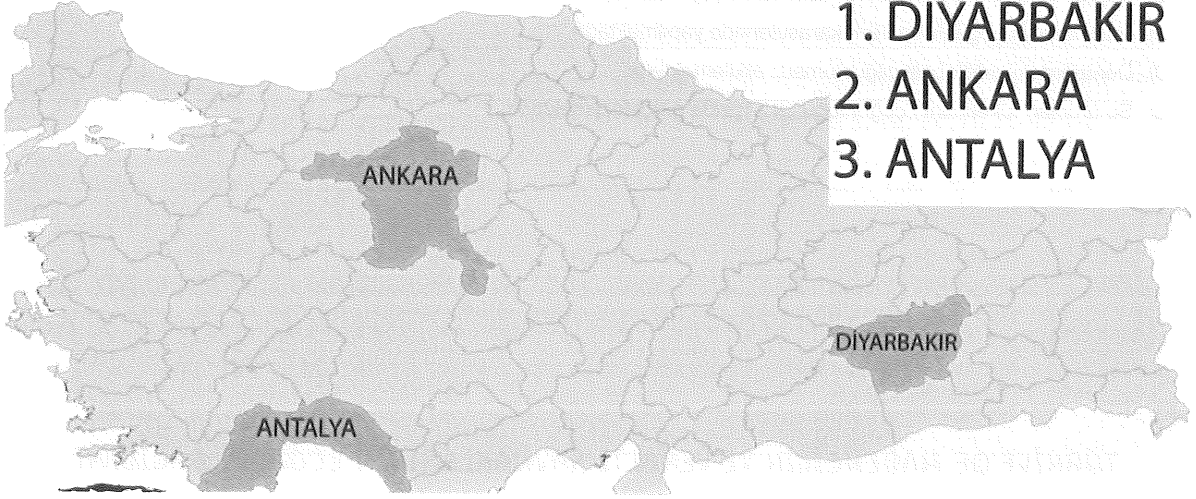

MANDA

YAŞ KOZA

1. DİYARBAKIR
2. ANKARA
3. ANTALYA

AVLANAN DENİZ ÜRÜNLERİ

42. Türkiye’de su ürünleri avcılığı ve yetiştiriciliğiyle ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Su ürünleri üretimi içerisinde balık en fazla paya sahiptir.
- B) Dalyan balıkçılığı açık ve derin denizlerde yapılmaktadır.
- C) Balık avcılığı çoğunlukla Türk karasularında yapılmaktadır.
- D) Denizlerdeki kirlilik balıkçılığı olumsuz etkilemektedir.
- E) Su ürünleri tüketiminin çoğunluğu ülke içinde gerçekleşmektedir.

TÜRKİYE’DE MADENCİLİK VE YERALTI KAYNAKLARININ COĞRAFİ DAĞILIMI

Genel Özellikler

- ➔ Türkiye arazisi her jeolojik devirde oluşumuna devam ettiği için maden çeşitliliği yönünden zengindir.
- ➔ Karmaşık jeolojik yapısı ve engebeli yer şekillerinden dolayı madenlerin araştırılması ve işletilmesi zordur.
- ➔ Bor, krom, linyit, tuz ve mermer gibi bazı madenlerin rezervleri yüksektir.
- ➔ Taş kömürü, petrol, doğal gaz gibi bazı madenlerin rezervleri düşüktür.
- ➔ Linyit, krom, demir, mermer ve tuz gibi bazı madenlerin çıkarım alanları geniştir.
- ➔ Taş kömürü, petrol, doğal gaz gibi bazı madenlerin çıkarım alanları dardır.
- ➔ Maden sanayisi yeterince gelişmemiş ve bu sektörde çalışanların oranı azdır.
- ➔ Maden ithalatı, ihracatından fazladır.
- ➔ Krom, bor, bakır, tuz, mermer, zımpara taşı ihraç edilen başlıca madenlerdir.
- ➔ En çok ithal edilen madenler; petrol, doğal gaz, taşkömürü ve fosfattır.
- ➔ Maden çeşitliliği ve rezervi bakımından en zengin bölge Doğu Anadolu Bölgesi’dir (Yukarı Fırat Bölümü)
- ➔ Madencilik faaliyetleri için 1935 yılında M.T.A (Maden Tetkik Arama Kurumu) ve Etibank kurulmuştur.
- ➔ Bir maden ocağının işletilebilmesi için öncelikle maden rezervinin fazla ve tenör oranının yüksek olması gerekir.

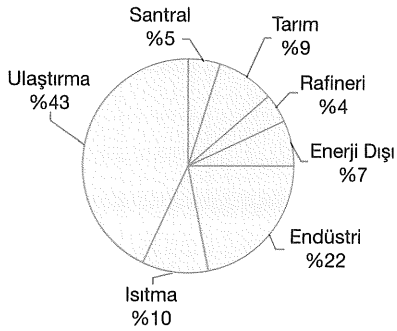
43. Cumhuriyetin ilk yıllarında Türkiye'nin ekonomik yapısıyla ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

- A) Çalışan nüfusun büyük kesimi tarım sektöründe istihdam edilmektedir.
- B) Tarımda makine kullanımı ve teknik düzey yeterli değildir.
- C) İhracat içinde sanayi ürünlerinin payı diğerlerinden daha fazladır.
- D) Tarım arazileri içinde en büyük pay tahıl tarımına ayrılmıştır.
- E) Sanayileşme hızı oldukça yüksektir.

44. Aşağıdaki körfezlerin hangisinde, endüstri kuruluşlarının oluşturduğu çevre kirliliği nedeniyle deniz turizmi diğerlerinden daha az gelişmiştir?

- A) İzmit
- B) Gökova
- C) Edremit
- D) Antalya
- E) İskenderun

45.

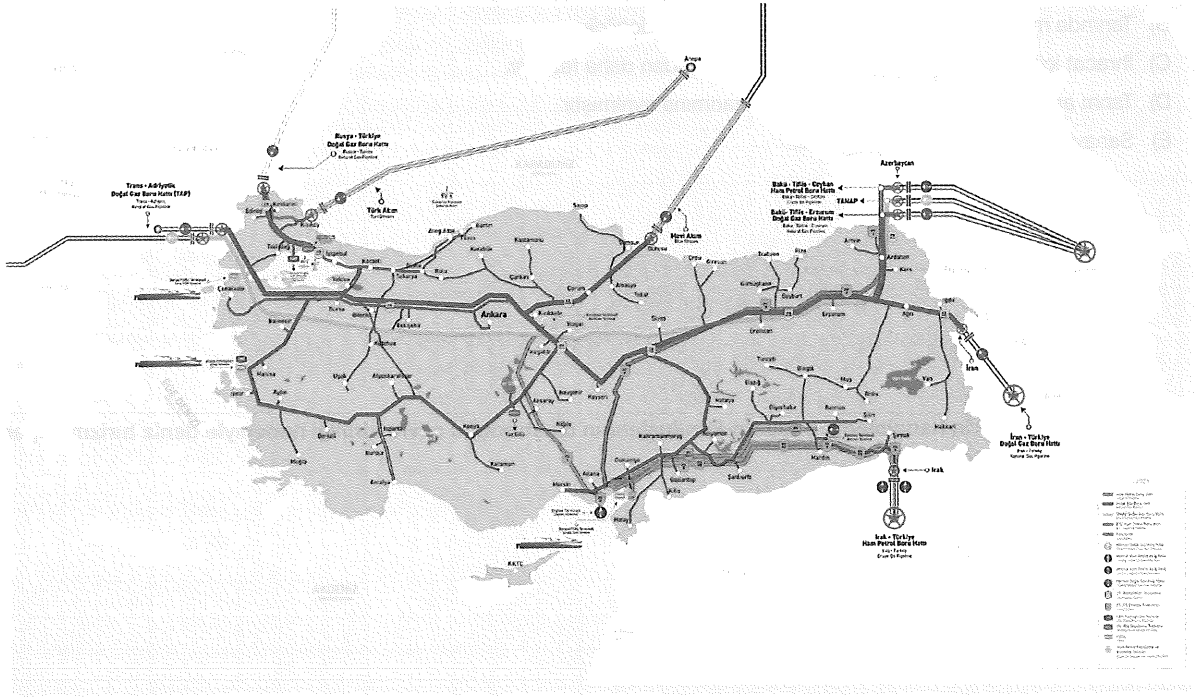

Yukarıdaki grafikte, 2000 yılında Türkiye'deki petrol tüketiminin sektörlere dağılışı gösterilmiştir.

Yalnızca bu grafikteki bilgilere dayanarak aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşamaz?

- A) Tüketilen petrolün yarısına yakını ulaştırma sektöründe kullanılmaktadır.
- B) Tüketilen petrolün bir kısmı yerli kaynaklardan sağlanmaktadır.
- C) Petrolden elektrik enerjisi sağlanmaktadır.
- D) Petrolün bir kısmı ham petrol arıtımında kullanılmaktadır.
- E) Isıtmada tüketilen petrol miktarı, tarım sektöründe tüketilene yakındır.

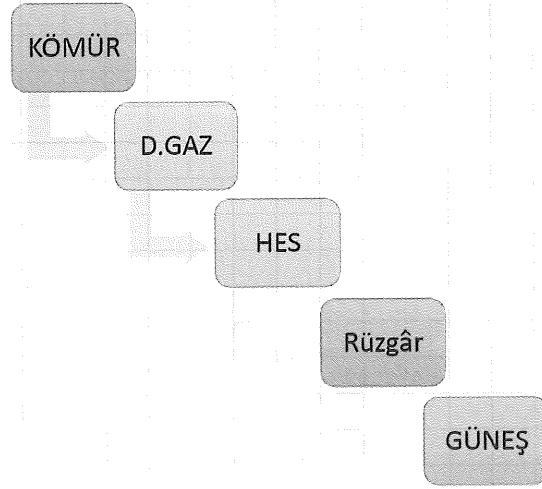
TÜRKİYE'DEKİ BORU HATLARI

46. Seyitömer, Çayırhan ve Çatalağzı santrallerinin kuruluş yerleri dikkate alındığında aşağıdakilerden hangisinin ortak olduğu görülür?

- A) Büyük akarsular üzerinde kurulmuşlardır.
- B) Ham madde kaynağı olan kömür alanlarına yakındırlar.
- C) Önemli kara ve demir yolları üzerinde bulunmaktadırlar.
- D) Kullandıkları ham maddeyi ithalat yoluyla karşılarlar.
- E) Türkiye'nin büyük endüstri bölgeleri içinde kurulmuşlardır.

TÜRKİYE'DE ELEKTRİK ÜRETİM SİRALAMASI

47. Aşağıdaki yerleşmelerden hangisi Türkiye'nin önemli taş kömürü yataklarının bulunduğu alanda yer alır?

- A) Soma
- B) Elbistan
- C) Kozlu
- D) Tunçbilek
- E) Yatağan

48. Türkiye'de endüstri ürünleri dış satımı yıldan yıla artmaktadır.

Bu durumun temel nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Yurtiçi tüketimin azalması
- B) Taşımacılığın hızlı ve gelişmiş olması
- C) Kalifiye işçi sayısının artması
- D) Ham madde üretiminde artış olması
- E) Ürünlerin uluslararası standartlara ulaşması

TÜRKİYE'DEKİ SAKİN ŞEHİRLER

- ➔ Ahlat, Bitlis
- ➔ Akyaka, Muğla
- ➔ Arapgir, Malatya
- ➔ Daday, Kastamonu
- ➔ Eğirdir, Isparta
- ➔ Foça, İzmir
- ➔ Gerze, Sinop
- ➔ Gökçeada, Çanakkale
- ➔ Göynük, Bolu
- ➔ Gündül, Ankara
- ➔ Halfeti, Şanlıurfa
- ➔ İznik, Bursa
- ➔ Köyceğiz, Muğla
- ➔ Mudurnu, Bolu
- ➔ Perşembe, Ordu
- ➔ Safranbolu, Karabük
- ➔ Seferihisar, İzmir
- ➔ Şarköy, Tekirdağ
- ➔ Şavşat, Artvin
- ➔ Uzundere, Erzurum
- ➔ Vize, Kırklareli
- ➔ Yalvaç, Isparta
- ➔ Yenipazar, Aydın
- ➔ Kemaliye, Erzincan
- ➔ Finike-Antalya

- Avrupa'nın En Büyük Kelebek Uçuş Alanı Ve Böcek Müzesi Konya'da Yer Alır.
- Türkiye'nin En Büyük Yüzen Ges'i Büyükçekmece Gölü Üzerine İnşa Edildi.
- Türkiye'nin En Büyük Ges'i Konya
- Son Sakin Şehir: Daday (Kastamonu)
- UNESCO Dünya Mirası Listesi'ne Son Girenler, 2023: Gordion Antik Kenti (Ankara), Anadolu'nun Ortaçağ Dönemi Ahşap Hipostil Camileri (Konya-Eşrefoğlu Camii, Kastamonu-Mahmut Bey Camii, Eskişehir-Sivrihisar Camii, Afyon-Afyon Ulu Camii, Ankara-Arslanhane Camii)
- Son Millî Parkımız : Akdağ Millî Parkı (Denizli'nin Çivril ilçesi ile Afyonkarahisar'ın Sandıklı ilçesi sınırları içerisinde)
- UNESCO İnsanlığın Somut Olmayan Kültürel Mirası Listesi'ne Son Girenler, 2023: Tezhip, İftar ve Sosyokültürel Gelenekleri, Balaban / Mey Zanaatkârlığı ve İcra Sanatı, Sedef Kakma İşçiliği
- UNESCO Acil Koruma Gerektiren Somut Olmayan Kültürel Miras Listesi: Islık Dili (2017), Geleneksel Ahlat Taş İşçiliği (2022), Zeytin Yetiştiriciliği (2023)
- Son Açılan YHT : Ankara - Sivas

49. Aşağıdaki ören yerlerinden hangisi, İç Anadolu Bölgesi'nde yer almaz?

- A) Çatalhöyük
- B) Gordion
- C) Göreme
- D) Perge
- E) Kültepe

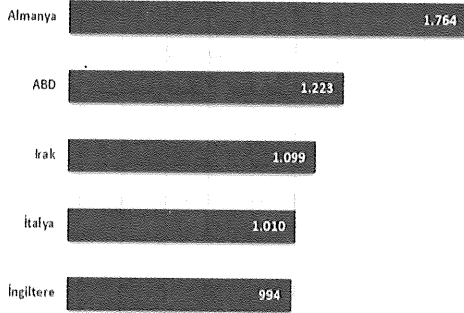
TURİZM KORİDORLARI

- Zeytin Koridoru: Bursa - Çanakkale - Balıkesir
- Kış Koridoru: Erzincan - Erzurum - Ağrı - Kars - Ardahan
- İnanç Koridoru: Mersin - Hatay - Gaziantep - Şanlıurfa - Mardin
- İpek Yolu Koridoru: Ayaş - Sapanca Hattı
- Batı Karadeniz Kıyı Koridoru: Şile ve Sinop Kıyı Hattı
- Yayla Koridoru: Samsun - Hopa Hattı
- Trakya Kültür Koridoru: Kırklareli - Edirne - Tekirdağ

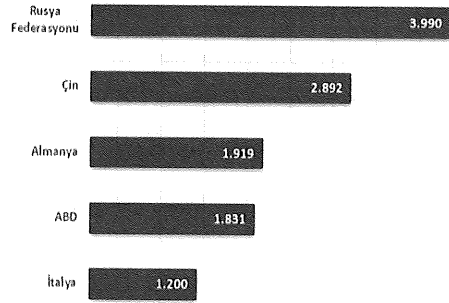

T.C. TİCARET BAKANLIĞI DIŞ TİCARET VERİ BÜLTENİ OCAK 2024

Grafik 3: İhracat Yapılan İlk 5 Ülke (Milyon Dolar, Ocak 2024)

Grafik 4: İthalat Yapılan İlk 5 Ülke (Milyon Dolar, Ocak 2024)

50. Türkiye'de kıyı turizmi sezonunun en uzun olduğu alan Akdeniz kıyılarıdır.

Bu durumun temel nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Güneşli gün sayısının fazla olması
- B) Geniş kumsalların varlığı
- C) Tarihî ve doğal güzelliklerin yer alması
- D) Ulaşım ve konaklama imkânlarının gelişmişliği
- E) Uzun kıyı şeridine sahip olması

TEMATİK BÖLGELER

- ➔ **Frigya Kültür ve Termal Turizm Gelişim Bölgesi:** Eskişehir, Afyon, Kütahya, Uşak
- ➔ **Troya Kültür ve Termal Turizm Gelişim Bölgesi:** Çanakkale ve Balıkesir
- ➔ **Söğüt Kültür Turizmi Gelişim Bölgesi:** Bursa ve Bilecik
- ➔ **Göller Bölgesi Eko-turizm Gelişim Bölgesi:** Konya, Isparta, Afyon ve Burdur
- ➔ **Hitit Kültür ve Trizm Gelişim Bölgesi:** Çorum ve Yozgat
- ➔ **Urartu Kültür ve Turizm Gelişim Bölgesi:** Van ve Bitlis
- ➔ **GAP Kültür ve Turizm Gelişim Bölgesi:** Adıyaman, Batman, Diyarbakır, Gaziantep, Kilis, Mardin, Siirt, Şanlıurfa, Şırnak
- ➔ **Afrodizya Kültür ve Termal Turizm Gelişim Bölgesi:** Aydın, Denizli

SERBEST TİCARET BÖLGELERİ

- ↳ Ege Serbest Bölgesi
- ↳ İzmir Menemen Deri Serbest Bölgesi
- ↳ Denizli Serbest Bölgesi
- ↳ TÜBİTAK Marmara Araştırma Merkezi

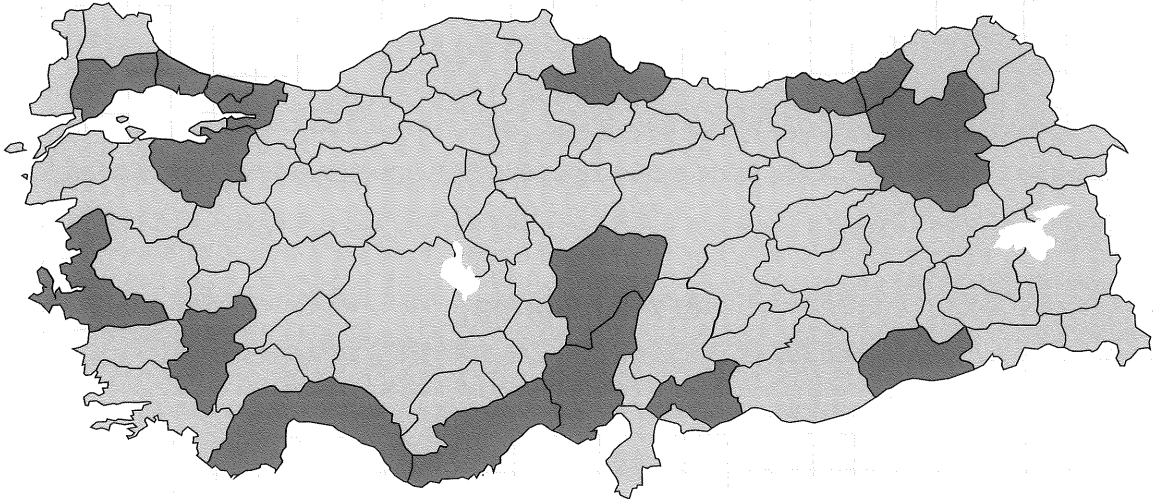

- ➔ İstanbul-Atatürk Havalimanı Serbest Bölgesi
- ➔ İstanbul-Deri ve Endüstri Serbest Bölgesi
- ➔ İMKB Uluslararası Menkul Kıymetler
- ➔ İstanbul Trakya Serbest Bölgesi (Çatalca)
- ➔ Bursa Serbest Bölgesi
- ➔ Kocaeli Serbest Bölgesi
- ➔ Avrupa Serbest Bölgesi
- ↪ Gaziantep Serbest Bölgesi

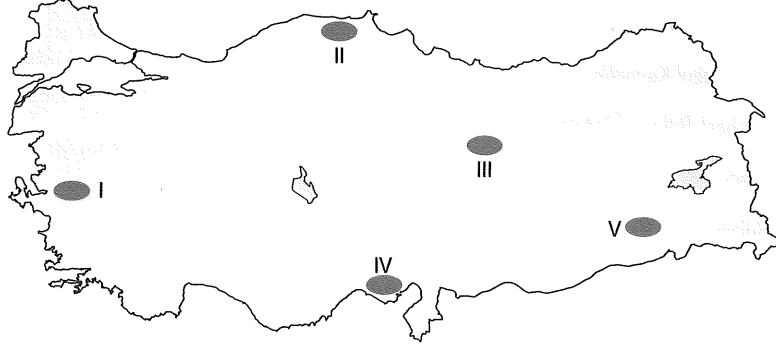
- ➔ Trabzon Serbest Bölgesi
- ➔ Samsun Serbest Bölgesi
- ➔ Rize Serbest Bölgesi
- ↪ Mersin Serbest Bölgesi
- ↪ Adana Yumurtalık Serbest Bölgesi
- ↪ Antalya Serbest Bölgesi

- ➔ Doğu Anadolu Serbest Bölgesi
- ↪ Kayseri Serbest Bölgesi

SERBEST BÖLGELER HARİTASI

51. Aşağıdaki haritada bazı alanlar numaralandırılarak gösterilmiştir.

Bu alanların hangisinde demir yolu ulaşımı bulunmamaktadır?

A) I

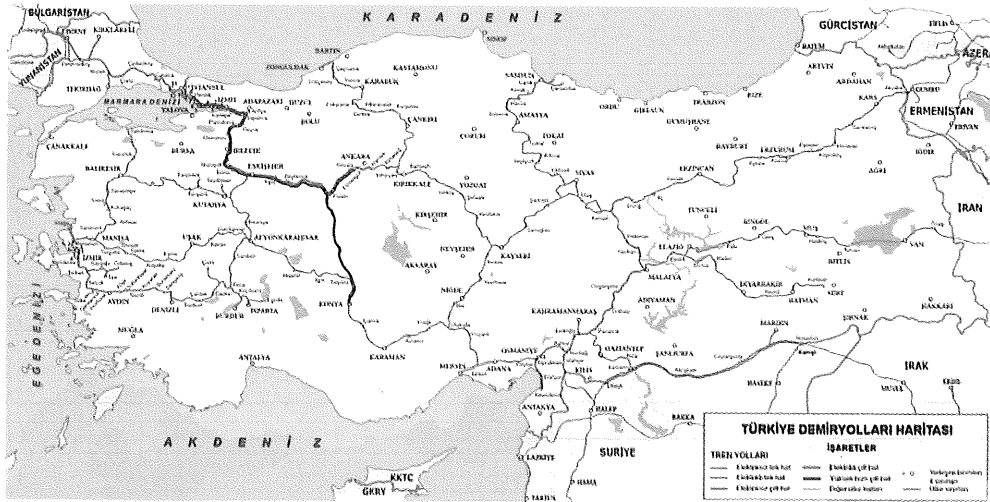
B) II

C) III

D) IV

E) V

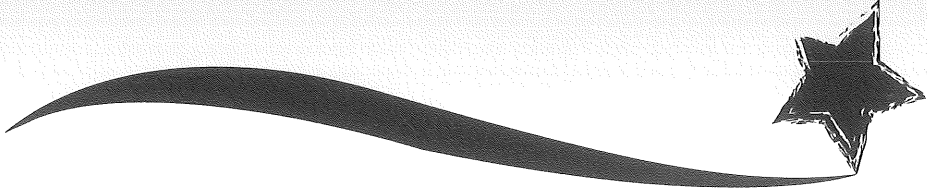
DEMİR YOLLARI

CEVAP ANAHTARI

1. C	2. E	3. D	4. A	5. B	6. C	7. A	8. E	9. E	10. E
11. A	12. B	13. C	14. C	15. E	16. C	17. C	18. B	19. E	20. A
21. A	22. A	23. C	24. E	25. C	26. D	27. C	28. D	29. C	30. A
31. D	32. B	33. A	34. C	35. D	36. B	37. A	38. C	39. D	40. C
41. D	42. B	43. C	44. A	45. B	46. B	47. C	48. E	49. D	50. A
51. B									

2023 - 2024
GYGK
TARİH TEKRAR

TARİH GENEL TEKRAR SORULARI

1. Türk kelimesi tarihin çeşitli dönemlerinde farklı anlamlar taşımıştır.

Kaşgarlı Mahmut "Divan-ı Lügat-ı Türk" adlı eserinde Türk adının anlamını aşağıdakilerden hangisiyle ifade etmiştir?

- A) Türemek
B) Devlete bağlı halk
C) Törelî, nizam sahibi
D) Güç, kuvvet
E) Olgunluk Çağı

Türk Adının Anlamı

- ✓ Armin Vambery – Türemek
- ✓ Gerhard Doerfer – Devlete bağlı halk
- ✓ Ziya Gökalp – Törelî, nizam sahibi
- ✓ Uygur metinleri – Güç, kuvvet
- ✓ Çin kaynakları – Miğfer

2. Aşağıdakilerden hangisi, Orta Asya'da Türklere ait en eski kültür merkezidir?

- A) Afanesyevo B) Andronova C) Tagar
D) Anav E) Karasuk

Orta Asya Kültür Merkezleri

- ✓ Orta Asya'nın en eski kültür merkezi
- ✓ Türklerin en eski kültür merkezi
- ✓ Orta Asya'da en gelişmiş kültür merkezi

İskitler

- ✓ Atlı göçebe ilk Türk topluluğudur.
- ✓ "Bozkırın Kuyumcuları" olarak bilinir.
- ✓ Tomris bilinen ilk kadın hükümdarıdır.

3. Asya Hun Devleti'nde Türk boylarını ilk kez bir bayrak altında toplayan, ilk disiplinli Türk ordusunu kuran ve devleti en geniş sınırlarına ulaştıran hükümdar aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Sulu Kağan B) Attila C) Mete Han
D) Böğü Kağan E) Mukan Kağan

- ✓ Emevilerin Maveraünnehir Bölgesi'ne egemen olmasının engellenmesi
- ✓ "Tanrı'nın Kamçısı" ve "Cesur kavimlerin efendisi" unvanlarına sahip olması
- ✓ Uygurların Maniheizm dinini benimsemesi
- ✓ I. Köktürk Devleti'nin en parlak dönemini yaşaması

ASYA HUN DEVLETİ

- ✓ Bilinen ilk hükümdarı: Teoman
- ✓ En parlak dönem: Mete Han

I. KÖKTÜRK DEVLETİ

- ✓ Kurucu: Bumin Kağan
- ✓ En parlak dönem: Mukan Kağan

II. KÖKTÜRK DEVLETİ

- ✓ Kurucu: Kutluk Kağan
- ✓ En parlak dönem: Bilge Kağan

UYGURLAR

- ✓ Kurucu: Kutluk Bilge Kül Kağan
- ✓ En parlak dönem: Moyen-Çur
- ✓ Maniheizm dini: Böğü Kağan

4. Asya'daki hâkimiyetlerine Köktürklerin son vermesi sonucunda Avrupa'da Bayan Han öncülüğünde kurulan ve İstanbul'u kuşatan ilk Türk devleti aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Karluklar
B) İtil-Volga Bulgarları
C) Akhunlar (Eftalitler)
D) Asya Hunları
E) Avarlar

- ✓ Almış Han Dönemi'nde İslamiyet'i benimseme
- ✓ Toprakları, I. Köktürk ve Sasaniler arasında paylaşılma
- ✓ İlk teşkilatlı Türk devleti olma
- ✓ İslamiyet'i benimseyen ilk Türk topluluğu olma

5. Hz. Osman zamanında İslam ordularını Kafkasya'da durduran ve Museviliği benimseyen Türk devleti aşağıdakilerden hangisidir?

A) Avar B) Kırgız C) Macar
D) Kıpçak E) Hazar

- ✓ Slavları devlet teşkilatlanmasında etkileme
- ✓ Türkoloji Enstitüsü açma
- ✓ Codex Cumanicus isimli bir sözlük oluşturma
- ✓ Yenisey Yazıtları ve Manas Destanı'na sahip olma

6. İslamiyet öncesi Türk devletlerinde ülke hükümdar ailesinin ortak malı olarak kabul edilmiş, aile üyesi tüm erkeklere hükümdar olma hakkı tanınmıştır.

Bu uygulamanın aşağıdaki durumlardan hangisine neden olduğu savunulamaz?

- A) Taht kavgalarının yaşanması
B) Devletin kısa sürede parçalanması
C) Saltanat ve hanedan anlayışının ortaya çıkması
D) Hanedan ailesinin saygınlığının yüksek olması
E) Veraset hayatındaki belirsizliğin sona ermesi

7. Aşağıdakilerden hangisi, İslamiyet öncesinde hükümdarların kullandığı unvanlardan biri değildir?

A) Ay Tengri B) İdikut C) Hakan
D) Sultan E) Kağan

- ✓ **Hükümdarlık Unvanları:** Han, Hakan, Kağan, İdikut, İlteber, İlteriş, Ay Tengri, Kül Erkin, Yabgu, Tanhu, Şanyü

8. Aşağıdakilerden hangisi, İslamiyet öncesinde kullanılan hükümdarlık sembollerinden değildir?

A) Otağ B) Menşur C) Kamçı
D) Nevbet E) Örgin

- ✓ **Hükümdarlık Sembolleri:** Örgin (Taht), Nevbet (Davul), Otağ (Çadır), Tuğ (Sancak), Yarlığ (Ferman), Kılıç, Kemer (Kur), Kamçı (Berge), Yay, Kotuz (Sorguç)

9. İslamiyet öncesi Türk devletlerinde ülke sorunlarının görüşüldüğü meclislere;

- I. toy,
II. kurultay,
III. kengeş

unsurlarından hangileri örnek verilebilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II
D) II ve III E) I, II ve III

Diğer Türk Devletlerinde Kurul ve Meclisler

- ✓ Avrupa Hunları → Seçkinler Meclisi
- ✓ Tabgaç Devleti → Nazırlar Meclisi
- ✓ Hazar Hakanlığı → İhtiyarlar Meclisi
- ✓ Peçenekler → Komenton
- ✓ Tuna Bulgar Devleti → Millet Meclisi

10. İslamiyet öncesi Türk devletlerindeki sosyal yapıyla ilgili aşağıdaki eşleştirmelerden hangisi yanlıştır?

- A) İl – Devlet
B) Budun – Millet
C) Bod – Boy
D) Urug – Sülale
E) Oguş – Halk

11. Aşağıdakilerden hangisi, "kurultay"ın özelliklerinden değildir?

- A) Kağan başkanlığında toplanması
B) Ülke sorunlarının görüşülmesi
C) Törenin oluşmasında etkili olması
D) Üyeleri arasında din adamlarının yer alması
E) Yüksek mahkeme özelliği taşıması

12. Aşağıdakilerden hangisi, İslamiyet'ten önce Türk devletlerinde ölen kişinin eşyalarıyla birlikte gömüldüğü mezara verilen addır?

A) Şaman B) Kurgan C) Yuğ
D) Balbal E) Tamu

İslamiyet öncesi Türk devletlerinde;

- ✓ Kişinin mumyalanması
 - ✓ Uçmağ (cennet) – tamu (cehennem) kavramları
 - ✓ Ölen kişinin eşyalarıyla gömülmesi
 - ✓ Balbal dikilmesi
 - ✓ Oda şeklinde mezarlar yapılması
- ahiret inancının kanıtıdır.

13. Uygurların Maniheizm dinini benimsemesinin sonucunda;

- I. kent kültürünün oluşması,
- II. mimari hayatın gelişmesi,
- III. hükümdarlarının "Ay Tengri" unvanını kullanmaya başlaması

durumlarından hangileri ortaya çıkmıştır?

- A) Yalnız I
- B) Yalnız II
- C) I ve II
- D) II ve III
- E) I, II ve III

14. Türk dili ve edebiyatının ilk yazılı eseri olan *Orhun Yazıtları* II. Köktürk Devleti Dönemi'ne aittir.

Bu yazıtlar ile ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

- A) Sosyal devlet anlayışı vurgulanmıştır.
- B) Siyasetname özelliği taşımaktadır.
- C) Soğd ve Brahmi alfabeleriyle yazılmıştır.
- D) Türk adı ilk kez bu yazıtlarda millet adı olarak kullanılmıştır.
- E) Bilge Kağan, Kül Tigin ve Tonyukuk adına dikilmiştir.

Orhun Yazıtları

- ✓ II. Göktürk (Kutluk) Devleti'ne aittir.
- ✓ Türk dilinin ve Türk edebiyatının ilk yazılı eseridir.
- ✓ Bilge Kağan, Kültigin ve Vezir Tonyukuk adına dikilmiştir.
- ✓ Yolluğ Tigin tarafından yazılmıştır.
- ✓ Siyasetname niteliği taşır.
- ✓ Genel olarak Göktürk (Orhun) alfabesi ile yazılmıştır.
- ✓ Türk adı ilk kez bu yazıtlarda millet adı olarak kullanılmıştır.
- ✓ Sosyal devlet anlayışı büyük ölçüde vurgulanmıştır.
- ✓ 1893 yılında Danimarkalı Wilhelm Thomsen tarafından okunmuştur.

15. Aşağıdaki destanlardan hangisi, Asya Hun Devleti'ne aittir?

- A) Oğuz Kağan
- B) Manas
- C) Ergenekon
- D) Alp Er Tunga
- E) Göç

- ✓ Hun – Oğuz Kağan
- ✓ Köktürk – Bozkurt, Ergenekon
- ✓ Uygur – Göç, Türeyiş
- ✓ İskit – Alp Er Tunga, Şu
- ✓ Kırgız – Manas

16. Aşağıdakilerden hangisinde, Türklere ait millî alfabeler birlikte doğru olarak verilmiştir?

- A) Soğd – Orhun
- B) Orhun – Uygur
- C) Soğd – Uygur
- D) Kiril – Orhun
- E) Soğd – Kiril

- ✓ İslamiyet öncesi Türk devletlerinde yazılı olmayan hukuk kurallarına **töre** adı verilir. Törenin oluşmasında; hükümdar kararları, kurultay kararları ve gelenekler (halk) etkilidir.

17.

- I. Uygurlar – İlk kütüphanenin oluşturulması
- II. Esik Kurgan – Altın Elbiseli Adam Zırhı
- III. Tonyukuk – İlk Türk tarihçisi olma, Türklerin Bismarc'ı olarak tanınma

Yukarıdaki eşleştirmelerden hangileri doğrudur?

- A) Yalnız I
- B) Yalnız II
- C) I ve II
- D) II ve III
- E) I, II ve III

18. İslamiyet öncesi Türk devletlerinde güneş yılına dayalı olarak hazırlanan ve astronomi bilimiyle uğraşıldığının kanıtı olarak da gösterilen takvim aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Hicri Takvim
- B) Celâli Takvim
- C) 12 Hayvanlı Türk Takvimi
- D) Rumi Takvim
- E) Miladi Takvim

Tarihte Türklerin Kullandığı Takvimler

- ✓ 12 Hayvanlı Türk Takvimi
- ✓ Hicri Takvim
- ✓ Celâli Takvim
- ✓ Rumi Takvim
- ✓ Miladi Takvim

19. Aşağıdakilerden hangisi, İslamiyet öncesi Türk askerî hayatına ait kavramlardan biri değildir?

- A) Hilal Taktiği B) Sahte Ricat C) Tarkan
D) Burkan E) Yelme

20. İslamiyet'ten önce Orta Asya'da yaşayan Türklerin uğraşları arasında;

- I. madencilik,
II. fresk,
III. çini

alanlarından hangileri yer alır?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) I, II ve III

21. Aşağıdakilerden hangisi, Talas Savaşı'nın sonuçlarından biri değildir?

- A) Türkler arasında İslamiyet'in yayılmasının hızlanması
B) Semerkant'ta kâğıt üreticiliğinin başlaması
C) İpek Yolu'nda Abbasi otoritesinin kuvvetlenmesi
D) Çin'in uluslararası ticaret yollarındaki gücünün azalması
E) İslam dünyasında dinî liderliğin Türklere geçmesi

- ✓ **Avasım:** Abbasilerde sınır güvenliğini sağlayan şehirlere verilen isim.
- ✓ **Samarra:** Abbasiler zamanında Türkler için kurulan şehirlere verilen isim.

22. Karahanlı Devleti'yle ilgili olarak;

- I. Orta Asya'da kurulan ilk Türk-İslam devletidir.
II. Resmî dili Türkçedir.
III. "Ribat" adı verilen ilk kervansaray örneklerini inşa etmişlerdir.

yargılarından hangileri doğrudur?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) I, II ve III

Karahanlılar (840 - 1212)

- ✓ Kurucu: Bilge Kül Kadir Han
- ✓ İslamiyet'in resmî din olması: Satuk Buğra Han
- ✓ En parlak dönem: Yusuf Kadir Han

Gazneliler (963 - 1187)

- ✓ Temelleri: Alp Tigin
- ✓ Tam bağımsızlık: Sebük Tigin - Bilge Tigin
- ✓ En parlak dönem: Gazneli Mahmut

Büyük Selçuklu Devleti (1040 - 1157)

- ✓ Kurucu: Selçuk Bey
- ✓ En parlak dönem: Melikşah
- ✓ Son hükümdarı: Sultan Sencer

23. Aşağıdaki devletlerden hangisi, Büyük Selçuklu Devleti'nin çağdaşı olan devletler arasında yer almaz?

- A) Bizans B) Gazneliler C) Abbasiler
D) Büveyhoğulları E) Tolunoğulları

Türk-İslam devletlerinde;

- ✓ Gazneli Mahmut → "Sultan"
 - ✓ Tuğrul Bey → "Doğu'nun ve Batı'nın Sultanı"
 - ✓ Alparslan → "Ebu'l Feth"
- unvanlarını almıştır.

Nizamülmülk

- ✓ Siyasetname
- ✓ Nizamiye Medresesi
- ✓ Atabeylik Sistemi
- ✓ İktâ Sistemi

24. Aşağıdakilerden hangisi, Büyük Selçuklu Devleti'nde merkezî otoritenin zayıflaması sonucunda Selçuklu topraklarında kurulan devletlerden biri değildir?

- A) İran Selçukluları
B) Kirman Selçukluları
C) Suriye Selçukluları
D) Fatımiler
E) Anadolu Selçukluları

Büyük Selçuklu Devleti Toprakları Üzerinde;**Kurulan Devletler**

1. Suriye Selçukluları
2. Anadolu Selçukluları
3. Kirman Selçukluları
4. Irak Selçukluları

Kurulan Atabeylikler

1. Salgurlular (Fars)
2. Böriler (Şam)
3. İldenizliler (Azerbaycan)
4. Zengiler (Musul)
5. Beytiginogulları (Erbil)

25. Büyük Selçuklu Devleti ile Bizans arasında yapılan, Anadolu'nun kapılarının Türklere açılmasını sağlayan ve Birinci Dönem Türk Beylikleri'nin kurulmasına ortam hazırlayan savaş aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Malazgirt B) Dandanakan C) Talas
D) Miryokefalon E) Köseadağ

- ✓ Türklerin kitleler hâlinde İslamiyet'i kabul etmesinde etkili olma
- ✓ Türklerin Anadolu'ya kesin olarak yerleşmesini sağlama
- ✓ Anadolu Selçuklu Devleti'nin yıkılma sürecine girmesinde etkili olma
- ✓ Gaznelilerin yıkılışına, Büyük Selçuklu Devleti'nin kuruluşuna ortam hazırlama

Anadolu'nun Türkleşme sürecinde;

- ✓ Pasinler Savaşı
 - ✓ Malazgirt Savaşı
 - ✓ Miryokefalon Savaşı
- etkili olmuştur.

26. Hittin Savaşı'nda Kudüs Latin Krallığı'nı yenip, Kudüs'ü Haçlılardan geri alarak III. Haçlı Seferi'nin düzenlenmesinde etkili olan Türk-İslam devleti aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Tolunoğulları B) İhşidiler C) Eyyûbiler
D) Memlûkler E) Osmanlılar

Mısır'da Hâkimiyet Kuran Türk-İslam Devletleri

- ✓ Tolunoğulları
- ✓ Akşitler (İhşidiler)
- ✓ Eyyûbiler
- ✓ Memlûkler
- ✓ Osmanlılar

27. Aşağıdakilerden hangisi, Türk-İslam devletlerinde saray teşkilatında idare edenin idare edilenlerle ilişkilerini düzenleyen devlet görevlisidir?

- A) Hâcib
B) Emir-i Alem
C) Camedar
D) Emir-i Çeşnigir
E) Emir-i Ahur

28. Türk-İslam devletlerinde hükümdarın başkentte bulunmadığı zamanlarda onun adına yönetim işlerini yürüten devlet görevlisi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Serhenk B) Naib C) Silahtar
D) Kadileşker E) Amid

29. Türk-İslam devletlerinde "melik" adı verilen hükümdar çocuklarını eğitmekle görevli kişilere verilen isim aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Amil B) Şihne C) Atabey
D) Muhtesip E) Ulak

30. Aşağıdakilerden hangisi, Büyük Selçuklu Devleti Dönemi'ne ait mimari eserlerden biri değildir?

- A) Ayşe Bibi Türbesi
B) Bağdat Nizamiye Medresesi
C) Sultan Sencer Türbesi
D) Nişabur Medresesi
E) İsfahan Mescid-i Cuma

31. Türk-İslam devletlerinde, devletin mali işleriyle ilgilenen ve başkanı müstevfi olan divan türü aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Divan-ı Arz
B) Divan-ı İstifa
C) Divan-ı Mezalim
D) Divan-ı İşraf
E) Divan-ı İnşa

- ✓ Ordunun her türlü ihtiyaçlarını karşılar, hassa askerlerinin maaşlarını verirdi. Başkanına emir-i arz denirdi.
- ✓ Hükümdar başkanlığında toplanır ve siyasi davalara bakardı.
- ✓ Devletin mali ve idari işlerinin yolunda gidip gitmediğini kontrol ederdi. Başkanına müşrif denirdi.
- ✓ Devletin iç ve dış yazışmalarını yürüten divandı. Hükümdara ait yazılara hükümdarın tuğrasını çekerdi. Başkanına tuğraî-münşii denirdi.

32. Büyük Selçuklularda, ülke topraklarının vergi gelirlerine göre bölümlere ayrılarak bunların askerî ve sivil devlet görevlilerine hizmetleri karşılığında verilmesi usulü aşağıdakilerden hangisidir?

- A) İktâ sistemi
- B) Gulam sistemi
- C) Vakıf sistemi
- D) İltizam sistemi
- E) Devşirme sistemi

İktâ Sisteminin Sağladığı Faydalar

- ✓ Üretimde süreklilik sağlanırdı.
- ✓ Devlet görevlilerinin maaşı karşılanırdı.
- ✓ Taşrada devlet otoritesi sağlanırdı.
- ✓ Vergiler düzenli olarak toplanırdı.
- ✓ Devlet hazinesinden para harcanmadan asker yetiştirilirdi.

33. Aşağıdakilerden hangisi, Türk-İslam devletlerindeki Gulam-ı Saray ordusunun özelliklerinden biri değildir?

- A) Sultanın özel muhafız ordusu olma
- B) Toprak vergi geliriyle yetiştirilme
- C) Bistegani denilen maaş alma
- D) Genel olarak devşirme kökenli askerlerden oluşma
- E) Karahanlılardan itibaren görölme

34. Aşağıdakilerden hangisi, Selçuklularda gayrimüslim nüfusun sahip olduğu özelliklerden biri değildir?

- A) Divan-ı Saltanatta temsilci bulundurma
- B) Aile hukukunu inanç esasına uygun olarak yapılındırma
- C) Tarımsal üretimde elde ettikleri gelir karşılığında haraç vergisi ödeme
- D) Cizye vergisi karşılığında askerlik görevinden muaf olma
- E) İbadet özgürlüğüne sahip olma

35. Aşağıdakilerden hangisi, "Divan-ı Lügati't Türk" adlı eserin özelliklerinden biri değildir?

- A) İlk Türk dünyası haritasının yer alması
- B) Karahanlı Hükümdarı Satuk Buğra Han'a sunulması
- C) Türk destanları ve efsaneleri hakkında bilgi vermesi
- D) Türkçeyle Arapçayı karşılaştırması
- E) İlk Türkçe ansiklopedik sözlük ve dil bilgisi kitabı olması

36. Türk-İslam devletleri dönemine ait aşağıdaki eser-yazar eşleştirmelerinden hangisi yanlıştır?

- A) Kutadgu Bilig – Yusuf Has Hacib
- B) Divan-ı Lügati't-Türk – Kaşgarlı Mahmut
- C) Divan-ı Hikmet – Ahmet Yesevi
- D) Atabet'ül Hakayık – Edip Ahmet Yükneki
- E) Siyasetname – Firdevsi

37.

- Türk-İslam dünyasında pozitif bilimlerin kurucusu olarak kabul edilme
- Tarihte "Birleşmiş Milletler" fikrini ortaya koyan ilk kişi olma
- Aristo felsefesi üzerinde yaptığı çalışmalardan dolayı "Muallim-i Sani" olarak tanınma

Yukarıda bazı özellikleri verilen Türk-İslam bilim insanı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) İbn-i Sina
- B) Harezmi
- C) Biruni
- D) Farabi
- E) İbn-i Rüşd

38.

- I. Cezeri → Denge, kontrol ve haberleşme bilimi olan "sibernetik" in kurucusu olarak kabul edilen Artuklu bilim insanı
- II. Caca Bey → Kırşehir'de astronomi gözlemleri yapmak için rasathane kuran kişi
- III. Cabir Bin Hayyan → Maddenin en küçük yapı taşının atom olduğunu ortaya koyan bilim insanı

Yukarıdaki eşleştirmelerden hangileri doğrudur?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) I, II ve III

39. Türk-İslam devletlerinde süslemede kullanılan;

- I. tezhip,
II. hat,
III. minyatür

sanatlarından hangileri kâğıt işçiliğiyle ilişkilendirilebilir?

- A) I ve II B) I ve III C) I, II ve III
D) Yalnız II E) Yalnız III

40. Aşağıdakilerden hangisi, Türk-İslam devletlerinde sağlık alanı ile sosyal alanda hizmet veren kurumlardan biri değildir?

- A) Bimarhane B) Maristan C) Darüşşifa
D) Darülfaiye E) Arasta

41. Moğolların yıkılması sonucu İran'da Hülagu Han tarafından kurulan, Bağdat'ı alıp Abbasi Devleti'ne son vererek Orta Doğu'da ilerleyen ve Memlûkler tarafından durdurulan devlet aşağıdakilerden hangisidir?

- A) İlhanlılar
B) Kubilay Hanlığı
C) Çağatay
D) Altın Orda
E) Akkoyunlular

Moğol topraklarında;

- ✓ Çin ve Moğolistan'da Kubilay Hanlığı,
✓ Türkistan'da Çağatay Hanlığı,
✓ Hazar Denizi ve Karadeniz'in kuzeyinde Altın Orda Devleti,
✓ İran'da İlhanlılar Devleti
kurulmuştur.

42. Anadolu Selçuklu Devleti'nde II. Kılıçarslan Dönemi'nde;

- I. başkentin İznik'ten Konya'ya taşınması,
II. ilk altın paranın bastırılması,
III. Bizans'a karşı Miryokefalon Savaşı'nın kazanılması
gelişmelerinden hangileri yaşanmıştır?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II
D) II ve III E) I, II ve III

Anadolu Selçuklu Devleti

- ✓ Kurucu: Süleyman Şah
✓ En parlak dönem: I. Alâeddin Keykubad
✓ Son hükümdarı: II. Mesud

43. Aşağıdakilerden hangisi, 1071 Malazgirt Savaşı sonucunda Anadolu'da kurulan Birinci Dönem Türk Beyliklerinden biri değildir?

- A) Danişmentliler
B) Saltuklular
C) Artuklular
D) Mengücekliler
E) Germiyanogulları

I. Beylikler

- ✓ **Danişmentliler:** Sivas, Tokat, Kayseri çevresi; Yağbasan Medresesi, Kayseri Ulu Camii önemli eserleri arasında yer alır.
✓ **Saltuklular:** Erzurum çevresi; Kale Camii, Tepsi Minare, Üç Kümbetler, Mama Hatun Kümbeti önemli eserleri arasında yer alır.
✓ **Mengücekliler:** Erzincan ve Divriği çevresi; Divriği Ulu Camii, Kale Camii önemli eserleri arasında yer alır.
✓ **Artuklular:** Diyarbakır, Batman, Mardin, Hasankeyf çevresi; Malabadi Köprüsü, Mardin Ulu Camii, Hatuniye Medresesi önemli eserleri arasında yer alır.
✓ **Çaka Beyliği:** İlk denizci Türk beyliği, İzmir çevresi

44. 1243 Köseadağ Savaşı sonucunda Anadolu'da siyasi birlik bozulmuş ve İkinci Dönem Türk Beylikleri kurulmuştur.

Aşağıdaki beylik-kurulduğu yer eşleştirmelerinden hangisi yanlıştır?

- A) Karesioğulları – Balıkesir çevresi
B) Candaroğulları – Kastamonu çevresi
C) Menteşeoğulları – Muğla çevresi
D) Germiyanogulları – Isparta çevresi
E) Saruhanoğulları – Manisa çevresi

II. Beylikler

- ✓ Osmanlı Devleti'ne katılan ilk beylik Karesioğullarıdır.
- ✓ Osmanlı Devleti'ni en çok uğraştıran beylik Karamanoğullarıdır.
- ✓ Pervaneogulları, Candaroğulları, Saruhanoğulları, Karesioğulları, Menteşeoğulları, Aydınoğulları ve Hamitoğulları denizcilikle uğraşan ikinci beyliklerdir.

45. Kendilerini Anadolu Selçuklu Devleti'nin mirasçısı olarak kabul eden ve 1277'de Anadolu'da Türkçeyi resmî dil ilan eden Türk devleti aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Karamanoğulları
B) Germiyanogulları
C) Akkoyunlular
D) Dulkadiroğulları
E) Hamitoğulları

- ✓ Osmanlı Devleti'yle Otlukbeli Savaşı'nın yapılması
- ✓ Osmanlı Devleti topraklarına çeyiz ve miras yoluyla dâhil olması
- ✓ Turnadağ Savaşı sonucunda Osmanlı sınırlarına dâhil edilmesi
- ✓ Topraklarının bir kısmının Osmanlı Devleti tarafından satın alınması

46. Anadolu Selçuklu Devleti'nde külliye;

- I. sağlık,
II. sosyal,
III. eğitim

alanlarından hangileriyle ilgili yapıları bünyesinde bulundurmaktadır?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II
D) II ve III E) I, II ve III

Türk-İslam devletlerinde;

- ✓ **İmaret:** Aşevi.
- ✓ **Bedesten:** Kapalı çarşı.
- ✓ **Kervansaray (Ribat):** Ticaret yolları üzerindeki konaklama yeri.
- ✓ **Kümbet:** Çokgen gövde üzerine konik çatıyla örtülü biçimdeki anıt mezar.
- ✓ **Külliye:** Ana yapısı camii olan yapılar topluluğu.
- ✓ **Arasta:** Tek tip çarşı.
- ✓ **Medrese:** Akli ve naklî bilimlerin okutulduğu yer.
- ✓ **Bimarhane:** Akıl hastanesi.
- ✓ **Maristan:** Tolunoğullarında hastane.
- ✓ **Darüşşifa:** Hastane.

47. Anadolu Selçuklu Devleti'nde devlet görevlileri-görevleri eşleştirmelerinden hangisi yanlış verilmiştir?

- A) Melikü's-sevahil – Donanma komutanı
B) Kadiü'l-kudat – Şer'î yargı sisteminin başında bulunan görevli
C) Pervaneci – Arazi kayıtlarını tutan görevli
D) Emirü'l-ümera – Örfî hukuk sisteminin başında bulunan görevli
E) Sahibü's-şurta – Şurta teşkilatının başında bulunan görevli

- ✓ Anadolu Selçuklu Devleti'nde emniyet ve asayişten sorumlu "Şurta Teşkilatı" bulunurdu.

48. Ahilik Teşkilatı ile ilgili olarak;

- I. gayrimüslimlere kapalı olma,
II. ürün fiyatlarını tespit etme,
III. dinî ve meslekî eğitim verme,
IV. kadı ve muhtesiplerce denetlenme
- yargılarından hangileri doğrudur?**

- A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II, III ve IV E) I, II, III ve IV

- ✓ Ahi topluluğuna yiğit, eli açık anlamında **Fütüvvet** ya da **Ahiyyetül Fityan** adı verilir.
- ✓ Ahilerin toplandıkları yerlere **zaviye** adı verilmiştir.
- ✓ Anadolu'da Ahiliğin kurucusu Ahi Evran'ın eşi Fatma Bacı liderliğinde kurulan kadın teşkilatına **Bacıyan-ı Rum (Anadolu Bacıları)** adı verilmiştir.

49. "Risâletü'n-Nushiyye" isimli eseriyle ünlü, Anadolu Selçuklu Dönemi'nde yaşamış olan Türk-İslam mu-tasavvıfı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Mevlana
- B) Yunus Emre
- C) Hoca Dehhâni
- D) Hacı Bektaş Veli
- E) Ahmet Gülşehri

50. Aşağıdakilerden hangisi, Anadolu Selçuklu Devleti Dönemi'ne ait mimari eserler arasında yer almaz?

- A) Kayseri Gevher Nesibe Hatun Şifahanesi
- B) Konya Karatay Medresesi
- C) Niksar Yağıbasan Medresesi
- D) Beyşehir Kubadabad Sarayı
- E) Niğde Alâeddin Camii

51.

- I. Mehmet Râvendî
- II. İbn-i Bibi
- III. İbnü'l-Arabî

Yukarıdakilerden hangileri, Anadolu Selçuklu Devleti Dönemi tarihçileri arasında yer alır?

- A) Yalnız I
- B) Yalnız II
- C) I ve II
- D) I ve III
- E) II ve III

52. Osmanlı Devleti'nde Kuruluş Dönemi'ne ait aşağıdaki padişah-gelişme eşleştirmelerinden hangisi yanlıştır?

- A) I. Mehmet – Dinî ve sosyal içerikli Şeyh Bedrettin İsyânı'nın yaşanması
- B) II. Murat – İlk deniz savaşının Venedik'le yapılması
- C) I. Bayezid – Niğbolu Savaşı'ndaki başarı-sından sonra "Sultan-ı İklim-i Rum" unvanını alması
- D) Orhan Bey – Çimpe Kalesi'nin alınması ve Rumeli'ye geçilmesi
- E) I. Murat – İlk Osmanlı-Haçlı Savaşı'nın yapılması

Orhan Bey Dönemi'nde beylikten devlete geçilmiştir.

Bu duruma;

- ✓ İlk düzenli ordunun kurulması
- ✓ Divan teşkilatının oluşturulması
- ✓ İlk Osmanlı medresesinin İznik'te açılması
- ✓ İlk donanmanın oluşturulması

örnek verilebilir.

Osmanlı Devleti'nde;

- ✓ **İskân politikası:** Balkanlara Türklerin yerleştiril-mesine verilen isimdir.
- ✓ **İstimâlet:** Adalet ve hoşgörü politikasına verilen isimdir.
- ✓ **Evlad-ı Fatihan:** Balkanlara yerleştirilen Türklerdir.

53. Aşağıdaki gelişme ve özellik eşleştirmelerinden hangisi yanlıştır?

Gelişme	Özellik
A) 1533 İstanbul Antlaşması	– Avusturya Arşidükünün protokolde Osmanlı sadrazama denk sayılması
B) Ridaniye Savaşı	– Halifelîğin Osmanlı'ya geç-mesi
C) Cem Sultan Olayı	– Bir iç sorunken dış sorun hâline gelmesi
D) Preveze Deniz Savaşı	– Akdeniz'in Türk gölü hâline gelmesi
E) Kırım'ın Fethi	– Baharat Yolu kontrolünün sağlanması

Sokullu'nun Projeleri

Don-Volga Projesi;

- ✓ Karadeniz ve Hazar Denizi'ne dökülen Don ve Vol-ga Nehirlerini birleştirmek
- ✓ İran ve Rusya üzerinde baskı kurmak
- ✓ Türk dünyası ile olan dayanışmayı artırmak amaç-lanmıştır.

Süveyş Kanalı Projesi;

- ✓ Akdeniz ve Kızıldeniz'i birleştirmek
- ✓ Baharat Yolu'nu canlandırmak
- ✓ Hint deniz yolunu kısaltmak
- ✓ Portekizlilerin Müslümanlar üzerindeki baskısını kal-dırmak
- ✓ Osmanlı vergi gelirlerini artırmak amaçlanmıştır.

I. Selim Dönemi'nde;

- ✓ Tokat-Yozgat çevresinde Bozoklu Celâl Ayaklanması çıkmıştır.
- ✓ Mısır Seferi'nden sonra Osmanlı hazinesi ağzına kadar dolmuştur.
- ✓ Yavuz Sultan Selim "Benim altınla doldurduğum hazineyi, torunlarımdan her kim doldurabilirse kendi mühürü ile mühürlesin, aksi hâlde Hazine-i Hümayun benim mührümle mühürlensin" diye vasiyette bulunmuştur.

54. Osmanlı Devleti'nde padişahın malının mutlak vekili ve temsilcisi olarak kabul edilen ve mali işlerden sorumlu Divanîhümayun üyesi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Sadrazam B) Yeniçeri Ağası C) Defterdar
D) Reisülküttap E) Nişancı

Divanîhümayun;

- ✓ Orhan Bey zamanında kurulmuştur.
- ✓ Üyelerini padişah atar ve görevden alır.
- ✓ Fatih'ten itibaren sadrazam başkanlık yapmıştır.
- ✓ Kubbealtı denilen yerde toplanmıştır.
- ✓ II. Mahmut Dönemi'nde kaldırılmıştır.

55. Osmanlı Devleti'nde;

- I. beylikçi,
II. tahvil,
III. ruûs

kalemlerinden hangileri nişancıya bağlı olarak çalışırdı?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II
D) II ve III E) I, II ve III

Osmanlı Devleti'nde Defterler

- ✓ **Mühimme Defteri:** Divanîhümayunda alınan kararlar kaydedilir.
- ✓ **Tereke Defteri:** Ölen bir kişinin geride bıraktığı mal varlığını belirleyerek mirasçıları arasında taksim etmek amacıyla düzenlenen defterlerdir.
- ✓ **Tahrir Defteri:** Osmanlı'da idari, mali ve askerî sayım defterleridir.

56.

- Padişahın tuğrasını çekmek
- Sarayın iç ve dış yazışmalarından sorumlu olmak
- Dirlik kayıtlarını tutmak

Yukarıdaki görevler aşağıdaki Divanîhümayun üyelerinden hangisine aittir?

- A) Kazasker B) Nişancı C) Reisülküttap
D) Şeyhülislam E) Sadrazam

57. Osmanlı Devleti'nde aşağıdakilerden hangisi, seyfiye sınıfının üyelerinden biri değildir?

- A) Sadrazam B) Beylerbeyi C) Müderris
D) Yeniçeri Ağası E) Kaptan-ı Derya

58. Osmanlı Devleti'nde gelirleri doğrudan devlet hazinesine aktarılan ve iltizam sisteminin uygulandığı topraklara verilen isim aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Malikâne B) Mukataa C) Yurtluk
D) Paşmaklık E) Ocaklık

- ✓ Gelirleri padişahın kızlarına, anneleri ve eşlerine ayrılan topraklar
- ✓ Gelirleri üstün hizmetlerine karşılık, bazı devlet görevlilerine verilen topraklar
- ✓ Gelirleri sınır boylarındaki görevlerine karşılık akıncılara ve muhafızlara verilen topraklar
- ✓ Geliri kale muhafızlarına ve tersane giderlerine ayrılan topraklar

59. Osmanlı Devleti'nde yeniçerilerin ihtiyacı olan ok, yay, kalkan, kılıç, zırh, tüfek gibi aletlerin yapıldığı ve tamir edildiği ocak aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Cebeci B) Humbaracı C) Lağımçı
D) Akıncı E) Bostancı

- ✓ Kale kuşatmalarında surları yıkmakla, tünel kazmakla, top fitillerinin ateşlenmesiyle ve köprü yapmakla görevli askerî sınıf
- ✓ Havan topu, el bombası ve mermi yapmakla görevli askerî sınıf
- ✓ Sınır ve uçlarda bulunan, atlı birliklerden oluşan keşif birlikleri olma özelliği taşıyan askerî sınıf
- ✓ Saray ve köşkleri korumakla görevli askerî sınıf

✓ **Pençik Sistemi:** Savaşlarda ele geçirilen esirlerin beşte birinin asker ihtiyacını karşılamak amacıyla orduya aktarılmasıdır.

✓ **Devşirme Sistemi:** Saray hizmetleri ve kapıkulu ocaklarında kullanılmak üzere toplanan Hristiyan çocukların Türk-İslam kültür ve medeniyetine göre yetiştirilmesidir.

✓ Acemi ocaklarında hizmet görenlerin kapıkulu ocaklarına alınması konusunda kullanılan tabire "**Bedergâh**" denir. Buna **kapıya çıkmak** da denir.

60. Osmanlı Devleti'nde kapıkulu askerlerinin özellikleri arasında aşağıdakilerden hangisi yer almaz?

- A) Merkez ordusu olma
- B) Taht değişikliklerinde "cülus bahşişi" alma
- C) Devşirme askerlerden oluşma
- D) Hizmetleri karşılığında "ulufe" denilen maaş alma
- E) Giderleri için tımar topraklarından kaynak oluşturma

61. Osmanlı donanması ile ilgili olarak verilen aşağıdaki eşleştirmelerden hangisi yanlıştır?

- A) Levent – Deniz askerlerine verilen isim.
- B) Gabya – Yelkenleri açan ve muhafaza eden kişilere verilen isim.
- C) Kalyoncu – Yelkenli gemiler denize açılmadan önce belirli kazalardan geçici olarak alınan bahriye sınıfına verilen isim.
- D) Forsa – Gemilerde kürekçilere verilen isim.
- E) Kaptan-ı Derya – Tersaneden sorumlu kişiye verilen isim.

Osmanlı Devleti'nde Ünlü Denizciler;

- ✓ Piri Reis: *Dünya Haritası, Kitab-ı Bahriye*
- ✓ Seydi Ali Reis: *Miratü'l Memalik, Muhit*
- ✓ Turgut Reis: Malta Kuşatması
- ✓ Uluç (Kılıç) Ali Paşa: İnebahtı Deniz Savaşı
- ✓ Barbaros Hayrettin Paşa: 1538 Preveze Deniz Savaşı

Tarihte dört kez Osmanlı donanması yakılmıştır.

Şöyle ki;

- ✓ İnebahtı (Haçlı İttifakı 1571, II. Selim Dönemi)
- ✓ Çeşme (Rusya 1770, III. Mustafa Dönemi)
- ✓ Navarin (İngiltere, Fransa ve Rusya 1827, II. Mahmut Dönemi)
- ✓ Sinop (Rusya 1853, Abdülmecit Dönemi)

62. Osmanlı Devleti'nde Hristiyan askerler içerisinde yer alan ve ilk dönemlerde ordunun muhtelif araç-gereçlerini taşımakla görevliyen sonraki süreçte askeri inşaatlarda işçi olarak kullanılan askeri sınıf aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Cerahor
- B) Martolos
- C) Voynuk
- D) Azap
- E) Saka

63.

- Ölen kişinin geride bıraktığı mal varlığını belirleyerek mirasçıları arasında taksim ederek Tereke Defterleri'ne kaydetmekle görevli kişi
- Şer'î mahkemelerde davalı ve davacıyı mahkemeye çağırarakla görevli kişi
- Mahkemelerde şer'î ve örfî davalara bakmakla görevli kişi
- Adalet işlerinin Divandaki temsilcisi ve büyük davalara bakmakla görevli kişi

Osmanlı Devleti'nin hukuk hayatıyla ilgili aşağıdakilerden hangisinin açıklaması yukarıda yoktur?

- A) Kazasker
- B) Naib
- C) Kassam
- D) Muhzır
- E) Kadi

- ✓ Osmanlı Devleti'nde ilk kanunname Kanunname-i Âli Osman'dır (Fatih Kanunnamesi).
- ✓ Osmanlı mahkemelerinde verilen kararlar "**Şeriyye Sicilleri**" denilen defterlere yazılırdı.

64. Osmanlı Devleti iktisadi hayatında geçimini ticaret ve zanaatla sağlayan kişilere dükkan açmak için verilen izin belgesi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Narh
- B) Gedik
- C) Ağnam
- D) İltizam
- E) Ehl-i Hibre

- ✓ Eksik rekabet şartlarından dolayı fiyatlara müdahale edilmesi
- ✓ Osmanlı Devleti'nin peşin para ihtiyacını karşılamak için uyguladığı sistemlerden biri
- ✓ Koyun ve keçi üzerinden alınan vergi
- ✓ Üretilen malların kalite denetimini yapan bilirkişi

✓ **Bezirgân:** Büyük tüccar.

✓ **Çift Bozan:** Çiftini sebepsiz yere boş bırakarak devleti zarara uğratan köylülerden alınan vergi.

Osmanlı Devleti'nin Klasik Dönem Ekonomi İlkeleri;

- ✓ Gelenekçilik
- ✓ İaşecilik
- ✓ Fiskalizm

Osmanlı Devleti'nde Ticareti Geliştirmeye Yönelik Uygulamalar;

- ✓ Menzil Teşkilatı
- ✓ Mekkari Taifesi
- ✓ Derbentçiler
- ✓ Kervansaraylar
- ✓ Bedestenler

Osmanlı Devleti'nde;

- ✓ İlk bakır para: Osman Bey
- ✓ İlk gümüş para: Orhan Bey
- ✓ İlk altın para: II. Mehmet
- ✓ İlk kâğıt para: Abdülmecit

65. Osmanlı Devleti Dönemi'ne ait aşağıdaki mimari eserlerden hangisinde Batı etkisi vardır?

- A) Sahn-ı Seman Medresesi
- B) Bayezid Külliyesi
- C) Nuru Osmaniye Camii
- D) Sultan Ahmet Camii
- E) Rumeli Hisarı

Mimar Sinan'ın;

- ✓ Şehzade Camii → Çiraklık
- ✓ Süleymaniye Camii → Kalfalık
- ✓ Selimiye Camii → Ustalık

eseridir.

- ✓ Sultan Ahmet Camii; Mavi Camii (Blue Mosque) olarak bilinir. Türkiye'deki ilk altı minareli camiidir. Mimarı Sedefkâr Mehmet Ağa'dır.

Osmanlı Devleti'nde Saraylar

- ✓ Topkapı Sarayı → II. Mehmet
- ✓ Yıldız Sarayı → III. Selim
- ✓ Dolmabahçe Sarayı → Abdülmecit
- ✓ Çırağan Sarayı → Abdülaziz
- ✓ Beylerbeyi Sarayı → Abdülaziz

66. Osmanlı Devleti'nde el yazması eserleri süslemek ve metin aydınlatmasını sağlamak için perspektif olmadan yapılan resimlere verilen isim aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Minyatür
- B) Müzehhip
- C) Ebru
- D) Mücellit
- E) Müstensih

- ✓ Tezhip sanatıyla uğraşan kişiye verilen isim
- ✓ Ciltçilik sanatıyla uğraşan kişiye verilen isim
- ✓ Kâğıt süsleme sanatı olmakla beraber özel karışımli suyun içine boya serpiştirilmesiyle yapılan süsleme sanatına verilen isim
- ✓ El yazması kitapları kopya ederek çoğaltan kişiye verilen isim

67. Aşağıdaki eşleştirmelerden hangisi yanlıştır?

- A) Şair Evlenmesi – Osmanlı'da Şinasi'nin yazdığı ilk tiyatro eseri
- B) Osman Hamdi Bey – Osmanlı'da ilk resim sergisini açan kişi
- C) Güllü Agop – Modern Osmanlı tiyatrosunun kurucusu olarak kabul edilen isim
- D) İtri – "Tut-i Mucize-i Guyem" isimli eserin bestecisi
- E) İbrahim Çallı – "Zeybekler" adlı eseri yapan ressam

Padişah Mahlasları

- ✓ II. Mehmet → Avni
- ✓ I. Süleyman → Muhibbi
- ✓ III. Ahmet → Necib
- ✓ III. Selim → İlhami

68. Osmanlı Devleti'nde III. Murat Dönemi'nde İstanbul'da ilk rasathaneyi kuran bilim insanı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Hezarfen Ahmet Çelebi
- B) Lagari Hasan Çelebi
- C) Takiyüddin Mehmet
- D) Evliya Çelebi
- E) Kâtip Çelebi

- ✓ IV. Murat Dönemi'nde Galata Kulesi'nden Üsküdar'a kadar uçan kişi
- ✓ IV. Murat Dönemi'nde roketle uçuş denemesi yapan kişi
- ✓ 10 ciltlik *Seyahatname*'yi kaleme alan kişi
- ✓ *Cihannüma* ve *Keşf-uz Zünun* adlı eserleri kaleme alan kişi

- ✓ **Ali Kuşçu:** XV. yüzyılda Fatih Dönemi'nde Ayasofya Medresesinde müderrislik yapmıştır. Sahn-ı Seman Medreselerinin kurulmasında etkilidir. Matematik alanında eserler vermiştir. *Risaletü'l Fethiye* adlı eseri vardır.
- ✓ **Celâlettin Hızır:** Osmanlı Devleti'nin ilk tabibidir. "*Şifay-ı Eskam*" adlı eseri vardır. Yıldırım Bayezid Dönemi'nde yaşamıştır. Osmanlı'da ilk darüşşifa Bursa'da Yıldırım Bayezid Dönemi'ne aittir.
- ✓ **Sabuncuoğlu Şerafettin:** Fatih zamanında tıp alanında araştırmalar yapmıştır. *Mücerrebname*, *Kitab-ı Cerahiye-i İlhaniye* (*Kitâbü'l-Cerrâhiyyetü'l-Hâniye*) adlı eserleri vardır.

69. Kanuni (I. Süleyman) Dönemi'nde "*Beyan-ı Menazil-i Seferi İrakeyn*" adlı eseri ortaya koyan ünlü minyatür-cü aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Nigari
- B) Nakkaş Osman
- C) Sinan Bey
- D) Levni
- E) Matrakçı Nasuh

70. Osmanlı Devleti'nde resmî tarih yazarlarına vakanüvis denilmiştir.

Osmanlı Devleti'nde ilk vakanüvis aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Ahi Ahmet Çelebi
- B) Naima
- C) Abdurrahman Şeref Bey
- D) Davud-ı Kayseri
- E) Molla Fenari

- ✓ **Naima:** Osmanlı'da ilk resmî tarihçi ve vakanüvistir (XVIII. yy.). En önemli eseri *Naima Tarihi*'dir.
- ✓ **Ahi Ahmet Çelebi:** Osmanlı'da böbrek taşlarının tedavisi ile ilgili çalışmalar yapan tıpcı.
- ✓ **Abdurrahman Şeref Bey:** Osmanlı'da son vakanüvistir.
- ✓ **Davud-ı Kayseri:** Osmanlı'da ilk müderris.
- ✓ **Molla Fenari:** Osmanlı'da ilk şeyhülislam.

71.

- I. Amasyalı – XV. yüzyılda yaşamış ve Şeyh Hamdullah "Kıbletü'l Küttab" olarak anılan hattat
- II. Amasyalı Yakut – XIII. yüzyılda yaşamış ve Anadolu'da hat sanatının öncüsü olarak kabul edilen kişi
- III. Levni – Lale Devri'nin ünlü minyatür-cüsü

Güzel sanatlarla ilgili yukarıdaki eşleştirmelerden hangileri doğrudur?

- A) Yalnız I
- B) Yalnız II
- C) I ve II
- D) II ve III
- E) I, II ve III

72. Osmanlı Devleti'nde müzik alanında faaliyet gösteren sanatkarlar arasında aşağıdakilerden hangisi yer almaz?

- A) İsmail Dede Efendi
- B) Tamburi Cemil Bey
- C) İtri Mustafa Efendi
- D) Karahisarlı Ahmet
- E) Hacı Arif Bey

- ✓ **İtri Mustafa Efendi:** Nevakâr makamını Türk müziğine kazandırmış, "*Tuti-i Mucize-i Guyem*" isimli eseri bestelemiştir.
- ✓ **İsmail Dede Efendi:** "*Yine Bir Gölünhal Aldı Bu Gölüm*" adlı eseri bestelemiştir.
- ✓ 1831'de **Giuseppe Donizetti** tarafından Mızıka-i Hümayun kurulmuştur.

Duraklamanın İç Nedenleri

- ✓ Merkezî yönetimde görülen bozulmalar
- ✓ Eğitimin bozulması
- ✓ Ordunun bozulması
- ✓ Maliyenin bozulması

Duraklamanın Dış Nedenleri

- ✓ Devletin doğal sınırlara ulaşması
- ✓ Avrupalı devletlerin bilim ve teknikte ilerlemesi
- ✓ Avrupa'daki gelişmelerin takip edilememesi
- ✓ Haçlı zihniyeti
- ✓ Coğrafi Keşifler

- ✓ Kanije Savunması: TİRYAKİ HASAN PAŞA
- ✓ Uyvar önünde Türk gibi kuvvetli: KÖPRÜLÜ FAZİL AHMET PAŞA
- ✓ II. Viyana Kuşatması'nda başarısız olduğu için idam edilen: MERZİFONLU KARA MUSTAFA PAŞA
- ✓ II. Viyana Kuşatması öncesi Osmanlı'dan yardım isteyen Macar Kontu: TÖKELİ İMRE

73. Osmanlı Devleti'nin imzalamış olduğu aşağıdaki antlaşmalardan hangisi ile bugünkü Türkiye-İran sınırı büyük ölçüde kesinlik kazanmıştır?

- A) Ferhat Paşa B) Bucas C) Zitvatoruk
D) Kasrı Şirin E) Karlofça

- ✓ Osmanlı Devleti'nin Doğu'da en geniş sınırlara ulaşması
- ✓ Osmanlı Devleti'nin Batı'da en geniş sınırlara ulaşması
- ✓ Osmanlı Devleti'nin Avusturya üzerindeki protokol üstünlüğünü kaybetmesi
- ✓ Osmanlı Devleti'nin Batı'da ilk defa büyük çapta toprak kaybına uğraması

XVII. yy. Islahatçıları

- ✓ I. Ahmet
- ✓ II. Osman
- ✓ IV. Murat
- ✓ Tarhuncu Ahmet Paşa
- ✓ Köprülü Mehmet Paşa
- ✓ Köprülü Fazıl Ahmet Paşa

74. XVII.yy. ıslahatları ile ilgili olarak;

- I. Avrupa etkisi yoktur.
- II. Baskı ve şiddet yoluyla halk sindirilmiştir.
- III. Sorunların kaynağına inilememiştir.
- IV. Azınlıkların hak ve hürriyetleri genişletilmiştir.

bilgilerinden hangileri doğrudur?

- A) I ve II B) II ve III C) I, II ve IV
D) I, II ve III E) II, III ve IV

75. Osmanlı Devleti'nde XVII. yy. da aşağıdaki alanlardan hangisi ile ilgili bir düzenlemeye gidilmemiştir?

- A) İdari B) Askerî C) Mali
D) Rejim E) Sosyal

76. Osmanlı Devleti'nde XVII. yy. gelişmeleri arasında aşağıdakilerden hangisi yer almaz?

- A) Koçi Bey'e rapor hazırlanması
B) Modern ilk denk bütçenin oluşturulması
C) Bağdat ve Revan köşkerinin yapılması
D) Yeniçeri Ocağının kaldırılması fikrinin oluşması
E) İlk kez iç borçlanmaya gidilmesi

77. XVII. yy.da İstanbul İsyanları'nın çıkmasında aşağıdakilerden hangisi etkili olmamıştır?

- A) Kapıkulu ocaklarına asker alımının bozulması
B) Ulufelerin ayarı düşük akçeyle ödenmesi
C) Merkezî otoritenin bozulması
D) Veraset sistemindeki belirsizliğin sona ermesi
E) "Ocak devlet içindir." anlayışının yerini "Devlet ocak içindir." anlayışının alması

78. XVII. yy.da Celâli İsyanları sonrasında aşağıdakilerden hangisinde azalma görülmemiştir?

- A) Vergi gelirleri
B) Tarımsal üretim
C) Köy nüfusu
D) Cebelü askerleri
E) Kapıkulu sayısı

79. Osmanlı Devleti'nin imzalamış olduğu aşağıdaki antlaşma-özellik eşleştirmelerinden hangisi yanlıştır?

Antlaşma	Özellik
A) Prut	- Karlofça Antlaşması'nın kayıplarının giderilebileceği düşüncesi-nin oluşması
B) Pasarofça	- Osmanlı Devleti'nin kaybettiği toprakları geri alma umutlarının sona ermesi
C) Belgrad	- Osmanlı Devleti'nin Batı'da imzaladığı son kazançlı antlaşma olması
D) Zıstovi	- Osmanlı-Avusturya Savaşları'nın sona ermesi
E) El-Ariş	- Halkı Türk ve Müslüman olan bir coğrafyanın elden çıkması

80. Osmanlı Devleti'nin XVIII. yy.da Rusya ile imzalamış olduğu;

- I. Küçük Kaynarca,
- II. Yaş,
- III. Aynalıkavak

antlaşmalarından hangilerinde Kırım'la ilgili hükümlere yer verilmiştir?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II
D) II ve III E) I, II ve III

81. III. Selim, Napolyon'un Mısır'ı işgal etmesi üzerine denge siyaseti izlemiştir.

III. Selim, bu süreçte;

- I. İngiltere,
- II. Rusya,
- III. Avusturya

devletlerinden hangilerinin desteğini almıştır?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II
D) II ve III E) I ve III

82. Osmanlı Devleti'nde;

- I. Patrona Halil İsyanı,
- II. Kabakçı Mustafa İsyanı,
- III. Edirne Olayı

gelişmelerinden hangilerinin sonucunda padişah değişikliği yaşanmıştır?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II
D) II ve III E) I, II ve III

XVIII. yy. İslahatçıları

- ✓ III. Ahmet (Lale Devri)
- ✓ I. Mahmut
- ✓ III. Mustafa
- ✓ I. Abdülhamit
- ✓ III. Selim (Nizam-ı Cedit)

83. Aşağıdaki "kişi" ve "özellik" eşleştirmelerinden hangisi yanlıştır?

- A) Nedim - Lale Devri'nin şairi
B) Yusuf Ağâh Efendi - III. Selim Dönemi'nde Londra'ya gönderilen ilk daimî elçi
C) Yirmi Sekiz Mehmet Çelebi - Lale Devri'nde Paris'e gönderilen geçici elçi
D) Humbaracı Ahmet Paşa - I. Mahmut Dönemi'nde Avrupa'dan getirilen ilk askerî uzman
E) I. Mahmut - İlk kez planlı ve programlı bir şekilde ıslahatlara başlayan padişah

84. Osmanlı Devleti'nde İbrahim Müteferrika ve Sait Efendi tarafından ilk Türk matbaası kurulmuştur. Matbaada basılan ilk eser *Vankulu Lügati* adlı sözlüktür.

İlk Türk matbaası aşağıdaki Osmanlı padişahlarından hangisinin döneminde açılmıştır?

- A) III. Selim B) III. Ahmet C) I. Mahmut
D) I. Abdülhamit E) II. Mahmut

- ✓ Mühendishane-i Berr-i Hümayunun kurulması
- ✓ Hendesehanenin açılması
- ✓ Esham senetlerinin uygulanması
- ✓ Yeniçeri Ocağının kaldırılması (Vak'a-yı Hayriye)

85. Avrupa tarzı Nizam-ı Cedit ordusunu kuran ve bu ordunun ihtiyaçlarını karşılamak için İrad-ı Cedit hazinesini oluşturan Osmanlı padişahı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) III. Selim B) I. Ahmet C) III. Ahmet
D) III. Mustafa E) Abdülmecit

- ✓ Ekber ve Erşed Sistemi'nin getirilmesi
- ✓ Avrupa'da geçici elçiliklerin açılması
- ✓ Deniz Mühendishanesinin açılması
- ✓ Tanzimat ve Islahat Fermanlarının ilan edilmesi

- ✓ II. Mahmut Dönemi (1808-1839)
- ✓ Tanzimat Dönemi (1839-1876)
 - Abdülmecit (1839-1861)
 - Abdülaziz (1861-1876)
 - V. Murat (1876)
- ✓ II. Abdülhamit Dönemi (1876-1909)
- ✓ I. Meşrutiyet Dönemi (1876-1878)
- ✓ İstibdat Dönemi (1878-1908)
- ✓ II. Meşrutiyet Dönemi (1908-1918)

Sırlar;

- ✓ 1812 Bükreş Antlaşması'yla, İmtiyaz
- ✓ 1829 Edirne Antlaşması'yla, Özerklik
- ✓ 1878 Berlin Antlaşması'yla, Bağımsızlık kazanmıştır.
- ✓ 1829 Edirne Antlaşması'yla → YUNANİSTAN
- ✓ 1878 Berlin Antlaşması'yla → SİRBİSTAN, KARADAĞ ve ROMANYA bağımsızlıklarını kazanmıştır.

- ✓ 1830 – Cezayir → FRANSA (II. MAHMUT)
- ✓ 1878 – Kıbrıs → İNGİLTERE (II. ABDÜLHAMİT)
- ✓ 1881 – Tunus → FRANSA (II. ABDÜLHAMİT)
- ✓ 1882 – Mısır → İNGİLTERE (II. ABDÜLHAMİT)

86. Osmanlı Devleti'nde Ermeniler "Millet-i Sadıka" olarak adlandırılmıştır.

Ermeni Sorunu aşağıdaki antlaşmalardan hangisiyle uluslararası statü kazanmıştır?

- A) Berlin
- B) Hünkâr İskeleyi
- C) Balta Limanı
- D) Edirne
- E) Kütahya

- ✓ Boğazlar Sorunu'nun ortaya çıkması
- ✓ Osmanlı'nın Avrupalı devletlerin açık pazarı hâline gelmesi
- ✓ Yunanistan'ın bağımsızlığını kazanması
- ✓ Mısır-Kavalalı Sorunu'nun geçici olarak çözülmesi

- ✓ Lord Byron (*Don Juan* adlı eseri vardır.)
 - ✓ Florence Nightingale
 - Hemşireliğin kurucusu
 - Lambalı Kadın
 - Kırım Savaşı esnasında Selimiye Kışlası'nda yaralıların tedavisinde rol oynadı.
 - ✓ Gazi Osman Paşa
 - ✓ Süleyman Paşa
 - ✓ Gazi Ahmet Muhtar Paşa
 - ✓ Nene Hatun
- 93 Harbi'nde başarılı mücadele vermişlerdir.

87.

- Osmanlı Devleti, Avrupa devleti sayılacak.
- Osmanlı'nın toprak bütünlüğü Avrupalı devletlerin garantisi altında olacak.
- Boğazlar 1841 Londra Sözleşmesi'ne göre yönetilecek.
- Osmanlı Devleti ve Rusya, Karadeniz'de donanma ve tersane bulundurmayacak.

Yukarıda bazı hükümleri verilen antlaşma aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Kütahya
- B) Paris
- C) Ayastefanos
- D) Londra
- E) Edirne

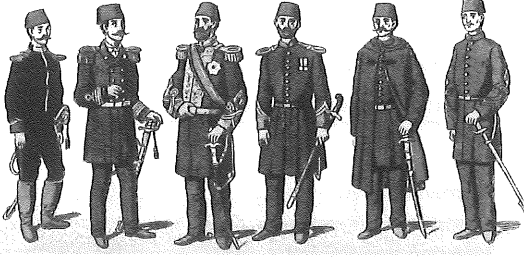
88. Aşağıdakilerden hangisi, 93 Harbi'nden sonra imzalanan Ayastefanos Antlaşması'nın hükümlerinden biri değildir?

- A) Büyük bir Bulgaristan Krallığı kurulacak.
- B) Ermenilerin yaşadığı yerlerde ıslahat yapılacak.
- C) Kars, Ardahan, Batum ve Doğu Beyazıt Rusya'ya bırakılacak.
- D) Bosna-Hersek'e özerklik verilecek.
- E) Balkan Türkleri azınlık statüsü elde edecek.

Ayastefanos Antlaşması ve Berlin Antlaşması'nın Farkları	
Ayastefanos Antlaşması	Berlin Antlaşması
Bosna-Hersek'e özerklik verilecektir.	Bosna-Hersek geçici olarak Avusturya yönetimine bırakılacaktır.
Büyük bir Bulgaristan krallığı kurulacaktır.	Bulgaristan krallığı üçe ayrılacaktır.
Kars, Ardahan, Batum ve Doğubeyazıt Rusya'ya bırakılacaktır.	Kars, Ardahan ve Batum Rusya'ya, Doğubeyazıt ise Osmanlı'ya bırakılacaktır.

89.

Suna Öğretmen tarih dersinde öğrencilerine yukarıda bulunan fotoğrafı göstererek: "Fotoğrafta bulunan kişiler hangi Osmanlı hükümdarı zamanında yaşıyor olabilir?" şeklinde sormuştur.

Öğrencilerin aşağıda verdiği cevaplardan hangisi yanlış olarak değerlendirilebilir?

- A) II. Abdülhamit
- B) Abdülaziz
- C) Abdülmecit
- D) III. Selim
- E) II. Mahmut

90. XIX. yy. ıslahatçılarından II. Mahmut Dönemi'nde yönetim-ıdarî alanında yapılan yenilikler arasında aşağıdakilerden hangisi yer almaz?

- A) Posta teşkilatının kurulması
- B) Divan teşkilatının kaldırılarak nazırlıkların kurulması
- C) *Takvim-i Vekayi*'nin çıkarılması
- D) Arazi Nizamnamesi'nin yayımlanması
- E) Mürur Tezkeresi uygulamasına gidilmesi

✓ "Denize düşen yılana sarılır."

(Rusya)

✓ "Bundan böyle saltanatın millet için bir dehşet, bir korku kaynağı değil fakat bir destek olmasını istiyorum. Bunun için ferdin malına el konulması geleneğini kaldırıyorum."

(Müsadere)

✓ "Ben tebaamdaki din farkını ancak camiilerine, havalalarına ve kiliselerine girdikleri zaman görmek isterim."

(Osmanlılık)

91. Osmanlı Devleti'nde Abdülmecit Dönemi'nde 1839'da ilan edilen Tanzimat Fermanı'yla ilgili olarak;

- I. anayasal gelişmelerin başlangıcı olması,
- II. padişahın yetkilerini sınırlandırması,
- III. kanun üstünlüğü ilkesinin kabul edilmesi

yargılarından hangileri doğrudur?

- A) Yalnız I
- B) Yalnız II
- C) I ve II
- D) II ve III
- E) I, II ve III

92.

- Gayrimüslimlerin nakdi bedel karşılığı askerlikten muaf tutulması
- Devlet hizmetlerinde, askerlik görevlerinde ve okullarda bütün halkın eşit olarak kabul edilmesi
- Gayrimüslimlere banka ve şirket kurma hakkının tanınması

Yukarıda bazı özellikleri verilen belge aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Tanzimat Fermanı
- B) Sened-i İttifak
- C) Islahat Fermanı
- D) Kanunuesasi
- E) Muharrem Kararnamesi

93. Sultan Abdülaziz Dönemi'nde öksüz ve yetim Müslüman çocukların eğitimi için Cemiyet-i Tedrisiyye-i İslamiye tarafından İstanbul'da açılan eğitim kurumu aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Darülmuallimin
- B) Darülfünun
- C) Darüşşafaka
- D) Darülmuallimat
- E) Darülaceze

- ✓ Darülkurra
- ✓ Darülhadis
- ✓ Darülhendese
- ✓ Darüttıp
- ✓ Darülmaarif
- ✓ Darüleytam
- ✓ Darübedayi
- ✓ Darülelhan
- ✓ Darülmesai

94. Osmanlı Devleti'nde yönetici ihtiyacını karşılamak amacıyla 1859'da Mekteb-i Mülkiyeyi açan Osmanlı padişahı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Abdülmecit
- B) Abdülaziz
- C) II. Abdülhamit
- D) II. Mahmut
- E) III. Selim

- ✓ Osmanlı'da ilk resim sergisinin açılması
- ✓ Muharrem Kararnemesi'nin yayımlanması
- ✓ Sadaret Kethüdalığının, Dâhiliye Nezaretine dönüş-
türülmesi
- ✓ Meşveret Meclisinin oluşturulması

95. 1839-1861 yılları arasında tahtta kalan Abdülmecit Dönemi'nde;

- I. Bank-ı Dersaadetin kurulması,
- II. Encümen-i Dânişin kurulması,
- III. İlk dış borcun İngiltere'den alınması

gelişmelerinden hangileri yaşanmıştır?

- A) Yalnız I
- B) Yalnız II
- C) I ve II
- D) II ve III
- E) I, II ve III

- ✓ Bank-ı Dersaadet
- ✓ Bank-ı Osmani
- ✓ Memleket Sandıkları
- ✓ Ziraat Bankası
- ✓ İtibar-ı Millî Bankası

96.

- Mecelle'nin hazırlanması
- Memleket Sandıklarının kurulması
- Şûray-ı Devlet (Danıştay) kurulması
- Yurt dışına seyahat eden ilk padişah olması

Yukarıdaki gelişmeler - özellikler aşağıdaki Osmanlı padişahlarından hangisinin dönemine aittir?

- A) II. Mahmut
- B) Abdülmecit
- C) Abdülaziz
- D) V. Murat
- E) II. Abdülhamit

Mecelle-i Ahkâm-ı Adliye

- ✓ Bazı İslami hukuk kurallarını düzenli hâle getirmiş olması
- ✓ Ahmet Cevdet Paşa'nın başında bulunduğu bir heyet tarafından hazırlanması
- ✓ Müslim tebaaya ilişkin kurallar içermesi
- ✓ Medeni Kanun özelliği taşıması
- ✓ 1926'ya kadar yürürlükte kalması

97. Osmanlı Devleti'nde 1860 yılında Şinasi ve Agâh Efendi'nin çıkardığı ilk özel Türk gazetesi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Tasvir-i Efkâr
- B) Tercüman-ı Ahval
- C) Ceride-i Havadis
- D) Takvim-i Vekayi
- E) Düstur

Basın - Yayın

- ✓ Diyojen: İlk mizah dergisi
- ✓ Vaka-yı Tıbbiye: İlk Türk dergisi
- ✓ Terakki-i Muhadderat: İlk kadın dergisi
- ✓ Karagöz: İlk mizah gazetesi
- ✓ Bahçe: İlk çocuk gazetesi
- ✓ Şükufeza: Tüm yazarları kadınlardan oluşan dergi
- ✓ Mürüvvet: Osmanlı kadınlarını dünya kadınlarından haberdar etmek amacıyla çıkarılan dergi
- ✓ Parça Boşası: Ev düzeni, çocuk bakımı, yemek ve pasta yapımı gibi konularda bilgi veren dergi
- ✓ Hanımlara Mahsus Gazete: Kadınların her işi başara-
bileceği inancını aşmak için çıkarılan gazete
- ✓ Demet: Kadınların mücadelelerini halka duyurmak
amacıyla çıkarılan dergi

UYARI!: Basın tarihinde ilk defa Sabah Gazetesi'nde mi-
ladi tarih kullanılmıştır.

98. Aşağıdakilerden hangisi, 1839-1876 yılları arasında kapsayan Tanzimat Dönemi gelişmelerinden biri değildir?

- A) Vilayet Nizamnamesi'nin yayımlanması
- B) Nizamiye Mahkemelerinin kurulması
- C) Anayasal düzene geçilmesi
- D) Gayrimüslimlerin yerel yönetime katılma hakkını elde etmesi
- E) Ermeni ve Rumların devlet memuru olma hakkını elde etmesi

99. I. Meşrutiyet, 23 Aralık 1876'da Kanunuesasi'nin yürürlüğe girmesi sonucunda II. Abdülhamit Dönemi'nde ilan edilmiştir.

I. Meşrutiyet'in ilanını;

- I. Tersane Konferansı'nın toplanması,
- II. 93 Harbi'nin (Osmanlı-Rus Savaşı) yaşanması,
- III. Jön Türkler'in faaliyetleri

gelişmelerinden hangileri hızlandırmıştır?

- A) Yalnız I
- B) Yalnız II
- C) I ve II
- D) I ve III
- E) I, II ve III

100. 1876-1909 yılları arasında Osmanlı tahtında kalan II. Abdülhamit Dönemi gelişmeleri arasında aşağıdakilerden hangisi yer almaz?

- A) Müdürlüğünü Osman Hamdi Bey'in yaptığı Sanayi-i Nefise Mektebinin açılması
- B) İslamcılık fikrinin devlet politikası hâline getirilmesi
- C) Osmanlı-Almanya yakınlaşmasının yaşanması
- D) Muharrem Kararnamesi'nin yayımlanmasından sonra Düyun-u Umumiye İdaresinin kurulması
- E) Maarif Nezaretinin kurulması

101. Aşağıdakilerden hangisi, 23 Aralık 1876'da yürürlüğe giren Kanunuesasi'nin maddelerinden biri değildir?

- A) Meclisi açma ve kapatma yetkisinin padişaha ait olması
- B) Yasama yetkisinin Âyan Meclisi ve Mebusan Meclisine ait olması
- C) Hükûmetin padişaha karşı sorumlu olması
- D) Müslüman olmayanlara mecliste temsilci bulundurma hakkının tanınmaması
- E) Yürütme yetkisinin başında padişahın bulunduğu Heyet-i Vükelaya ait olması

102. II. Meşrutiyet'in ilanında, 1908'de düzenlenen Reval Görüşmeleri de etkilidir.

II. Meşrutiyet'in ilanından sonraki süreçte;

- I. Bulgaristan'ın bağımsızlığını ilan etmesi,
 - II. Girit'in Yunanistan'a katılma kararı alması,
 - III. Avusturya-Macaristan'ın Bosna-Hersek'i ilhak etmesi
- gelişmelerinden hangileri yaşanmıştır?**

- A) Yalnız I
- B) Yalnız II
- C) Yalnız III
- D) I ve II
- E) I, II ve III

II. Meşrutiyet Dönemi'nde Siyasal Gruplar ve Partiler

- ✓ İttihat ve Terakki Fırkası
- ✓ Hürriyet ve İtilaf Fırkası
- ✓ Fedakâran-ı Millet Cemiyeti
- ✓ Ahrar Fırkası
- ✓ Ahali Fırkası
- ✓ Osmanlı Demokrat Fırkası
- ✓ İttihad-ı Muhammedi Fırkası
- ✓ Mutedil Hürriyetperveran Fırkası

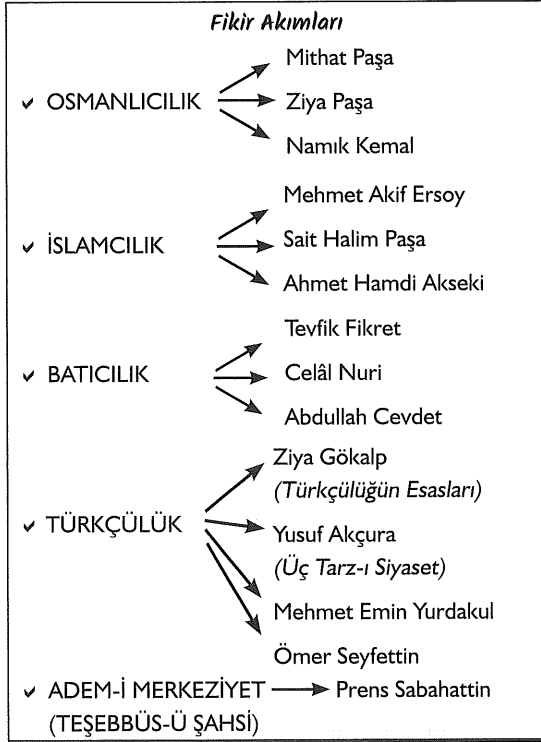
103. 31 Mart Olayı (1909), Türk tarihinde anayasal düzene karşı çıkan ilk isyan hareketidir.

31 Mart Olayı ile ilgili olarak;

- I. II. Abdülhamit'in tahttan indirilmesine ortam hazırlamıştır.
- II. Hareket Ordusu tarafından bastırılmıştır.
- III. İttihatçıların yönetimde güç kazanmasında etkilidir.

yargılarından hangileri doğrudur?

- A) Yalnız I
- B) Yalnız II
- C) I ve II
- D) II ve III
- E) I, II ve III

- ✓ “Fikirlerimin babası” ZİYA GÖKALP (1876-1924)
- ✓ “Türk milliyetçiliğinin yüce müjdecisi” MEHMET EMİN YURDAKUL (1869-1944)
- ✓ “Ben inkılap ruhunu ondan aldım.” TEVFIK FİKRET (1867-1915)
- ✓ “Türk ulusunun yüzyıllardır beklediği ses” NAMIK KEMAL (1840-1888)
- ✓ “Minnet borcum vardır. Bana yeni bir ufuk açtı.”
MEHMET TEVFIK BİLGE (1865-1945)
↓
Manastır Askerî İdadisi Tarih Öğretmeni
- ✓ Jean Jacques Rousseau, Voltaire, Montesquieu, Auguste Comte

104. Aşağıdakilerden hangisi, Uşi Antlaşması'nın sonuçlarından değildir?

- A) Trablusgarp'ın, İtalya'ya ait olduğunun kabul edilmesi
- B) Arap topraklarının, Osmanlı Devleti ile olan kara bağlantısının kesilmesi
- C) Rodos ve On İki Ada'nın geçici olarak İtalya'ya bırakılması
- D) Trablusgarp halkının dinen Osmanlı halifesine bağlı kalmasının benimsenmesi
- E) Bingazi'nin, İtalya'ya ait olduğunun kabul edilmesi

Balkan Savaşları	
I. Balkan Savaşı	II. Balkan Savaşı
• Karadağ • Sırbistan • Yunanistan • Bulgaristan	• Karadağ • Sırbistan • Yunanistan • Romanya

105. Osmanlı Devleti;

- I. Bosna Hersek,
- II. Mora,
- III. Makedonya

topraklarından hangilerini Balkan Savaşları'nda kaybetmiştir?

- A) Yalnız I
- B) Yalnız II
- C) Yalnız III
- D) I ve II
- E) I, II ve III

106. Aşağıdakilerden hangisi, Bab-ı Âli Baskını ile ilgili doğru bir bilgi değildir?

- A) Osmanlı Devleti'nde gerçekleşen ilk hükûmet darbesidir.
- B) Kâmil Paşa hükûmeti düşürülerek yerine Mahmut Şevket Paşa hükûmeti kurulmuştur.
- C) Mustafa Kemal'in İttihatçılardan ayrılmasında önemli bir etkidir.
- D) İttihatçıların yönetimdeki etkisi artmıştır.
- E) Baskın sonrasında II. Abdülhamit tahttan indirilmiştir.

I. Dünya Savaşı (1914-1918)	
Üçlü İttifak (1882) (Bağlaşma Devletleri)	Üçlü İtilaf (1907) (Anlaşma Devletleri)
• Almanya • Avusturya-Macaristan • İtalya	• İngiltere • Fransa • Rusya

I. Dünya Savaşı	
• Gavrilo Princip (Sırp milliyetçisi) • Franz Ferdinand (Avusturya veliahtı) • Goben (Yavuz), Breslav (Midilli)	→ Sivastopol → Odessa
↑ ↑ Alman Amiral Soushon (Suşon)	

Almanya'nın Osmanlı Devleti'ni Kendi Yanında Savaş Çekme Nedenleri

- ✓ Osmanlı'nın Jeopolitik konumundan yararlanmak istemesi
- ✓ Almanya'nın, İngiltere'nin sömürgeleriyle bağlantısını kesmek istemesi
- ✓ Rusya'ya yardım gitmesini engelleyerek, müttefikler arasındaki bağlantıyı kesmek istemesi
- ✓ Yeni cephe açarak savaş yükünü hafifletmek istemesi
- ✓ Osmanlı halifesinin gücünü kullanmak istemesi
- ✓ Musul-Kerkük petrolerinden yararlanmak istemesi

Osmanlı Devleti'nin Almanya'nın Yanında Savaş Katılma Nedenleri

- ✓ Kaybettiği toprakları geri almak istemesi
- ✓ Turan İmparatorluğu kurma fikri
- ✓ Siyasi yalnızlıktan kurtulmak istemesi
- ✓ İttihat ve Terakkicilerin Alman hayranı olması
- ✓ Kapitülasyonlar ve dış borçlardan kurtulmak istemesi
- ✓ Almanya ile 2 Ağustos 1914'te gizli bir ittifak antlaşmasının yapılmış olması

UYARI!!: Osmanlı'nın I. Dünya Savaşı'na girmesinde sömürgecilik amacı yoktur.

Osmanlı Devleti'nin Savaştığı Cephe

Taarruz Cephe	Savunma Cephe	Müttefiklerine Yardım Ettiği Cephe
• Kafkas • Kanal	• Çanakkale • Irak-Musul • Hicaz-Yemen • Suriye-Filistin	• Makedonya • Galiciya • Romanya

Kafkas (Doğu) Cephesi

- Cephenin açılmasında,
- ✓ İttihatçıların Anadolu'daki Türkler ile Orta Asya'daki Türkleri birleştirerek sınırları Hindistan'a kadar genişletmek istemesi
 - ✓ Almanların Bakü petrolerini ele geçirmek için Osmanlı'yı kışkırtması
 - ✓ Rusların güneye inmesini engelleme düşüncesi
 - ✓ Kafkaslarda bağımsızlık mücadelesi veren milletleri destekleme fikri,
- etkili olmuştur.

107. Osmanlı Devleti'nin Çanakkale Cephesi'nde elde ettiği zaferlerin sonuçları arasında aşağıdakilerden hangisi yer almaz?

- A) İngilizlerin, sömürgeleriyle bağının kesilmesi
- B) Bulgaristan'ın İttifak Devletleri'nin yanında savaşa girmesi
- C) İstanbul ve Boğazlar'ın işgalinin önlenmesi
- D) Mustafa Kemal'in ulusal bir üne kavuşması
- E) I. Dünya Savaşı'nın süresinin uzaması

108. I. Dünya Savaşı ile ilgili;

- I. Kut'ül Amâre Kahramanı - Halil Paşa,
- II. Çöl Kapları - Fahrettin Paşa,
- III. 18 Mart Kahramanı - Rauf Orbay

eşleştirmelerinden hangileri yanlıştır?

- A) Yalnız I
- B) Yalnız III
- C) I ve II
- D) I ve III
- E) I, II ve III

109. Birinci Dünya Savaşı'nda Rusya'nın savaştan çekilmesiyle;

- I. Doğu Anadolu,
- II. Irak,
- III. Boğazlar,
- IV. Suriye

bölgelerinden hangilerinin paylaşımında değişiklik yaşanmıştır?

- A) I ve II
- B) I ve III
- C) II ve III
- D) III ve IV
- E) I, II ve III

Osmanlı'yı Paylaşma Tasarıları

- ✓ Boğazlar (İstanbul) Antlaşması (1915)
- ✓ Londra Antlaşması (1915)
- ✓ Sykes - Picot Antlaşması (1916)
- ✓ Mc Mahon Antlaşması (1916)
- ✓ Petrograd Sözleşmesi (1916)
- ✓ Saint Jean de Maurienne Antlaşması (1917)

I. Dünya Savaşı'nı Bitiren Ateşkes Anlaşmaları

- ✓ Selanik Ateşkesi → BULGARİSTAN
- ✓ Mondros Ateşkesi → OSMANLI DEVLETİ
- ✓ Villa Gusti Ateşkesi → AVUSTURYA
- ✓ Rethondes Ateşkesi → ALMANYA

I. Dünya Savaşı'nı Bitiren Barış Antlaşmaları

- ✓ Brest Litovsk Antlaşması → SOVYET RUSYA
- ✓ Versailles (Versay) Antlaşması → ALMANYA
- ✓ St. Germain (Sen Cermen) Antlaşması → AVUSTURYA
- ✓ Neuilly (Nöyyi) Antlaşması → BULGARİSTAN
- ✓ Trianon (Triyanon) Antlaşması → MACARİSTAN
- ✓ Sevres (Sevr) Antlaşması → OSMANLI DEVLETİ

110. Wilson İlkeleri'nde;

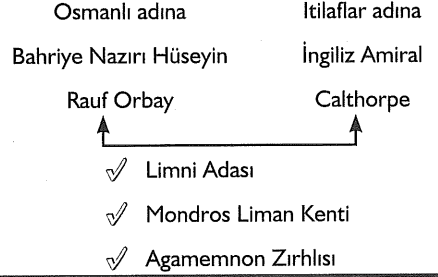
- I. devletler arasındaki anlaşmazlıkları barış yoluyla çözecek bir teşkilat kurulması,
- II. yenilen devletlerin, yenilen devletlerden toprak alması,
- III. yenilen devletlerin, yenilen devletlere savaş tazminatı ödemesi

maddelerinden hangileri yer almıştır?

- A) Yalnız I B) Yalnız III C) I ve II
D) I ve III E) I, II ve III

Mondros Ateşkesi

30 Ekim 1918

111. Aşağıdakilerden hangisi, Mondros Ateşkesi'nin maddelerinden biri değildir?

- A) İtilaf Devletleri'ne güvenliklerini tehdit altında gördükleri yerleri işgal hakkının tanınması
B) Vilayet-i Sitte olarak adlandırılan altı doğu ilinin karışa hâlinde işgal edileceğinin belirtilmesi
C) Osmanlı ordularının terhis, silah ve cephanelerinin teslim edilmesi
D) Azınlıklara kendi geleceğini tayin hakkının verilmesi
E) Boğazlar'ın açılması ve bu bölgelerdeki kalelerin Anlaşma (İtilaf) Devletleri tarafından işgal edilmesi

Cemiyetler

Zararlı Cemiyetler		Yararlı Cemiyetler
Azınlıkların Kurduğu Cemiyetler	Millî Varlığa Düşman Cemiyetler	
- Mavri Mira Cemiyeti - Pontus Rum Cemiyeti - Etnik-i Eterya Cemiyeti - Kordos Cemiyeti - Hınçak ve Taşnaksütyûn Cemiyetleri - Alyans İsrailit ve Makabi Cemiyetleri UYARI! Bu cemiyetler Mondros'un 7. maddesine işlerlik kazandırmak amacıyla fiili faaliyetlerde bulunmuştur.	- Hürriyet ve İtilaf Fırkası - Sulh ve Selameti Osmaniye Fırkası - Teali-i İslam Cemiyeti - Kürt Teâli Cemiyeti - İngiliz Muhipleri Cemiyeti - Wilson Prensipleri Cemiyeti - Askerî Nigehban Cemiyeti - Trabzon ve Havalisi Adem-i Merkeziyet Cemiyeti	- Kars İslam Şûrası - Trakya Paşaeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti - İzmir Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti - İzmir Redd-i İlhak Cemiyeti - Trabzon Muhafazaa-i Hukuk-u Milliye Cemiyeti - Doğu Anadolu Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti (Şark Vilayetleri) - Kilikyalılar Cemiyeti - Millî Kongre Cemiyeti - Vahdet-i Millîye Cemiyeti - Mim Mim (MM) Cemiyeti - Gizli Karakol Cemiyeti - Anadolu Kadınları Müdafaa-i Vatan Cemiyeti (Sivas) - Asri Kadınlar Cemiyeti (İstanbul) - Müdafaa-i Hukuk Kadınlar Şubesi (Kastamonu)

112. Aşağıdaki cemiyetlerden hangisi Millî Mücadele'nin karşısında yer almıştır?

- A) Trakya Paşaeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti
- B) Doğu Anadolu Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti
- C) Millî Kongre
- D) İzmir Redd-i İlhak Cemiyeti
- E) Teali-i İslam Cemiyeti

113. Amasya Genelgesi'nde bulunan, "Milletin istiklalini yine milletin azim ve kararı kurtaracaktır." ifadesinin genelgeye aşağıdaki özelliklerden hangisini kazandırdığı söylenemez?

- A) İhtilalci
- B) Bağımsızlıkçı
- C) Ümmetçi
- D) Evrensel
- E) Demokratik

Amasya Genelgesi'ni imzalayan ve Onaylayan Kişiler

- ✓ Mustafa Kemal Paşa
 - ✓ Ali Fuat Cebesoy
 - ✓ Refet Bele
 - ✓ Rauf Orbay
 - ✓ Kâzım Karabekir
 - ✓ Mersinli Cemal Paşa
- } Telgrafla onaylamıştır.

Bazı Önemli Gelişmeler ve Dönemin Sadrazamları (İstanbul Hükûmetinin Başında Bulunan Kişiler)

- ✓ Mondros Ateşkesi imzalandığında; AHMET İZZET PAŞA
- ✓ Mustafa Kemal Samsun'a çıktığında, Samsun Raporu yayımlandığında, Havza Genelgesi yayımlandığında, Amasya Genelgesi yayımlandığında, Erzurum Kongresi, Balıkesir-Alaşehir Kongreleri ve Sivas Kongresi düzenlendiğinde; DAMAT FERİT PAŞA
- ✓ Amasya Görüşmeleri yapıldığında, Komutanlar Toplantısı gerçekleştirildiğinde, Temsil Heyeti Ankara'ya geldiğinde, Son Osmanlı Mebusan Meclisi toplandığında, Misakımillî kabul edildiğinde; ALİ RIZA PAŞA
- ✓ İstanbul resmen işgal edildiğinde; SALİH HULUSİ PAŞA
- ✓ TBMM açıldığında; DAMAT FERİT PAŞA
- ✓ Bilecik Görüşmeleri yapıldığında ve Saltanat kaldırılana kadar; AHMET TEVİK PAŞA (son sadrazam)

114. Erzurum Kongresi kararlarında aşağıdakilerden hangisi yer almamıştır?

- A) İrade-i Millîye Gazetesi'nin çıkarılacağı
- B) Ulusal iradenin egemen kılınacağı
- C) Millî sınırlar içinde vatanın bir bütün olduğu
- D) Mebusan Meclisinin açılmasının gerekliliği
- E) Azınlıklara ayrıcalık verilmeyeceği

115. 4-11 Eylül 1919'da toplanan Sivas Kongresi için aşağıdaki bilgilerden hangisi doğru değildir?

- A) Kongrenin toplanma kararı Amasya Genelgesi'nde alınmıştır.
- B) Bütün cemiyetler "Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti" adıyla birleştirilmiştir
- C) Manda ve himaye fikri tartışma konusu olmuş ve kesin olarak reddedilmiştir.
- D) Ankara Valisi Muhittin Paşa ve Elazığ Valisi Ali Galip kongreyi engellemek amacıyla girişimlerde bulunmuşlardır.
- E) Dokuz kişilik Temsil Heyeti ilk kez oluşturularak başkanlığına Mustafa Kemal Paşa getirilmiştir.

Erzurum Kongresi ile Sivas Kongresi'nin Farkları

Erzurum Kongresi	Sivas Kongresi
✓ Toplanış biçimi bölgeseldir.	✓ Toplanış biçimi ulusaldır.
✓ Temsil Heyetinin üye sayısı 9 kişi ve yetki alanı doğu illeri ile sınırlıdır.	✓ Temsil Heyetinin üye sayısı 15 ve yetki alanı tüm yurdu kapsayacak şekildedir.
✓ Doğudaki cemiyetler birleştirilmiştir.	✓ Tüm cemiyetler "Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti" adıyla birleştirilmiştir.
	✓ İrade-i Millîye Gazetesi çıkarılmıştır.
	✓ Ali Fuat (Cebesoy) Paşa "Batı Anadolu Millî Kuvvetler Genel Komutanlığı"na atanmıştır.

116. Amasya Görüşmeleri'yle ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi doğru değildir?

- A) İstanbul Hükûmeti adına Salih Paşa katılmıştır.
- B) Görüşmeler sonucunda Damat Ferit Hükûmeti istifa etmiştir.
- C) Temsil Heyeti adına Mustafa Kemal, Bekir Sami Bey ve Rauf Bey katılmıştır.
- D) Şeyh Recep, görüşmeleri olumsuz etkilemek amacıyla girişimde bulunmuştur.
- E) Mebusan Meclisi, azınlıklar, millî sınırlar gibi birçok konu görüşülmüştür.

117. Mısakımillî'de aşağıdaki yerlerin hangisinde, halk oyuna başvurulması yönünde bir hüküm yoktur?

- A) Doğu Trakya
- B) Batı Trakya
- C) Ardahan
- D) Kars
- E) Batum

118. Mustafa Kemal'in I. TBMM'nin açılmasından sonra meclise sunduğu önerge aşağıdakilerden hangisini kapsamaz?

- A) Ulusal egemenlik
- B) Bağımsızlık
- C) Meclisin üstünlüğü
- D) Hükûmetin kurulma biçimi
- E) Rejimin tanımlanması

I. TBMM'deki İcra Vekilleri Heyeti (Bakanlar Kurulu)

- ✓ Şeriye ve Evkaf Vekili-Mustafa Fehmi Efendi-Bursa
- ✓ Müdafaa-i Millîye Vekili-Fevzi Paşa-Kozan
- ✓ Hariciye Vekili-Bekir Sami Bey-Tokat
- ✓ Maliye Vekili-Hakkı Behiç Bey-Denizli
- ✓ Nafia (Bayındırlık) Vekili-İsmail Fazıl Paşa-Yozgat
- ✓ İktisat Vekili-Yusuf Kemal Bey-Kastamonu
- ✓ Adliye Vekili-Celâleddin Arif Bey-Erzurum
- ✓ Dahiliye Vekili-Cami Bey-Aydın
- ✓ Maarif Vekili-Dr. Rıza Nur Bey-Sinop
- ✓ Sıhhat ve İçtima-i Muâvenât Vekili-Dr.Adnan Bey-İstanbul
- ✓ Erkan-ı Harbiye Umumiye Vekili-İsmet Bey-Edirne

I. TBMM'de Siyasal Gruplar

✓ Müdafaa-i Hukuk	UYARI!
✓ Halk Zümresi	I. TBMM'de;
✓ Yeşilordu	✓ Felah-ı Vatan
✓ Tesanüd	✓ Halk Fırkası
✓ İttihatçılar	✓ Müstakil Grup
✓ İstiklalciler	gibi gruplar yoktur.
✓ İslahatçılar	
✓ Muhafazaa-i Mukaddesatçılar	

119. Aşağıdaki basın-yayın organlarından hangisi Millî Mücadele'nin karşısında yer almıştır?

- A) Hâkimiyet-i Millîye
- B) Ceride-i Resmîye
- C) Sebilürreşad
- D) Küçük Mecmua
- E) Peyam-ı Sabah

Millî Mücadele'nin Mali Kaynakları

- ✓ Ağnam Resmî Kanunu çıkarıldı.
- ✓ DüyunuUmumiye gelirlerine el konuldu.
- ✓ Anadolu'ya getirilen mallardan alınan gümrük vergisi beş misli artırıldı.
- ✓ Zonguldak bölgesinden çıkartılan kömürden gümrük vergisi dışında, ton başına 2-3 lira arası ihracat vergisi alınması kararlaştırıldı.
- ✓ Pul gelirleri için maliyeye yetki verildi.
- ✓ 1914 tarihli Gelir Vergisi Kanunu 5-10 misli artırıldı.
- ✓ Tekalif-i Millîye Emirleri yayımlandı.
- ✓ Sovyetlerden (Türkistan Türklerinden ve Azerbaycan'dan) gelen para yardımı.
- ✓ Sovyet Rusya aracılığıyla Hindistan ve Afganistan Müslümanlarından gelen para yardımı.

Millî Mücadele Dönemi Basın Yayın

Millî Mücadele Yanlısı Basın Yayın Organları		Millî Mücadele Karşıtı Basın Yayın Organları	
✓ İrade-i Millîye	✓ Küçük Mecmua Dergisi	✓ Peyam-ı Sabah	✓ Selamet
✓ Hâkimiyet-i Millîye (TBMM'nin yarı resmî yayın organıdır.)	✓ Sebilürreşad Dergisi	✓ Türkçe İstanbul	✓ Ferda
✓ Ceride-i Resmîye (TBMM'nin resmî organıdır.)	✓ Anadolu Ajansı (6 Nisan 1920'de Ankara'da kuruldu. Halide Edip Adivar ve Yunus Nadi etkilidir.)	✓ Alemdar	✓ İrşad
✓ Le Pays	✓ Tasvir-i Evkar	✓ Aydede	✓ Şarkın Sesi
✓ Hadisat	✓ Vakıf	✓ Ümit	✓ Köylü
✓ Albayrak (Erzurum)	✓ İkdâm	✓ Zincirbent	✓ Tan
✓ Öğüt (Afyon)	✓ İleri	✓ Yeni Dünya	✓ Zafer
✓ Açıksoz (Kastamonu)	✓ Yenigün		
✓ İzmir'e Doğru (Balıkesir)	✓ Tanin		
✓ Yeni Adana (Adana)			
✓ İstikbal (Trabzon)			
✓ Ahali (Edirne)			
✓ Emel (Amasya)			

UYARI!: Mustafa Kemal ve Ali Fethi (Okyar) Bey 1918'de İstanbul'da "Minber" gazetesini çıkarmıştır.

Millî Mücadele Dönemi'ni Anlatan Edebi Eserler

- Yaban
- Sodom ve Gomora
- Ankara
- Dikmen Yıldızı
- Üç İstanbul
- Doludizgin
- Kalpaklılar
- Nutuk
- Ateşten Gömlek
- Türk'ün Ateşle İmtihanı
- Yorgun Savaşçı
- Esir Şehrin İnsanları
- Küçük Ağa
- Şu Çılgın Türkler

Millî Mücadele Dönemi ile İlgili Tablolar

- ✓ Siperde Mektup Okuyan Askerler (RESSAM HİKMET ONAT)
- ✓ Yaralı Asker (RESSAM ALİ ÇELEBİ)
- ✓ Zeybekler Tablosu (RESSAM İBRAHİM ÇALLI)

120.

- Anzavur
- Demirci Mehmet Efe
- Kuvayin-zibatiye
- Çerkes Ethem
- Pontus

Kurtuluş Savaşı sırasında görülen Millî Mücadele'ye karşı yukarıdaki isyan hareketlerinden hangileri İstanbul Hükûmeti tarafından çıkarılmıştır?

- A) I ve III B) II ve IV C) III ve V
D) I, III ve IV E) II, IV ve V

121. Ulusal Kurtuluş Savaşı'nda Türk milleti kadınıyla, erkeğiyle topyekûn bir direniş göstermiştir.

Aşağıdakilerden hangisi, Ulusal Kurtuluş Mücadelesi'ne katkı sağlayan kadın Kuvayimilliyecilerimizden biri değildir?

- Kara Fatma
- Tayyar Rahmiye
- Kılavuz Hatice
- Gördesli Makbule
- Nene Hatun

122. Serkan Öğretmen, Kuvayımilliye ile ilgili olarak, "Mondros Ateşkes Anlaşması sonrasında başlayan iş-galler karşısında halkın örgütlenerek kurduğu bu birliklerin liderleri arasında eski askerler, tanınmış efeler ya da eşraftan kişilerin bulunduğunu" söylemiş ve öğrencilerden de Kuvayımilliye liderlerine örnek vermelerini istemiştir.

Öğrencilerden;

- Ebru: Çerkes Ethem,
- Elif: Yörük Ali Efe,
- Kemal: Şahin Bey,
- Gencay: Ahmet Anzavur,
- Setenay: İpsiz Recep

cevaplarını vermişlerdir.

Buna göre, öğrencilerden hangileri yanlış cevap vermiştir?

- A) Gencay
- B) Setenay
- C) Kemal ve Setenay
- D) Ebru ve Gencay
- E) Elif ve Gencay

Kuvayımilliye Birliklerine Liderlik Eden Kişiler

- ✓ Çerkes Ethem
- ✓ İpsiz Recep
- ✓ Demirci Mehmet Efe
- ✓ Yörük Ali Efe
- ✓ Şahin Bey

123. Aşağıdakilerden hangisi, I. TBMM'nin kendi varlığına karşı çıkan ayaklanmaları bastırmak amacıyla aldığı tedbirlerden değildir?

- A) Takrir-i Sükûn Kanunu'nun çıkarılması
- B) Hiyanet-i Vataniye Kanunu'nun çıkarılması
- C) İrşad Heyetlerinin kurulması
- D) İstiklal Mahkemelerinin kurulması
- E) Ankara Müftüsü Rifat Börekçi'den fetva alınması

124. 10 Ağustos 1920'de imzalanan Sevr Antlaşması'nın kapsamında aşağıdakilerden hangisi yer almaz?

- A) Güneydoğu Anadolu, Çukurova ve Suriye'nin Fransa'ya bırakılması
- B) Arabistan ve Irak'ın İngiltere'ye bırakılması
- C) Kapitülasyonların tekrar uygulamaya konulması
- D) Kars, Ardahan ve Batum'da halk oylamasının yapılması
- E) Güneybatı Anadolu'nun İtalyanların egemenliğine bırakılması

- ✓ Sevr'in hükümleri İtalya'da düzenlenen San Remo Konferansı'nda belirlenmiştir.
- ✓ Sevr, Fransa'da imzalanmıştır.
- ✓ Sevr Antlaşması'nı Osmanlı Devleti adına; Şuray-ı Devlet Reisi Rıza Tevfik, Bern Elçisi Reşat Halis ve Maarif Nazırı Bağdatlı Hadi Paşa imzalamıştır.
- ✓ Sevr, Saltanat Şurası tarafından onaylansa da Meclis tarafından onaylanmadığı için hukuken geçersizdir.
- ✓ Sevr, geçersiz olması boyutuyla Ayastefanos Antlaşması'na benzer.
- ✓ Sevr, Türk milletinin bağımsızlık duygusunu kamçılamıştır.
- ✓ TBMM Sevr'i imzalayanları vatan haini ilan etmiştir.
- ✓ Yeni Türk Devleti, Sevr'in yerine Lozan'ı imzalamıştır.

125. "Şark Fatihi" olarak anılan, Gümrü ve Kars Antlaşmalarını TBMM adına imzalayan, İzmir İktisat Kongresi'nin, Terakkiperver Cumhuriyet Fırkasının ve 1946-1948 yılları arasında TBMM'nin başkanlığını yapan, "İstiklal Harbimiz" adlı eseriyle ünlü asker ve siyaset adamı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Ali Fuat Cebesoy
- B) Rıza Nur
- C) Kâzım Karabekir
- D) Ali Fethi Okyar
- E) Rauf Orbay

Hüseyin Rauf Orbay

- ✓ 1880-1964 yılları arasında yaşamıştır.
- ✓ "Hamidiye Kahramanı" olarak bilinir.
- ✓ *Cehennem Değirmeni* adlı eseri vardır.
- ✓ Mondros'u Osmanlı Devleti adına imzalayan kişidir.
- ✓ Amasya Genelgesi'ni imzalayanlar arasında yer almıştır.
- ✓ Sivas Kongresi'nin kongre başkan yardımcılarında biridir.
- ✓ Amasya Görüşmeleri'nde Mustafa Kemal'le birlikte yer almıştır.
- ✓ İngilizler tarafından tutuklanarak Malta'ya sürülmüştür.
- ✓ Terakkiperver Cumhuriyet Partisinin kurucularındandır.

Ali Fuat Cebesoy

- ✓ 1882-1968 yılları arasında yaşamıştır.
- ✓ Amasya Genelgesi'ni imzalayanlar arasında yer almıştır.
- ✓ Sivas Kongresi sonucunda "Umum Kuvayimillîye Komutanlığı'na (Batı Anadolu Millî Kuvvetler Genel Komutanlığı'na)" atanmıştır.
- ✓ Kuvayimillîye birlikleriyle Yunanlılara karşı Gediz Taarruzu'nu gerçekleştirmiştir.
- ✓ Moskova Büyükelçiliği'ne atanmıştır.
- ✓ Terakkiperver Cumhuriyet Partisinin kurucularındandır.
- ✓ *Millî Mücadele Hatıraları, Moskova Hatıraları, Sınıf Arkadaşım Atatürk* adlı eserleri vardır.

Ali Fethi Okyar

- ✓ 1881-1943 yılları arasında yaşamıştır.
- ✓ Haliç Konferansı'nda (1924) Türkiye'yi temsil etmiştir.
- ✓ Serbest Cumhuriyet Partisinin kurucusudur.
- ✓ *Üç Devirde Bir Adam* adlı eseri vardır.

Celâl Bayar

- ✓ 1883-1986 yılları arasında yaşamıştır.
- ✓ Millî Mücadele Dönemi'nde "Galip Hoca" adıyla faaliyetlerde bulunmuştur.
- ✓ Nazilli Kongresi'nin düzenlenmesinde etkilidir.
- ✓ Lozan'a giden heyette yer almıştır.
- ✓ Türkiye İş Bankası'nın ilk genel müdürüdür.
- ✓ Atatürk Dönemi'nin son başbakanıdır (1937-1939).
- ✓ Demokrat Partinin kurucularındandır.
- ✓ Türkiye Cumhuriyeti'nin üçüncü cumhurbaşkanıdır.
- ✓ *Ben de Yazdım* adlı eseri vardır.

Halide Edip Adivar

- ✓ 1882-1964 yılları arasında yaşamıştır.
- ✓ İstanbul'da işgallere karşı düzenlenen mitinglerde konuşmalar yapmıştır.
- ✓ *Anadolu Ajansı*'nin kurulmasında etkilidir.
- ✓ İstanbul Darülfünununda Batı edebiyatı dersleri okutmuştur.
- ✓ İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi İngiliz Edebiyatı Kürsüsünü idare etmiştir.
- ✓ *Ateşten Gömlek, Türk'ün Ateşle İmtihanı, Vurun Kahpeye* adlı eserleri kaleme almıştır.

Bekir Sami Bey

- ✓ 1865-1933 yılları arasında yaşamıştır.
- ✓ Sivas Kongresi'nin kongre başkan yardımcılarında biridir.
- ✓ Amasya Görüşmeleri'nde Mustafa Kemal'le birlikte yer almıştır.
- ✓ I. TBMM Hükûmetinin ilk kabinesinde Dışişleri Bakanlığı görevinde bulunmuştur.
- ✓ Londra Konferansı'na TBMM adına katılmıştır.

Kurtuluş Savaşı'nda Cepheleler		
Doğu	Güney	Batı
✓ Ermenilerle mücadele edilmiştir.	✓ Fransızlar ve Ermenilerle mücadele edilmiştir.	✓ Yunanlılarla mücadele edilmiştir.
✓ Mücadele eden kuvvet Osmanlı'dan kalma ve komutanlığını Kâzım Karabekir'in yaptığı 15. Kolordu'dur.	✓ Mücadele eden kuvvet Kuvayimillîye'dir.	✓ Mücadele eden kuvvet önce Kuvayimillîye sonra ise TBMM'nin kurduğu düzenli ordudur.
✓ Gümrü Antlaşması'yla kapanmıştır.	✓ Batı'da kazanılan Sakarya Meydan Muharebesi'nden sonra Fransa ile imzalanan Ankara Antlaşması'yla kapanmıştır.	✓ Mudanya Ateşkes Anlaşması'yla kapanmıştır.

126. Kurtuluş Savaşı'nda gösterdikleri kahramanlıklardan ötürü bazı il ve ilçeler TBMM tarafından "İstiklal Madalyası" ile onurlandırılmıştır.

Aşağıdakilerden hangisi, İstiklal Madalyası alan yerlerden biri değildir?

- A) İnebolu B) Maraş C) Antep
D) Urfa E) İzmir

127. Yunanlılarla yapılan Gediz Savaşı'nın sonuçları arasında aşağıdakilerden hangisi bulunmaz?

- A) Ali Fuat Paşa'nın, Batı Cephesi Komutanlığı'ndan alınması
B) Batı Cephesi'nin, batı ve güney olmak üzere ikiye ayrılması
C) Kuvayimillîye'nin, Yunan ordusunu durduramayacağını anlaşılmaması
D) İsmet Paşa'nın Batı Cephesi Komutanlığı'na atanması
E) İtilaf Devletleri'yle barış görüşmelerinin başlatılması

128. Aşağıdakilerden hangisi, Birinci İnönü Savaşı'nın sonuçlarından biri değildir?

- A) 1921 Anayasası'nın kabul edilmesi
B) Sovyet Rusya ile Moskova Dostluk ve Kardeşlik Antlaşması'nın imzalanması
C) Afganistan ile Dostluk Antlaşması'nın imzalanması
D) Londra Konferansı'nın düzenlenmesi
E) Fevzi Çakmak'ın "mareşal" olması

129. Birinci İnönü Savaşı sonucunda 12 Mart 1921'de İstiklal Marşı kabul edilmiştir.

Aşağıdakilerden hangisi, İstiklal Marşı ile ilgili doğru bir bilgi değildir?

- A) Kahraman ordumuza ithafen yazılmıştır.
B) Marş için yarışmayı Millî Eğitim Bakanlığı açmıştır.
C) Akif, şiiri "Taceddin Dergâhı"nda kaleme almıştır.
D) Bugünkü bestesini Ali Rıfat Çağatay yapmıştır.
E) Yayımlandığı ilk dergi ise Sebilürreşad'dır.

Mehmet Akif Ersoy

- ✓ 1873-1936 yılları arasında yaşamıştır.
✓ I. TBMM'de Burdur milletvekili olarak yer almıştır.
✓ İstiklal Marşı'nın şairi olması nedeniyle "Millî Şair" olarak anılmaktadır.
✓ Şiirlerini "Safahat" adlı eserinde toplamıştır. (Bu eserde İstiklal Marşı yoktur.)

130. Aşağıdakilerden hangisi, İkinci İnönü Savaşı'nın sonuçlarından biri değildir?

- A) Fransızların barış görüşmelerinde bulunması için Franklin Bouillon'u Ankara'ya göndermesi
B) İngilizlerin Malta'daki kırk esiri serbest bırakması
C) İtalyanların Anadolu'dan çekilmeye başlaması
D) Mustafa Kemal'in çektiği telgrafla İsmet Paşa'yı onurlandırması
E) Kafkas sınırının kesinlik kazanması

131. Kütahya - Eskişehir Savaşı'na bağlı olarak ortaya çıkan gelişmeler arasında aşağıdakilerden hangisi yer almaz?

- A) Mustafa Kemal'e karşı meclisteki muhalefetin güç kazanması
- B) Orduların Sakarya Nehri'nin doğusuna çekilmesi
- C) İtalya'nın Anadolu'dan çekilme sürecini durdurması
- D) TBMM'nin Kayseri'ye taşınmasının gündeme gelmesi
- E) Düzenli orduların savunmadan saldırıya geçmesi

Mudanya Ateşkesi'ni imzalayan Kişiler

- ✓ TBMM adına: İSMET İNÖNÜ
- ✓ İngiltere adına: HARİNGTON
- ✓ Fransa adına: CHARPY (ŞARPI)
- ✓ İtalya adına: MOMBELLI

UYARI!: Yunan General MAZARAKİS Mudanya açıklarında beklemiştir.

132. Aşağıdakilerden hangisi, Sakarya Savaşı'nın sonuçlarından biri değildir?

- A) Afyon, Eskişehir ve Kütahya'nın Yunanlılar tarafından işgal edilmesi
- B) Güney Cephesi'nin kapanması
- C) Kars Antlaşması'nın yapılması
- D) Fransızlarla Ankara Antlaşması'nın yapılması
- E) İngiltere ile karşılıklı esir değişimi antlaşmasının yapılması

✓ "Size ben savaşmayı değil, ölmeyi emrediyorum..."

(Çanakkale)

✓ "Geldikleri gibi giderler."

(İstanbul'a geldiğinde)

✓ "Siz orada sadece düşmanı değil, milletin makus talihini de yendiniz."

(İkinci İnönü)

✓ "Hattı müdafaa yoktur, sathı müdafaa vardır. O satıh bütün vatandır..."

(Sakarya)

✓ "Ordular, ilk hedefiniz Akdeniz'dir. İleri!"

(Başkomutanlık Meydan Muharebesi)

134. 1921 Ankara Antlaşması'nı Türkiye adına imzalayan, Lozan Antlaşması öncesinde hariciye vekilliğinden istifa ederek görevini İsmet Paşa'ya devreden, Demokrat Parti ve Millet Partisinin kurucuları arasında yer alan, 1961 Kurucu Meclisinde en yaşlı üye sıfatıyla başkanlık görevinde bulunan ünlü siyaset adamı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Yusuf Kemal Tengirşenk
- B) Tevfik Rüştü Aras
- C) Şükrü Saraçoğlu
- D) Hasan Saka
- E) Bekir Sami Bey

133. Mudanya Ateşkes Anlaşması'nda aşağıdaki bölgelerden hangisiyle ilgili hükümler bulunmaktadır?

- A) Hatay
- B) Batum
- C) Doğu Trakya
- D) Kars
- E) İskenderun

Katılan Devletler	Çağrı Yapan Devletler	İngiltere, Fransa, İtalya, Japonya
	Tüm Görüşmelere Çağrılan Devletler	Türkiye, Yunanistan, Romanya, Sırp-Hırvat-Sloven Devleti (Yugoslavya)
	Gözlemci Devlet	ABD
	Boğazların Statüsü İçin Çağrılan Karadeniz'e Kıyısı Olan Devletler	Sovyet Rusya, Bulgaristan
	Ticaret ve Yerleşme Sözleşmelerine Katılmak İçin Çağrılan Devletler	Belçika, Portekiz

Lozan Konferansı		
I. Oturum		II. Oturum
20 Kasım 1922		23 Nisan 1923
4 Şubat 1923		24 Temmuz 1923
Lord Curzon	İngiltere	Rumbold
Barer	Fransa	Pelle
Garroni	İtalya	Montagna
Venezelos	Yunanistan	Venezelos

135. Aşağıdakilerden hangisi Lozan Antlaşması'nın kapsamında değildir?

- A) Kapitulasyonların kaldırılması
- B) Yunanistan'ın savaş tazminatı olarak Karaağaç ve Bosnaköy'ü Türkiye'ye vermesi
- C) İmroz, Bozcaada ve Tavşan adalarının Türkiye'ye bırakılması
- D) Suriye sınırının Ankara Anlaşması'nda belirlenen şekliyle kabul edilmesi
- E) Bütçesi ve bayrağı ayrı olan uluslararası bir Boğazlar Komisyonunun kurulması

"Bu antlaşma, Türk milletine karşı, yüzyıllardan beri hazırlanmış ve Sevr Antlaşması ile tamamlandığı sanılmış büyük bir suikastın sonuçsuz kaldığını bildirir bir belgedir. Osmanlı tarihinde benzeri görülmemiş bir siyasi zafer eseridir!"

Gazi Mustafa Kemal Atatürk

136. Türk İnkılabı'nın;

- I. belli bir ideolojiye bağlı olarak ortaya çıkma,
- II. başka uluslara örnek olma,
- III. tek kişinin egemenliğine dayalı ülke idaresini değiştirme

durumlarının hangileri bakımından Rus İnkılabı'ndan farklı olduğu savunulabilir?

- A) Yalnız I
- B) Yalnız II
- C) Yalnız III
- D) I ve III
- E) II ve III

137. TBMM'nin saltanatı kaldırması, aşağıdakilerden hangisine kanıt olarak gösterilemez?

- A) Millî egemenliğin güçlendirildiğine
- B) Demokrasiye geçiş için adım atıldığına
- C) Kişisel egemenliğin sona erdiğine
- D) Tüm yetkilerin TBMM'de toplandığına
- E) Devlet rejiminin adının konulduğuna

138. Aşağıdakilerden hangisi, II. TBMM Dönemi'ne ait gelişmelerden biri değildir?

- A) Cumhuriyet'in ilan edilmesi
- B) Hilafetin kaldırılması
- C) Harf inkılabının yapılması
- D) Medeni Kanun'un kabul edilmesi
- E) Şapka inkılabının yapılması

139. Aşağıdakilerden hangisi, Cumhuriyet'in ilanının doğurduğu sonuçlardan biri değildir?

- A) Hükûmet kurmanın yeni yöntemle bağlanması
- B) Devletin rejiminin adının konması
- C) Başkent sorununun çözülmesi
- D) Devletin başkanının belirlenmesi
- E) Halifeliğin kaldırılması

140. Halifeliğin kaldırılmasının sonuçları arasında aşağıdakilerden hangisi yer almaz?

- A) Ümmet toplumundan ulus toplumuna geçişte önemli bir aşama olması
- B) Yeniliklerin önünün açılması
- C) Devletin laikleşmesi yolunda önemli bir adımın atılması
- D) Dış politika ilişkilerinin olumsuz etkilenmesi
- E) Rejim karşıtlarının sığınabileceği bir kurumun varlığının sona ermesi

141. Aşağıdakilerden hangisi, 3 Mart 1924 günü TBMM'de kabul edilen kanunlar kapsamında değildir?

- A) Şeyhülislamlık makamının lağvedilmesi
- B) Osmanlı hanedanı üyelerinin Türkiye sınırları dışına çıkarılması
- C) Şer'îye ve Evkâf Bakanlığının kaldırılması
- D) Halifeliğin kaldırılması
- E) Tekke, zaviye ve türbelerin kapatılması

142.

- I. Cumhuriyet Halk Partisi
- II. Terakkiperver Cumhuriyet Partisi
- III. Serbest Cumhuriyet Partisi

Yukarıdakilerden hangilerinin kuruluşunda Atatürk'ün rolü ve katkısı vardır?

- A) Yalnız I
- B) Yalnız II
- C) I ve II
- D) I ve III
- E) I, II ve III

143. Aşağıdakilerden hangisi, Terakkiperver Cumhuriyet ve Serbest Cumhuriyet Fırkalarının ortak özelliklerinden değildir?

- A) Rejimde cumhuriyetçiliğin benimsenmesi
- B) Teşvik-i Sanayi Kanunu'nun uygulanması
- C) Ekonomide liberal anlayışın benimsenmesi
- D) İki dereceli seçimden tek dereceli seçim sistemine geçilmesinin benimsenmesi
- E) Çiftçilerin haklarını korumaya yönelik tedbirlerin alınması

144. Aşağıdakilerden hangisi, Şeyh Sait İsyanı'nın sonuçlarından değildir?

- A) Terakkiperver Cumhuriyet Fırkasının kapatılması
- B) Takrir-i Sükûn Kanunu'nun kabul edilmesi
- C) İsmet Paşa'ya hükûmet kurma görevinin verilmesi
- D) Ankara'da ve Diyarbakır'da İstiklal Mahkemelerinin kurulması
- E) Laik inkılapların kesintiye uğraması

145. Aşağıdakilerden hangisi, Medeni Kanun'un kabul edilmesinin sonuçlarından değildir?

- A) Mecelle'nin yürürlükten kalkması
- B) Kadınlara yönetime katılma hakkının tanınması
- C) Kadın ve erkek arasında hukuki eşitliğin sağlanması
- D) Kadınlara meslek seçme hakkının tanınması
- E) Velayet hukukunun belirlenmesi

146. Aşağıdaki Atatürk Dönemi hukuk alanında yapılan düzenlemeler ve uyarlandığı devlet eşleştirmelerinden hangisi yanlıştır?

- A) Borçlar Kanunu – Fransa
- B) İcra ve İflas Kanunu – İsviçre
- C) Ceza Muhakemeleri Kanunu – Almanya
- D) Medeni Kanun – İsviçre
- E) Ceza Kanunu – İtalya

147. Tevhid-i Tedrisat Kanunu'nun kabul edilmesi aşağıdaki gelişmelerden hangisi üzerinde etkili değildir?

- A) Medreselerin kapatılması
- B) Türk dilinin yabancı dil kural ve kelimelerinden arındırılması
- C) Eğitim kurumları arasında amaç birliğinin sağlanması
- D) Azınlık ve yabancı okullar üzerinde devlet denetiminin artması
- E) Ders müfredatlarının çağdaş, millî özellikler kazanması

148. Aşağıdakilerden hangisinde, Maarif Teşkilatı Hakkında Kanun etkili değildir?

- A) Öğretim kurumlarının "Eğitim Bakanlığı"na bağlanması
- B) İlk ve ortaöğretim esaslarının saptanması
- C) Devlet izni olmadan okul açılmayacağını belirtilmesi
- D) Öğretmen okullarının sayıca artırılması
- E) Talim ve Terbiye Kurulunun kurulması

149. Yeni Türk harflerinin kabul edilmesinin sebepleri arasında aşağıdakilerden hangisi bulunmaz?

- A) Arap alfabesinin Türkçenin ses yapısına uygun olmaması
- B) Harf alanında ikili uygulamalara son verme düşüncesi
- C) Batı uygarlığıyla bütünleşme düşüncesi
- D) Okuma-yazma oranını artırma düşüncesi
- E) Toplumdaki kültürel farklılıkları azaltma düşüncesi

150. Aşağıdakilerden hangisi, Türk Tarih Kurumunun kurulma sebeplerinden biri değildir?

- A) Millî egemenlik anlayışını kuvvetlendirmek
- B) Halkta ulusal duyguların gelişmesini sağlamak
- C) Türk tarihi hakkında araştırmalar yapmak ve yayınlamak
- D) Türklerin sarı ırktan olmadığını ortaya koymak
- E) Ülkede yurttaşlık bilincini geliştirmek

151. Aşağıdakilerden hangisi, Türk Dil Kurumunun kurulma sebeplerinden biri değildir?

- A) Yabancı kelimelerin Türkçe karşılığını bulmak
- B) Halk dilinden toplanacak kelimelerle bir sözlük oluşturmak
- C) Yazı diliyle konuşma dili arasındaki farklılıkları gidermek
- D) Harf inkılabının uygulanabilirliğini artırmak
- E) Türkçenin bilim dili hâline gelmesini sağlamak

152. Aşağıdakilerden hangisi, Atatürk Dönemi'nde açılan eğitim kurumlarından biri değildir?

- A) Köy Eğitim Yurtları
- B) Eğitim Kursları
- C) Köy Öğretmen Okulları
- D) Türk Ocakları
- E) Halkevleri

153. Türk Tarih Kurumunun sürekli araştırma yayını olup, ismi Atatürk tarafından verilen dergi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Ülkü B) Halk Mecmuası C) Kadro
D) Belleten E) Türk Yurdu

154. 1928 yılında anayasada;

- I. milletvekillerinin yemin etme biçimi,
II. laiklik ilkesinin anayasada yer alması,
III. kadınların milletvekili seçme ve seçilme hakkı
konularından hangilerinde değişiklik yapılmıştır?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) I, II ve III

155. Türkiye Cumhuriyeti'nde eğitim ve kültür alanında yapılan aşağıdaki çalışmalardan hangisi Atatürk Dönemi'nde gerçekleştirilmemiştir?

- A) Sanayi-i Nefise Mektebinin, Güzel Sanatlar Akademisine dönüştürülmesi
B) Darülbeydinin, İstanbul Şehir Tiyatrosu adını alması
C) Darüelhanın, İstanbul Belediye Konservatuarı adını alması
D) Darülfünunun, İstanbul Üniversitesine dönüştürülmesi
E) Gazi Enstitüsünün, Gazi Üniversitesi adını alması

156. Atatürk Dönemi'nde ilk Türk operasını besteleyen kişi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Cemal Reşit Rey
B) Adnan Saygun
C) Ulvi Cemal Erkin
D) Hasan Ferit Alnar
E) Necil Kâzım Akses

157. Atatürk'ün yaptığı inkılaplar birbirini tamamlar niteliktedir.

Aşağıda verilen inkılaplardan hangisi birbirini tamamlar nitelikte değildir?

I	II
A) Harf İnkılabı	Millet Mekteplerinin açılması
B) Soyadı Kanunu	Unvan ve lakapların kaldırılması
C) Tevhid-i Tedrisat Kanunu	Medreselerin kapatılması
D) Saltanatın kaldırılması	Cumhuriyet'in ilan edilmesi
E) Medeni Kanun'un kabulü	Teşkilat-ı Esasiye Kanunu'nun ilanı

158. Şapka inkılabı;

- I. dinî,
II. sosyal,
III. siyasal

alanlarından hangilerine ait farklılıkların dışarıya yansımaları engellemek amacıyla yapılmıştır?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II
D) I ve III E) I, II ve III

159. Aşağıdakilerden hangisinin sosyal hayattaki ayrıcalıkları önlemek amaçlı olduğu savunulamaz?

- A) Tekke ve zaviyelerin kapatılması
- B) Hacı, ağa, hafız, molla gibi unvanların kaldırılması
- C) Medeni Kanun'un kabul edilmesi
- D) Devlet İstatistik Enstitüsü'nün kurulması
- E) Dinî giysilerin mabetler dışında giyilmesinin yasaklanması

160.

- I. Hicri ve Rumi takvim yerine Miladi takvimin kabul edilmesi
- II. Arşın, endaze ve kulaç gibi uzunluk ölçülerinin yerine metre sisteminin kabul edilmesi
- III. İki dereceli seçim sisteminden tek dereceli seçim sistemine geçilmesi

Yukarıdakilerin hangilerinde, Türkiye Cumhuriyeti'ndeki uygulamalarda birlik sağlama amacı olduğu savunulabilir?

- A) Yalnız I
- B) Yalnız II
- C) Yalnız III
- D) I ve II
- E) II ve III

161.

Nermin Öğretmen, sınıfın akıllı tahtasına yukarıda verilen görseli koymuştur. Ardından öğrencilerden görsel ile ilgili bir kompozisyon yazmasını istemiştir.

"Deniz" adlı öğrenci kompozisyonuna aşağıdaki seçeneklerden hangisini yazarsa yanlış bir cümle kurmuş olur?

- A) Harf inkılabı yapılmıştır.
- B) Cumhuriyet ilan edilmiştir.
- C) Şapka inkılabı yapılmıştır.
- D) Halkta millî duygular gelişmiştir.
- E) Devletçi ekonomi anlayışı benimsenmiştir.

162. Aşağıdakilerden hangisi, İzmir İktisat Kongresi'nin kararlarından biri değildir?

- A) Aşar vergisinin kaldırılması
- B) Sendikal örgütlenmelerin kurulması sağlanarak grev haklarının düzenlenmesi
- C) Çiftçi Topraklandırma Kanunu'nun kabul edilmesi
- D) Teşvik-i Sanayi Kanunu'nun kabul edilmesi
- E) Ulusal bankaların kurulması

163. Teşvik-i Sanayi Kanunu'nun çıkartılmasına rağmen ümit edilen sanayi yatırımlarının gerçekleşmemesinde;

- I. ham madde,
- II. sermaye,
- III. teknik

yetersizliklerinden hangileri etkili olmuştur?

- A) Yalnız I
- B) Yalnız II
- C) I ve II
- D) II ve III
- E) I, II ve III

164. Aşağıdakilerden hangisi, Atatürk Dönemi'nde yapılan ekonomik durumu iyileştirme çalışmaları arasında yer almaz?

- A) Ziraat Bankası'nın kurulması
- B) Teşvik-i Sanayi Kanunu'nun çıkarılması
- C) Aşar vergisinin kaldırılması
- D) Devletçilik ilkesinin kabul edilmesi
- E) Kabotaj Kanunu'nun çıkarılması

165. 1929-1930 yılları arasında dünyada ekonomik bunalım baş göstermiş, bu durum Türk Devleti'nin ekonomisine yeni bir yön vermesini gerektirmiştir.

Bu gereksinim;

- I. devletçilik ilkesinin uygulanması,
- II. Birinci Beş Yıllık Sanayi Planı'nın hazırlanması,
- III. Teşvik-i Sanayi Kanunu'nun çıkarılması

gelişmelerinden hangilerini sağlamıştır?

- A) Yalnız I
- B) Yalnız II
- C) Yalnız III
- D) I ve II
- E) II ve III

166.

- I. Koruyucu gümrük politikası uygulanması
- II. Türk parasının değerini korumak için önlemler alınması
- III. Aşar vergisinin kaldırılarak köylünün rahatlatılması

Yukarıdakilerden hangileri, ülke ticaretinin Türkiye'nin kontrolü altında bulundurulması amacıyla yöneliktir?

- A) Yalnız I
- B) Yalnız II
- C) Yalnız III
- D) I ve II
- E) II ve III

167. Aşağıdakilerden hangisi, cumhuriyetçilik ilkesi ile ilgili gelişmeler arasında gösterilemez?

- A) Halifeliğin kaldırılması
- B) Ordunun siyasetten ayrılması
- C) Siyasi partilerin kurulması
- D) Saltanatın kaldırılması
- E) Medeni Kanun'un kabulü

Seçim, seçme, seçilme, meclis, parlamento, millî irade, millî egemenlik, ulusal irade, ulusal egemenlik, demokrasi gibi kelimeler cumhuriyetçilik ilkesi ile ilgili anahtar nitelik taşır.

168. Yeni Türk Devleti'nde;

- I. Kabotaj Kanunu'nun çıkarılması,
- II. halifeliğin kaldırılması,
- III. Türk Tarih Kurumunun kurulması

uygulamalarından hangileri milliyetçilik ilkesi ile bağlantılıdır?

- A) Yalnız I
- B) Yalnız II
- C) I ve II
- D) II ve III
- E) I, II ve III

Birlik, beraberlik, bağımsızlık, millî eğitim, millî ekonomi, millî bilinç, kültür, tarih, dil gibi kelimeler milliyetçilik ilkesiyle ilgili anahtar nitelik taşır.

169.

- I. Saltanatın kaldırılması
- II. Aşar vergisinin kaldırılması
- III. Ayrıcalık belirten unvanların kaldırılması

Yukarıdakilerden hangileri, halkçılık ilkesi ile ilişkilendirilebilir?

- A) Yalnız I
- B) Yalnız II
- C) I ve II
- D) II ve III
- E) I, II ve III

Eşitlik, adalet, sınıf, zümre, imtiyaz, ayrıcalık, ulusal egemenlik, sosyal devlet, cumhuriyet gibi kelimeler halkçılık ilkesi ile ilgili anahtar nitelik taşır.

170. Cumhuriyet Dönemi'nde;

- I. Şer'îye ve Evkaf Vekâletinin kaldırılması,
- II. Tevhid-i Tedrisat Kanunu'nun kabulü,
- III. Medeni Kanun'un kabulü

gelişmelerinden hangilerinin laiklik ilkesinin yerleşmesinde etkili olduğu savunulabilir?

- A) Yalnız I
- B) Yalnız II
- C) I ve II
- D) II ve III
- E) I, II ve III

Akıl, bilim, vicdan, hürriyet, inanç, ibadet, hurafe, batıl, tabu, dogma gibi kelimeler laiklik ilkesi ile ilgili anahtar nitelik taşır.

171.

- I. Temel tüketim mallarının fiyatını devletin belirlemesi
- II. Planlı ekonomik politikaların uygulanması
- III. Özel sektör yatırımlarının kısıtlanması

Yukarıdakilerden hangileri devletçilik ilkesi ile ilişkilendirilebilir?

- A) Yalnız I
- B) Yalnız II
- C) Yalnız III
- D) I ve II
- E) II ve III

Kalkınma, ekonomi, yatırım, sanayi, endüstri, teşebbüs, sosyal devlet, fabrika gibi kelimeler devletçilik ilkesi ile ilgili anahtar nitelik taşır.

172. Atatürk'ün inkılapçılık ilkesinin uygulanmasıyla ulaşılmak istenen temel amaç aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Halkın yönetime katılmasını sağlamak
- B) Devlet otoritesinin güçlenmesini sağlamak
- C) Muasır medeniyetler seviyesinin üstüne çıkmak
- D) Ülke bütünlüğünü korumak
- E) Halk arasında eşitliği sağlamak

Muasır, uygar, çağdaş, yeni, batı, dinamik, akıl, bilim, modern, medeniyet, gelişim, değişim gibi kelimeler inkılapçılık ilkesi ile ilgili anahtar nitelik taşır.

173. **Çağdaş Öğretmen'in**, "Türkiye Cumhuriyeti halkı ayrı ayrı sınıfların birleşmesinden değil, ferdî ve toplumsal hayat için iş bölümü bakımından türlü hizmet gruplarına ayrılmış bir toplumdur. Her ferdî, her ailesi, her sınıfı kanunlar önünde mutlak eşitliğe sahiptir. Hiçbirisi için imtiyaz söz konusu değildir." ifadesiyle anlattığı Atatürk ilkesi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Milliyetçilik
- B) Halkçılık
- C) Laiklik
- D) Devletçilik
- E) İnkılapçılık

174. Atatürk'ün, "Din ve mezhep herkesin vicdanına kalmış bir iştir. Hiçbir kimse, hiçbir kimseyi ne bir din ne de bir mezhep kabulüne zorlayabilir." sözü aşağıdaki ilkelere hangisiyle doğrudan ilgilidir?

- A) Laiklik
- B) Milliyetçilik
- C) Halkçılık
- D) Devletçilik
- E) Cumhuriyetçilik

175. Teşvik-i Sanayi Kanunu'na rağmen yatırımların yeterli olmaması, girişimci sınıfın yetersizliği, yeni kurulan ülkenin teknik alandaki yetersizliği, 1929'da ortaya çıkan Dünya Ekonomik Bunalımı gibi gelişmeler Atatürk'ün özellikle aşağıdaki ilkelerinden hangisinin olgunlaşmasında etkilidir?

- A) Milliyetçilik
- B) Devletçilik
- C) Laiklik
- D) Cumhuriyetçilik
- E) İnkılapçılık

176.

- I. Laiklik
- II. Cumhuriyetçilik
- III. Halkçılık

"Ulusal egemenlik kayıtsız şartsız milletindir." yargısı, yukarıdaki Atatürk ilkelerinden hangilerinin gereğidir?

- A) Yalnız I
- B) Yalnız II
- C) Yalnız III
- D) II ve III
- E) I, II ve III

177.

- I. Medeni Kanun'un kabul edilmesi
- II. Millet Mekteplerinin açılması
- III. Azınlık ve yabancı okulların Millî Eğitim Bakanlığına bağlanması

Yukarıdaki gelişmeler laiklik, halkçılık ve milliyetçilik ilkeleriyle ilişkisine göre aşağıdakilerden hangisinde doğru olarak verilmiştir?

	Laiklik	Halkçılık	Milliyetçilik
A)	I	II	III
B)	I	III	II
C)	II	I	III
D)	II	III	I
E)	III	I	II

178. Atatürk'ün, "Türk ulusunu son yüzyıllarda geri bırakmış olan kurumları değiştirerek yerlerine ulusun en yüksek medeni gereksinimlere göre ilerlemesini sağlayacak yeni kurumları koymuş olmaktadır." sözü aşağıdaki ilkelere hangisiyle doğrudan ilgilidir?

- A) Devletçilik
- B) İnkılapçılık
- C) Cumhuriyetçilik
- D) Halkçılık
- E) Milliyetçilik

179. Atatürk'ün, "Millî emeller, millî irade yalnız bir şahsın düşüncesinden değil, bütün millet fertlerinin birleşmesinden ibarettir." sözüyle vurguladığı ilke aşağıdaki ilkelere hangisidir?

- A) Milliyetçilik
- B) İnkılapçılık
- C) Cumhuriyetçilik
- D) Devletçilik
- E) Laiklik

180. Laik devlet anlayışı;

- I. farklı dinler ve aynı dindeki farklı mezhepler arasında eşitliğin sağlanması,
- II. devlet otoritesinin belli bir dinin etkisinde olması,
- III. dinin siyasi-politik amaçlar doğrultusunda kullanılması

durumlarından hangilerini desteklemez?

- A) Yalnız I
- B) Yalnız II
- C) Yalnız III
- D) I ve II
- E) II ve III

1923'ten - 1960'a Kadar Türkiye Cumhuriyeti'nin Başbakanları

- ✓ İsmet İNÖNÜ (29.10.1923 - 22.11.1924)
- ✓ Fethi OKYAR (22.11.1924 - 04.03.1925)
- ✓ İsmet İNÖNÜ (04.03.1925 - 01.11.1937)
- ✓ Celâl BAYAR (01.11.1937 - 25.01.1939)
- ✓ Refik SAYDAM (25.01.1939 - 08.07.1942)
- ✓ Şükrü SARAÇOĞLU (09.07.1942 - 05.08.1946)
- ✓ Recep PEKER (06.08.1946 - 09.09.1947)
- ✓ Hasan SAKA (10.09.1947 - 14.01.1949)
- ✓ Şemseddin GÜNALTAY (16.01.1949 - 22.05.1950)
- ✓ Adnan MENDERES (02.05.1950 - 27.05.1960)

Türkiye Cumhuriyeti'nin Cumhurbaşkanı

1. Mustafa Kemal ATATÜRK (1923 - 1938)
2. İsmet İNÖNÜ (1938 - 1950)
3. Celâl BAYAR (1950 - 1960)
4. Cemal GÜRSEL (1961 - 1966)
5. Cevdet SUNAY (1966 - 1973)
6. Fahri KORUTÜRK (1973 - 1980)
7. Kenan EVREN (1982 - 1989)
8. Turgut ÖZAL (1989 - 1993)
9. Süleyman DEMİREL (1993 - 2000)
10. Ahmet Necdet SEZER (2000 - 2007)
11. Abdullah GÜL (2007 - 2014)
12. Recep Tayyip ERDOĞAN (2014 -)

Atatürk'ün Eserleri

- ✓ Ta'biye Meselesinin Halli ve Emirlerin Sureti Tahririne Dair Nesayih
- ✓ Takımın Muharebe Talimi (Almancadan çeviri - 1908)
- ✓ Cumalı Ordugâhı - Suvari: Bölük, Alay, Liva Talim ve Manevraları (1909)
- ✓ Tabiye ve Tatbikat Seyahati (1911)
- ✓ Bölüğün Muharebe Talimi (Almancadan çeviri - 1912)
- ✓ Zabıt ve Kumandan ile Hasbihal (1918)
- ✓ Türkiye Cumhuriyeti (en büyük eseri)
- ✓ Nutuk (1927)
- ✓ Vatandaş İçin Medeni Bilgiler (manevi kızı Afet İnan adıyla yayımlandı) (1930)
- ✓ Geometri (isimsiz yayımlandı) (1937)

Atatürk'ün Okuduğu Okullar

- ✓ Selanik Mahalle Mektebi
- ✓ Selanik Şemsi Efendi İlkokulu
- ✓ Selanik Mülkiye Rüştiyesi
- ✓ Selanik Askerî Rüştiyesi
- ✓ Manastır Askerî İdadisi
- ✓ İstanbul Harp Okulu
- ✓ İstanbul Harp Akademisi

Atatürk'ün Rütbelerinin Kronolojisi

- ✓ Harp Okulundan "Teğmen" olarak mezun olmuştur.
- ✓ Harp Akademisinden "Kurmaya Yüzbaşı" olarak mezun olmuştur.
- ✓ Trablusgarp Savaşı'ndan sonra "Binbaşılığa" terfi etmiştir.
- ✓ Sofya Ataşemiliterliği yaparken "Yarbaylığa" terfi etmiştir.
- ✓ Çanakkale Savaşı'nda "Albaylığa" (Miralay) terfi etmiştir.
- ✓ Çanakkale Savaşı'ndan sonra "Generalliğe" (Mirlivalığa) terfi etmiştir.
- ✓ Sakarya Meydan Muharebesi'nden sonra "Gazilik" unvanı ve "Mareşal" (Müşirlik) rütbesi verilmiştir.

181. Aşağıdakilerden hangisi, Lozan Antlaşması'nda nüfus mübadelesi kapsamının dışında görülen yerlerden değildir?

- A) Batı Trakya
- B) Makedonya
- C) İstanbul
- D) Gökçeada
- E) Bozcaada

182. Nüfus Mübadelesi Sorunu Türkiye ve Yunanistan'ı savaşın eşiğine getirse de; 1930'da imzalanan dostluk antlaşması ile taraflar tarihte görülmemiş bir yakınlık içerisine girmişlerdir.

Türkiye ve Yunanistan arasında 1954'te ilişkilerin tekrar bozulmasına neden olan olay aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Kıbrıs Sorunu
- B) II. Dünya Savaşı
- C) Türkiye'nin NATO üyeliği
- D) Kara Suları Sorunu
- E) Soğuk Savaş

183. Türkiye Cumhuriyeti Hükûmetinin yayımladığı yönetmelikle yabancı okullarda Türkçe, tarih, coğrafya gibi derslerin Türkçe ve Türk öğretmenlerce verilmesi kabul edilmiştir. Fransa'nın getirdiği itiraz ise konunun bir iç mesele olarak görülmesi sebebiyle hükûmet tarafından reddedilmiştir.

Yabancı okullar hakkında yaşanan bu duruma bağlı olarak Türkiye hakkında aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşmak mümkün değildir?

- A) Eğitimde millî çıkarlarını gözetmiştir.
- B) İç işlerine karışılmasına izin vermemiştir.
- C) Bağımsız devlet anlayışını benimsemiştir.
- D) Egemenlik haklarını korumak istemiştir.
- E) Uluslararası hukuk kurallarına aykırı davranmıştır.

184. Aşağıdakilerden hangisi, Fransa ve Türkiye arasında Atatürk Dönemi'nde yaşanan sorunlardan değildir?

- A) Yabancı Okullar
- B) Etabli
- C) Borçlar
- D) Adana-Mersin Demir Yolu
- E) Sancak

185. Musul Sorunu'nu görüşmek amacıyla İngiltere ve Türkiye arasında 19 Mayıs 1924'te İstanbul'da Haliç Konferansı gerçekleştirilmiştir.

Haliç Konferansı'nda Türkiye'yi temsil eden devlet adamı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Yusuf Kemal Tengirşenk
- B) Tefvik Rüştü Aras
- C) Fethi Okyar
- D) Hasan Saka
- E) Tefvik Bıyıklıoğlu

✓ Nasturi Ayaklanması, Haliç Konferansı, Şeyh Said İsyanı, Ankara Antlaşması (1926) Musul Sorunu'yla ilgili gelişmelerdir.

186. Aşağıdakilerden hangisi, 1926 Ankara Antlaşması'nın özelliklerinden değildir?

- A) Musul'un, İngiltere mandaterliğindeki Irak'a bırakılması
- B) Türkiye-Irak sınırının çizilmesi
- C) Musul petrol gelirlerinin %10'unun 25 yıl süre ile Türkiye Devleti'ne bırakılması
- D) Türkiye'nin güney sınırının son şeklini alması
- E) Türkiye'nin Kerkük ve Süleymaniye'deki haklarından vazgeçmesi

187. Türkiye'nin Milletler Cemiyetine geç üye olmasında;

- I. cemiyetin Batılı emperyalist devletlerin çıkarını gözetmesi,
 - II. Sovyet Rusya'nın cemiyete soğuk yaklaşması,
 - III. Musul Sorunu'nda cemiyetin yanlı tutum takınması
- durumlarından hangileri etkili olmuştur?**

- A) Yalnız I
- B) Yalnız II
- C) I ve II
- D) I ve III
- E) I, II ve III

✓ Cemal Hüsnü Taray, Türkiye Cumhuriyeti'nin Milletler Cemiyetindeki ilk temsilcisidir.

188. 9 Şubat 1934 tarihinde imzalanan Balkan Antantının oluşmasında;

- I. silahlı savaşın artması,
- II. İtalya'nın Doğu Akdeniz'e egemen olma çabaları,
- III. Sadabat Paktının imzalanması

gelişmelerinden hangilerinin etkili olduğu savunulabilir?

- A) Yalnız I
- B) Yalnız II
- C) Yalnız III
- D) I ve II
- E) II ve III

189. 9 Şubat 1934'te Atina'da imzalanan Balkan Antantına;

- I. Arnavutluk,
- II. Bulgaristan,
- III. Yugoslavya

devletlerinden hangileri katılmamıştır?

- A) Yalnız I
- B) Yalnız II
- C) I ve II
- D) I ve III
- E) I, II ve III

190. Montrö Boğazlar Sözleşmesi;

- I. Boğazlar Komisyonunun kaldırılması,
- II. Türkiye'ye Boğazlar'da asker bulundurma yetkisinin verilmesi,
- III. Boğazlar'dan geçiş yapacak askerî gemilerin sınırlandırılması

düzenlemelerinden hangilerini getirmiştir?

- A) Yalnız I
- B) Yalnız II
- C) I ve II
- D) I ve III
- E) I, II ve III

191. Boğazlar'ın statüsünü belirlemek amacıyla 22 Haziran 1936'da İsviçre'nin Montrö kentinde toplanan konferansta, Türk delegasyonunu aşağıdakilerden hangileri temsil etmiştir?

- A) Rauf Orbay / Reşat Hikmet Bey / Sadullah Bey
- B) Ali Fuat Cebesoy / Rıza Nur / Yusuf Kemal Tengirşenk
- C) İsmet İnönü / Ali Fuat Cebesoy / Tevfik Bıyıklıoğlu
- D) İsmet İnönü / Rıza Nur / Hasan Saka
- E) Tevfik Rüştü Aras / Fethi Okyar / Suad Davaz

192. İtalya'nın aşağıdaki topraklardan hangisine asker çıkarması Türkiye, İran, Irak ve Afganistan arasında Sadabat Paktının imzalanmasında etkili olmuştur?

- A) Etiyopya
- B) Sudan
- C) Yemen
- D) Mısır
- E) Suriye

193. 8 Temmuz 1937'de İran'ın Tahran kentinde imzalanan Sadabat Paktında aşağıdaki ülkelerden hangisi yer almaz?

- A) Suriye
- B) Türkiye
- C) Irak
- D) Afganistan
- E) İran

194. Tevfik Rüştü Aras'ın Dışişleri Bakanı sıfatıyla Türkiye Devleti adına imzaladığı belgeler arasında aşağıdakilerden hangisi yer almaz?

- A) Ankara Antlaşması (1926)
- B) Balkan Antantı (1934)
- C) Montrö Boğazlar Sözleşmesi (1936)
- D) Sadabat Paktı (1937)
- E) Moskova Dostluk ve Kardeşlik Antlaşması (1921)

195. Atatürk, aşağıdakilerden hangisiyle ilgili fikirlerini belirtmek amacıyla "Asım Us" takma adıyla "Kurun Gazetesi"nde makaleler yazmıştır?

- A) Musul Sorunu
- B) Hatay Sorunu
- C) Boğazlar Sorunu
- D) Etabli Sorunu
- E) Borçlar Sorunu

✓ 2 Eylül 1938'de Hatay Cumhuriyeti kuruldu. Devlet Başkanlığına Tayfur Sökmen, Başbakanlığına Abdurrahman Melek, Meclis Başkanlığına Abdülgani Türkmen seçildi.

196.

- I. İsmet İnönü
- II. Fethi Okyar
- III. Celâl Bayar

Yukarıdaki devlet adamlarından hangileri, Atatürk Dönemi'nde başbakanlık görevinde bulunmuştur?

- A) Yalnız I
- B) I ve II
- C) I ve III
- D) II ve III
- E) I, II ve III

197. Bolşevik İhtilali sonrasında Rusya'da yaşanan iç savaş ekonomik yapıyı yerle bir etmiştir. İç savaşı kazanarak ülkedeki hâkimiyetini sağlamlaştıran Bolşevikler, ekonomik altyapıyı oluşturmak amacıyla Lenin liderliğinde "NEP" adı verilen bir politikayı uygulamaya koymuştur.

Aşağıdakilerden hangisi, NEP ile ilgili doğru bir bilgi değildir?

- A) Yabancı sermayeye kısıtlı da olsa çeşitli imkânlar tanındı.
- B) Yirmi kişiden az işçi çalıştıran işletmelere devletleştirme uygulanmadı.
- C) Tarım ürünlerine devletin el koyma uygulamasına son verildi.
- D) Köylülere kendi ürünlerini pazarlama imkânı verildi.
- E) Bankalar ve büyük işletmelere devletleştirme uygulanmadı.

198. Aşağıdakilerden hangisi, Bolşevik Rusya Dönemi'nde uygulanan ekonomi politikalarından değildir?

- A) Yeni ekonomi politikasının (NEP) uygulanması
- B) I. Beş Yıllık Kalkınma Planı'nın hayata geçirilmesi
- C) Tarım hayatında "kolektifleştirme" politikalarının uygulanması
- D) Özel mülkiyet ve yatırımın devletçe desteklenmesi
- E) Tüm üretim araçlarının devletleştirilmesi

199. 1917 Bolşevik İhtilali sonrası, Rus istilasına karşı Türklerin başlattığı "Basmacı Hareketi" içerisinde;

- I. Enver Paşa,
- II. Zeki Velidi Togan,
- III. İsmail Gaspiralı

kişilerinden hangileri faaliyet yürütmüştür?

- A) Yalnız I
- B) I ve II
- C) I ve III
- D) II ve III
- E) I, II ve III

200. Sovyetler Birliği'nin Türklere yönelik uyguladığı asimile politikaları içerisinde aşağıdakilerden hangisi yer almaz?

- A) Türkler arasında dil ve lehçe birliğinin sağlanmaya çalışılması
- B) Harita ve kitaplarda "Türkistan" isminin kullanılmasının yasaklanması
- C) Edebiyatta millî ruhu konu eden eserlerin yasaklanması
- D) Yüz binlerce Türkün farklı coğrafyalara göç ettirilmesi
- E) Dini faaliyetlerin baskı altına alınması

Orta Doğu'yu paylaşım tasarıları;

- ✓ Mc Mahon Antlaşması (1915)
- ✓ Sykes - Picot Antlaşması (1916) (İngiltere - Fransa)

201. Japon imparatoru Mutsihito'nun, Meiji Restorasyonu kapsamında yaptığı yenilikler arasında aşağıdakilerden hangisi bulunmaz?

- A) Takvim değişikliği yapma
- B) Feodal düzeni yıkmak
- C) Harf değişikliği yapma
- D) Çağdaş bir bankacılık düzeni kurma
- E) Batı tarzı giyimi benimseme

202. Aşağıdakilerden hangisi, 1929 Dünya Ekonomik Krizi'nin sonuçlarından değildir?

- A) Bankacılık sektörünün batması
- B) İşsizliğin yaşanması
- C) İnşaat sektörünün durması
- D) Avrupa'daki mamul madde ihracatının artması
- E) Dünya ticaretinin azalması

203. 1929 Dünya Ekonomik Buhranı'ndan en az etkilenen devlet aşağıdakilerden hangisidir?

- A) İngiltere
- B) SSCB
- C) Almanya
- D) Fransa
- E) İtalya

- ✓ Albert Einstein: İzafiyet Teorisi
- ✓ John Steinbeck: *Gazap Üzümleri*
- ✓ Pablo Picasso: *Guernica*
- ✓ Salvador Dali: Sürrealizm

II. Dünya Savaşı'nda Devletler ve Liderleri

Müttefik	Fransa	Vichy hükûmetinin lideri Mareşal Petain İngiltere'deki Fransız direniş hareketi lideri Charles de Gaulle (Carls Dö Gol)
	İngiltere	1940'a kadar Neville Chamberlain Temmuz 1945'e kadar Winston Churchill 1945'ten sonra Clement Attlee
	ABD	Nisan 1945'e kadar Franklin Roosevelt 1945'ten sonra Harry S. Truman
	SSCB	Joseph Stalin
Mihver	Almanya	Adolf Hitler
	İtalya	Benitto Mussolini
	Japonya	İmparator Hirohito

- ✓ **Fransa:** Maginot Hattı, Vichy Hükûmeti
- ✓ **İngiltere:** Kartal Hücumu
- ✓ **SSCB:** Barbarossa Harekâtı

II. Dünya Savaşı'nın Seyrini Değiştiren Olaylar ve Sonuçları

- ✓ Pearl Harbor Baskını (1941)
- ✓ Stalingrad Kuşatması (1942)
- ✓ Normandiya Çıkarması (1944)
- ✓ Yalta Konferansı (4 - 11 Şubat 1945)
- ✓ Potsdam Konferansı (17 Temmuz - 2 Ağustos 1945)
- ✓ Atom Bombaları - Hiroşima (Little Boy) - Nagazaki (Fat Man)

204. Birleşmiş Milletler Teşkilatının kuruluşu aşağıdaki konferansların hangisinde gerçekleşmiştir?

- A) Yalta Konferansı
- B) Potsdam Konferansı
- C) Adana Konferansı
- D) San Francisco Konferansı
- E) Kahire Konferansı

205. Aşağıdakilerden hangisi, Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyinde veto yetkisine sahip devletlerden biri değildir?

- A) İngiltere
- B) Fransa
- C) Çin
- D) Almanya
- E) Sovyet Rusya

206. II. Dünya Savaşı'nda Türkiye, ekonomik yapısını koruyabilmek amacıyla;

- I. Toprak Mahsulleri Vergisi,
- II. Varlık Vergisi,
- III. Millî Korunma Kanunu

uygulamalarından hangilerini yürürlüğe koymuştur?

- A) Yalnız I
- B) Yalnız III
- C) I ve II
- D) I ve III
- E) I, II ve III

207. II. Dünya Savaşı Dönemi'nde;

- I. İsmet İnönü,
- II. Refik Saydam,
- III. Şükrü Saraçoğlu

kişilerinden hangileri Türkiye'de "başbakanlık" görevinde bulunmuştur?

- A) Yalnız III
- B) I ve II
- C) I ve III
- D) II ve III
- E) I, II ve III

208. ABD Başkanı H. Truman, Senato ve Temsilciler Meclisinde yaptığı konuşma sonrasında, SSCB'nin yayılmacılığını engellemek ve komünizm tehlikesi altındaki bölge ülkelerini güçlendirmek amacıyla 400 milyon dolarlık bir yardım paketi için kongreden onay almıştır.

Truman Doktrini olarak tarihe geçen bu politika doğrultusunda;

- I. Türkiye,
- II. Yunanistan,
- III. Bulgaristan

devletlerinden hangilerine mali kaynak aktarılmıştır?

- A) Yalnız I
- B) Yalnız II
- C) I ve II
- D) I ve III
- E) I, II ve III

209. Sovyet Rusya, Doğu Bloku ülkeleriyle iş birliği ve dayanışmayı artırmak için;

- I. Cominform,
- II. COMECON,
- III. Varşova Pakti

örgütlerinden hangilerinin kuruluşuna öncülük etmiştir?

- A) Yalnız I
- B) Yalnız II
- C) I ve II
- D) I ve III
- E) I, II ve III

Doğu Bloku	Batı Bloku
✓ COMINFORM	✓ Truman Doktrini
✓ COMECON	✓ Marshall Planı
✓ Varşova Pakti	✓ Avrupa Konseyi
✓ Molotov Planı	✓ NATO
	✓ AET

210. İngiliz Dışişleri Bakanı, 2 Kasım 1917'de Siyonist Federasyonu Başkanı'na gönderdiği mektupta, İngiltere'nin Filistin'de bir Yahudi devleti kurulması fikrini kabul ettiğini resmen bildirmiştir.

Yahudi devleti kurulması sorununun bir dönüm noktası olarak kabul edilen bu belge aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Schuman Bildirisi
- B) Akritas Planı
- C) Balfour Deklarasyonu
- D) Eisenhower Doktrini
- E) Truman Doktrini

211. "Ping-Pong Diplomasisi" sonucunda 1972'de Birleşmiş Milletlere tekrar üye olan ve 1979'da Amerika Birleşik Devletleri tarafından resmen tanınan ülke aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Küba
- B) Kuzey Kore
- C) Çin
- D) Vietnam
- E) Japonya

212. Türkiye'nin, tarihinde ilk defa yurt dışına asker yolladığı ve NATO'ya üye olmasında önemli bir yere sahip olan savaş aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Kore Savaşı
- B) Körfez Savaşı
- C) Vietnam Savaşı
- D) Yugoslavya Savaşı
- E) İran - Irak Savaşı

213. Hindistan bağımsızlık hareketinin siyasi ve ruhani lideri olan, doğum günü olan 2 Ekim tarihinin ülkesinde millî tatil ilan edildiği, şiddet ve silah içermeyen İngiliz sömürgeciliğine karşı yürüttüğü "Pasif Direniş" ile belleklere kazınan ünlü lider aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Muhammet Ali Cinnah
- B) Cemal Abdülnasır
- C) Mahatma Gandhi
- D) Cevahirlal Nehru
- E) Enver Hoca

214. Türkiye, NATO'ya girişinin ardından hem Balkanlarda hem de Orta Doğu'da savunma sistemi arayışlarına girmiştir.

Bu amaç doğrultusunda; Türkiye, Yugoslavya ve Yunanistan arasında 1953'te imzalanarak oluşturulan teşkilat aşağıdakilerden hangisidir?

- A) CENTO
- B) Balkan Paktı
- C) Sadabat Paktı
- D) Bağdat Paktı
- E) Akdeniz Paktı

215. Aşağıdakilerden hangisi Bağdat Paktına üye değildir?

- A) Irak
- B) İngiltere
- C) İran
- D) ABD
- E) Pakistan

216. Cumhurbaşkanı İsmet İnönü'nün, TBMM'nin yasama yılı açılış konuşmasında; "Tek eksiğimiz hükümet partisinin karşısında başka bir parti bulunmamasıdır." vurgusu sonrasında, CHP'den ayrılan bazı milletvekilleri tarafından 7 Ocak 1946'da kurulan parti aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Millî Kalkınma Partisi
- B) Millet Partisi
- C) Cumhuriyetçi Millet Partisi
- D) Demokrat Parti
- E) Türkiye Köylü Partisi

217. Aşağıdakilerden hangisi, "dörtlü karar" adı ile bilinen ve daha fazla demokrasi talebinde bulunan belgeyi imzalayanlar arasında yer almaz?

- A) Cemal Gürsel
- B) Fuat Köprülü
- C) Celâl Bayar
- D) Refik Koralıtan
- E) Adnan Menderes

✓ **1946 Seçimleri:** İlk kez tek dereceli seçimler yapıldı. Açık oy-gizli sayım ilkesi uygulandı. İlk kez çok partili genel seçim yapıldı. CHP ve DP meclise girdi.

✓ **1950 Seçimleri:** İlk kez gizli oy açık sayım ilkesi uygulandı. Yüksek Seçim Kurulu kuruldu.

✓ "Beyaz İhtilal" olarak adlandırılan seçimle DP iktidara geldi.

218. Aşağıdaki üniversitelerden hangisi Demokrat Parti iktidarı döneminde kurulmamıştır?

- A) Ege Üniversitesi
- B) Orta Doğu Teknik Üniversitesi
- C) Karadeniz Teknik Üniversitesi
- D) Erzurum Atatürk Üniversitesi
- E) Gazi Üniversitesi

219. Aşağıdakilerden hangisi, Demokrat Parti Dönemi'nde Atatürk ile ilgili olarak yapılan çalışmalardan biri değildir?

- A) Atatürk'ün hazineye devrettiği Atatürk Orman Çiftliği arazisinin parçalanmasını, yasayla önlemek
- B) Atatürk aleyhine işlenen suçlara ilişkin özel bir yasa çıkarmak
- C) Anıtkabir'i tamamlayarak Atatürk'ün naaşını buraya taşımak
- D) Devlet dairelerine, yalnızca Atatürk'ün resminin asılmasını sağlayacak bir genelge yayımlamak
- E) Atatürk'ün öngördüğü üniversiteyi, ona ithafen Erzurum'da kurmak

27 Mayıs 1960 Askerî Darbesi

- ✓ Millî Birlik Komitesi
- ✓ Cemal Gürsel'in Cumhurbaşkanı seçilmesi
- ✓ 1961 Anayasası (Halk oylaması)
- ✓ TBMM - Cumhuriyet Senatosu
- ✓ Yassıada Mahkemeleri (Adnan Menderes, Fatin Rüştü Zorlu, Hasan Polatkan)

220. Eski dünya ağır siklet boks şampiyonu olan Muhammet Ali'nin, Amerikan Hükûmetinin çağrısına uymayarak orduya katılmayı reddettiği savaş aşağıdaki-lerden hangisidir?

- A) Kore Savaşı
- B) Körfez Savaşı
- C) Afganistan Savaşı
- D) Vietnam Savaşı
- E) Cezayir Bağımsızlık Savaşı

221. Aşağıdaki çatışmaların hangisinde, Yumuşama Dönemi'nde ABD ve SSCB uluslararası siyasette karşı karşıya gelmemiştir?

- A) Küba Buhranı
- B) Vietnam Savaşı
- C) Keşmir Sorunu
- D) SSCB'nin Afganistan'ı işgali
- E) Körfez Krizi

Keşmir Sorunu

- ✓ Hindistan - Pakistan (Taşkent Deklarasyonu)

Küba Krizi

- ✓ ABD (Kennedy) - SSCB (Kruşçev)
- ✓ Küba → Ekim Füzelere
- ✓ Türkiye → Jüpiter Füzelere

222. Birleşmiş Milletler üyelerinin yaklaşık üçte ikisini temsil eden, dünya nüfusunun %55'ini oluşturan, "Üçüncü Dünya" ya da "Üçüncü Blok" olarak da tanınan bağılantısızlık hareketinin temelleri aşağıdaki konferanslardan hangisinde atılmıştır?

- A) Kahire Konferansı
- B) Bandung Konferansı
- C) Lusaka Konferansı
- D) Cezayir Konferansı
- E) Kolombo Konferansı

Bağılantısızlar Hareketinin Öncüleri

- ✓ Mısır → CEMAL ABDÜLNASIR
- ✓ Yugoslavya → TİTO
- ✓ Hindistan → NEHRU

223. Aşağıdaki eşleştirmelerden hangisi yanlıştır?

- A) OPEC --- Petrol İhraç Eden Ülkeler Örgütü
- B) BAAS --- Sosyalist bir sistemle yönetilen, birleşik ve laik bir Arap toplumu kurmayı amaçlayan siyasi anlayış
- C) Ayetullah Humeyni --- İran İslam Devrimi'nin lideri
- D) Jüpiter Füzelere --- SSCB'nin Küba'ya yerleştirdiği füzelere
- E) SALT-I --- ABD ve SSCB arasında gerçekleştirilen stratejik silahları azaltma görüşmeleri

Silahsızlanma Çabaları

- ✓ SALT-I (ABD - SSCB)
- ✓ SALT-II (ABD - SSCB)
- ✓ Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Konferansı (AGİK)

- ✓ **İranganate Olayı:** Batı ve Avrupa tarafından İran'a uygulanan ambargoya rağmen ABD'nin İsraili bir general vasıtasıyla İranlı yetkililerle gizlice görüşerek İran'a silah satmasının açığa çıkarılması

Arap - İsrail Savaşları

- ✓ Mekik Diplomasisi
- ✓ Camp David Antlaşması (Mısır-İsrail)
- ✓ OAPEC (Petrol İhraç Eden Arap Ülkeleri Birliği)
- ✓ İslam Konferansı Örgütü (Ekmeleddin İhsanoğlu)

224. Aşağıdaki eşleştirmelerden hangisi yanlıştır?

- A) ENOSİS → Megola İdea hedefi çerçevesinde Kıbrıs'ı Yunanistan'a bağlama fikri
- B) EOKA → Enosis amacını gerçekleştirmek hedefiyle Yorgo Grivas liderliğinde kurulan Rum terör örgütü
- C) Kanlı Noel → 1963 Aralık ayında Rumların Kıbrıslı Türkleri katletmesi olayı
- D) Akritas Planı → Türk halkını ani bir saldırı ile yok ederek Kıbrıs'ı Yunanistan'a bağlama planı
- E) Cengiz Topel → Kıbrıslı Türk siyaset adamı

1974 Kıbrıs Barış Harekâtı

- ✓ Başbakan: Bülent Ecevit
- ✓ Başbakan Yardımcısı: Necmettin Erbakan
- ✓ Dışişleri Bakanı: Tükan Güneş
- ✓ Cumhurbaşkanı: Fahri Korutürk
- ✓ Parolası: "Ayşe tatile çıksın"

225. EOKA terör örgütünün kanlı saldırısına karşı kurulan TMT'nin (Türk Mukavemet Teşkilatı) kurucu liderlerinden olan, 1983'ten itibaren 22 yıl boyunca KKTC Cumhurbaşkanlığını yapan, bütün hayatını Kıbrıslı Türklerin mücadelesine adanmış devlet adamı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Fazıl Küçük
- B) Rauf Denktaş
- C) Tayfur Sökmen
- D) Abdurrahman Melek
- E) Derviş Eroğlu

226. Aşağıdakilerden hangisi, Yunanistan ve Türkiye arasında yaşanan diplomatik sorunlardan değildir?

- A) Ege Adaları
- B) Kara Suları
- C) FIR Hattı
- D) Kıta Sahaneliği
- E) ASALA

227. Aşağıdaki eşleştirmelerden hangisi yanlıştır?

- A) Perestroyka - SSCB'de ekonomik ve siyasi merkezileşimin ortadan kaldırılmasına yönelik uygulanan politika
- B) Glasnost - Liberal demokrasinin tesis edilmesi amacıyla gerekli siyasi alt yapının oluşturulması çabası
- C) BDT - Azerbaycan, Gürcistan ve Türkiye topraklarından geçen petrol boru hattı
- D) TÜRKSOY - Uluslararası Türk Kültür Teşkilatı
- E) Türk Konseyi - Türk Dili Konuşan Ülkeler İşbirliği Konseyi

- ✓ SSCB'den koparak bağımsızlığını ilan eden ilk devlet Gürcistan, İlk Türk devleti Azerbaycan'dır.

228. Aşağıdaki devletlerden hangisi, "Şanghay Beşlisi" adlı örgüt içerisinde yer almaz?

- A) Kırgızistan
- B) Azerbaycan
- C) Kazakistan
- D) Çin
- E) Rusya

229. Azerbaycan'ın Dağlık Karabağ Bölgesi'ni işgal ederek Hocalı Katliamı'nı gerçekleştiren devlet aşağıdakilerden hangisidir?

- A) İran
- B) Kazakistan
- C) Gürcistan
- D) Rusya
- E) Ermenistan

- ✓ Azerbaycan → Ebulfeyz Elçibey
- ✓ Kazakistan → Nur Sultan Nazarbayev
- ✓ Kırgızistan → Askar Akayev
- ✓ Özbekistan → İslam Kerimov
- ✓ Türkmenistan → Saparmurad Niyazov

230. Yugoslavya iç savaşını bitiren Dayton Antlaşması'nda imzası bulunan, "Bilge Kral" lakabı ile tanınan ve Bosna-Hersek'in ilk cumhurbaşkanı olan ünlü devlet adamı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) İlham Aliyev
- B) Yaser Arafat
- C) Aliya İzzetbegoviç
- D) Mehmet Emin Resülzade
- E) Saparmurat Niyazov

- ✓ Bosna-Hersek'te yaşanan katliamla ilgili yapılan filmler arasında "Yağmurdan Önce", "Halime'nin Yolu," "Mavi Kelebekler" bulunur.

231. 25 Haziran 1992 tarihinde İstanbul'da resmî kuruluşu gerçekleşen, üyeleri arasında ticarî, ekonomik, bilimsel ve teknolojik iş birliğini geliştirerek bölgenin barış ve refah alanı hâline gelmesini hedefleyen teşkilat aşağıdakilerden hangisidir?

- A) KEİ
- B) BDT
- C) TİKA
- D) Türk Konseyi
- E) Türksoy

232. Başta Türk dilinin konuşulduğu ve Türkiye'ye komşu ülkeler olmak üzere, gelişme yolundaki ülkelere yardımcı olmak amacıyla 150'ye yakın ülkede faaliyet gösteren, Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk teknik yardım kuruluşu aşağıdakilerden hangisidir?

- A) TİKA
- B) TÜRKSOY
- C) Türk Konseyi
- D) KEİ
- E) TANAP

Bilime Hizmet Eden Dört Türk Bilim İnsanı

- ✓ Oktay Sinanoğlu: En genç profesör
- ✓ Aziz Sancar: Nobel ödüllü kimyacı
- ✓ Fuat Sezgin: İslam bilim tarihçisi
- ✓ Gazi Yaşargil: Yüzyılın Beyin Cerrahisi

Turgut Özal

1983'te Anavatan Partisini kurdu. 1983-1989 yılları arası Başbakanlık yaptı. 1989-1993 yılları arasında Cumhurbaşkanlığı yaptı (8. Cumhurbaşkanı).

Yaser Arafat

Filistin Kurtuluş Örgütü (FKÖ): 1964 Arap Zirvesinde yirmi dokuz maddeden oluşan Filistin Millî Misakı ile FKÖ'nün temelleri atılmıştır. Arafat, 1969'da teşkilatın liderliğini üstlenmiştir. 1988'de bağımsız Filistin Devletini kurmuştur. 20 Ocak 1996'da Filistin Özerk Yönetim Başkanı olarak Yaser Arafat seçilmiştir.

Vecihi Hürkuş

"Vecihi Sivil Uçak Okulu"nu açmıştır. 1934'te V-14 adındaki uçağı yapmıştır. Askerî pilot, uçak mühendisi ve imalatçısıdır.

Nuri Demirağ

1922'de ilk Türk sigara kâğıdını üretti. Ankara'nın doğusuna ilk demir yolunu yaptı. Seri üretim olarak 1936'da ilk Türk uçağını yaptı. Çok partili rejimdeki ilk muhalefet partisini kurdu. (Millî Kalkınma Partisi)

Orhan Pamuk

Nobel Edebiyat Ödülünü kazanan ilk Türk yazardır. Ödül Töreninde, hazırladığı “*Babamın Bavulu*” adlı metni okumuştur.

Sertap Erener

Eurovision şarkı yarışmasında birinci olmuştur. Ödülü aldığı şarkının adı “*Everyway that I can*”dır.

Nuri Bilge Ceylan

Cannes film festivalinde “*Üç Maymun*” filmiyle en iyi yönetmen “*Kış Uykusu*” filmiyle ise en iyi film ödülleri almıştır.

Cengiz Aytmatov

Dünyaca ünlü Kırgız-Türk yazardır. “*Gün Olur Asra Bedel*”, “*Cemile*”, “*Selvi Boylum Al Yazmalım*”, “*Beyaz Gemi*” önemli eserleridir.

Nelson Mandela

Güney Afrika Devleti’nin ilk siyahi başkanıdır. Lakabı “*Madiba*”dır. Güney Afrika’nın ilk siyahi avukatıdır. Güney Afrika’da ırkçılığı 1994’te sona erdirmiştir.

Televizyon

Televizyon yayını Türkiye’de ilk olarak 1952’de İstanbul Teknik Üniversitesinde başladı. Devlet kurumu olan TRT’nin ilk deneme yayını 1968’de yapıldı. 1984’te ilk renkli televizyon yayınına geçildi.

1960-1983 Arası Türkiye

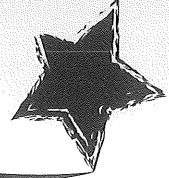
- ✓ DPT (Devlet Planlama Teşkilatı) (1960)
- ✓ 1961 seçimleri AP-CHP ilk koalisyon hükûmeti
- ✓ TÜBİTAK’ın kurulması (1963)
- ✓ 1971 Muhtırası Süleyman Demirel’in istifası
- ✓ 1974 Kıbrıs Barış Harekâtı (CHP-MSP Koalisyonu)
- ✓ Ekonomide “İthal ikameci sistem” uygulanmıştır.
- ✓ 24 Ocak Kararları (1980) ile karma ekonomiden serbest ekonomiye; ithal ikameci modelden ihracata dayalı ekonomik modele geçilmiştir.
- ✓ 1980 Darbesi Kenan Evren (MGK)
- ✓ 1981 Üniversiteler YÖK (Yükseköğretim Kurulu) bağlanmıştır.

CEVAP ANAHTARI

1. E	2. A	3. C	4. E	5. E	6. E	7. D	8. B	9. E	10. E
11. D	12. B	13. E	14. C	15. A	16. B	17. E	18. C	19. D	20. E
21. E	22. E	23. E	24. D	25. A	26. C	27. A	28. B	29. C	30. A
31. B	32. A	33. B	34. A	35. B	36. E	37. D	38. E	39. C	40. E
41. A	42. D	43. E	44. D	45. A	46. E	47. D	48. E	49. B	50. C
51. C	52. B	53. E	54. C	55. E	56. B	57. C	58. B	59. A	60. E
61. E	62. A	63. B	64. B	65. C	66. A	67. B	68. C	69. E	70. B
71. E	72. D	73. D	74. D	75. D	76. E	77. D	78. E	79. E	80. E
81. C	82. E	83. E	84. B	85. A	86. A	87. B	88. E	89. D	90. D
91. E	92. C	93. C	94. A	95. E	96. C	97. B	98. C	99. D	100. E
101. D	102. E	103. E	104. B	105. C	106. E	107. A	108. B	109. B	110. C
111. D	112. E	113. C	114. A	115. E	116. B	117. A	118. E	119. E	120. A
121. E	122. A	123. A	124. D	125. C	126. E	127. E	128. E	129. D	130. E
131. E	132. A	133. C	134. A	135. E	136. A	137. E	138. C	139. C	140. D
141. E	142. D	143. B	144. E	145. B	146. A	147. B	148. A	149. B	150. A
151. D	152. D	153. D	154. A	155. E	156. B	157. E	158. C	159. D	160. D
161. E	162. C	163. D	164. A	165. D	166. D	167. E	168. E	169. E	170. E
171. D	172. C	173. B	174. A	175. B	176. E	177. A	178. B	179. C	180. E
181. B	182. A	183. E	184. B	185. C	186. D	187. E	188. D	189. C	190. E
191. E	192. A	193. A	194. E	195. B	196. E	197. E	198. D	199. B	200. A
201. C	202. D	203. B	204. D	205. D	206. E	207. D	208. C	209. E	210. C
211. C	212. A	213. C	214. B	215. D	216. D	217. A	218. E	219. A	220. D
221. E	222. B	223. D	224. E	225. B	226. E	227. C	228. B	229. E	230. C
231. A	232. C								

2023 - 2024
GYGK TÜRKÇE
TEKRAR

TÜRKÇE GENEL TEKRAR

SÖZCÜKTE VE SÖZCÜK ÖBEĞİNDE ANLAM

Kalıplaşmamış Sözcük Öbekleri (Grupları)

Her sözcüğün bir anlamı olduğu gibi, sözcüklerin bir araya gelerek oluşturduğu sözcük öbeklerinin de kendine özgü anlamı vardır.

Örneğin, "ışık" sözcüğü "cisimleri görmeyi, renkleri ayırt etmeyi sağlayan fiziksel enerji" anlamındadır. "Tutmak" sözcüğü de "elde bulundurmak, ele almak" anlamındadır.

Biz bu iki sözcüğü "ışık tutmak" biçiminde bir sözcük öbeği hâline getirir ve "Şiirleriyle gençlere ışık tutuyor." dersek bu söz, "yol göstermek, aydınlatmak" anlamına gelir.

Örnek

Okur için yazmıyorum. Evet, ama okura yazdığım da bir gerçek. Demem şu ki okur için yazmak başka şeydir, okura yazmak başka... Birinde özgürlük vardır. Öteki ise sizin elinizi kolunuzu bağlar, sizi bağımlı kılar. Ben böyle düşünüyorum.

Bu parçadaki altı çizili cümleyle yazar aşağıdakilerden hangisini anlatmak istemiştir?

- A) Beğenilecek konuları işlediğini
- B) Kendi düşüncesini okurlara benimsetmeye çalıştığını
- C) Okurların beklentilerine göre değil, kendi istediği gibi yazdığını
- D) Toplumunu ilgilendiren konulara değindiğini
- E) Belli bir kitleye seslenmek istediğini

Örnek

Kişiliğimizin oluşup gelişmesinde okuduklarımızın büyük payı vardır. Her yazar, kişiliğimizin temeline ayrı bir taş koyar. Bu, edebiyatın temel işlevlerinden biridir.

Bu parçadaki altı çizili cümleyle, yazarlara ilişkin olarak anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Duyuş, davranış özelliklerimizi geliştirip zenginleştirdikleri
- B) Bizi yanlış düşüncelerden uzaklaştırdıkları
- C) Yaşama biçimimizi belirledikleri
- D) Bizi başka insanların dünyasına taşıdıkları
- E) Yaşamı sevme, ondaki güzellikleri görme gücümüzü pekiştirdikleri

Örnek

Bazıları, hikâye kahramanını, yazarın kendisi sanır. Edebiyat içi oyunları, metinler arası göndermeleri, yazarın kurduğu alt metin ilişkilerini görmez. Oysa iyi bir okurun gözü, metnin altını kazar; diğerlerinin bakışlarıysa satırlar üzerinden kendi ezberlerinin boşluğuna akıp gider.

Bu parçada geçen "metnin altını kazma" sözüyle, metne yönelik olarak anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Örtülü anlamları bulmaya çalışma
- B) Başka metinlerle karşılaştırma
- C) Yazılanların gerçekliğini araştırma
- D) Ön yargılardan sıyrılarak okuma
- E) Kusurlu yönlerini ortaya koyma

CÜMLEDE ANLAM

Tahmin

- ➔ Bu topraklarda bir daha güneş doğmayabilir.
- ➔ Bu konuşmadan sonra düşünceleri belki değişmiştir.
- ➔ Bu saatte eve gitmiş olmalı.

Nesnel Yargı

- ➔ Son on yılın en fazla izlenen filmi Fetih 1453'tür.
- ➔ Necip Fazıl Kısakürek, 25 Mayıs 1983'te İstanbul'da öldü.
- ➔ Türkiye'nin nüfusu her yıl %2 oranında artmaktadır.
- ➔ Bu romanda bir tatil kasabasında yaşanan olaylar anlatılıyor.

Öznel Yargı

- ➔ Sembolizm, Cumhuriyet Dönemi'nde yetişen , önemli ve büyük şairler üzerinde etkili olmuştur.
- ➔ Son yirmi yıl, hikâyeciliğimizdeki olumlu gelişme bakımından edebiyatımızdaki en başarılı yıllardır.
- ➔ Halit Ziya gibi büyük bir romancının yarın okunacağını sanmıyorum.

Çıkarım

- ➔ Yazar beş yılda sekiz kitap çıkardı, bu da onun üretici kişiliğini gösteriyor.
- ➔ Şair son eserinde sanatlı ve ağdalı bir anlatım kullanmış ve 30.000 satmıştır, o hâlde sanatlı anlatım yapan şairler çok satmaktadır.

Neden-Sonuç İlişkisi

- ➔ Elindeki işi bitiremediğinden bir hafta kadar yeni bir iş alamayacağını söyledi.
- ➔ Sınavda heyecanlandığı için bazı soruları yapamadı.
- ➔ Matbaanın bulunmasıyla okuma yazma oranı arttı.
- ➔ Hediye almadım diye bana darılmış.

Amaç-Sonuç İlişkisi

Sonuç bildiren bir yargıyla o sonucun hangi amaçla yapıldığını anlatan bir başka yargıdan oluşan cümlelerdir. Bu ilişki **"mek / -mak için, -mek / -mak üzere, -mek / -mak amacıyla, diye"** ilgeçleri ya da **"e , -a"** ekiyle kurulur.

- ➔ Onunla bu durumu bütün ayrıntılarıyla değerlendirmek üzere bir araya geldik.
- ➔ Okula onu görmeye gittim.
- ➔ Biz, şimdi arasında nice mesafeler bulunan iki uçurumda birbirlerine seslerini duyurmak için didinen iki genciz.

Neden-sonuç cümleleriyle amaç-sonuç cümleleri birbirine benzer. Neden-sonuç cümlelerinde neden gerçekleşir ve bunun sonucu ortaya çıkar. Amaç-sonuç cümlelerinde ise sonuç bellidir ama güdülen amacın gerçekleşip gerçekleşmediği belirsizdir:

- ➔ Para kazanmak için yurt dışına gitti. (amaç-sonuç)
- ➔ Parasız kaldığı için yurt dışına gitti. (neden-sonuç)

Koşula Bağlılık İlişkisi

Bir durumun, yargının oluşmasını, gerçekleşmesini, bir diğer yargı ile anlatılan koşulun olmasına bağlayan cümlelerdir. Bu ilişki genellikle **"se / -sa"** dilek koşul kip ekiyle, **"ise"** ek-eylemiyle **zarf-fiil ekleriyle** (-dikça , -dikçe) ya da bağlaçlarla sağlanır.

- ➔ Annem sana baktıkça gençlik yıllarını anımsadığını söylüyor.
- ➔ Sinemaya gideceksin ancak önce ödevlerini bitir.
- ➔ Buraya gelirse görüşebiliriz.

Cümle Tamamlama

Her cümle kendi içinde bir anlam bütünlüğüne sahiptir. Cümle tamamlanırken cümlenin bu özelliğine dikkat edilir. Cümlede boş bırakılan yer ya da yerlerin önünde ve sonundaki sözcüklere, sözlere; seçeneklerden anlamca uyum sağlayacak olanlar bulunur.

NOT

Cümle tamamlama sorularında önce boşlukları olan cümleyi dikkatlice okuyalım. Onun anlamını sezmeye çalışalım. Sonra anlamın yüklü olduğu sözcük, söz ya da kavramların altını çizelim. Bunlar, boşlukların önünde ya da sonunda yer almış olabilir. Çıkardığımız anlamı, bulduğumuz anahatar sözcükleri seçeneklerde verilenlerle anlamca uygun biçimde ilişkilendirerek en uygun olanı bulduğumuzda doğru cevabı işaretleyelim. Böyle soruları çözerken boşlukların önünde ya da sonundaki sözcük, söz ya da kavramlar arasında anlamca ilişki kurma taktik ve yöntemini uygulayalım.

Örnek

Hemen her anne babanın, çocuk kanallarını yer yer bebek bakıcısı gibi ---- göz önüne aldığımızda çocukları televizyon izleme ---- uzaklaştırmanın zorluğu daha iyi anlaşılır.

Bu cümlede boş bırakılan yerlere sırasıyla aşağıdakilerden hangileri getirilmelidir?

- A) önemsedığını – bağımlılığından
- B) kullandığını – alışkanlığından
- C) bulduğunu – sorunundan
- D) düşündüğünü – amacından
- E) benimsediğini – eğiliminden

Kesin Yargı

Böyle sorularda cümleden kesin olarak çıkarılabilecek yargıların bulunması istenir. Bu yüzden cümlenin dikkatlice okunması ve ipuçlarının bulunması gerekir. Özellikle başta verilen cümle ile seçenekteki yargıların birbiriyle anlamca örtüşen sözcük ya da sözlerini bulmak, bizi doğru cevaba götürür.

NOT

Kesin yargı sorularında önce öncüldeki cümleyi dikkatlice okuyalım. Okurken de cümleden bizi kesin yargıya ulaştıracak verileri taşıyan sözcük, söz ya da kavramların altlarını çizelim. Sonra seçeneklerde altlarını çizdiklerimizle anlamca örtüşecek sözcük, söz ya da kavramları bulup doğru cevabı işaretleyelim. Böyle soruları çözerken öncülde altını çizdiğimiz ve cümleden bizi kesin yargıya götürecek sözcük, söz ve kavramları anlamca birbiriyle örtüşme yöntemini uygulayalım.

Örnek

Tam tahıl ürünü tüketen bireylerin kalp-damar sorunları yaşama riskinin, tahıl miktarı düşük ürünler tüketenlere göre yaklaşık %20 oranında daha az olduğu tespit edilmiştir.

Bu cümleden aşağıdakilerin hangisine kesin olarak ulaşılabılır?

- A) Kalp-damar sorunu olanların, tam tahıllı ürünleri tüketmesi gerekir.
- B) Tam tahıllı ürünlerin sağlık üzerindeki etkisi, diğer besinlere göre düşüktür.
- C) Kalp-damar sorunu yaşama riski %20 olanlar, tahıl oranı düşük ürünler tüketmelidir.
- D) Tahıl tüketiminin yarattığı en önemli sorun, kalp damar sağlığında görülmektedir.
- E) Kalp-damar rahatsızlıkları, tüketilen ürünlerdeki tahıl miktarıyla ilişkilidir.

PARAGRAFTA ANLATIM VE ANLAM**Anlatım Biçimleri****1) Açıklayıcı Anlatım Biçimi**

Herhangi bir konuda bilgi vermek, bilinmeyen bir şeyi açıklamak amacıyla kullanılan anlatım biçimidir. Öğretici ve bilgilendirici bir anlatım tekniğidir.

UYARI

Bu tip yazılarda;

- ↳ Bilgi hâkimdir.
- ↳ Öğretmek esastır.
- ↳ Bir konu hakkında akla gelen soruların cevaplanması amaçlanır.
- ↳ Genellikle kurallı cümleler kullanılır. Dolaylı, sanatlı anlatım yoktur.

2) Tartışmacı Anlatım Biçimi

Başkaları tarafından ileri sürülmüş bir düşüncüyü veya öneriyi çürütme, okuyucunun kanılarını değiştirme amacı güden yazılarda kullanılan anlatım biçimidir.

UYARI

Bu tip anlatımda;

- ↳ Farklı düşünceler hâkimdir.
- ↳ Karşıt düşüncüyü çürütmek esastır.
- ↳ "Diyelim ki, kabul edelim ki" gibi sözlerle karşıt düşünce söylendikten sonra çürütülür.
- ↳ Soru cümleleri ve devrik cümleler kullanılabilir.
- ↳ Yazar, karşısında biri varmışçasına samimi bir üslup kullanır.

3) Betimleyici Anlatım Biçimi

Duyularımızla algıladığımız ayrıntıları, ayırıcı özellikleriyle anlatmaktır.

UYARI

Bu anlatımda

- ↳ Gözlem hâkimdir. (Görsellik söz konusudur.)
- ↳ İç veya dış özelliklerin ortaya konularak anlatılanın okuyucunun gözünde canlandırılması esastır.
- ↳ Varlıkların ayırıcı özelliklerini kelimelerle resimlendirmektedir.
- ↳ Öznel veya nesnel olabilir.
- ↳ Sıfatlar ve benzetmeler bolca kullanılır ve bunlar betimlemeyi canlı kılar.

4) Öyküleyici Anlatım Biçimi

Bir olayı; kişi, yer, zaman ilişkisi içinde anlatan yazı biçimidir. Öykülemde hareketlilik önemlidir. Bu nedenle de öyküleyici anlatım biçiminde hareketlilik bildiren "düştü, indi, çıktı, yürüyorlardı, gidiyor..." gibi çekimli eylemler sıklıkla kullanılır.

UYARI

Bu tip anlatım biçiminde;

- ↳ Olay hâkimdir.
- ↳ Yer, zaman ve şahıs kadrosunun bulunması esastır.
- ↳ Değişkenlik söz konusudur.
- ↳ Genellikle geçmiş zaman ifadesi kullanılır.

DÜŞÜNCEYİ GELİŞTİRME YOLLARI

1. Tanımlama

Bir kavram veya varlığın tam olarak neye denk olduğunu söylemektir. Daha çok açıklama ve tartışma tekniklerinde kullanılan bu yolla, tanımlanan unsurun insanın zihninde daha kolay belirlmesi amaçlanır. Tanım, cümledeki özneye "Bu nedir?" sorusu sorularak bulunur. Tanımlama öznel veya nesnel olabilir. Bir parçada bir tane dahi tanım yapılmış olması "tanımlama"nın kullanıldığına kanıttır.

2) Karşılaştırma

Bir düşüncenin, varlığın veya kavramın daha iyi açıklanması için başka bir fikir, varlık ya da kavramla benzer veya farklı yönlerinin ortaya konulduğu anlatımlardır.

3) Örneklendirme

Bir düşünceyi daha inandırıcı kılmak için o düşünceyle ilgili şahıs, olay veya eserden örnekler veren parçalardır. Soyut bir düşünceye somutluk ve görünürlük katar, söylenmek isteneni okuyucunun zihninde canlandırır.

"Örneğin" kelimesi ilk yargıdan sonra konursa örneklerin sıralandığını görürüz.

4) Tanık Gösterme (Alıntı Yapma)

Belirtilmek istenen bir düşünceyi başkalarının görüşlerinden ve sözlerinden yararlanma yoluyla geliştirmeye yarayan tekniktir. Tanık olarak sözüne ve düşüncesine başvurulmuş kişinin ele alınan konuda tanınmış ve güvenilir olması gerekir.

5) Benzetme

Aralarında ortak yön bulunan iki kavramdan zayıf olanın güçlü olana yaklaştırılmasıdır. Soyut kavramları somutlaştırmak, düşünceye görünürlük katmak amacıyla yapılmaktadır.

6) Sayısal Verilerden Yararlanma

Düşüncenin kanıtlanabilmesi için istatistiksel bilgiler vermektir. Örneğin:

➡ Enflasyonun eskiye oranla hızla gerilediğini görüyoruz. Enflasyon geçen yıl aylık bazda %5 iken, bu yıl %1,5-2'lere kadar gerilemiştir. Yıllık enflasyon da %10 düzeyindedir.

Örnek

Her şeyi göze alanlar, aysız bir gece vakti yalnız kabı kacağı, tası tarağı, yatağı yorganı değil; ellerindeki nasırı, soludukları dağ kokusunu, içlerindeki sesleri, dedelerinin anlattıkları göç hikâyelerini, yaşayıp biriktirdikleri ne varsa güçleri yettiğince yüklediler kamyonu. Ama kamyonu yüklediklerinden daha çoktu geride bıraktıkları. İnsan ne kadarını sırtlanıp nereye kadar sürükleyebilirdi ki çocukluk vatanını?

Bu parçanın anlatımıyla ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Değişik duyulara seslenen ayrıntılardan yararlanılmıştır.
- B) Sayıp dökmelere yer verilmiştir.
- C) Karşılaştırmaya başvurulmuştur.
- D) Öyküleyici anlatım yeğlenmiştir.
- E) Kişileştirme yapılmıştır.

PARAGRAFİN ANLAMI

Ana Düşünce

- ↳ Ana düşünce; parçanın yazılış amacıdır, yazarın okuyucuya ulaştırmak istediği mesajdır. Bir parçada birden çok yargı olabilir. Bu yargıların hepsini bütünleyen en kapsamlı yargı ise ana düşüncedir.
- ↳ Ana düşünce cümlesi kısa, açık ve özlü bir cümledir. Parçanın bir cümlelik özetidir. Geliştirilmeye ve yeni fikirler çıkarılmaya uygundur.
- ↳ Ana düşünce parçada bizzat geçebileceği gibi parçanın tamamına sindirilmiş de olabilir.
- ↳ Genellikle ana düşünce cümlesi verilirken bazı edat ve bağlaçlar kullanılır:
- ↳ "Hâlbuki, ama, ancak, fakat, öte yandan, başka bir deyişle, bundan da öte" gibi kullanımlarla parçada anlatılanın aksi ana düşünce olarak verilir.
- ↳ "Bunun için, bu da, bu sebeple, çünkü" gibi kullanımlarda parçada verilen konunun neden öyle olduğu verilir ki; bu da ana düşünce cümlesidir.
- ↳ "Kısaca, özetle, böylece, çünkü, işte, sonuç olarak, diyebiliriz ki..." gibi kullanımlarda ana düşünce tekrarlanabileceği gibi parça da özetlenebilir.

Örnek

Yaşlılıkta edinilen zenginlikler saymakla bitmez. Ama ben bunları kazanmak için yaşlılığı beklemedim. Bunları yaşıni başını almış kişilerden öğrenmeye çalıştım. Bu nedenle izlemeyi, dinlemeyi, okumayı tercih ettim. Kısa yoldan, özellikle yaşamaya cesaret edemediklerimi öğrenirim sandım. Ama öyle olmuyormuş, bunu şimdilerde anlıyorum.

Bu parçada söylenenlerden aşağıdakilerin hangisine ulaşılabılır?

- A) Yaşam birikimi ancak yaşanarak oluşur.
- B) İnsan gençlik döneminde elindeki olanaklardan nasıl yararlanacağını bilemez.
- C) Yaşlılık, insanlara olaylar karşısında daha serinkanlı davranmayı öğretir.
- D) Yaşlılık, insanı başkalarının haklarına saygı duymaya yönlendirir.
- E) Yaşlılık, ruhsal ve fiziksel açıdan bir tükeniş dönemidir.

Yardımcı Düşünce

Ana düşünceyle aynı doğrultuda olan, onu kuvvetlendirmeye, daha inandırıcı hâle getirmeye yarayan fikirlerdir.

Yardımcı düşünceyle ilgili çıkan sorular çoğunlukla olumsuz soru kökü biçimindedir.

- ↳ Bu parçadan aşağıdakilerden hangisi çıkarılamaz?
- ↳ Bu parçadan aşağıdakilerden hangisine ulaşılamaz?
- ↳ Bu parçada aşağıdakilerden hangisine değilmiştir?
- ↳ Bu parça için aşağıdakilerden hangisi söylenemez?
- ↳ Olumsuz sorularda parçada kelime veya cümle hâlinde geçmeyen, bahsedilmeyen seçenek doğru cevaptır.
- ↳ Bu tip sorularda pratik çözüm yolu olarak “Eşleme metodu” da kullanılabilir. Bu metotta seçeneklerde verilenler, parçada verilenlerle eşleştirilir. Parçada karşılığı olmayan seçenek doğru cevap olur.

Örnek

Arnavut kaldırımlı daracık sokakları, avlulu ve eyvanlı evleriyle geçmiş günümüze taşıyan bir ilçe Kula. Ahşap Kula evleri ise kapı tokmaklarından cumbalarına kadar görsel bir şölen sunuyor ziyaretçilerine. Kula'nın eski mahallelerinde geleneksel Türk ve Rum evleri yan yana görülüyor. Rum evlerini Türk evlerinden ayıran en önemli özellik, giriş kapısının sokağa açılması. Türk evlerine ise duvarlarla çevrili bir avludan geçilerek giriliyor. Tescilli 595 tarihli evin bulunduğu Kula'da; Zabunlar Konağı, Palanduz, Beyler, Gödeliler ve Tamburacılar Evi başta olmak üzere insanı hayran bırakan birçok yapı bulunuyor. Beyazoğlu Evi, kapı kemerindeki 1860 tarihli Bizans kartalı ve kalem işi süslemeleriyle dikkat çekici. Eski Zafer İlkokulu da aslında Damyon Efendi'nin konağıymış.

Bu parçada Kula evleriyle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisine değinilmemiştir?

- A) Görenleri hangi yönüyle etkilediğine
- B) Zamanın yıkıcı etkilerine
- C) Yapımında kullanılan malzemeye
- D) Üzerinde ne tür desenler bulunduğu
- E) Değişik topluluklara ait olanların farkına

Düşüncenin Akışını Bozan Cümleler

Paragraf, tek bir düşünce etrafında oluşan yargılar topluluğudur. Paragrafın içinde anlatılan düşünceden farklı bir düşünceye geçen cümleler düşüncenin akışını bozar. Bu tip cümlelerde konu farklılaşması olur.

Paragrafın İkiye Bölünmesi

Her paragrafın ayrı bir yapısı, okura ulaştırmak istediği bir mesajı, konusu vardır. Parça içinde her düşünce ayrı bir paragrafta yer almalıdır.

Örnek

(I) Akıllı kartın kimlik kartı olarak kullanıldığı ilk ülkelerden biri Malezya'dır. (II) 1980'li yıllarda bu tür kartların ilk denemeleri ülkedeki haberleşme alanında yapılmıştır. (III) Elde edilen başarının ardından diğer ülkeler de bu konuda çalışmalara başlamıştır. (IV) İtalya, Almanya, Portekiz gibi ülkelerde elektronik kimlik uygulamasına geçme, başarıyla sonuçlanmıştır. (V) Ulaşılan yüksek güvenlikle kredi kartı hırsızlıklarına son verilecek ve kişilerin banka hesaplarının korunması sağlanacaktır. (VI) Yakın bir gelecekte Türkiye'de de nüfus cüzdanları yerine bu kartlar kullanılmaya başlanacak.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerden hangisi, düşüncenin akışını bozmaktadır?

- A) V
- B) IV
- C) III
- D) II
- E) I

Örnek

(I) Tire’de, anlatılacak o kadar çok şey var ki bunları önce bir sıraya koymak gerekir. (II) Örneğin işe Tire’nin eski hâliyle başlamak iyi olur, eski sokaklar gerçekten görülmeye değer. (III) Çınarlar, kavaklar, zeytinler, çamlar; Güre Dağları’na yaslanmış dar sokakları dallarının altına saklamış. (IV) Sokaklar ve evler kadar yaşlı bu ağaçlar, asırlar boyu gölgelerini buradan esirgememiş. (V) Tire’ye bu yıl baharda gittiğim için oranın güzelliklerini daha iyi görebildim. (VI) Papatyalar tepeleri kaplamıştı; uzaktan, ağaçların altına kar yağmış gibi görünüyordu. (VII) Meyve ağaçları da dallarını renk renk çiçeklerle süslemişti yani doğa, varını yoğunu ortaya dökmüştü. (VIII) Boyları neredeyse belime gelen papatyaların arasına uzanıp 10-15 dakikalığına da olsa dünyanın kargaşasından uzaklaştım.

Bu parça iki paragrafa ayrılmak istense ikinci paragraf hangi cümleyle başlar?

- A) III. B) IV. C) V. D) VI. E) VII.

Paragrafta Yer Değiştirme

Verilen cümleler anlamca sıralandığında mantıksal bir bütünlük oluşturulmalıdır. Çünkü bir parçadaki cümlelerin yanlış yerde bulunması, parçanın anlam bütünlüğünü bozar.

NOT

Verilen cümleleri -ilk önce- hangisinin giriş cümlesi hangisinin sonuç cümlesi olduğuna dikkat edilmelidir. Anlam akışını bozan cümle bulunursa bu tip sorularda seçeneklere bakarak daha hızlı bir şekilde soruyu cevaplandırınız.

Örnek

- I. Sözcükleri ustalıkla kullanma yeteneğiyle ün salmış arkadaşlarımız olmuştur.
- II. Kullandıkları dille çok sıkıcı konuları bile özel bir renge büründürdükleri için onların e-postalarını veya telefon mesajlarını da keyifle okuruz.
- III. Örneğin, ünlü Çek yazar Franz Kafka, gündüzleri sigorta memuru olarak çalışan biriyim.
- IV. Her gün aramızda gördüğümüz bu insanların önemli bir yazar olabileceğini aklımıza getirmeyiz.
- V. Onun arkadaşları da içerdiği ince mizah ve zarif üslubu nedeniyle, yazdığı rapor ve tutanakları sabırsızlıkla beklemiş.

Yukarıdaki numaralandırılmış cümlelerin anlamlı bir bütün oluşturabilmesi için hangileri yer değiştirmelidir?

- A) I ile II B) I ile V C) II ile III
D) III ile IV E) IV ile V

Paragraf Oluşturma

Her paragraf belli bir akış sistemi içinde oluşturulur. Bu; giriş, gelişme ve sonuç sıralamasına göre gerçekleşir. Giriş, gelişme ve sonuç bölümlerine ait kurallar, bu soru tipinin temelini oluşturur.

Öncelikle giriş bölümünün, kendinden önce anlatılanları hatırlatmayan tarzda ve tanıtıcı, kısa ifadelerle oluşmuş olması gerekir.

Gelişme bölümünün, parçanın en geniş bölümü olduğu ve genellikle yardımcı düşüncelerin burada bulunduğu unutulmamalıdır.

Sonuç bölümünün ise etkili, parçayı bir sona bağlayıcı olması gerekir.

Bu kurallar çerçevesinde incelenen bir sıralama sorusu rahatlıkla çözülür.

NOT

Bu soru tipinde önce "sonuç" bölümünü bulmak, birçok sorunun çözümünde fayda sağlayacaktır.

Cümleler arasında anlam bağı bulunduğu gibi sözcük ortaklığı da bulunur. Bu yüzden cümlenin öncesinde ve sonrasında geçen sözcüklere de dikkat etmek gerekir.

Örnek

- I. Ayrıca, sinema salonunda bulunan kişilerin reklam başlayınca televizyonda olduğu gibi kanal değiştirme, başka işlerle meşgul olma gibi şansları bulunmamaktadır.
- II. Sinema, bir reklam ortamı olarak televizyonla benzeşmektedir.
- III. Bu durum, izleyicilerin beyaz perdedeki reklamları başından sonuna değin izlemesini zorunlu kılmakta ve reklamın etkisini daha da yükseltmektedir.
- IV. Çünkü sinema salonlarının sahip oldukları dev ekranlar, gelişmiş ses donanımları, izleyiciler üzerinde reklamları oldukça etkili kılmaktadır.
- V. Ancak, sinemada yayımlanan reklamlar, izleyicilerin ilgisini çekmede televizyondan daha başarılıdır.

Yukarıdaki numaralandırılmış cümleler anlamlı bir bütün oluşturacak biçimde sıralandığında hangisi sonuncu cümle olur?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

SES BİLGİSİ

Ünlü Düşmesi (Hece Düşmesi)

Türkçede bazen sözcüklerden bir ünlünün düştüğü görülür. Ünlü düştüğünde hece sayısı da azaldığından bu kurala ünlü düşmesi yanında hece düşmesi de denir. Türkçede hece düşmeleri aşağıdaki çeşitlere ayrılır:

İkinci hecesinde dar ünlü (ı, i, u, ü) bulunan bazı sözcüklerle, ünlüyle başlayan bir ek gelirse ikinci hecedeki dar ünlü düşer.

akıl-ı	→	aklı
gönül-üm	→	gönlüm
boyun-un	→	boynun
ömür-ünüz	→	ömrünüz

UYARI

Hece düşmesine uğrayabilecek sözcüklerle kurulan ikilemelerde bu ses olayı gerçekleşmez.

omuz omuza, burun buruna...

Türetilirken bazı sözcüklerde ünlü düşmesi görülür.

ayır-im	→	ayrım
yanıl-ış	→	yanlış
yalın-ız	→	yalnız
devir-im	→	devrim
kavuş-ak	→	kavşak
çevir-il	→	çevirmek
kavur-ul	→	kavrulmak
kıvrıl-il	→	kıvrılmak
koku-la	→	koklamak
oyun-a	→	oynamak
besi-le	→	beslemek
sarı-ar	→	sararmak
beniz-e	→	benzemek

Yardımcı eylemle kurulan kimi birleşik eylemlerde ünlü düşmesi meydana gelir.

kayıp-olmak	→	kaybolmak
zehir-olmak	→	zehrolmak
kayıt-etmek	→	kaydetmek

Ünlü Türemesi

1. "-cık (-cik) ekiyle türetilen kimi sözcüklerde ünlü türemesi meydana gelir.

az-cık	→	azıcık
dar-cık	→	daracık
bir-cik	→	biricik
genç-cik	→	gencecik

2. "m, p, r, s" seslerinin yardımıyla pekiştirilen sözcüklerde ünlü türemesi görülebilir.

güpegündüz,	sapasağlam
yapayalnız,	düpedüz...

UYARI

Kimi pekiştirmelerde ünlüyle birlikte ünsüz türemesi de görülebilir.

sırılsıklam, çırlıçıplak

Ünlü Daralması

Bir sözcükte düz-geniş ünlülerden (a, e) sonra "-yor" eki gelirse bu ünlüler darlaştırılarak "-ı,-i,-u,-ü" ye dönüşür. Geniş olan ünlüler, daraldığı için bu kurala ünlü daralması denir.

yazma-yor	→	yazmıyor
hopla-yor	→	hopluyor
söyle-yor	→	söylüyor
anla-yor	→	anlıyor

Bazı sözcüklerde "-yor" eki kullanılmadığı hâlde, ünlü daralması olabilir. "Ye- ve de-" sözcüklerine ünlü ile başlayan ek geldiğinde araya "y" kaynaştırma ünsüzü girer ve bu kaynaştırma ünsüzü sözcükleri kökündeki "e"leri "i"ye dönüştürür.

de-ye	→	diye,	de-yen	→	diyen,
ye-yecek	→	yiyecek,	ye-yerek	→	yiyerek

"ne-ye → niye" sözcüğünde de daralma vardır.

"deyince, deyip" örneklerindeki "e", yazıda korunur.

UYARI

Ünsüzle biten sözcüklere "-yor" eki geldiğinde, sözcüğün kökü ile ekin arasına "ı, i, u, ü" yardımcı sesleri gelir. Bu, ünlü daralması ile karıştırılmamalıdır. Buna göre, aşağıdaki sözcüklerde ünlü daralması yoktur.

otur-u-yor	→	oturuyor
bak-ı-yor	→	bakıyor
in-i-yor	→	iniyor
gül-ü-yor	→	gülüyor

Ünlü Değişimi

Türkçede sözcükler ek aldığı anda, köklerinde değişiklik olmaz. Bu kural iki sözcük için geçersizdir. Buna göre, "ben, sen" sözcüklerine ismin "-e" hâli (yönelme durumu) eki getirildiğinde kökteki "e" sesleri "a"ya dönüşür. Buna ünlü değişimi denir.

ben - a → bana

sen - a → sana

ÜNSÜZLERLE İLGİLİ SES OLAYLARI

Ünsüz Yumuşaması (Değişimi):

Türkçede sözcüklerin sonunda "b, c, d, g" ünsüzleri bulunamaz. Bunların yerine "ç, k, p, t" sert - süresiz ünsüzleri kullanılır.

Sert - süresiz ünsüz (ç, k, p, t) ile biten bir sözcükten sonra ünlüyle başlayan bir ek gelirse, sözcüklerin bazılarında sonda bulunan ç → c'ye, k → g / ğ'ye, t → d'ye, p → b'ye dönüşür. Buna "ünsüz yumuşaması" denir.

inanç - ımız → inancımız

kitap - ım → kitabım

ahenk - e → ahenge

sağlık - ı → sağlığı

dert - im → derdim

UYARI

1. Kimi tek heceli sözcüklerde yumuşama olmaz.

iş-imiz → içimiz, top-u → topu saç-ı → saç

2. Özel adlarda yumuşama olmaz.

Ürgüp-e → Ürgüp'e, Zeynep-in → Zeynep'in

3. Dilimize, yabancı dillerden girmiş birçok sözcükte yumuşama olmaz.

Devlet-imiz, Tank-ın, Hukuk-un, Sanat-ın, Millet-in

Ünsüz Benzeşmesi (Sertleşmesi)

Türkçede sert ünsüzlerle (ç, f, h, k, p, t, s, ş) biten sözcüklerden sonra "c, d, g" ünsüzleriyle başlayan bir ek (-ci, -ce, -cik; -gi, -gin; -di, -de, -den..) gelirse; ekin başındaki "c, d, g" ünsüzleri, kendilerinden önce gelen sert ünsüzlerden etkilenerek sertleşir ve c → ç'ye, d → t'ye, g → k'ye dönüşür. Buna "sert ünsüz benzeşmesi" ya da "ünsüz sertleşmesi" denir.

yavaş-ca → yavaşça aç-dır → açtır

yurt-dan → yurttan at-gı → atkı

ses-deş → sesteş seç-gin → seçkin

yap-dı → yaptı

Ünsüz Düşmesi

"k" ünsüzüyle biten kimi sözcüklere "-cık, -cik, -cak, -cek; -l, -la" ekleri getirildiğinde sözcüğün sonundaki "k" ünsüzü düşer.

minik-cik → minicik

sıcak-cık → sıcacık

küçük-cük → küçücük

büyük-cek → büyücek

yüksek-l → yüksel(mek)

alçak-l → alçal(mak)

ufak-la → ufala(mak)

Ünsüz Türemesi

Bazı tek heceli sözcükler ünlü ile başlayan bir ek aldıklarında veya "etmek, eylemek, olmak" yardımcı eylemleriyle birleştiklerinde asıl sözcüğün sonundaki ünsüz ikizleşir. Buna ünsüz türemesi denir.

af - etmek → affetmek

ret - etmek → reddetmek

hal - olmak → hallolmak

hak - ım → hakkım

his - i → hissi

af - a → affa

YAZIM KURALLARI

Büyük Harflerin Kullanıldığı Yerler

Kişi adlarından önce ve sonra gelen saygı sözleri, unvanlar, lakaplar, meslek ve rütbe adları büyük harfle başlar:

➡ Cumhurbaşkanı Mustafa Kemal Atatürk, Kaymakam Erol,

➡ Profesör Doktor Hamza Zulfikar ...

Resmî yazılarda saygı bildiren sözlerden sonra gelen ve makam, mevki, unvan ya da hitap bildiren kelimeler de büyük harfle başlar:

➡ Sayın Bakan,

➡ Sayın Başkan,

➡ Sevgili Kardeşim,

Cümle içinde özel adın yerine kullanılan makam veya unvan sözleri büyük harfle başlar:

➡ Uzak Doğu'dan gelen heyeti Vali dün kabul etti.

Din ve mezhep adları ile bunların mensuplarını bildiren sözler büyük harfle başlar:

- ➔ Müslümanlık, Müslüman; Hristiyanlık, Hristiyan; Musevilik, Musevi, Hanefi

Gezegen ve yıldız adları büyük harfle başlar:

- ➔ Merkür, Neptün, Plüton, Dünya, Güneş, Ay vb.

UYARI

Dünya, güneş, ay kelimeleri gezegen anlamı dışında kullanıldığında küçük harfle başlar.

Yer adları (kıta, bölge, il, ilçe, köy, semt, cadde, sokak, semt vb.) büyük harfle başlar:

- ➔ Asya, Avrupa, Güneydoğu Anadolu, Taşkent, Atatürk Bulvarı, Ziya Gökalp Caddesi; Sankiyedim Sokağı,

UYARI

Özel ada dâhil olmayıp tamlama kuran şehir, il, ilçe, bucak, belde, köy vb. sözler küçük harfle başlar:

- ↳ Ordu ili, Gülyalı ilçesi, Taflan köyü vb.

Yer adlarında ilk isimden sonra gelen deniz, nehir, göl, dağ, boğaz vb. tür bildiren ikinci isimler büyük harfle başlar:

- ↳ Ağrı Dağı, Aral Gölü, Çanakkale Boğazı, Dicle Irmağı,
↳ Ege Denizi, Erciyes Dağı, Fırat Nehri, Seyhan Nehri, Van Gölü

Saray, köşk, han, kale, köprü, anıt vb. yapı adlarının bütün kelimeleri büyük harfle başlar:

- ↳ Topkapı Sarayı, Dolmabahçe Sarayı, Çankaya Köşkü, Horozlu Han,
↳ Ankara Kalesi, Fatih Sultan Mehmet Köprüsü, Mostar Köprüsü

Yer, millet ve kişi adlarıyla kurulan birleşik kelimelerde özel adlar büyük harfle başlar:

- ↳ Antep fıstığı, Brüksel lahanası, Hindistan cevizi,
↳ İngiliz anahtarı, Maraş dondurması, Van kedisi.

Belirli bir tarih bildiren ay ve gün adları büyük harfle başlar:

- ↳ 29 Mayıs 1453 Salı günü
↳ 28 Aralık 1982'de göreve başladı.
↳ 1919 senesi Mayıs ayının 19'uncu günü Samsun'a çıktım.

Belirli bir tarihi belirtmeyen ay ve gün adları küçük harfle başlar:

- ↳ Okullar genellikle eylülün ikinci haftasında öğretime başlar.
↳ Yürütme Kurulu toplantılarını perşembe günleri yaparız.

Tarihî olay, çağ ve dönem adları büyük harfle başlar:

- ↳ Kurtuluş Savaşı, Millî Mücadele, Cıralı Taş Devri, İlk Çağ, Lale Devri, Cahiliye Dönemi, Buzul Dönemi, Millî Edebiyat Dönemi, Servetifünun Dönemi'nin, Tanzimat Dönemi'nde vb.

Kurum, kuruluş ve kurul adlarının her kelimesi büyük harfle başlar:

- ↳ Türkiye Büyük Millet Meclisi, Türk Dil Kurumu, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, Millî Kütüphane, Çocuk Esirgeme Kurumu, Çankaya Lisesi

Millî ve dinî bayramlarla bayram niteliği kazanmış günlerin adları büyük harfle başlar:

- ↳ 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı, Ramazan Bayramı, Kurban Bayramı, Anneler Günü, Öğretmenler Günü, 27 Mart Dünya Tiyatrolar Günü

Kitap, dergi, gazete ve sanat eserlerinin her kelimesi büyük harfle başlar:

- ↳ Nutuk, Safahat, Kendi Gök Kubbemiz, Anadolu Notları, Sinekli Bakkal; Türk Dili, Türk Kültürü, Varlık; Resmî Gazete, Hürriyet, Milliyet, Türkiye...

UYARI

Özel ada dâhil olmayan gazete, dergi, tablo vb. sözler büyük harfle başlamaz: Milliyet gazetesi, Türk Dili dergisi, Halı Dokuyan Kızlar tablosu vb.

Kİ'NİN YAZIMI:

Türkçede üç tür "ki" vardır: sıfat yapan "-ki", ilgi zamiri olan "-ki" ve bağlaç olan "ki".

a) Sıfat yapan -ki :

- ↳ Her zaman bitişik yazılır.
↳ Eklendiği sözcüğü bir ismin sıfatı yapar ve isme sorulan (Hangi ?) sorusuna cevap verir.
↳ Genellikle bulunma hâl eki (-da , -de) ile kullanılır.
➔ Akşamki toplantıda önemli kararlar alındı.
➔ Masanın üstündeki kitapları topladı.
➔ Arabadaki eşyaları içeri taşı.

b) İlgi zamiri olan -ki :

- ↳ Her zaman bitişik yazılır.
- ↳ Bir ismin yerine kullanılan ektir.
- ↳ Her zaman tamlayan eki (-ın , -in) ile kullanılır.
- ↳ Benim kazağım eski, seninki yeni.
- ↳ Sizinki dün işe gelmedi.

c) Bağlaç olan ki :

- ↳ Ayrı yazılır.
- ↳ Genellikle iki cümleyi birbirine bağlar.
- ↳ Fiillerden sonra gelen (ki) ayrı yazılır.
- ↳ Duydum ki unutmuşsun gözlerimin rengini.
- ↳ Çalıştı ki başarılı oldu.

UYARI

BAĞLAÇ OLDUĞU HALDE BİTİŞİK YAZILAN KİLER DE VARDIR.

Sanki, Oysaki, Mademki, Belki, Hâlbuki, Çünkü, Meğerki, İllaki

(SOMBAHÇEMİ)

DE'NİN YAZIMI:

Türkçede iki de vardır : hâl eki olan -de ,bağlaç olan de.

a) Hal eki olan -de:

- ↳ Her zaman bitişik yazılır.
- ↳ Cümleye zaman ya da bulunma anlamı katar.
- ↳ Ünlü ve ünsüz uyumuna göre (-ta , -te) şekli vardır.
- ↳ Cümleden çıkarıldığında cümlelerin yapısı bozulur.
- ↳ Beni durakta bekle.
- ↳ Geldiğinde beni aradı.

b) Bağlaç olan de:

- ↳ Her zaman ayrı yazılır.
- ↳ Cümleye dahi, bile anlamı katar.
- ↳ Kesinlikle (ta, te) şekli yoktur.
- ↳ Cümleden çıkarıldığında cümlelerin yapısı bozulmaz.
- ↳ Sen de gelecek misin?
- ↳ Baktı da tanımadı.

SAYILARIN YAZIMI

a. Sayılar yazıyla gösterildiğinde birbirinden ayrı yazılır.

↳ Yirmi yedi bin sekiz yüz altmış beş lira artmış.

b. Para ile ilgili işlem ve çek, senet gibi belgelerde geçen sayılar bitişik yazılır.

↳ yediyüzellibeş

c. Sayılara gelen ekler sayının okunuşuna göre getirilmelidir.

↳ Bana 3'de geleceğini söylemişti. (Yanlış)

↳ Bana 3'te geleceğini söylemişti. (Doğru)

↳ 7'inci (Yanlış) , 7'nci (Doğru)

↳ 8'nci (Yanlış) , 8'inci (Doğru)

↳ 13.00'da (yanlış) , 13.00'te (doğru)

d. Üleştirme sayıları her zaman yazıyla yazılır.

↳ İkişer altışar

a. Birleşirken ses düşmesine uğramış kaynana, (kayın-ana) kaynata (kayın-ata) gibi sözcükler ile dilimize Arapçadan girmiş olup birleşirken ünlü düşmesi, ünsüz türemesi ya da ünsüz değişimi olan "devret-, kaydet-, hapset-, kahret-, kaybol-, kahrol-, hisset-, affet-, zannet-, hallet-, hallol-,hamdol-" gibi sözcükler bitişik yazılır.

UYARI

Etmek, olmak yardımcı eylemleri önündeki adlarla birleşirken önündeki adda bir ünlü düşmesi, ünsüz yumuşaması ya da bir ünsüz türemesi varsa bitişik, yoksa ayrı yazılır:

↳ hissetmek, hallolmak, emretmek,

↳ terk etmek, hasta olmak, ayırt etmek...

b. Anlamca kaynaşmış "elver, başvur, öngör, varsay, vazgeç, alıkoy, defet, katet, menet, tabet" gibi birleşik eylemler bitişik yazılır.

c. Kurallı birleşik eylemler bitişik yazılır:

↳ Yapıverdi, Yapabildi, Bakakaldı, Süregelmiştir, Koşadursun ,Düşeyazdı,

d. "üst, alt, üzeri, baş, hane" gibi sözcüklerle kurulan sözcükler bitişik yazılır.

↳ akşamüstü, ayaküstü, gerçeküstü, olağanüstü, sırtüstü , suçüstü , akşamüzeri, başparmak, elebaşı , yatakhane, dersane...

e. "Birtakım" sözcüğü belgisizlik bildiriyorsa bitişik yazılır; "bir" sözcüğü "takım" sözcüğünün sayısını belirtiyorsa ayrı yazılır.

➔ O yıllarda birtakım sorunlarım vardı.

➔ Eve yeni bir takım aldım.

f. "şey" sözcüğü hiçbir zaman başka bir sözcükle birleşik yazılmaz.

➔ her şey, bir şey, hiçbir şey, çok şey...

"her" sözcüğü (herhalde, herhangi, herkes hariç) her zaman ayrı yazılır.

Sağ ol, hoşça kal, hoş geldin, yurt içi, yurt dışı, ön söz, öz eleştiri, ana dil ayrı yazılır.

Doküman, inisiyatif, hafriyat, şefkat, orijinal, entelektüel, iddia, egzoz, yazımları bu şekildedir.

Havaalanı, havalimanı, uluslararası, düzyazı, büyükanne bitişik; kara yolu, hava yolu, deniz yolu, demir yolu ayrı yazılır.

Edebiyat sözcüğü tür adı olarak kullanıldığında küçük harfle başlar.

Türk edebiyatı, divan edebiyatı, yeni Türk edebiyatı....

UYARI

Sevenler ayrılmaz.

konuksever, hayırsever, vatansever, sanatsever....

NOKTALAMA İŞARETLERİ

Nokta (.)

Bazı kısaltmalardan sonra kullanılır:

➔ Konuşmacı olarak Dr. Ümit Bey'i götürelim.

➔ Nöbetleri Yzb. Burak yazdırmış.

Saat ve dakikayı gösteren rakamlar arasında kullanılır:

➔ Otobüs 8.30'da hareket edecek.

➔ Maç 21.45'te başlıyor.

Tarihlerin yazılışında gün, ay ve yılı gösteren sayıların arasında kullanılır:

➔ 10.X.1998 tarihinde okulunu bitirmişti.

➔ 20.02.1979'da bu olaylar gerçekleşti.

UYARI

Tarihlerde ay adları yazıyla da yazılabilir. Bu durumda ay adlarından önce ve sonra nokta kullanılmaz:

➔ 29 Mayıs 1453, 29 Ekim 1923 vb.

UYARI

Büyük harfle yapılan kısaltmalar arasına nokta kullanılmaz.

➔ M.Ö. (Y) → MÖ (D)

➔ M.S. (Y) → MS (D)

Ondalık sayılarda sayıyla küsurat arasında nokta kullanılmaz.

➔ 0.5 (Y) → 0,5 (D)

➔ 3.14 (Y) → 3,14 (D)

Virgül (,)

Eş görevli sözcük ya da sözcük öbeklerinin arasında virgül kullanılır:

➔ Fırtınadan, soğuktan, karanlıktan ve biraz da korkudan sonra bu sıcak, aydınlık ve sevimli odanın havasında erir gibi oldum.

Sıralı cümleleri ayırmada kullanılır:

➔ İçeri girdi, yerine oturdu, kitabını açtı ve okumaya başladı.

➔ Bu fıkraların hepsini okudum, çok beğendim.

Cümlede özel olarak vurgulanması gereken öğelerden sonra konur:

➔ Barış, evin en yaramaz çocuğuydu.

➔ Aşk, içimizde sonsuzluğa açılan penceredir.

Cümle içinde ara sözleri ve ara cümleleri ayırmak için konur:

➔ Efendiler, müsaade buyurursanız, size bir sual sorayım.

➔ Babam, beni en çok seven insan, yine çiçekleri sulu yordu.

Kendinden sonra gelen cümleyi anlamca yansıtan "peki, evet, hadi" gibi sözcüklerden sonra kullanılır:

➔ Evet, bu konuda o da haklı.

➔ Hayır, bir daha bu tür sözler söylemeyeceğim.

Metin içinde art arda gelen zarf-fiil eki almış kelimelerden sonra konur:

➔ Ancak yemekte bir karara varıp, arkadaşına dikkatli dikkatli bakarak konuştu.

Bir sözcüğün kendisinden sonra gelen sözcükle anlam karışıklığına yol açmaması için kullanılır:

- ➡ Yaşlı , adama bir şeyler anlattı.
- ➡ Genç, doktora ilaçları nasıl kullanacağını sordu.

Özne olarak kullanıldıklarında bu, şu, o zamirlerinden sonra konur:

- ➡ Bu, benim gibi yazarlar için hiç kolay olmaz.
- ➡ O, eski defterleri çoktan kapatmış, Osmanlıya kucağını açmıştı.

UYARI

Metin içinde zarf-fiil eki almış kelimelerden sonra virgül konmaz:

- ➡ Cumaları bahçede buluştukça kıza kendisinin adı bir mektep talebesi olmadığını anlatmaya çalışıyordu.

Metin içinde ve, veya, yahut, ya ... ya bağlaçlarından önce de sonra da virgül konmaz:

- ➡ Nihat sabaha kadar uyuyamadı ve şafak sökerken Faik'e bol teşekkürlerle dolu bir kâğıt bırakarak iki gün evvelki cephe dönüşü kıyafeti ile sokağa fırladı.

Tekrarlı bağlaçlardan önce ve sonra virgül konmaz:

- ➡ Ya bu deveyi gütmeli ya bu diyardan gütmeli.
- ➡ Gerek nesirde gerek nazımda yeni bir söyleyişe ulaşılmıştır.
- ➡ Siz ister inanın ister inanmayın, bir gün bile sizi sormadı.
- ➡ Ne kız verir ne dünürü küstürür.

Cümlede pekiştirme ve bağlama görevinde kullanılan da / de bağlacından sonra virgül konmaz:

- ➡ İmlamız lisanımız düzelince, lisanımız da kafamız düzelince düzelecek çünkü o da ancak onlar kadar bozuktur, fazla değil!

Metin içinde -ınca / -ince anlamıyla zarf-fiil görevinde kullanılan mı / mi ekinden sonra virgül konmaz:

- ➡ Ben aç yattım mı kötü kötü rüyalar görürüm nedense.
- ➡ Öyle zekiler vardır, konuştular mı ağızlarından bal akıyor sanırsın.

Şart ekinden sonra virgül konmaz:

- ➡ Tenha köşelerde ağız ağıza konuşurken yanlarına biri gelecek olursa hemen susuyorlardı.
- ➡ Gör gözlerinle de aklın yatarsa anlatıver millete.

Noktalı Virgül (;

Cümle içinde virgüllerle ayrılmış tür veya takımları birbirinden ayırmak için konur:

- ➡ Erkek çocuklara Doğan, Tuğrul, Aslan, Orhan; kız çocuklara ise İnci, Çiçek, Gönül, Yonca adları verilir.

Ögeleri arasında virgül bulunan sıralı cümleleri birbirinden ayırmak için konur:

- ➡ Sevinçten, heyecandan içim içime sığmıyor; bağırmak, kahkahalar atmak, ağlamak istiyorum.

Özneyi diğer ögelerden ayırıp anlam karışıklığını gidermek için kullanılır.

- ➡ Yeni usul şiirimiz; zevksiz, köksüz, acemice görünüyordu.

İki Nokta (:

Kendisinden sonra örnek verilecek cümlelerin sonuna konur:

- ➡ Yeni harfler alındıktan sonra eski yazı ile bir tek kelime bile yazmayan iki kişi görmüşümdür: Atatürk ve İnönü!

Kendisinden sonra açıklama yapılacak cümlelerin sonuna konur:

- ➡ Yaşamdaki şu gerçeği asla aklınızdan çıkarmayın: İnsanlar karşılaştığın fırtınalarla değil gemiyi limana getirip getiremediğinle ilgilenir.

UYARI

İki noktadan sonra gelen cümleler büyük harfle başlar:

- ➡ Menfaat sandalyeye benzer: Başında taşırsan seni küçültür, ayağının altına alırsan yükseltir.

İki noktadan sonra cümle ve özel ad niteliğinde olmayan örnekler sıralandığında bunlar büyük harfle başlar:

- ➡ Bu eskiliği siz de çok evde görmüşsünüzdür: duvarlarda çiviler, çivi yerleri, lekeler...

Üç Nokta (...)

Herhangi bir sebeple bitirilmemiş eksiltili cümlelerden sonra kullanılır:

- ➡ Dışarıda bir yağmur, bir yağmur...
- ➡ O kadar güzelsin ki...

UYARI

Bazı cümlelerde ek eylemin geniş zaman eki (-dır) kullanılmayabilir. Bu gibi cümlelerin sonunda (-dır) ekini kullanabiliyorsak bu cümlelerin sonunda üç nokta kullanılmaz.

➔ Bu durumda olmanızın tek sorumlusu sistem (dir).

Ünlem ve soru işaretinden sonra üç nokta yerine iki nokta konulması yeterlidir:

➔ Gök ekini biçer gibi!.. Başaklar daha dolmadan.

➔ Nasıl da akşam oldu?.. Nasıl da yavrucaklar sustu?..
Nasıl da serçecikler yuvalarına sığındı?..

Üç nokta sorularında devrik cümlelere dikkat ediniz. Bu cümlelerin yüklemi olduğu için sonunda üç nokta kullanılmaz:

➔ Yaşlı kadın bıkılmış insanların vefasızlığından, hayatın zorluklarından.

Soru İşareti (?)

1. Soru eki veya sözü içeren cümle veya sözlerin sonuna konur:

Ne zaman tükenecek bu yollar, arabacı?

Atatürk bana sordu:

Yeni yazıyı tatbik etmek için ne düşündünüz?

2. Soru bildiren ancak soru eki veya sözü içermeyen cümlelerin sonuna konur:

Gümrükteki memur başını kaldırdı:

– Adınız?

3. Bilinmeyen, kesin olmayan veya şüpheyle karşılanan yer, tarih vb. durumlar için kullanılır:

Yunus Emre (1240 ?-1320), (Doğum yeri: ?) vb.

1496 (?) yılında doğan Fuzuli...

Ankara'dan Antalya'ya arabayla üç saatte (?) gitmiş.

NOT

Yan yargılarında soru anlamı olduğu hâlde temel yargısında soru anlamı olmayan cümlelerin sonunda soru işareti kullanılmaz:

➔ Acaba yanlış yere mi geldik diye düşündük.

Soru ifadesi taşıyan sıralı ve bağlı cümlelerde soru işareti sona konur:

➔ Çok yakından mı bu sesler, çok uzaklardan mı?

Kesme İşareti (')

Özel adlara getirilen iyelik, durum ve bildirme ekleri kesme işaretiyle ayrılır:

➔ Kurtuluş Savaşı'nı, Gül Baba'ya, Osmanlı Devleti'ndeki, Cebrail'den,

➔ Çanakkale Boğazı'nın, Sait Halim Paşa Yalısı'ndan, Resmî Gazete'de,

➔ Eski Çağ'ın, Yükselme Dönemi'nin, Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı'na vb.

Ek getirildiğinde Avrupa Birliği kesme işareti ile kullanılır:

➔ Avrupa Birliği'ne üye ülkeler..

Belirli bir tarih bildiren ay ve gün adlarına gelen ekleri ayırmak için konur:

➔ Başvurular 17 Aralık'a kadar sürecektir.

➔ Yabancı Sözlere Karşılıklar Kılavuzu'nun veri tabanının Genel Ağ'da hizmete sunulduğu gün olan 12 Temmuz 2010 Pazartesi'nin TDK için önemi büyüktür.

Yer bildiren özel isimlerde kısaltmalı söyleyiş söz konusu olduğu zaman ekten önce kesme işareti kullanılır:

➔ Hisar'dan, Boğaz'dan vb.

Kişi adlarından sonra gelen saygı ve unvan sözlerine getirilen ekleri ayırmak için konur:

➔ Nihat Bey'e, Ayşe Hanım'dan, Mahmut Efendi'ye, Enver Paşa'ya

Kısaltmalara getirilen ekleri ayırmak için konur:

➔ TBMM'nin, TDK'nin, BM'de, ABD'de, TV'ye vb.

Sayılarla getirilen ekleri ayırmak için konur:

➔ 1985'te, 8'inci madde, 2'nci kat; 7,65'lik, 9,65'lik, 657'yle vb.

Kesme işaretinin kullanılması gereken yerde kullanılmaması ya da gereksiz yere kullanılması noktalama işareti yanlışlığından çok bir yazım yanlışlığıdır.

Özel adlara getirilen yapım ekleri, çokluk eki ve bunlardan sonra gelen diğer ekler kesmeyle ayrılmaz:

➔ Türklük, Türkçe, Müslümanlık, Hristiyanlık, Avrupalılaşmak, Aydınli, Bursalı, Yakup

➔ Kadriyelik, Türklerin, Türkçenin, Müslümanlıkta, Hollandalıdan, Hristiyanlıktan, Atatürkçülüğün vb.

Özel adlar yerine kullanılan "o" zamiri cümle içinde büyük harfle yazılmaz ve kendisinden sonra gelen ekler kesme işaretiyle ayrılmaz.

Sonunda 3. teklik kişi iyelik eki olan özel ada, bu ek dışında başka bir iyelik eki getirildiğinde kesme işareti konmaz:

➔ Boğaz Köprümüzün güzelliği, Amik Ovamızın bitki örtüsü, Kuşadamızdaki liman vb.

Kurum, kuruluş ve iş yeri adlarına gelen ekler kesmeyle ayrılmaz:

➔ Türkiye Büyük Millet Meclisine, Türk Dil Kurumundan, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Başkanlığının; Mavi Köşe Bakkaliyesinden vb.

Örnek

Tarladan toplandığı andan başlanarak sebzeler () meyveler besin değerlerini yavaş yavaş yitirmeye başlar. Ürünlerin pazarlama () marketlere ulaşma süresini de sakın ha unutmayın () Tazeliğini yitirmiş bir sebzenin yemeğe katacağı lezzet ne olur () Kısacası ne alırsanız alın () onu kısa sürede tüketin.

Bu parçada ayraçlarla () belirtilen yerlere aşağıdakilerin hangisinde verilen noktalama işaretleri sırasıyla getirilmelidir?

- A) (.) (.) (.) (.) (.) B) (:) (.) (...) (.) (.) C) (.) (.) (.) (?) (.)
D) (.) (.) (.) (?) (.) E) (.) (.) (.) (.) (.)

DİL BİLGİSİ

İsim Tamlamaları

1. Belirtili İsim Tamlaması:

Tamlayan görevindeki sözcüğün ilgi eki (**-ın -in...**), tamlanan görevindeki sözcüğün iyelik eki (**-ı, -i, -sı, -si...**) almasıyla oluşan tamlamalardır.

➔ kapının kolu, Cezayir'in plakası

2. Belirtisiz İsim Tamlaması:

Tamlayan sözcük ek almaz. Tamlanan sözcük iyelik eki alır.

➔ Kaşıkçı elması, kalem kutusu, söz dizisi

3. Zincirleme İsim Tamlaması:

Birden çok sözcükle kurulan isim tamlamalarıdır.

➔ Kapının kolunun demiri, kardeşimin arkadaşının annesi

Zamir (Adıl)

İsmi yerine kullanılan ek veya sözcüklerdir.

1. Kişi (Şahıs) Zamirleri: Ben Sen O Biz Siz Onlar

2. İşaret Zamirleri: Bu Şu O Bunlar Şunlar Onlar

3. Belgisiz Zamirler: İsmi yerini tutan ancak hangi ismin yerini tuttuğu belli olmayan zamirlerdir.

➔ bazısı tümü hiçbirisi çoğu birçoğu herkes

4. Soru Zamirleri: Bir adın yerini soru yoluyla tutarlar.

➔ Kim aldı kalemimi? Nereden geliyorsun?

5. Dönüşlülük Zamiri: "kendi" sözcüğüdür.

➔ Kendim geldim. Kendin geldin. Kendimiz istedik.

İlgi Zamiri (-Ki)

-ki ekinin sözcüklere eklenerek herhangi bir ismin yerini tutmasıyla oluşur.

➔ Senin telefonun yeni, benimki çok eski.

➔ Babamın arabası seninkinden pahalıdır.

➔ Ahmet'inki geldi, seni sordu.

Sıfatlar (Ön Ad)

İsimle ilgili durumlar sıfatı verir.

A. Niteleme Sıfatları:

- ↳ Bir ismin rengini, durumunu, şeklini ve başka niteliklerini bildiren sıfatlardır.
- ↳ Bir ismin diğer varlıklardan ayrılan özelliklerini anlatırlar.
- ↳ İsme sorulan "Nasıl?" sorusunun cevabını veren sözcüktür.
- ↳ Çoğu zaman özelliğini bildirdiği isimden önce gelir.

ince çizgi kırmızı halı
hatalı karar yanlış cevap

B. Belirtme Sıfatları:

İsimleri sayı, işaret, belgisizlik ve soru bakımından belirten sözcüklerdir.

1. İşaret Sıfatları: İsme sorulan "hangi" sorusuna cevap veren sözcüklerdir.

bu kalem öteki oda oradaki ses
şu kitap beriki yol buradaki masa
o ada yandaki komşu şuradaki bina

2. Sayı Sıfatları: Varlıkları sayı yönünden belirtirler.

Asıl sayı sıfatı: üç adım beş kişi yüz metre

Sıra sayı sıfatı: 20. kat dokuzuncu bölüm

Kesir sayı sıfatı: çeyrek ekmek yarım elma

Üleştirme sayı sıfatı: beşer ekmek sekizer kişi

3. Belgisiz Sıfatlar: İsimler hakkında kesinlik bildirmeyen sıfatlardır.

Biraz ekmek bazı çocuklar birçok öğrenci birtakım kişiler
hiçbir kadın her takım kimi hayvanlar

4. Soru Sıfatları: İsimleri soru yoluyla belirten sıfatlardır.

Ne gün gelir? O gün Kaç kişi geldi? 10 kişi

5. Adlaşmış Sıfatlar: Niteleme sıfatları bir ismin görevini üstlendiğinde ya da ismin yerine kullanıldığında **adlaşmış sıfat** olurlar.

➡ Yaşlı insanlar, genç insanlara yol gösterir.

➡ Yaşlılar, gençlere yol gösterir.

UYARI

Belgisiz sıfatlar, İşaret sıfatları, Soru sıfatları

EK ALDIKLARINDA **ZAMİR** OLUR.

Bazı çocuklar > bazıları

Hangi öğrenci > hangisi

Bu çiçekler > bunlar

Zarflar (Belirteçler)

Fiil Ve Fiilimsiyle İlgili Durumlar Zarfı Verir.

A. Durum Zarfları

Fiil ve fiilimsilere sorulan **"nasıl?"** sorusuna cevap verir. Eylemin yapılış şeklini bildirir.

➡ Güle oynaya vardık İstanbul'a.

➡ Sevinçle evden çıktı.

"Nasıl?" sorusu isme sorulursa **sıfatı**; fiile sorulursa **zarfı** buldurur.

Güzel çiçekler Güzel konuştu

B. Zaman Zarfları

Fiile ya da fiilimsiye sorulan **"ne zaman?"** sorusuna verilen cevaptır.

Seni dün çağırdılar. Bugün arar.

C. Miktar (Azlık-Çokluk) Zarfları

Fiilleri, sıfatları, zarfları miktar bakımından belirtirler. **"Ne kadar?"** sorusuna verilen cevaptır.

Çok konuşma. Az gezen insan çok yorulmaz.

D. Yer-Yön Zarfları

ileri geri aşağı yukarı içeri dışarı öte beri
Yer-yön bildiren sözcükler çekim eki alırsa **isim**; bir ismi etkilerse **sıfat**; fiili etkilerse **zarf** olur.

Herkes aşağıya iniyor. Aşağı mahalle aşağı indi.

E. Soru Zarfları

Cümlelerde zarfları bulmak için kullandığımız soruların (nereye? hariç) hepsi yükleme sorulduğunda yanıtı zarf ise soru bildiren sözcükler soru zarfıdır.

Buraya nasıl geldin? Beni niçin dinlemedin?

Eve ne zaman döndün?

FIİLDE ÇATI

A. Öznesine Göre Çatılar

1. Etken Çatılı Fiiller: Öznesi belli olan eylem çatıdır.

➡ Arabayı dün yıkadım.

➡ Aradığını duymamış.

2. Edilgen Çatılı Fiiller: Öznesi belli olmayan eylem çatıdır.

- l, -n ekleri almış eylemler edilgen çatılı eylemlerdir.

➡ Telefonu çalınmış.

Çöpler kaldırıldı mı?

Sözcüğün edilgen olup olmadığını anlamak için eyleme **"kim tarafından"** sorusu sorulabilir.

3. Dönüşlü Çatılı Fiiller: Özne, yapılan işten etkilenendir ve yargıyı kendisi gerçekleştirir.

➡ Genç adam öfkeyle öne atıldı.

➡ Kadın süslendi.

4. İşteş Çatılı Fiiller (-ş): İşin birlikte ya da karşılıklı yapıldığı cümlelerdir.

İşteş fiilin gerçekleşmesi için **öznenin birden fazla** olması şarttır.

➡ Haftada bir gün telefonlaşıyoruz.

➡ Saatlerce mesajlaştık.

➡ Bana bakıp güldüştüler.

B. Nesnesine Göre Çatılar

1. Geçişli Çatılı Fiiller: Nesne alabilen eylemler geçişlidir.

Cümlede **"neyi? kimi?"** sorularına cevap alınabiliyorsa, o cümledeki eylem geçişli eylemdir.

➡ Zaman insanı yıpratır.

➡ Hayatı kolaylaştırın.

2. Geçişsiz Çatılı Fiiller: Nesne alamayan fiiller geçişsizdir.

- ➔ Zaman hızla akıp gidiyor.
- ➔ Dedem geldi.
- ➔ Bakışıp durdular.
- ➔ Bütün gece ağladım.

3. Ettirgen Çatılı Fiiller: Geçişli fiilin "-t-, -r-, -tır-" ekleriyle geçişlilik derecesinin artırılmasıyla oluşur.

- ➔ yazdı > yaz-dır-dı
- ➔ okudu > oku-ttu
- ➔ geçti > geç-ir-di

4. Oldurgan Çatılı Fiiller: Geçişsiz fiilin "-t-, -r-, -tır-" ekleriyle geçişli hâle getirilmesidir.

- ➔ ağladı > ağla-ttı
- ➔ durmuş > dur-dur-muş
- ➔ uçtu > uç-ur-du

İsim-Fiil (Adeylem)

Fiillerden **-me -ma -ış -iş -mak -mek** eklerini alarak sözcükler türetilirse bunlar **isim-fiil** olur.

MAYIŞMAK

- ➔ Tek amacı okumaktı.
- ➔ Dün gezmeye gitti.
- ➔ Onun gidişi hepimizi derinden üzdü.

Sıfat-Fiil (Ortaç)

Eylemlerden **-an (-en), -ası (-esi), -mez (-maz) -ar(-er), -dik (-dık), -ecek (-acak) -mış (-mış)** ekleriyle türetilip sıfat görevinde kullanılan sözcüklerdir.

ANASI MEZAR DİKECEKMiŞ

- ➔ Kırılan kalbimi onarabilir misin?
- ➔ Öpülesi ellerin var canım öğretmenim.
- ➔ Aşılmaz engellerin üstesinden geldik.
- ➔ Bakar kör olmuş bu adam.
- ➔ Bildik sorunlar yaşıyoruz.
- ➔ Yakacak odunumuz kalmamıştı.
- ➔ Yüzü sararmış yapraklar gibiydi.

Zarf-Fiil (Bağ-Fiil-Ulaç)

Eylemlerden **-ıp (-ip, -up, -üp), -erek(-arak), -meden (-madan), -meksizin (-maksızın), -ince (-ınca), -dikçe (-dikça), -eli (-alı), -ken, -a, -r, -mez (-maz), -esiye (-asıya), -casına (-cesine), -dığında (-diğinde)** ekleriyle türetilip zarf görevinde kullanılan sözcüklerdir. Cümleleri zaman veya durum yönünden tamamlar.

ASİYE KEN YALI EMADAN İNCE İP ARAK LA DIKÇA MAK-SIZIN CASINA MAZ

- ➔ Domatesleri seçerek aldım.
- ➔ Güle oynaya kazandık.
- ➔ Üçü beş geçse burada ol.
- ➔ Gol olup yağıdılar.
- ➔ Sana bilmeyerek kötü davrandı.
- ➔ Korkmadan savaştılar.
- ➔ Farkına varmaksızın geçip gitti.
- ➔ Düşündükçe çılgına dönüyorum.
- ➔ Gece olunca hüznün çöker bu sahile.
- ➔ Yanımdan gideli 4 yıl oldu.
- ➔ Çalışırken gürültü yapılmasını sevmem.
- ➔ Kalkar kalmaz beni ara.
- ➔ Doyasıya eğlenin.
- ➔ Yağmur bardaktan boşanırcasına yağıyordu.

Edat

Edatlar, kavramlar arasında ilişki kurmaya yarayan ve tek başlarına anlamları olmayan sözcüklerdir.

A) Her Zaman Edat Olanlar:**Kadar**

Güneş kadar aydınlık yüzlüydü.

Gibi

Buz gibi soğuk limonata içti.

İçin

Senin için her şeyi yaparım.

Göre

Bana göre bu sene sınav zor olacak.

Mi

Düzenli çalıştı mı başarılı olur.

B) Bazen Edat Olanlar:

Bir, tek, yalnız, ancak, sözcükleri yerine "sadece" gelebiliyorsa bu sözcükler edattır.

- ➡ Tek sen mi haklısın?
- ➡ Yalnız senin ülkende mi çiçekler açar?
- ➡ Bir sana inandım.

C) Hâl Ekiyle Edat Olanlar:**-e kadar**

Sabaha kadar eğlenmiştik.

-den beri

O günden beri görüşemiyoruz.

-e doğru

Akşama doğru yürüyüşe çıktık.

-e dek

Ölünceye dek seni seveceğim.

Bağlaç

Anlamca ilgili cümleleri, kavramları ya da görevdeş öğeleri bağlamaya yarayan sözcüklere denir.

A) Her Zaman Bağlaç Olanlar:**Ve**

Sen ve Serkan burada bekleyin.

Çünkü

İşe gitmedim çünkü çok hastayım.

Ama

Koştum ama otobüse yetişemedim.

Fakat

Seni dinliyor fakat nafiye.

Bile, zira, lakin, hatta, oysa, meğer...

B) İkileme Hâlinde Bağlaç Olanlar:**Hem..... hem**

Hem suçlu hem güçlü.

Ya..... ya

Ya beni anla ya git.

Ne..... ne

Ne kız verir ne dünürü küstürür.

İster..... ister

İster gel ister gelme.

C) Bazen Bağlaç Olanlar:**İle**

"ile" bağlacı yerine "ve" gelebiliyorsa bağlaç gelmiyorsa edattır.

➡ Kardeşi ile annesi tatildaydı.

Ancak, yalnız

Bu sözcüklerin yerine "ama" gelebiliyorsa bağlaçtır.

↪ Gelirim ancak çok kalamam.

de, ki

Kendinden önceki sözcükten ayrı yazılır. Kendinden sonra ek almaz. Cümleden çıkarıldığında cümlenin anlamı bozulmaz ancak biraz daralır.

CÜMLENİN ÖGELERİ**Yüklem**

İş (kılış), oluş, durum, hareket bildiren bir kiple çekimlenmiş fiiller ya da ek eylem almış isimlerdir. Cümlenin asıl ögesi- dir. Yargı bildirir. Diğer öğeler, yükleme sorulan sorularla bulunur.

- ➡ Yarın bize gelecek.
- ➡ Dünyanın tanınmış yazarlarından biridir.
- ➡ Evimiz gölün karşısındaydı.
- ➡ Ayşe'nin gözleri ıslı ıslıydı.
- ➡ Bu konuda yanıltıldığımı fark ettim.
- ➡ Arabası eski modeldi.
- ➡ Söylediklerin doğru değil.

Özne

Yükleme sorulan kim, ne sorularına cevap verir.

Gerçek Özne:

Yüklemin bildirdiği işi yapan ya da yüklemde durumu bildiren öznelerdir.

➡ Yemekleri Sema yaptı.

Gizli Özne:

Özneyi buldurma sorularına:

"ben, sen, o, biz, siz, onlar" kişi zamirlerinden biri cevap veriyor ve cümlede geçmiyorsa gizli öznedir.

➡ Seni ararım. (Ben)

Sözde Özne:

Yüklemde bildirilen işi yapan değil işten etkilenendir.

Yüklemde -I ya da -n eklerinden biri bulunur.

➡ Hazırlıklar tamamlandı.

Nesne**Belirtili Nesne:**

Yükleme sorulan **"neyi, kimi"** sorularına yanıt verir.

- ➡ Kitabı sana getirdim.
- ➡ Seni çok özlemiştim.

Belirtisiz Nesne:

Yükleme sorulan **"ne"** sorusuna yanıt verir.

- ➡ Bana çiçek al.
- ➡ Çocuklar sevgi ister.

Zarf Tümleci

Yükleme sorulan **"ne zaman, ne kadar, nasıl, niçin..."** sorularına yanıt verir.

- ➡ Akşam bize gel.
- ➡ Seni çok seviyorum.
- ➡ Hızlı hızlı yürüyordu.

NOT

Edat tümleçlerine aynı zamanda zarf tümleci de denir.

- ↳ Buraya otobüsle geldi.
- ↳ Yapılandırıcı dil yaklaşımına göre dinleme, gelişimsel ve etkileşimsel bir süreçtir.

Dolaylı Tümleç

Yer tamlayıcısıdır. Yüklem sorulan **"neye, neyde, neyden, nereye, nerede, nereden, kime, kimde, kimden"** sorularına yanıt verir.

- ❖ Seni yolda gördüm.
- ❖ Bunları eve bırak.
- ❖ Kitapları Tolga'dan aldım.

CÜMLE ÇEŞİTLERİ**Yüklemine (Yüklem Türevine) Göre****Fiil (Eylem) Cümlesi:**

Yüklemi çekimli bir fiil olan cümlelerdir.

- ➡ Güzel günler bizi bekliyor.
- ➡ Sen beni anlamalıydın.
- ➡ Hemen burayı terk et!

İsim (Ad) Cümlesi:

Yüklemi ek fiille çekimlenmiş cümlelerdir.

- ➡ Bugün herkes neşeliydi.
- ➡ Emel'in bir kızı varmış.
- ➡ Artık çok yalnızsın.

**Öge Dizilişine Göre Cümleler
(Yüklem Yerine Göre)****Kurallı (Düz) Cümle**

Yüklemi sonda olan cümlelerdir.

- ➡ Eve çok geç kalma.
- ➡ Futbola yeni başlamış.
- ➡ O, bu okulda öğrenciydi.

Devrik Cümle :

Yüklemi sonda olmayan cümlelerdir.

- ➡ Düşündü yaptığı hataları.
- ➡ Çocukları severdi eskiden beri.
- ➡ Bakarım giden geminin arkasından.

Anlamlarına Göre Cümleler**Olumlu Cümle:**

Yüklemde **"-ma -me, -maz -mez"** eklerinden ya da **"yok, değil"** sözcüklerinden herhangi biri yoktur. Yüklem gerçekleşmiş ya da gerçekleşmeyecektir.

- ➡ Annem geldi.
- ➡ Ders çalışacak.

Olumsuz Cümle:

Yüklemde **"ma -me, -maz -mez"** eklerinden ya da **"yok, değil"** sözcüklerinden biri bulunur. Yüklem gerçekleşmemiş ya da gerçekleşmeyecektir.

- ➡ Beni bir daha arama.
- ➡ Bu yaptığın doğru değil.

NOT

Bazı cümlelerde olumsuz ek ya da sözcük bulunduğu hâlde çıkan anlam olumludur.

- ↳ Seni tanımaz mıyım? (Tanırım)

NOT

Bazı cümlelerde olumsuz ek ya da sözcük bulunmadığı hâlde çıkan anlam olumsuzdur.

↳ Ne annesini ne beni anladı.

Yapısına Göre Cümleler

Basit Cümle: Tek yüklemi olan; fiilimsi, ki bağlacı, şart eki (-sa, -se) ya da doğrudan anlatım cümlesi içermeyen cümlelerdir.

➡ Bahçede oyunlar oynardık.

Birleşik Cümle: Bir yüklem ve en az bir yan yargıdan oluşur. Yan yargının neyle oluşturulduğuna göre adlar alır.

↳ **Girişik Birleşik Cümle:** Fiilimsilerle kurulur.

Soruları çözmeden dışarı çıkma.

↳ **İç İçe Birleşik Cümle:** Yan yargısı doğrudan anlatım cümlesiyle kurulur.

Öğretmen, yarın sınav var, dedi.

↳ **ki'li Birleşik Cümle:** Yan yargısı, ki bağlacıyla kurulan cümlelerdir.

Sınava çalışmadı ki kazansın.

↳ **Şartlı Birleşik Cümle:** Yan yargısı şart ekiyle kurulan birleşik cümlelerdir.

Buraya gelirse ben giderim.

Sıralı Cümle: En az iki yüklemi olan cümlelerdir.

➡ Hızlı adımlarla eve geldi, odasına gitti.

Bağlı Cümle: Bağlaçlarla bağlanan cümlelerdir.

➡ Size kadar geldik ancak sizi evde bulamadık.

Eksiltili Cümle: Yüklemi olmayan cümlelerdir.

➡ Eylemde öğretmenler, öğrenciler, doktorlar...

➡ Bunları bir sana bir de...

Yapısına Göre Cümleler Özet

Basit Cümle:

↳ Tek yüklemi var.

↳ Yan yargısı yok.

Birleşik Cümle (Bileşik Yapılı) (tek yüklem + fiilimsi ara.)

↳ Tek yüklemi var.

↳ Yan yargısı

fiilimsi
ki bağlacı
-sa / se eki
doğrudan
anlatım cümlesi

 var.

Sıralı Cümle: (yüklem + virgöl ya da noktalı virgöl + yüklem ara.)

↳ En az iki yüklemi var.

↳ Birbirine virgöl ya da noktalı virgülle bağlanır.

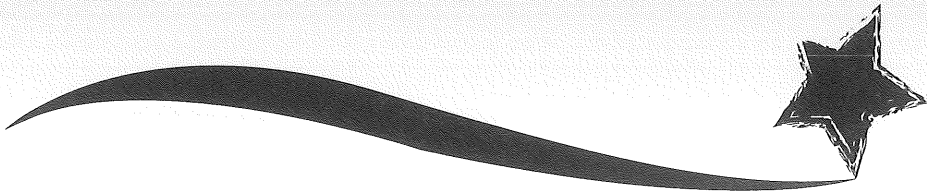
Bağlı Cümle: (yüklem + bağlaç + yüklem ara.)

↳ En az iki yüklemi var.

↳ Birbirine bağlaçla bağlanır.

↳ ki bağlacı hariç.

2023-2024
GYGK
VATANDAŞLIK TEKRAR

SOSYAL DÜZEN KURALLARI

Hukuk Kurallarının Amaçları

Hukuk, toplum yaşamını düzenleme, sosyal gereksinimleri karşılama ve adalet düşüncesini gerçekleştirme amaçlarına yönelmiştir.

Bu amaçlar şöyle açıklanabilir:

- ↳ Hukuk, toplumda barışı sağlar.
- ↳ Hukuk, toplumda güveni sağlar.
- ↳ Hukuk, toplumda özgürlük sağlar.
- ↳ Hukuk, toplumda düzeni sağlar.
- ↳ Hukuk, toplumda adaleti sağlar.
- ↳ Hukuk, toplumda eşitliği sağlar.

Hukuk Kurallarının Yaptırımları

İdari İşlemde İptal

Kişiler, idarenin yaptığı işlemlerin hukuka aykırı olduğunu düşünüyorlarsa idari yargıda idari işlemin ortadan kaldırılmasını (idari işlemin iptali) talep edebilirler.

Ceza Yaptırımı

Ceza hukuku alanında yaptırımın adı “ceza”dır. **Kanunun** (T.C.K.) suç saydığı filleri işleyen kişilere **adli makamlarca** uygulanır. Kanun (TBMM çıkarır) dışında hiçbir hukuk kuralı ile suç ve ceza konulamaz. Buna evrensel bir hukuk ilkesi olarak “suçta ve cezada kanunilik ilkesi” denir. Yaptırım cezaları **hapis ve adli para cezaları** olarak iki ana gruba ayrılır.

İşlemlerin Hükümsüzlüğü

Hükümsüzlük hukuki işlemlerdeki hukuka aykırılıklara ya da sakatlıklara bağlanan hukuki sonuçlardan biridir. Hükümsüzlük üçe ayrılır:

Yokluk

Hukukun bir hukuki işlemin var olması için öngördüğü **kurucu unsurlarında** eksiklik söz konusu ise yokluk yaptırımından bahsedebiliriz. Bir hukuki işlemin hukuk hayatında var olması için gerekli olan bu kurucu unsurlardan bir ya da birkaçının olmaması hâlinde, o işlem hukuk hayatında hiç yapılmamış yani doğmamış sayılır.

Butlan

Bir hukuki işlemin hukuk dünyasında var olup, ancak tarafların istediği sonuçları hukukun öngördüğü geçerlilik şartlarındaki eksiklik nedeniyle doğurmadığı duruma **butlan** adı verilir. Butlanda, yokluktan farklı olarak sözleşme doğmuştur çünkü sözleşmenin kurucu unsurları vardır.

Mutlak butlan: Hukuki işlem, kanunun aradığı kurucu unsurlara sahip olmakla birlikte, **kanunun emredici hükümlerine** aykırı (kamu düzenine, kişilik haklarına, genel ahlaka ve adaba aykırı) ise kesin hükümsüz olur.

Nispi butlan: Hukuki işlemin, kanunda aranan kurucu unsurlara sahip ve kanunun emredici hükümlerine de uygun olması ancak **işlemi yapan iradede geçici bir sakatlık olması** durumudur.

Tek Taraflı Bağlamazlık

Bir hukuki işlemin geçerliliğinin **belirli bir kişi veya makamın onayına bağlı olduğu hâlde bu onay alınmadan yapılması** durumunda hukuki işlemin geçersiz sayılmasıdır.

Cebri İcra

Cebri icra herhangi bir borç ya da yükümlülüğün borçlu veya yükümlüsü tarafından rızasıyla yerine getirilmemesi durumunda devlet gücü aracılığıyla yerine getirilmesini sağlama amacı güden yaptırımdır.

Tazminat

Hukuk kuralını ihlal etmek suretiyle bir kimsenin başkasına zarar vermesi hâlinde, verdiği zararı gidermesine tazminat denir.

Hukukun Türleri

Pozitif (Müspet-Yürürlükteki) Hukuk

Bir ülkede yürürlükte olan **yazılı** (anayasa, kanun, Cumhurbaşkanlığı kararnamesi...) ve **yazısız** (örf ve adet hukuku) hukuk kurallarının tamamına denir. Pozitif hukuk yürürlükte olan yazılı ve yazısız bütün hukuk kurallarıdır.

Mevzu Hukuk

Bir ülkede **yetkili makamlar tarafından** yapılan, yürürlükte olan hukuk kurallarının tümüne denir. Yetkili makamlar tarafından konulan yazılı kurallara **mevzuat** denir. Mevzu hukuk, yürürlükten kalkmış bulunan yazılı hukuk kurallarını kapsamadığı gibi, pozitif hukukun bir parçası olan ancak yazılı olmayan örf ve âdet hukukunu da kapsamaz.

Tarihi Hukuk

Yürürlükte olmayan hukuka tarihî hukuk denir. Örneğin 1921 Anayasası veya Mecelle-i Ahkam-ı Adliye tarihî hukuktur.

Tabii – Doğal Hukuk

Olan değil, olması gereken, ideal hukuk anlamına gelir. Belli bir yer ve zamanda uygulanmakta olan hukuk değil, toplumsal ihtiyaçlara, adalet ve hakkaniyete en uygun olduğu varsayılan evrensel hukuktur.

Hukuk Kurallarının Çeşitleri

Emredici Hukuk Kuralları

Aksine işlem yapılması mümkün olmayan hukuk kurallarıdır. Emredici hukuk kuralları, kamu düzenini, kişilik haklarını, genel ahlaki ve adabi korumak için konulmuş kurallardır.

Tamamlayıcı Hukuk Kuralları

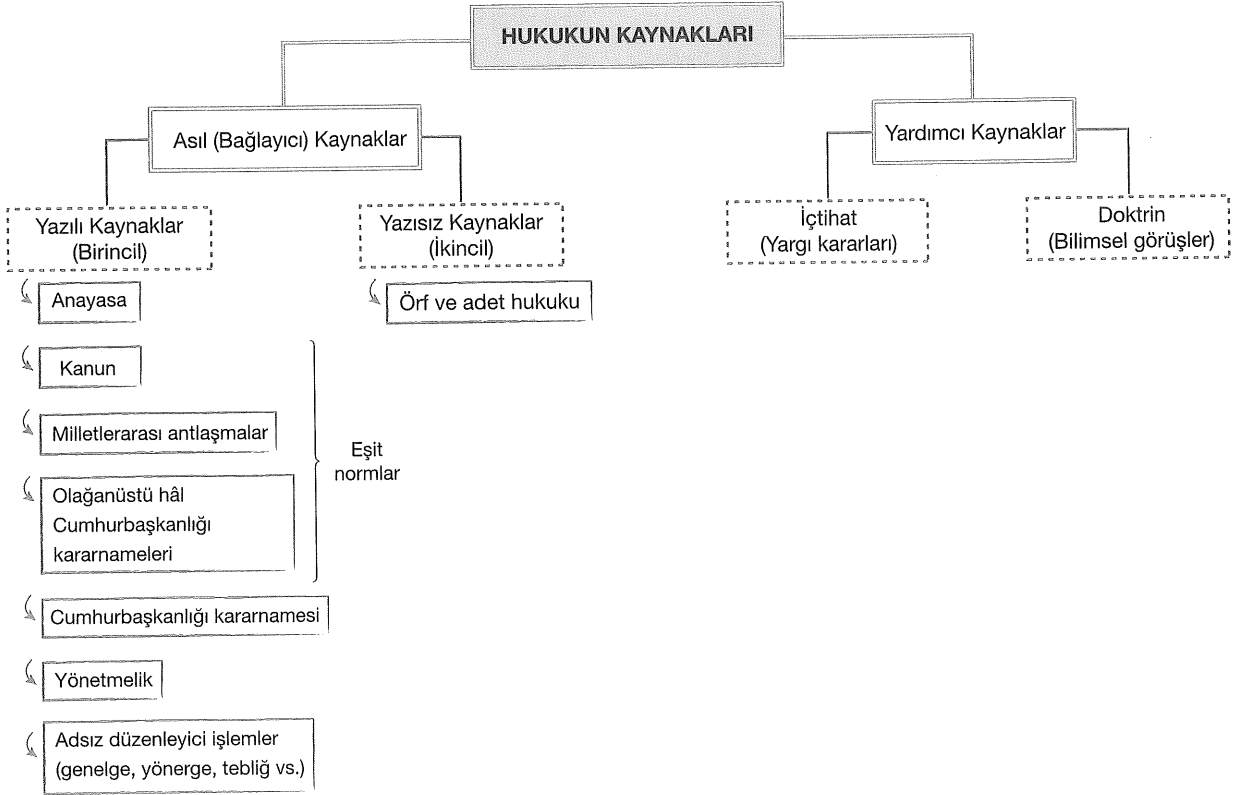
Emredici hukuk kurallarından farklı olarak tarafların var olan hükmün aksini kararlaştırabildikleri hukuk kurallarıdır.

Yorumlayıcı Hukuk Kuralları

Bir sözleşmede kullanılan ve birden fazla anlama gelen beyan ve eylemlerin ne anlama geldiğini açıklayan hukuk kurallarıdır.

Tanımlayıcı Hukuk Kuralları

Bir hukuk kavramının ya da kurumun işlevini açıklayan kurallardır.

HUKUKUN DALLARI

KAMU HUKUKU	ÖZEL HUKUK	KARMA HUKUK
- Anayasa Hukuku - İdare Hukuku - Vergi Hukuku - Ceza Hukuku - Yargılama Hukuku - Medeni Yargılama Hukuku - Ceza Yargılama Hukuku - İdari Yargılama Hukuku - İcra ve İflas Hukuku - Devletler Genel Hukuku	- Medeni Hukuk - Kişiler Hukuku - Aile Hukuku - Eşya Hukuku - Miras Hukuku - Borçlar Hukuku - Ticaret Hukuku - Devletler Özel Hukuku	- İş Hukuku - Fikir ve Sanat Eselleri Hukuku - Hava Hukuku - Toprak Hukuku - Bankacılık Hukuku - Çevre Hukuku

Ceza Hukuku

Kanunun suç teşkil eden eylem ve davranışlarını, bu eylem ve davranışlarda bulunanlara uygulanacak cezaları düzenleyen hukuk dalıdır.

Ceza Hukukuna Hâkim Olan İlkeler

Kanunilik İlkesi

Belirlilik ilkesi

Bu maddede, "Kanunun açıkça suç saymadığı bir fiil için kimseye ceza verilemez ve güvenlik tedbiri uygulanamaz." denilmektedir.

Aleyhe yasanın geçmişe uygulanmaması ilkesi

"İşlendiği zaman yürürlükte bulunan kanunun suç saymadığı bir fiilden dolayı kimseye ceza verilemez ve güvenlik tedbiri uygulanamaz."

Kıyas yasağı

TCK'nın 2. maddesinde "Suç ve ceza içeren hükümlerin uygulanmasında kıyas yapılamaz." denilmektedir.

İdarenin düzenleyici işlemlerle suç oluşturma ve ceza verme yasağı

İdare düzenleyici işlem yapabilme (Cumhurbaşkanlığı kararnamesi, yönetmelik gibi) ehliyetine sahiptir. Fakat bu işlemleri yaparken yasamanın yerine geçerek suç ve ceza içeren hükümler koyamaz. "Kanunsuz suç ve ceza olmaz." ilkesinin gereği olarak suçları tanımlama ve ceza hukuku yaptırımı koyma yetkisi, sadece TBMM'ye aittir.

Örf ve âdete dayanarak suç oluşturma ve ceza verme yasağı

Bir eylemin suç olarak kabul edilmesi ve buna dayanarak bir kimseye ceza verilebilmesi için eylemin ve cezanın ağırlığının kanunda açıkça düzenlenmiş olması gerekir. Dolayısıyla, örf ve âdete dayanarak, suç oluşturulamayacağı gibi bir cezaya da hükmolunamaz.

Kusursuz Ceza Olmaz İlkesi

Suça sebebiyet veren eyleminin oluşmasında kişiye yüklenebilecek bir kusur yoksa ona ceza verilemeyeceğini ifade eden bir ilkedir. Kişinin kusurunun olmaması, kişinin eylemini suç olmaktan çıkarmaz; sadece o kişiye bu eyleminden dolayı ceza verilememesi sonucunu doğurur.

Cezaların Şahsiliği İlkesi

Cezaların şahsiliği ilkesi, sadece suçu işleyen kimsenin hukuki olarak cezalandırılması gerektiğini savunur. Bir kimsenin işlediği bir suç sebebiyle, onun bir yakını veya bambaşka bir insan cezalandırılmaz.

Ünizm İlkesi

Bu ilke, suç işleyen insanın yeniden sosyalleştirilmesi ve toplumsal sorumluluğa sahip bir birey durumuna getirilerek topluma kazandırılmasını amaçlar.

Cezalandırmada Adalet ve Kanun Önünde Eşitlik İlkesi

Suç işleyen kişi hakkında işlenen fiilin ağırlığıyla orantılı ceza ve güvenlik tedbirine hükmolunur. Cezalandırmada eşitlik ise daha farklı bir kavramdır. Ceza kanununun uygulanmasında kişiler arasında; ırk, dil, din, mezhep, milliyet, renk, cinsiyet, siyasal veya diğer fikir yahut düşünceleri, felsefi inanç, millî veya sosyal köken, doğum, ekonomik ve diğer toplumsal konumları yönünden ayırım yapılamaz ve hiçbir kimseye ayrıcalık tanınmaz.

Suçun Unsurları

Suçun Maddi Unsuru

Maddi unsurlar, failin dış dünyaya yansıyan davranış biçimlidir. Maddi unsurlar şunlardan oluşmaktadır:

Fail: Suçu işleyen kişidir.

Mağdur: Suç nedeniyle zarar gören kişidir.

Fiil: Suçun oluşmasında etkili insan eylemidir.

- **Hareket:** Yapma veya yapmama şeklinde ortaya çıkan tepkidir.
- **Netice:** Dış dünyada meydana gelen değişiklikler.
- **İlîyet bağı:** Suçun hareket neticesinde ortaya çıkmasıdır.

Suçun Konusu: Üzerinde suç işlenen kişi veya eşyalardır.

Suçun Nitelikli Unsurları: Suçun niteliğine göre cezanın indirilmesi veya artırılmasıdır.

Suçun Manevi Unsuru (Kusurluluk)

➤ Hareketin ve ihmalin bilinçli ve iradi olmasını gerektiren manevi unsur kusurluluk olarak adlandırılır.

Kast: Suçu oluşturan bir eylemin işlenişini ve sonucunu birlikte istemek durumudur. Türk Ceza Kanunu'na göre kast, suçun kanuni tanımındaki unsurların bilerek ve istenerek gerçekleşmesidir.

Taksir: Hukuken hareketin isteyerek yapılması fakat neticenin öngörülmemesi ya da öngörülebilebilir olsa da istenilmemesidir. Çoğunlukla dikkatsizlik, tedbirsizlik, meslek ve sanatta acemilik biçimlerinde ortaya çıkar. Taksirli suçlarda kural olarak failin taksirinin derecesine göre ceza verilir. Örnek: Trafik kazaları, damdan kiremit düşmesi neticesinde birinin ölmesi vb.

Vergi Hukuku

Devlet ve kişiler arasındaki; vergi hak ve ödevlerini, vergi tahsilini vergiye konu olan olayları düzenler.

Vergi hukukunun üç temel ilkesi vardır:

Verginin Kanuniliği İlkesi: Vergilerin kanunla konulması ve kaldırılması ve düzenlenmesidir.

Verginin Genelliği İlkesi: Din, ırk, sınıf, cinsiyet ayrımı yapılmaksızın herkesin vergiye tabi olmasıdır.

Vergide Adalet İlkesi: Herkesin gücünün yettiği oranda vergi ödemekle yükümlü olmasıdır.

VERGİLERİN SINIFLANDIRILMASI

Gelir Üzerinden Alınan Vergiler (Doğrudan)	Servet Üzerinden Alınan Vergiler (Doğrudan)	Harcamalar Üzerinden Alınan Vergiler (Dolaylı)
a. Gelir Vergisi	a. Emlak Vergisi	a. Katma Değer Vergisi
b. Kurumlar Vergisi	b. Motorlu Taşıtlar Vergisi	b. Özel Tüketim Vergisi
	c. Veraset ve İntikal Vergisi	c. Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi

a. Gerçek Kişiliğin Başlangıcı

Gerçek kişiler, insanlardır. Gerçek kişilik çocuğun **sağ ve tamamıyla doğduğu anda** başlar.

b. Gerçek Kişiliğin Sona Ermesi

Sağ olarak tamamıyla doğmakla başlayan kişilik, kişi sağ olduğu müddetçe devam eder, **ölüm, ölüm karanesi, birlikte ölüm karanesi ve gaiplik** ile de sona erer.

A. Hak Ehliyeti	Hak ehliyeti, kişinin haklara ve borçlara sahip olabilme hâlidir.
	Hak ehliyeti; cenin tam ve sağ doğmak koşuluyla ana rahmine düştüğü an başlar.
	Her insanın hak ehliyeti vardır. Buna göre bütün insanlar hukuk düzeninin sınırları içinde haklara ve borçlara ehil olmada eşittirler.

B. Fiil Ehliyeti	Bir kimsenin, kendi irade ve fiili ile lehine haklar edinebilmesi ve aleyhine borç yaratabilme gücüdür. Ayırt etme gücüne sahip ve kısıtlı olmayan her ergin kişinin fiil ehliyeti vardır. Buna göre, fiil ehliyetinin üç şartı bulunmaktadır.
	Fiil ehliyetinin şartları:
	↪ Ayırt etme (mümeyyiz) gücüne sahip olmak ↪ Ergin (reşit) olmak ↪ Kısıtlı (mahcur) olmamak

Fiil Ehliyetine Göre Kişi Grupları

Tam Ehliyetli

- ↪ Ayırt etme gücüne sahip
- ↪ Ergin
- ↪ Kısıtlı olmayan kimseler

Sınırlı Ehliyetli

- ↪ Ayırt etme gücüne sahip
- ↪ Ergin
- ↪ Kısıtlı olmayan ancak kendine belli konularda **yasal danışman atanmış kimseler**

Sınırlı Ehliyetsiz

- ↪ Ayırt etme gücüne sahip, ancak ergin olmayan
- ↪ Ayırt etme gücüne sahip, ergin ancak **kısıtlı olan kimseler**

Tam Ehliyetsiz

- ↪ Ayırt etme gücü olmayanlar (Yaşın bir önemi yok)

BORÇLAR HUKUKU

Borçlar Hukukuna Hâkim Olan Temel İlkeler

Sözleşme özgürlüğü

Eşitlik İlkesi:

Şekil Serbestisi İlkesi:

Nisbilik İlkesi

Dürüstlük İlkesi

Kusurlu Sorumluluk İlkesi

Borçlunun İkametgâhında İfa İlkesi

Üçüncü Kişilerin Aleyhine Borç İlişkisi Kurulamaması İlkesi

Borç İlişkisi

Borç ilişkisi, iki taraf arasında mevcut olan ve bunlardan birini (**borçlu**) diğerine (**alacaklı**) karşı belli bir davranış biçiminde (**edim**) bulunmakla yükümlü kılan hukuki bir bağlıdır.

Alacaklı

Bir borç ilişkisinde, borç konusunun ifa edilmesini talep etme hakkına sahip olan kişidir.

Borçlu

Aralarındaki borç ilişkisinden dolayı karşısındaki alacaklıya bir edimde bulunma yükümlülüğü altına girmiş olan taraftır.

Edim (Borcun konusu)

Bir borç ilişkisinde alacaklının isteyebileceği, borçlunun da yerine getirmekle yükümlü olduğu davranış biçimidir.

Sözleşmelerden Doğan Borçlar

Bir veya birden çok kişinin hukuksal bir sonuca yönelttikleri irade açıklamasına sözleşme denir. Sözleşmeler tek taraflı ve iki taraflı sözleşmeler olmak üzere ikiye ayrılmaktadırlar. Tek taraflı sözleşmelere vasiyetname ve vakıf kurmayı örnek vermek mümkündür.

Haksız Fiilden Doğan Borçlar

Borcun kaynaklarından bir diğeri de haksız fiilden doğan borçlardır. Haksız fiilden doğan borç **tazminat** borcudur.

Sebepsiz Zenginleşmeden Doğan Borçlar

Haklı bir sebep olmaksızın bir başkasının mal varlığından veya emeğinden zenginleşen, bu zenginleşmeyi geri vermekle yükümlüdür. Sebepsiz zenginleşmeden doğan borç **iade veya geri verme** borcudur.

Borcun Kaynakları

Borcun Sona Erdiren Sebepler

İfa: Borçlanılan edimin sözleşmeye uygun bir şekilde yerine getirilmesidir. Örneğin ay başında kirayı ödemek.

Kusursuz İmkânsızlık: Borcun ifası sözleşmenin kurulmasından sonra borçlunun kusuru olmaksızın imkânsızlaşırsa, borç sona erer. Örneğin sözleşme gereği teslim edilmesi gereken tablonun borçlunun kusuru olmaksızın çıkan yangında yanıp kullanılmaz hâle gelmesi.

İbra: İbra borçluyu ifa etmeden borçtan kurtarmak hususunda alacaklı ile borçlunun anlaşmasıdır. Başka bir ifade ile ibra, alacaklının borçlu ile yaptığı bir sözleşme ile alacağından vazgeçerek borçluyu borçtan kurtarmasıdır.

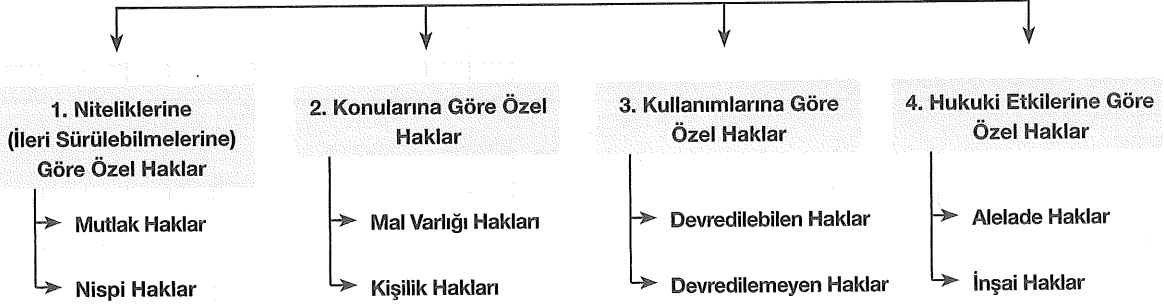
Yenileme (Tecdit): Alacaklı ve borçlunun aralarında anlaşarak eski borcu sona erdirip yerine yeni bir borç yaratmalarıdır. Yenileme durumunda eski borç ilişkisindeki borç ortadan kalkmakta, onun yerini yeni borç almaktadır. Örneğin bankadaki borcun yapılandırılması.

Birleşme: Alacaklı ve borçlu sıfatlarının aynı kişide birleşmesi de borcu kendiliğinden sona erdiren bir sebeptir. Örneğin kiracısı olduğu evi satın almak.

Takas: İki kişi, karşılıklı olarak bir miktar para ve benzer olan diğer edimleri birbirine borçlu oldukları takdirde, her iki borcun da vadesi gelmiş ise her biri alacağını borcuyla takas edebilir.

Borç İlişkisinin Unsurları

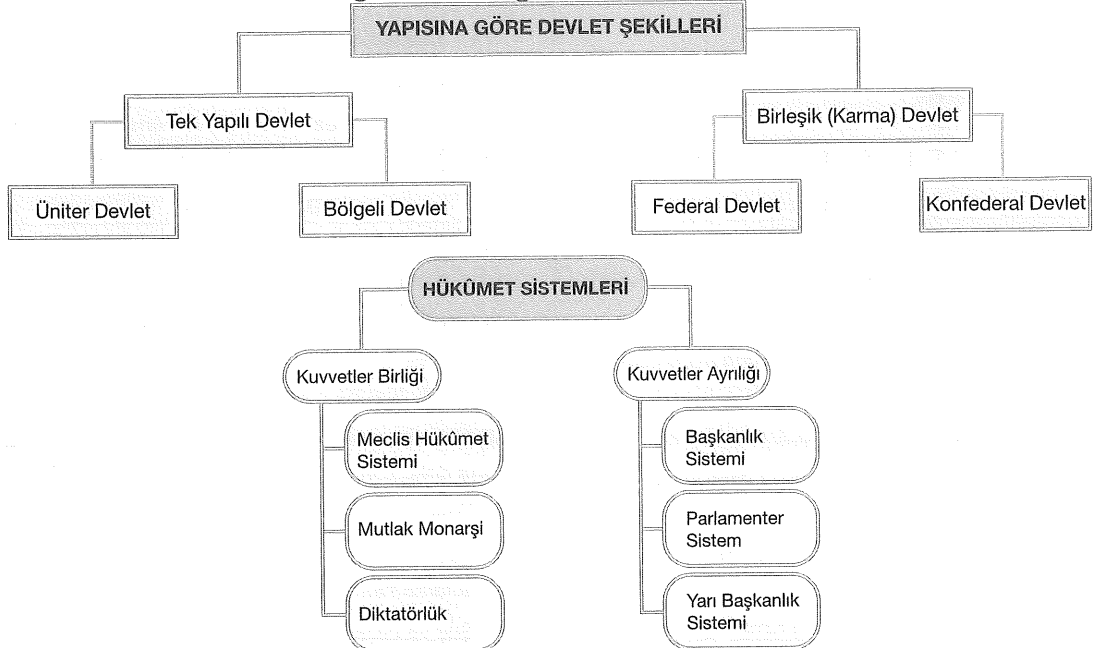
ÖZEL HAKLAR

Bir Hakkın Kazanılmasına Sebep Olan Hâller	Hukuki olay Kanun koyucunun kişi iradesi ile gerçekleşip, gerçekleşmediğine bakılmaksızın kendisine hüküm ve sonuç bağladığı olaylardır. Örneğin doğum ve ölüm bir hukuki olaydır.
	Hukuki fiil Hukukun sonuç bağladığı ve kişi iradesi ile gerçekleşen insan davranışlarına hukuki fiil denir. Örneğin yerleşim yeri bir kimsenin sürekli kalma niyetiyle oturduğu yerdir.
	Hukuki işlem Bir veya birden çok kişinin hukuki bir sonuca yöneltilmiş irade açıklamasıdır. Örneğin iki taraf arasındaki satım sözleşmesi, bağışlama sözleşmesi veya tek kişinin vasiyetname düzenlemesi gibi.

Bizzat Hak Sahibi Tarafından Koruma	Meşru Müdafaa (Haklı Savunma) Bir kimsenin gerek kendisinin, gerek başkasının şahıs veya mal varlığına karşı yapılan haksız ve devam etmekte olan bir saldırıyı defetmek için gerçekleştirdiği zorunlu ve orantılı karşı saldırıya denir.
	Zaruret Hâli (Zorda Kalkma-İztırar) Bir kimsenin gerek kendisinin gerek başkasının kişiliğini ya da malını bir tehlikeden korumak için bu tehlike ile ilgili olmayan bir başka kişinin malına zarar vermesidir.
	Kuvvet Kullanma (Kendi Gücüyle Koruma) Bir kimse kendi hakkını korumak için, devletin müdahalesini temin edemiyorsa ve bu yüzden hakkın kaybolma tehlikesi mevcut ve başka vasıta yoksa kuvvet kullanmaya başvurabilir.

Yapısına ve Egemenlik Kaynağına Göre Devlet Şekilleri

Anayasa Türleri

Kazuistik Anayasa – Çerçeve Anayasa Ayrımı

- ↳ Geniş, detaylı hükümler içeren anayasalara, **kazuistik anayasa** denilmektedir.
- ↳ Çerçeve Anayasa ise sadece genel esasları düzenleyen anayasalardır, kısa ve öz hükümlerden oluşan anayasalardır.

Sert Anayasa (Katı Anayasa) – Yumuşak Anayasa (Esnek Anayasa)

- ↳ **Sert anayasa**, değişmesi zor olan ve değiştirilmesi için özel usullerin benimsendiği Anayasa olma özelliği taşımaktadır.
- ↳ **Yumuşak anayasa** ise; değiştirilmesi kolay olan ve sıradan bir kanunla kolaylıkla değiştirilebilen anayasadır.

1982 ANAYASASI GENEL ESASLAR

Madde 1. Devletin şekli:

- ↳ “Türkiye Devleti bir **Cumhuriyettir.**”

Madde 2. Cumhuriyetin temel nitelikleri sayılmıştır:

- ↳ “Türkiye Cumhuriyeti, toplumun huzuru, millî dayanışma ve adalet anlayışı içinde;
 - İnsan haklarına **saygılı**,
 - **Atatürk milliyetçiliğine** bağlı,
 - Başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan,
 - **DEMOKRATİK**
 - **LAİK**
 - **SOSYAL** bir
 - **HUKUK** devletidir.”

Madde 3. Devletin bütünlüğü, resmi dili, bayrağı, millî marşı ve başkenti

- ↳ Türkiye Devleti, ülkesi ve milletiyle bölünmez bir bütündür.
- ↳ Dili Türkçedir.
- ↳ Bayrağı, şekli kanunda belirtilen, beyaz ay yıldızlı al bayraktır.
- ↳ Millî marşı “İstiklal Marşı”dır.
- ↳ Başkenti Ankara’dır.

Madde 4. Değiştirilemeyecek hükümler

- ↳ Anayasanın 1. maddesindeki devletin şeklinin cumhuriyet olduğu hakkındaki hüküm ile 2. maddesindeki cumhuriyetin nitelikleri ve 3. maddesi değiştirilemez ve değiştirilmesi teklif edilemez.

Madde 10. Kanun önünde eşitlik

- ↳ Herkes dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayrım gözetmeksizin kanun önünde eşittir.
- ↳ **Kadınlar** ve erkekler eşit haklara sahiptir. Devlet bu eşitliğin yaşama geçmesini sağlamakla yükümlüdür. Bu maksatla alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı olarak yorumlanamaz.
- ↳ **Çocuklar, yaşlılar, özürlüler, harp ve vazife şehitlerinin dul ve yetimleri ile malul ve gaziler** için alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı olamaz (**2010 anayasa değişikliği**).

Temel Hak ve Hürriyetler

Temel Hak ve Hürriyetlerin Niteliği

- ↳ Herkes,
 - **Kişiliğine** bağlı,
 - **Dokunulmaz**,
 - **Devredilmez**,
 - **Vazgeçilmez** temel hak ve hürriyetlere sahiptir.

Temel Hak ve Hürriyetler

Sınırlanması	Durdurulması
1. Sınırlama ancak kanunla yapılmalıdır.	1. Savaş, seferberlik veya olağanüstü hallerden biri mevcut olmalıdır.
2. Sınırlama anayasanın ilgili maddesinde belirtilen sebeplere bağlı olmalıdır.	2. Uluslararası hukuktan doğan yükümlülükler ihlâl edilmemelidir.
3. Sınırlama Anayasanın sözüne ve ruhuna uygun olmalıdır.	3. Ölçülülük ilkesine uyulmalıdır.
4. Sınırlama demokratik toplum düzeninin gereklerine aykırı olmamalıdır.	4. MD.15/2’de sayılan hak ve ilkelerden oluşan çekirdek alana dokunulmamalıdır.
5. Sınırlama temel hak ve hürriyetlerin özlerine dokunmamalıdır.	• Yaşama hakkı, maddî ve manevî varlığın bütünlüğü.
6. Sınırlama lâik Cumhuriyetin gereklerine aykırı olmamalıdır.	• Din, vicdan, düşünce ve kanaatlerin, açıklanmaya zorlanamaması.
7. Sınırlama ölçülülük ilkesine aykırı olmamalıdır.	• Suç ve cezaların geçmişe yürümezliği.
	• Masumluk karinesi.

1982 ANAYASASI'NDA YER VERİLEN HAK VE ÖZGÜRLÜKLER		
Kişinin Hak ve Ödevleri	Sosyal ve Ekonomik Haklar ve Ödevler	Siyasi Haklar ve Özgürlükler
1. Kişinin Dokunulmazlığı Maddi ve Manevi Varlığı 2. Zorla Çalıştırma Yasağı 3. Kişi Hürriyeti ve Güvenliği 4. Özel Hayatın Gizliliği 5. Konut Dokunulmazlığı 6. Haberleşme Hürriyeti 7. Yerleşme ve Seyahat Hürriyeti 8. Din ve Vicdan Hürriyeti 9. Düşünce ve Kanaat Hürriyeti 10. Düşünceyi Açıklama ve Yayma Hürriyeti 11. Bilim ve Sanat Hürriyeti 12. Basın Hürriyeti 13. Sareli ve Süresiz Yayın Hakkı 14. Basın Araçlarının Korunması 15. Kamu Tüzel Kişilerinin Elindeki Basın Dışı Kitle Haberleşme Araçlarından Yararlanma Hakkı 16. Düzeltme ve Cevap Hakkı 17. Dernek Kurma Hürriyeti 18. Toplantı ve Gösteri Yürüyüşü Düzenleme Hakkı 19. Mülkiyet Hakkı 20. Hak Arama Hürriyeti 21. Kanuni Hakim Güvencesi 22. Suç ve Cezalara İlişkin Esaslar 23. İspat Hakkı 24. Temel Hak ve Hürriyetlerin Korunması	1. Ailenin Korunması ve Çocuk Hakları 2. Eğitim ve Öğretim Hakkı Ve Ödevi 3. Kıyılardan Yararlanma 4. Toprak Mülkiyeti 5. Tarım, Hayvancılık ve Bu Üretim Dallarında Çalışanların Korunması 6. Kamulaştırma 7. Devletleştirme 8. Çalışma ve Sözleşme Hürriyeti 9. Çalışma Hakkı ve Ödevi 10. Çalışma Şartları ve Dinlenme Hakkı 11. Sendika Kurma Hakkı 12. Toplu İş Sözleşmesi ve Toplu Sözleşme Hakkı 13. Grev Hakkı ve Lokavt 14. Ücrette Adalet Sağlanması 15. Sağlık Hizmetleri ve Çevrenin Korunması 16. Konut Hakkı 17. Gençliğin Korunması 18. Sporun Geliştirilmesi 19. Sosyal Güvenlik Hakkı 20. Sosyal Güvenlik Bakımından Özel Olarak Korunması Gerekenler 21. Yabancı Ülkelerde Çalışan Türk Vatandaşları 22. Tarih, Kültür ve Tabiat Varlıklarının Korunması 23. Sanatın ve Sanatçının Korunması	1. Türk Vatandaşlığı 2. Seçme ve Seçilme ve Siyasi Faaliyette Bulunma Hakları 3. Parti Kurma, Partilere Girme ve Partilerden Ayrılma 4. Siyasi Partilerin Uyacakları Esaslar 5. Kamu Hizmetlerine Girme Hakkı 6. Mal Bildirimi 7. Vatan Hizmeti 8. Vergi Ödevi 9. Dilekçe, Bilgi Edinme ve Kamu Denetçisine Başvurma Hakkı

En Çok Karıştırılanlar	
Kişinin Temel Hak ve Ödevleri	Sosyal ve Ekonomik Hak ve Ödevler
- Konut dokunulmazlığı	- Konut hakkı
- Zorla çalıştırma yasağı	- Çalışma hakkı ve ödevi - Çalışma ve sözleşme hürriyeti - Çalışma şartları ve dinlenme hakkı
- Bilim ve sanat hürriyeti	- Sanat ve sanatçının korunması
- Dernek kurma hürriyeti	- Sendikal faaliyette bulunma hakkı
- Toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkı	
- Mülkiyet hakkı	- Toprak mülkiyeti

Suç ve Cezalara İlişkin Esaslar

- ↳ Kimse, işlendiği zaman yürürlükte bulunan kanunun suç saymadığı bir fiilden dolayı cezalandırılmaz; kimseye suçu işlediği zaman kanunda o suç için konulmuş olan cezadan daha ağır bir ceza verilemez.
- ↳ Ceza ve ceza yerine geçen güvenlik tedbirleri ancak kanunla konulur.
- ↳ Suçluluğu hükmen sabit oluncaya kadar, kimse suçlu sayılamaz.
- ↳ Hiç kimse kendisini ve kanunda gösterilen yakınlarını suçlayan bir beyanda bulunmaya veya bu yolda delil göstermeye zorlanamaz.
- ↳ Kanuna aykırı olarak elde edilmiş bulgular, delil olarak kabul edilemez (2001 değişikliği).
- ↳ Ceza sorumluluğu şahsidir.
- ↳ Hiç kimse, yalnızca sözleşmeden doğan bir yükümlülüğü yerine getirememesinden dolayı özgürlüğünden alıkonulamaz (2001 Değişikliği).
- ↳ Ölüm cezası ve genel müsadere cezası verilemez (2004 Değişikliği).
- ↳ İdare, kişi hürriyetinin kısıtlanması sonucunu doğuran bir müeyyide uygulayamaz. Silahlı Kuvvetlerin iç düzeni bakımından bu hükme kanunla istisnalar getirilebilir.
- ↳ Uluslararası Ceza Divanına taraf olmanın gerektirdiği yükümlülükler hariç olmak üzere vatandaş, suç sebebiyle yabancı bir ülkeye verilemez (2004 Değişikliği).

Seçimlerde Oy Kullanamayanlar

- ★ Silah altında bulunan er ve erbaşlar
- ★ Askeri öğrenciler,
- ★ **Kasıtlı** suçtan hükümlüler (Taksirli suçlardan hükümlüler ve tutuklular oy kullanabilir)

NOT

Anayasa dışında, ilgili kanunla

- ↳ **Kısıtlılar,**
- ↳ **Kamu hizmetlerinden yasaklıklar,**
- ↳ **Seçmen kütüğüne kayıtlı olmayanların da seçmen olamayacağı düzenlenmiştir.**

NOT

Siyasi Partiler önceden izin almadan kurulur.

Siyasi Partilere Üye Olamayanlar

- ★ Hakimler ve savcılar,
- ★ Sayıştay dahil yüksek yargı organları mensupları,
- ★ Kamu kurum ve kuruluşlarının memur statüsündeki görevlileri,
- ★ Yaptıkları hizmet bakımından işçi niteliği taşımayan diğer kamu görevlileri,
- ★ Silahlı kuvvetler mensupları
- ★ Yükseköğretim öncesi öğrencileri siyasi partilere üye olamazlar.
- ↳ Yüksek öğretim elemanlarının siyasi partilere üye olmaları ancak **kanunla** düzenlenebilir. Kanun bu elemanların, siyasi partilerin **merkez organları dışında kalan parti görevi almalarına cevaz veremez.**

Siyasi Partilerin Uyacakları Esaslar

- ↳ Siyasi partiler, **ticari faaliyetlere girişemezler.**
- ↳ Siyasi partilerin gelir ve giderlerinin amaçlarına uygun olması gereklidir. Bu denetimi **Anayasa Mahkemesi yapar. Anayasa Mahkemesi,** bu denetim görevini yerine getirirken **Sayıştaydan** yardım sağlar.

Siyasi Partilerin Kapatılması

- ↳ Siyasi partilerin kapatılması, **Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısının açacağı dava** üzerine **Anayasa Mahkemesi** kesin olarak karara bağlanır.
- ↳ **Temelli kapatılan bir parti bir başka ad altında kurulamaz.**
- ↳ **Yabancı devletlerden,** uluslararası kuruluşlardan ve Türk uyrukluğunda olmayan gerçek ve tüzel kişilerden maddi yardım alan siyasi partiler temelli olarak kapatılır.

Dilekçe, Bilgi Edinme ve Kamu Denetçisine Başvurma Hakkı

- ↳ **Vatandaşlar ve karşılıklılık esası gözetilmek kaydıyla Türkiye'de ikamet eden yabancılar** kendileriyle veya kamu ile ilgili dilek ve şikayetleri hakkında, yetkili makamlara ve Türkiye Büyük Millet Meclisine yazı ile başvurma hakkına sahiptir.
- ↳ **Herkes,** bilgi edinme ve kamu denetçisine başvurma hakkına sahiptir **(2010 Değişikliği).**
- ↳ **Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına** bağlı olarak kurulan Kamu Denetçiliği Kurumu idarenin işleyişiyle ilgili şikâyetleri inceler **(2010 Değişikliği).**
- ↳ Kamu Başdenetçisi **Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından** gizli oyla dört yıl için seçilir.

YASAMA

A. TBMM'NİN KURULUŞU

Türkiye Büyük Millet Meclisi genel oyla seçilen **600** milletvekilinden oluşur (**2017 değişikliği**).

B. MİLLETVEKİLİ SEÇİLME YETERLİLİKLERİ

- ↳ Türk vatandaşı olmak
- ↳ 18 yaşını doldurmuş olmak (**2017 değişikliği**)
- ↳ En az ilkokul mezunu olmak
- ↳ Kamu hizmetlerinden yasaklı olmamak
- ↳ Askerlikle ilişkisi olmamak (**2017 değişikliği**)
- ↳ Kısıtlı olmamak
- ↳ Taksirli suçlar hariç, toplam **1 yıl** veya daha fazla hapis ya da ağır hapis cezası ile almamış olmak
- ↳ Yüz kırtarıcı veya devlet aleyhine işlenen suçlardan affa uğramış olsa dahi hüküm giymemiş olmak

TBMM SEÇİMLERİ VE SEÇİM DÖNEMİ

TBMM seçimleri **kendi içerisinde ikiye** ayrılır:

- ↳ Tüm ülkede ve tüm üyeler için yapılan seçimler: **Genel seçimler**
- ↳ Boşalan ilerde ve boşalan sandalyeler için yapılan seçimler: **Ara seçimler**

A. GENEL SEÇİMLER

Genel seçimlerin yapılması **3 şekilde** ortaya çıkabilir.

a. Normal seçimler

Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Cumhurbaşkanlığı seçimleri **5 yılda bir** aynı günde yapılır. Süresi biten milletvekili yeniden seçilebilir.

b. Seçimlerin geriye bırakılması:

Savaş sebebiyle yeni seçimlerin yapılmasına imkan görülmezse Türkiye Büyük Millet Meclisi, seçimlerin **1 yıl** geriye bırakılmasına (ileri bir tarihe ertelenmesine) karar verebilir.

c. Beş yıllık süre dolmadan genel seçimlerin yenilebildiği durumlar (Erken Seçim) (2017 değişikliği)

- ↳ 1982 Anayasası'na göre TBMM seçimlerini yenileme yetkisi "**TBMM**" ve "**Cumhurbaşkanı**"na aittir.
- ↳ **CUMHURBAŞKANI** da seçimlerin yenilenmesine karar verebilir. **Cumhurbaşkanının seçimlerin yenilenmesine** vermesi halinde Türkiye Büyük Millet Meclisi genel seçimi ile Cumhurbaşkanlığı seçimi birlikte yapılır.

B. ARA SEÇİMLER

İki milletvekili genel seçimi arasında TBMM üyeliklerinde boşalma olması halinde sadece boşalan bu üyelikler için yapılan seçimdir.

- ↳ Her seçim döneminde **sadece 1 defa** yapılır.
- ↳ Genel seçimlerden **30 ay** geçmedikçe ara seçime gidilemez.
- ↳ Genel seçimlere son **1 yıl** kala ara seçime gidilemez.

Ara seçimin iki istisnası vardır bunlar;

- ★ Bir ilin veya seçim bölgesinin TBMM'de temsilcisi kalması hali
- ★ TBMM üyeliklerindeki boşalmanın üye tam sayısının %5'ini bulmuş olması

SEÇİMLERİN GENEL YÖNETİM VE DENETİMİ

Seçimler, **YARGI ORGANLARININ** genel yönetim ve denetimi altında yapılır.

Yüksek Seçim Kurulu (Yasama bölümünde düzenlenmiştir)

- ↳ **7 asıl ve 4 yedek toplam 11** üyeden oluşur.
- ↳ Üyelerin 6'sı **Yargıtay**, 5'i **Danıştay** Genel Kurullarınca kendi üyeleri arasından üye tamsayılarının salt çoğunluğunun gizli oyu ile seçilir.

NOT

- ★ Yüksek Seçim Kurulunun kararları aleyhine başka bir mercie başvurulamaz.
- ★ Yüksek Seçim Kurulu 1950'de kanunla kuruldu. Bu sebeple yargı denetiminde yapılan ilk seçimler 1950 seçimleridir. 1961 Anayasası ile de anayasal bir kurum haline getirildi.

TBMM ÜYELERİNİN HUKUKİ STATÜSÜ

Milletvekili Statüsünün Kazanılması ve Göreve Başlama

- ↳ Milletvekilinin göreve başlamak için **Anayasanın 81. maddesi gereği and içmesi** gerekir. And içmeyen milletvekili göreve başlayamaz.

Parlamentar Muafiyet (Yasama Bağışıklığı)

1. Yasama Sorumsuzluğu (Mutlak Dokunulmazlık)

- ↳ Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri, Meclis çalışmalarındaki **oy ve sözlerinden**, Mecliste ileri sürdükleri **düşüncelerden**, o oturumdaki Başkanlık Divanının teklifi üzerine Meclisce başka bir karar alınmadıkça bunları Meclis dışında tekrarlamak ve açığa vurmaktan sorumlu tutulamazlar.

2. Yasama Dokunulmazlığı (Nisbi Dokunulmazlık)

Seçimden önce veya sonra bir suç işlediği ileri sürülen bir milletvekili, **Türkiye Büyük Millet Meclisi** kararı olmadıkça (basit çoğunluk, toplantıya katılanların salt çoğunluğu)

- ★ **TUTULAMAZ,**
- ★ **SORGUYA ÇEKİLEMEZ,**
- ★ **TUTUKLANAMAZ VE**
- ★ **YARGILANAMAZ.**

NOT

Yasama dokunulmazlığından milletvekilleri dışında KİŞİSEL SUÇLARINDAN ÖTÜRÜ, Cumhurbaşkanı yardımcıları ve bakanlar da yararlanabilir. Yasama dokunulmazlığı hukuk davası açmaya engel değildir.

Milletvekilliğinin Sona Ermesi

TBMM Kararı ile	Doğrudan
a) İSTİFA	• Ölüm
b) BAĞDAŞMAZLIK	• Cumhurbaşkanı seçilme
c) DEVAMSIZLIK	• Cumhurbaşkanı yardımcısı seçilme
(NOT: 1 ay için mazeretsiz 5 birleşim günü)	• Bakan seçilme
	• Seçilme yeterliliğinin herhangi bir nedenle kaybedilmesi

İptal İstemi

- ↳ Yasama dokunulmazlığının kaldırılmasına veya milletvekilliğinin düşmesine, Meclis Genel Kurulu kararının alındığı tarihten başlayarak **7 gün içerisinde** ilgili milletvekili veya bir diğer milletvekili, kararın, Anayasaya, kanuna veya içtüzüğe aykırılığı iddiasıyla iptali için **Anayasa Mahkemesine** başvurabilir.
- ↳ Anayasa Mahkemesi, iptal istemini **15 gün içerisinde** kesin karara bağlar

7 GÜN-----**15 GÜN**
İTİRAZ-----**KARAR**

TBMM'NİN GÖREV VE YETKİLERİ

- ↳ Kanun çıkarmak, değiştirmek ve kaldırmak
- ↳ Para basılmasına karar vermek
- ↳ Bütçe ve kesin hesap kanun tekliflerini görüşmek ve kabul etmek
- ↳ Uluslararası antlaşmaların onaylanmasını uygun bulmak

- ↳ Üye tam sayısının beşte üçü çoğunluğu ile **(360)** genel ve özel af ilanına karar vermek (Orman yakmak, ormanları tahrip etmek gibi **orman suçları** için genel ve özel af çıkarılamaz.)
- ↳ OHAL döneminde çıkarılan Cumhurbaşkanlığı kararnamelerini görüşüp karara bağlamak
- ↳ **Savaş ilan etmek ve barışa karar vermek**
- ↳ Türk Silahlı Kuvvetlerinin kullanılmasına karar vermek
- ↳ Yabancı ülkelere asker göndermek veya yabancı askerlerin ülkede kalmasına izin vermek
- ↳ Cumhurbaşkanı ilan edilen olağanüstü hâli onaylamak, kaldırmak veya uzatmak
- ↳ Cumhurbaşkanı, cumhurbaşkanı yardımcılarının ve bakanların yüce divanda yargılanmasına karar vermek
- ↳ TBMM içtüzüğünü yapmak veya değiştirmek
- ↳ Milletvekillerinin dokunulmazlığının kaldırılmasına karar vermek
- ↳ Milletvekilliğinin düşürülmesine karar vermek
- ↳ TBMM Başkanının seçmek
- ↳ Kamu baş denetçisini seçmek **(2010 değişikliği)**
- ↳ Radyo ve Televizyon Üst Kurulu (RTÜK) üyelerini seçmek
- ↳ Hâkimler ve Savcılar Kuruluna yedi üye seçmek **(2017 değişikliği)**
- ↳ Sayıştay başkan ve üyelerini seçmek (Sayıştay Kanunu'na göre)
- ↳ Anayasa Mahkemesine üç üye seçmek **(2010 değişikliği)**

Anayasanın Değiştirilmesi ve Yürürlüğe Girmesi

- ↳ Anayasanın değiştirilmesi TBMM üye tam sayısının **en az 1/3'ü (200)** tarafından sadece **yazıyla** teklif edilebilir.
- ↳ Anayasanın **ilk üç maddesi** için değişiklik teklifi verilemez.
- ↳ Anayasanın değiştirilmesi hakkında teklifler TBMM Genel Kurulunda **iki defa** görüşülür. İkinci görüşmeye, birinci görüşmenin bitiminden **48 saat** geçmeden başlanamaz. Buna ivedilikle görüşme yasağı denir. 48 saatlik süre serinleme süresidir.
- ↳ Maddeler için yapılan oylamada maddelerin Genel Kuruldan geçmesi için Meclis üye tam sayısının **en az 3/5'inin (360) gizli oyu** gereklidir. Anayasada değişiklik teklifinin kabul edilmesine ilişkin iki farklı çoğunluk benimsenmiş ve bu çoğunluklara göre iki farklı süreç öngörülmüştür.
- ↳ Buna göre, bir anayasa değişikliği, TBMM üye tam sayısının **3/5 (360) ve üzeri ile 2/3 (400)**'sinin altında bir çoğunlukla kabul edilirse Cumhurbaşkanı değişikliği TBMM'ye geri göndermeyecekse halkoyuna sunmak zorundadır (**zorunlu referandum**).

Kanunların Yapılması ve Yürürlüğe Girmesi

Kanunların Önerilmesi

- ↳ Anayasanın 88. maddesine göre, kanun teklif etmeye **milletvekilleri** yetkilidir.
- ↳ **Kanun Teklifi:** Milletvekilleri tarafından yapılan kanun önerisine denir.
- ↳ Tek bir milletvekili de kanun teklif edebilir.

NOT

Bütçe ve kesin hesap kanunu teklifini TBMM'ye sunma yetkisi **Cumhurbaşkanına** aittir.

Kanunların Kabul Edilmesi

- ↳ Kanun tekliflerinin kabulü için toplantıya katılanların salt çoğunluğunun kabulü yeterlidir.

NOT

- ↳ Kanun tekliflerinin Mecliste görüşülebilmesi için toplantı yeter sayısının hazır olması gerekir (**200 mv**).
- ↳ Kanun teklifinin kabul edilebilmesi için TBMM üye tam sayısının en az 1/4'ünün bir fazlası (**151 mv**) kadar kabul gerekmektedir.
- ↳ Ancak genel ve özel af kanunun Meclisten geçmesi için TBMM üye tam sayısının en az **3/5'inin (360)** kabulü gerekmektedir. TBMM' de nitelikli çoğunlukla çıkarılan tek kanun **af kanunudur**.
- ↳ Meclis tarafından reddedilen kanun tekliflerinin, aynı yasama dönemi içinde tekrardan Meclisin önüne getirilebilmesi için, **1 tam yılın** geçmesi gerekir.
- ↳ Bir yasama dönemi içinde sonuçlandırılmayan kanun **teklifleri kadük** olur.

Kanunların Cumhurbaşkanına Gönderilmesi ve Yayımlanması

- ↳ Cumhurbaşkanı, Türkiye Büyük Millet Meclisince kabul edilen kanunları **15 gün** içinde yayımlar.
- ↳ Cumhurbaşkanı yayımlanmasını kısmen veya tamamen uygun bulmadığı kanunları, bir daha görüşülmek üzere, bu hususta gösterdiği gerekçe ile birlikte aynı süre içinde, Türkiye Büyük Millet Meclisine geri gönderir.
- ↳ **Cumhurbaşkanı bütçe kanunlarını Türkiye Büyük Millet Meclisine geri gönderemez.**
- ↳ Türkiye Büyük Millet Meclisi, geri gönderilen kanunu üye tam sayısının **salt çoğunluğu ile (301)** aynen kabul ederse, kanun Cumhurbaşkanınca yayımlanır (**Güçleştirici veto**) (**2017 değişikliği**).

Kanunların Yürürlüğe Girmesi

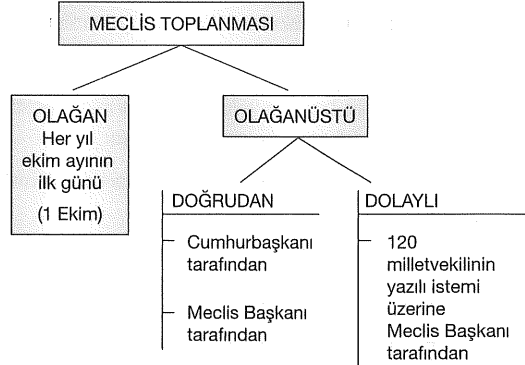
Bir kanunun yürürlüğe girmesi **2 şekilde** olur:

- ↳ Kanunun yürürlüğe girme tarihi, kanunun **kendi metninde** açıkça gösterilir.
- ↳ Kanunun yürürlüğe girme tarihi kanun metninde belirtilmemişse, kanun **Resmî Gazetede yayımlandığı gün** (10 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi madde 10) yürürlüğe girer.

TBMM'NİN FAALİYETLERİ İLE İLGİLİ HÜKÜMLER

A. Toplanma ve Tatil

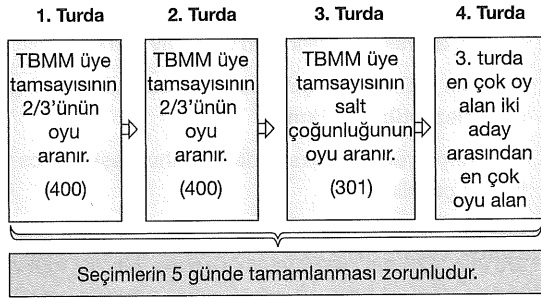
- ↳ Türkiye Büyük Millet Meclisi, **her yıl ekim ayının ilk günü (1 Ekim)** kendiliğinden toplanır.
- ↳ Meclis, bir yasama yılında en çok **3 ay** tatil yapabilir.
- ↳ Meclisin tatil dışında çalışmalarına ara vermesi **15 gün** geçemez (**İçtüzük hükmü**).
- ↳ Ara verme veya tatil sırasında, **Cumhurbaşkanınca** toplantıya çağrılır.
- ↳ **Meclis Başkanı** da doğrudan doğruya veya üyelerin 1/5'inin (120 mv.) yazılı istemi üzerine, Meclisi toplantıya çağırır.
- ↳ Ara verme veya tatil sırasında toplanan Türkiye Büyük Millet Meclisinde, öncelikle bu toplantıyı gerektiren konu görüşülmeden ara verme veya tatile devam edilemez. Ara verme veya tatil sırasında meclisin toplanmasına **olağanüstü toplantı** denir.

B. Başkanlık Divanı

- ↳ Türkiye Büyük Millet Meclisinin Başkanlık Divanı, **Meclis üyeleri** arasından seçilen;
 - ❖ **Meclis başkanı,**
 - ❖ **Başkanvekilleri,**
 - ❖ **Katip üyeler ve**
 - ❖ **İdare amirlerinden oluşur.**

- ↳ Başkanlık Divanı, Meclisteki siyasi parti gruplarının üye sayısı oranında Divana katılmalarını sağlayacak şekilde kurulur.
- ↳ **Siyasi parti grupları** Başkanlık için aday gösteremezler. Adaylar bireysel başvuru yaparlar.
- ↳ Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlık Divanı için, bir yasama döneminde **2 seçim** yapılır. İlk seçilenlerin görev süresi **2 yıldır**, ikinci devre için seçilenlerin görev süresi ise **o yasama döneminin sonuna kadar** devam eder.
- ↳ Meclis başkanı seçimi **4 turda ve gizli oyla** yapılır.
- ↳ Meclis başkanı seçimi, aday gösterme süresinin bitiminden itibaren, **5 gün** içinde tamamlanır.

- ↳ Meclis başkanı ve başkanvekilleri başkanlık divanına seçildikten sonra da, partilerinin üyesi ve milletvekili olarak kalmaya devam ederler.
- ↳ Ancak anayasa bunların Meclis çalışmalarına ve Mecliste oy kullanmalarına bir takım sınırlamalar getirmiştir.

Bunlar;

- ★ Meclis başkanı ve başkan vekilleri partilerinin Meclis içindeki ve dışındaki faaliyetlerine katılamazlar,
- ★ Görevlerinin gerektirdiği dışında Meclis tartışmalarına katılamazlar,
- ★ Meclis başkanı hiçbir zaman Mecliste oy kullanamaz,
- ★ Oturumu yöneten başkanvekilleri yönettikleri oturumlarda oy kullanamazlar, ancak yönetmedikleri oturumlarda oy kullanabilirler.

C. Siyasi Parti Grupları

- ↳ Siyasi parti grupları, **en az 20** üyeden meydana gelir.

Siyasi parti gruplarının yasakları

- ★ Yasama dokunulmazlığının kaldırılması ile ilgili görüşme yapamazlar ve karar alamazlar.
- ★ TBMM Başkanlığına aday gösteremezler.

D. Toplantı ve Karar Yeter Sayısı

Türkiye Büyük Millet Meclisi, yapacağı seçimler dahil bütün işlerinde,

- ★ TBMM üye tamsayısının **en az 1/3'ü (200)** ile toplanır.
- ★ Türkiye Büyük Millet Meclisi, Anayasada başkaca bir hüküm yoksa, Toplantıya katılanların salt çoğunluğu ile karar verir; ancak karar yeter sayısı hiçbir şekilde üye tamsayısının **1/4 'ünün 1 fazlasından (151) az olamaz (basitçoğunluk)**.

TBMM'NİN BİLGİ EDİNME VE DENETİM YOLLARI

- ↳ Türkiye Büyük Millet Meclisi **yazılı soru, meclis araştırması, genel görüşme ve meclis soruşturması** yollarıyla denetleme yetkisini kullanır.

A. Yazılı Soru

Yazılı olarak en geç **15 gün** içerisinde cevaplanmak üzere milletvekillerinin, **Cumhurbaşkanı yardımcılar ve bakanlara** yazılı olarak soru sormalarından ibarettir.

B. Genel Görüşme

Toplumu ve Devlet faaliyetlerini ilgilendiren belli bir konunun Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulunda görüşülmesidir.

C. Meclis Araştırması

Belli bir konuda **bilgi edinmek için yapılan incelemedir.**

D. Meclis Soruşturması (Cezai Denetim)

- ↳ Meclis soruşturması, **Cumhurbaşkanı yardımcısı ve bakanların Görevleriyle İlgili Cezai Sorumluluklarının araştırılmasını sağlayan bir denetim aracıdır.**
- ↳ Cumhurbaşkanı yardımcılar ve bakanlar hakkında **görevleri ile ilgili suç işledikleri** iddiasıyla Türkiye Büyük Millet Meclisi üye tamsayısının salt çoğunluğunun (301) vereceği önergeyle soruşturma açılması istenebilir.
- ↳ Meclis, önergeyi en geç bir ay içinde görüşür ve üye tamsayısının **beşte üçünün gizli (360)** oyuyla soruşturma açılmasına karar verebilir.
- ↳ Türkiye Büyük Millet Meclisi üye tam sayısının **üçte ikisinin gizli oyuyla (400)** Yüce Divana sevk kararı alabilir.
- ↳ Yüce Divan yargılaması **3 ay** içerisinde tamamlanır, bu sürede tamamlanamazsa bir defaya mahsus olmak üzere **3 aylık** ek süre verilir, yargılama bu sürede kesin olarak tamamlanır.
- ↳ Yüce Divanda **seçilmeye engel bir suçtan mahkûm edilen** Cumhurbaşkanı yardımcısı veya bakanın görevi sona erer.
- ↳ Cumhurbaşkanı yardımcılar ve bakanlar, **göreviyle ilgili olmayan suçlarda** yasama dokunulmazlığına ilişkin hükümlerden yararlanır.

YÜRÜTME

1982 Anayasası'na göre, yürütme yetkisi ve görevi **Cumhurbaşkanı** tarafından yerine getirilir.

CUMHURBAŞKANI

A. Seçim Yeterlilikleri

- ↳ Cumhurbaşkanı, **40 yaşını doldurmuş ve yükseköğrenim yapmış** milletvekili seçilme yeterliğine sahip Türk vatandaşları arasından, halk tarafından seçilir.
- ↳ Cumhurbaşkanının görev süresi **5 yıldır**. Bir kimse en fazla **2 defa** Cumhurbaşkanı seçilebilir.

B. Adaylık

Cumhurbaşkanlığına;

- Meclisteki siyasi parti **grupları**,
- En son yapılan milletvekili genel seçimlerinde toplam geçerli oyların tek başına veya birlikte en az % 5'ini almış olan **siyasi partiler**,
- En az **100 bin** seçmen aday gösterebilir.

NOT

1982 Anayasası'nda Cumhurbaşkanı seçilen kişinin "partisile ilişkisi kesilir" hükmü 2017 değişikliği ile kaldırıldı. Böylece değişiklikten sonra Cumhurbaşkanı seçilen kişi bir partinin üyesi veya yöneticisi olabilecektir.

C. Seçim

- ↳ Cumhurbaşkanlığı seçimi **2 turludur**.
- ↳ Genel oyla yapılacak seçimde, geçerli oyların salt çoğunluğunu alan aday Cumhurbaşkanı seçilir. **İlk oylamada bu çoğunluk sağlanamazsa** ilk oylamayı izleyen ikinci pazar günü ikinci oylama yapılır.
- ↳ İkinci oylamaya, ilk oylamada en çok oy almış **2** aday katılır ve geçerli oyların çoğunluğunu alan aday Cumhurbaşkanı seçilir.
- ↳ İkinci oylamaya katılmaya hak kazanan adaylardan birinin herhangi bir nedenle seçime katılmaması halinde; ikinci oylama, boşalan adaylığın birinci oylamadaki sıraya göre ikame edilmesi suretiyle yapılır.
- ↳ İkinci oylamaya tek adayın kalması halinde, bu oylama **referandum** şeklinde yapılır. Aday, geçerli oyların salt çoğunluğunu aldığı takdirde Cumhurbaşkanı seçilir. Oylamada, adayın geçerli oyların çoğunluğunu alamaması halinde sadece Cumhurbaşkanı seçimi yenilenir.

D. Görev ve Yetkileri

- ↳ Cumhurbaşkanı Devletin başıdır. Yürütme yetkisi Cumhurbaşkanıya aittir (**2017 değişikliği**).
- ↳ Cumhurbaşkanı, Devlet başkanı sıfatıyla **Türkiye Cumhuriyetini ve Türk Milletinin birliğini temsil eder**; Anayasanın uygulanmasını, Devlet organlarının düzenli ve uyumlu çalışmasını temin eder.
- ↳ Gerekli gördüğü takdirde, yasama yılının ilk günü(1Ekim) Türkiye Büyük Millet Meclisinde açılış konuşmasını yapar.
- ↳ Kanunları yayımlar ve tekrar görüşülmek üzere Türkiye Büyük Millet Meclisine geri gönderir (**Bütçe kanunu hariç**).
- ↳ Kanunların, Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün tümünün veya belirli hükümlerinin Anayasaya şekil veya esas bakımından aykırı oldukları gerekçesi ile Anayasa Mahkemesinde **İPTAL DAVASI AÇAR**.
- ↳ Anayasa değişikliklerine ilişkin kanunları gerekli gördüğü takdirde halkoyuna sunar.
- ↳ Ülkenin iç ve dış siyaseti hakkında Meclise mesaj verir (**2017 değişikliği**).
- ↳ Cumhurbaşkanı yardımcılarını ile bakanları atar ve görevlerine son verir (**2017 değişikliği**).
- ↳ Üst kademe kamu yöneticilerini atar, görevlerine son verir ve bunların atanmalarına ilişkin usul ve esasları Cumhurbaşkanlığı kararnamesi ile düzenler (**2017 değişikliği**).
- ↳ Milli güvenlik politikalarını belirler ve gerekli tedbirleri alır(**2017 değişikliği**).
- ↳ Yabancı devletlere Türkiye Cumhuriyetinin temsilcilerini gönderir, Türkiye Cumhuriyetine gönderilecek yabancı devlet temsilcilerini kabul eder.
- ↳ Milletlerarası andlaşmaları onaylar ve yayımlar.
- ↳ Türkiye Büyük Millet Meclisi adına, Türk Silahlı Kuvvetlerinin Başkomutanlığını temsil eder.
- ↳ Acil hâllerde Türk Silahlı Kuvvetlerinin kullanılmasına karar verir.
- ↳ Sürekli hastalık, sakatlık ve kocama sebebi ile kişilerin cezalarını hafifletir veya kaldırır.
- ↳ **Cumhurbaşkanı, yürütme yetkisine ilişkin konularda Cumhurbaşkanlığı kararnamesi çıkarabilir (2017 değişikliği)**.
- ↳ Cumhurbaşkanı, kanunların uygulanmasını sağlamak üzere ve bunlara aykırı olmamak şartıyla, **yönetmelikler** çıkarabilir (**2017 değişikliği**).

NOT

Cumhurbaşkanının Anayasanın değişik maddelerinde;

- ↳ Anayasa Mahkemesine 12 üye seçmek,
- ↳ Danıştay üyelerinin dörtte birini seçmek,
- ↳ Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı ve Başsavcivekilini seçmek,
- ↳ Hakimler ve Savcılar Kuruluna dört üye seçmek
- ↳ Devlet Denetleme Kurulu başkan ve üyelerini seçmek ve DDK'ya denetim yaptırmak
- ↳ MGK'ya başkanlık etmek ve MGK'nın gündemini belirlemek
- ↳ YÖK üyelerini ve üniversite rektörlerini seçmek gibi görevleri de vardır.

E. Cumhurbaşkanının Cezai Sorumluluğu

- ↳ Cumhurbaşkanı hakkında, **bir suç işlediği iddiasıyla** Türkiye Büyük Millet Meclisi üye tamsayısının salt çoğunluğunun **(301)** vereceği önergeyle soruşturma açılması istenebilir.
- ↳ Meclis, önergeyi en geç bir ay içinde görüşür ve üye tamsayısının **3/5'ünün gizli oyuyla (360)** soruşturma açılmasına karar verebilir.
- ↳ Türkiye Büyük Millet Meclisi üye tam sayısının **2/3'sinin (400)** gizli oyuyla Yüce Divana sevk kararı alabilir.
- ↳ Yüce Divan yargılaması **3** ay içerisinde tamamlanır, bu sürede tamamlanamazsa bir defaya mahsus olmak üzere **3** aylık ek süre verilir, yargılama bu sürede kesin olarak tamamlanır.
- ↳ Hakkında soruşturma açılmasına karar verilen Cumhurbaşkanı **SEÇİM KARARI** alamaz.
- ↳ Yüce Divanda **seçilmeye engel bir suçtan mahkûm edilen** Cumhurbaşkanının görevi sona erer.
- ↳ Cumhurbaşkanının görevde bulunduğu sürede işlediği iddia edilen suçlar için **görevi bittikten sonra** da bu madde hükmü uygulanır.

F. Cumhurbaşkanı yardımcılarını, Cumhurbaşkanına vekalet ve bakanlar

- ↳ Cumhurbaşkanı, seçildikten sonra **bir veya daha fazla** Cumhurbaşkanı yardımcısı atayabilir.
- ↳ Cumhurbaşkanlığı makamının herhangi bir nedenle boşalması halinde **45 gün** içinde Cumhurbaşkanı seçimi yapılır.

- ↳ Yenisi seçilene kadar **Cumhurbaşkanı Yardımcısı** Cumhurbaşkanlığına vekâlet eder ve Cumhurbaşkanına ait yetkileri kullanır.
- ↳ Cumhurbaşkanının hastalık ve yurt dışına çıkma gibi sebeplerle geçici olarak görevinden ayrılması hallerinde, **Cumhurbaşkanı Yardımcısı** Cumhurbaşkanına vekâlet eder ve Cumhurbaşkanına ait yetkileri kullanır.
- ↳ Cumhurbaşkanı yardımcılarını ve bakanları, **milletvekili seçilme yeterliliğine sahip olanlar arasından Cumhurbaşkanı tarafından atanır ve görevden alınır.** Cumhurbaşkanı yardımcılarını ve bakanları, 81 inci maddede yazılı şekilde Türkiye Büyük Millet Meclisi önünde andiçerler.
- ↳ Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri, Cumhurbaşkanı yardımcısı ve bakan olarak atanırlarsa üyelikleri sona erer.
- ↳ Cumhurbaşkanı yardımcılarını ve bakanları, Cumhurbaşkanına karşı sorumludur.
- ↳ Bakanlıkların kurulması, kaldırılması, görevleri ve yetkileri ile teşkilat yapısı ile merkez ve taşra teşkilatlarının kurulması **Cumhurbaşkanlığı kararnamesi** ile düzenlenir.

G. Devlet Denetleme Kurulu

- ↳ Devlet Denetleme Kurulu; idarenin hukuka uygunluğunun, düzenli ve verimli şekilde yürütülmesinin ve geliştirilmesinin sağlanması amacıyla, **Cumhurbaşkanlığına bağlı** olarak kurulmuştur.
- ↳ Devlet Denetleme Kurulu, **Cumhurbaşkanının isteği üzerine,**
 - Tüm kamu kurum ve kuruluşlarında ve sermayesinin yarısından fazlasına bu kurum ve kuruluşların katıldığı her türlü kuruluşta,
 - Kamu kurumu niteliğinde olan meslek kuruluşlarında,
 - Her düzeydeki işçi ve işveren meslek kuruluşlarında,
 - Kamuya yararlı derneklerle vakıflarda, her türlü **idari soruşturma** inceleme, araştırma ve denetlemeleri yapar.
- ↳ **Yargı organları,** Devlet Denetleme Kurulunun görev alanı dışındadır.
- ↳ Devlet Denetleme Kurulunun başkan ve üyeleri **Cumhurbaşkanınca** atanır.
- ↳ Devlet Denetleme Kurulunun işleyişi, üyelerinin görev süresi ve diğer özlük işleri, **Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi** ile düzenlenir.

YÜRÜTMENİN DÜZENLEYİCİ İŞLEMLERİ

1. Olağan Dönem Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi

- ↳ Cumhurbaşkanı, yürütme yetkisine ilişkin konularda Cumhurbaşkanlığı kararnamesi çıkarabilir.
- ↳ Anayasanın ikinci kısmının birinci ve ikinci bölümlerinde yer alan temel haklar, kişi hakları ve ödevleriyle dördüncü bölümde yer alan siyasi haklar ve ödevler Cumhurbaşkanlığı kararnamesi ile düzenlenemez (Yalnızca sosyal ve ekonomik hak ve ödevler düzenlenebilir).
- ↳ Anayasada münhasıran kanunla düzenlenmesi öngörülen konularda Cumhurbaşkanlığı kararnamesi çıkarılamaz.
- ↳ Kanunda açıkça düzenlenen konularda Cumhurbaşkanlığı kararnamesi çıkarılamaz.
- ↳ Cumhurbaşkanlığı kararnamesi ile kanunlarda farklı hükümler bulunması halinde kanun hükümleri uygulanır.
- ↳ Türkiye Büyük Millet Meclisinin aynı konuda kanun çıkarması durumunda Cumhurbaşkanlığı kararnamesi hükümsüz hâle gelir.
- ↳ Cumhurbaşkanlığı kararnamesinin yargısal denetimini Anayasa Mahkemesi yapar.

2. Olağanüstü Hâl Cumhurbaşkanlığı Kararnameleri

- ↳ Olağanüstü hallerde Cumhurbaşkanı, olağanüstü halin gerekli kıldığı konularda, sert çekirdek haklar hariç her konuda Cumhurbaşkanlığı kararnamesi çıkarabilir.
- ↳ Kanun hükmündeki bu kararnameler resmi Gazetede yayımlanır, aynı gün Meclis onayına sunulur.
- ↳ Savaş ve mücbir sebeplerle Türkiye Büyük Millet Meclisinin toplanamaması hariç olmak üzere; olağanüstü hal sırasında çıkarılan Cumhurbaşkanlığı kararnameleri 3 ay içerisinde Türkiye Büyük Millet Meclisinde görüşülür ve karara bağlanır. Aksi halde olağanüstü hallerde çıkarılan Cumhurbaşkanlığı kararnamesi kendiliğinden yürürlükten kalkar.
- ↳ Olağanüstü hal Cumhurbaşkanlığı kararnameleri Anayasa Mahkemesi tarafından denetlenemez.

I. Yönetmelik

- ↳ Yönetmelikler, **Cumhurbaşkanı, bakanlıklar ve kamu tüzelkişileri** tarafından çıkartılır.
- ↳ Yönetmelikler, **Cumhurbaşkanı, bakanlıklar ve kamu tüzel kişilerinin** kendi görev alanlarını ilgilendiren **kanunların ve Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinin** uygulamasını sağlamak üzere ve bunlara aykırı olmamak şartıyla yönetmelik çıkarabilirler.
- ↳ Tüm yönetmelikler Resmi Gazete'de yayımlanmaz. Hangi yönetmeliklerin Resmi Gazetede yayımlanacağı **kanunda** belirtilir.

J. Başkomutanlık ve Genelkurmay Başkanlığı

- ↳ Milli güvenliğin sağlanmasından ve Silahlı Kuvvetlerin yurt savunmasına hazırlanmasından, Türkiye Büyük Millet Meclisine karşı, **Cumhurbaşkanı** sorumludur.
- ↳ **Cumhurbaşkanınca atanan** Genelkurmay Başkanı; Silahlı Kuvvetlerin komutanı olup, savaşta Başkomutanlık görevlerini Cumhurbaşkanlığı namına yerine getirir.

K. Milli Güvenlik Kurulu

Millî Güvenlik Kurulu;

Cumhurbaşkanı başkanlığında

Sivil Kanat	Askeri Kanat
Cumhurbaşkanı yardımcıları	Genelkurmay Başkanı
↳ Adalet Bakanı	↳ Kara Kuvvetleri Komutanı
↳ Dışişleri Bakanı	↳ Hava Kuvvetleri Komutanı
↳ İçişleri Bakanı	↳ Deniz Kuvvetleri Komutanından oluşur.
↳ Milli Savunma Bakanı	
↳ Milli Güvenlik Kurulunun gündemi; Cumhurbaşkanı yardımcıları ve Genelkurmay Başkanının önerileri dikkate alınarak Cumhurbaşkanınca düzenlenir.	
↳ Cumhurbaşkanı katılmadığı zamanlar Milli Güvenlik Kurulu Cumhurbaşkanlığı yardımcısı başkanlığında toplanır.	
↳ Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliğinin teşkilatı ve görevleri Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle düzenlenir.	

L. Olağanüstü Hâl Yönetimi

Kim ilan eder	Cumhurbaşkanı ilan edebilir.
Sebepler	• Savaş hali, • Savaşı gerektirecek bir durumun baş göstermesi, • Seferberlik, • Ayaklanma vatan veya Cumhuriyete karşı kuvvetli ve eylemli bir kalkışma, • Ülkenin ve milletin bölünmezliğini içten veya dıştan tehlikeye düşüren şiddet hareketlerinin yaygınlaşması, • Anayasal düzeni veya temel hak ve hürriyetleri ortadan kaldırmaya yönelik yaygın şiddet hareketlerinin ortaya çıkması, • Şiddet olayları nedeniyle kamu düzeninin ciddi şekilde bozulması, • Tabii afet veya • Tehlikeli salgın hastalık yada • Ağır ekonomik bunalımın ortaya çıkması hallerinde
Nerede	Yurdun tamamında veya bir bölgesinde ilan edilebilir.
Süre	6 ayı geçmemek üzere olağanüstü hal ilân edilebilir.
Yayım ve onay	• Olağanüstü hal ilanı kararı verildiği gün resmî Gazetede yayımlanır ve aynı gün Türkiye Büyük Millet Meclisinin onayına sunulur. • Türkiye Büyük Millet Meclisi tatilde ise derhal toplantıya çağınır; Meclis gerekli gördüğü takdirde olağanüstü halin süresini kısaltabilir, uzatabilir veya olağanüstü hali kaldırabilir.
Uzatma	• Cumhurbaşkanının talebiyle Türkiye Büyük Millet Meclisi her defasında 4 ayı geçmemek üzere süreyi uzatabilir. Savaş hallerinde bu 4 aylık süre aranmaz.

YARGI

1982 Anayasası'na göre, yargı yetkisi Türk milleti **bağımsız ve tarafsız mahkemelere** verilmiştir.

I. Genel Hükümleri

- ↳ Hakimler ve savcılar **adli ve idari yargı hakim ve savcıları** olarak görev yaparlar. Bu görevler meslekten hakim ve savcılar eliyle yürütülür.
- ↳ Hakimler ve savcılar **65 yaşını** bitirinceye kadar hizmet görürler.
- ↳ Hakimler ve savcılar **idari görevleri yönünden Adalet Bakanlığına** bağlıdır.

NOT

- ↳ 2017 anayasa değişikliği ile askeri yargıya son verilmiştir. Buna göre, **disiplin mahkemeleri dışında askeri mahkemeler** kurulamaz.
- ↳ Ancak savaş halinde, asker kişilerin görevleriyle ilgili olarak işledikleri suçlara ait davalara bakmakla görevli askeri mahkemeler kurulabilir (2017 Değişikliği).

II. Yüksek Mahkemeler

↳ 1982 Anayasası'na göre, yüksek mahkemeler şunlardır:

- **Anayasa Mahkemesi,**
- **Yargıtay,**
- **Danıştay ve**
- **Uyuşmazlık Mahkemesi**

NOT

2017 anayasa değişikliği ile Askeri Yargıtay ve Askeri Yüksek İdare Mahkemesi kaldırılmıştır. Böylece yüksek mahkeme sayısı dörde düşmüştür.

NOT

Hâkimler ve Savcılar Kurulu, Sayıştay ve Yüksek Seçim Kurulu yüksek mahkeme değildir.

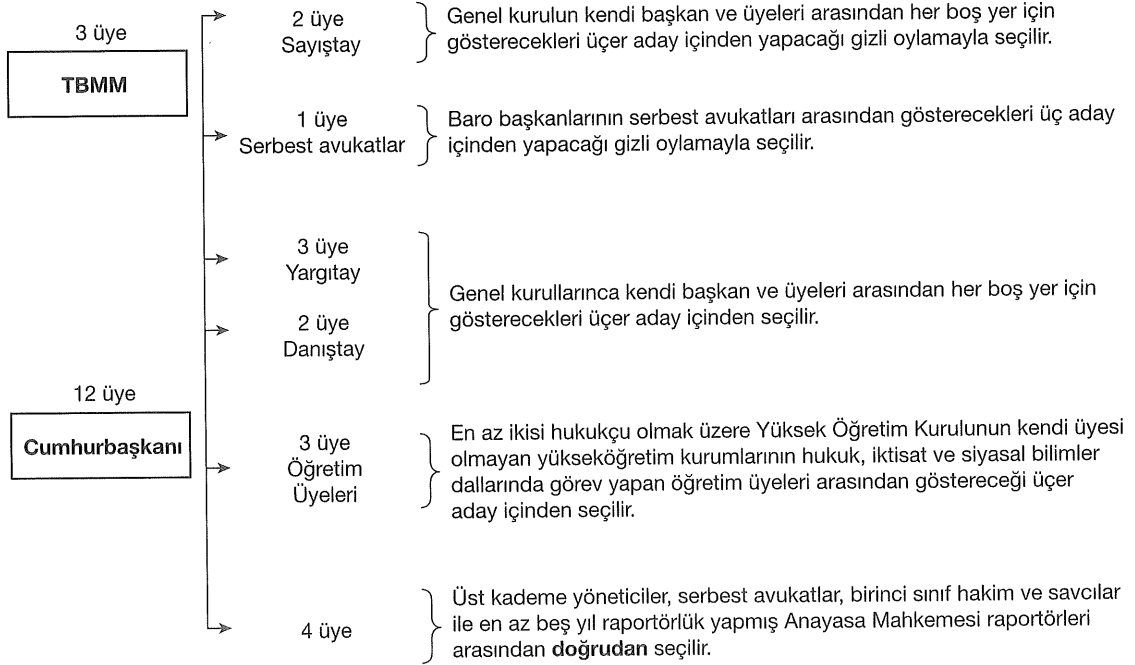

A. ANAYASA MAHKEMESİ

I. Kuruluşu

Anayasa Mahkemesi 15 üyeden oluşur. (2017 Değişikliği).

Anayasa Mahkemesi Üyelerinin Seçim Tablosu

1. Anayasa Mahkemesi Başkanı

Anayasa Mahkemesi, üyeleri arasından gizli oyla ve üye tam sayısının salt çoğunluğu ile dört yıl için bir Başkan ve iki başkanvekilli seçilir. Süresi bitenler yeniden seçilebilirler.

2. Üyelerin Görev Sayısı ve Üyeliliğin Sona Ermesi

Anayasa mahkemesine üye olmak için **45 yaşını doldurmak** gerekir. Anayasa Mahkemesi üyeleri **12 yıl için** seçilirler. Bir kimse 2 defa Anayasa Mahkemesi üyesi seçilemez. Anayasa Mahkemesi üyeleri **65 yaşını** doldurunca emekliye ayrılırlar.

3. Anayasa Mahkemesinin Görevleri

- ↳ Siyasi partilerin kapatılmasına ve Devlet yardımından yoksun bırakılmasına ilişkin davalara bakmak
- ↳ Siyasi partilerin mal edinimlerini ve mali denetimini yapmak
- ↳ Uyuşmazlık Mahkemesine başkanlık edecek üyeyi, kendi üyeleri arasından görevlendirmek
- ↳ Anayasada belirtilen kişileri **Yüce Divan sıfatıyla** yargılamak
- ↳ Milletvekillerinin yasama dokunulmazlıklarının kaldırılmasına ilişkin iptal davalarına bakmak (7 - 15)
- ↳ Milletvekillerinin, milletvekilliğinin düşürülmesine ilişkin iptal davalarına bakmak (7 - 15)

- ↳ Anayasa değişikliklerinin **sadece şekil bakımından uygunluğunu denetlemek**; kanunların, Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinin, TBMM İçtüzüğü'nün anayasaya şekil ve esas bakımından uygunluğunu denetlemek.
- ↳ Bireysel başvuruları karara bağlamak (2010 Değişikliği)

Anayasa Mahkemesi Yüce Divan Sıfatıyla

- ★ Cumhurbaşkanını,
 - ★ TBMM Başkanını(2010 değişikliği),
 - ★ Cumhurbaşkanı yardımcılarını ve bakanları
 - ★ Anayasa Mahkemesi başkan ve üyeleri
 - ★ Yargıtay başkanı, üyeleri, başsavcılarını,
 - ★ Danıştay başkanı, üyeleri, başsavcılarını,
 - ★ Hakimler ve Savcılar Kurulu ve Sayıştay başkan ve üyelerini
 - ★ Genelkurmay Başkanı
 - ★ Kara, Deniz ve Hava Kuvvetleri Komutanları da
- görevleriyle ilgili suçlardan dolayı Yüce Divanda yargılanırlar. Yüce Divanda, savcılık görevini Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı veya Cumhuriyet Başsavcivekilli yapar.

NOT

2017 yılı Anayasa değişikliği ile Jandarma Genel Komutanının, görevleriyle ilgili suçlardan dolayı Yüce Divanda yargılanmasına son verilmiştir.

4. Anayasa Mahkemesinin Norm Denetimi Görevi

- ↳ Anayasa Mahkemesi,
 - **Anayasa değişikliklerini** (SADECE ŞEKİL BAKIMINDAN)
 - **Kanunları**
 - **Cumhurbaşkanlığı kararnamelerini ve**
 - **TBMM İçtüzüğünü**
 denetleyebilir.

Anayasa mahkemesi, bir normu, **şekil** ve **esas** olmak üzere iki açıdan denetleyebilir.

- ★ **Şekil bakımından denetim**, Anayasa yargısına tabi normların Anayasada belirtilmiş olan yetki, usul ve şekil kurallarına uygun olarak yapılıp yapılmadığının araştırılmasıdır.
- ★ **Esas bakımından denetim**, bir normun içeriğinin, getirdiği hükümlerin Anayasa hükümlerine uygun olup olmadığının denetlenmesidir.

Soyut Norm Denetimi (İptal Davası)

- ↳ Soyut norm denetimi, diğer adıyla iptal davası cumhurbaşkanı ve milletvekillerinin Anayasa Mahkemesine başvurumalarıdır.

Anayasa değişiklikleri

Şekil bakımından (10 gün içinde)

- ↳ Cumhurbaşkanı veya
- ↳ TBMM üye tamsayısının en az beşte biri tutarındaki milletvekili(120 Milletvekili)

Kanunlar

Şekil bakımından (10 gün içinde)

- ↳ Cumhurbaşkanı
- ↳ TBMM üye tamsayısının en az beşte biri tutarındaki milletvekili(120 Milletvekili)

Esas bakımından(60 gün içinde)

- ↳ Cumhurbaşkanı
- ↳ TBMM üye tamsayısının en az beşte biri tutarındaki milletvekili(120 Milletvekili)
- ↳ TBMM'de en fazla üyeye sahip iki siyasi parti grubu

Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ve TBMM İçtüzüğü

Şekil ve Esas bakımından (60 gün içinde)

- ↳ Cumhurbaşkanı
- ↳ TBMM üye tamsayısının en az beşte biri tutarındaki milletvekili(120 Milletvekili)
- ↳ TBMM'de en fazla üyeye sahip iki siyasi parti grubu

B. YARGITAY

- ↳ Yargıtay, **adliye mahkemelerince (hukuk, ceza ve bölge adliye mahkemeleri) verilen** ve kanunun başka bir adli yargı merciine bırakmadığı karar ve hükümlerin son inceleme merciidir. Kanunla gösterilen belli davalara da ilk ve son derece mahkemesi olarak bakar.
- ↳ **Yargıtay üyelerinin tamamı**, birinci sınıfa ayrılmış adli yargı hakim ve Cumhuriyet savcıları ile bu meslekten sayılanlar arasından **Hakimler ve Savcılar Kurulunca** üye tamsayısının salt çoğunluğu ile ve gizli oyla seçilir.
- ↳ Yargıtay birinci başkanı, birinci başkanvekilleri ve daire başkanları kendi üyeleri arasından **Yargıtay Genel Kurulunca** üye tamsayısının salt çoğunluğu ve gizli oyla dört yıl için seçilirler; süresi bitenler yeniden seçilebilirler.
- ↳ Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı ve Cumhuriyet Başsavcivekilili, Yargıtay Genel Kurulunun kendi üyeleri arasından gizli oyla belirleyeceği **5'er aday** arasından **Cumhurbaşkanı tarafından** dört yıl için seçilirler. Süresi bitenler yeniden seçilebilirler.

C. DANIŞTAY

- ↳ Danıştay, **idari mahkemelerce** (idare, vergi ve bölge idare mahkemeleri) verilen ve kanunun başka bir idari yargı merciine bırakmadığı karar ve hükümlerin son inceleme merciidir. Kanunla gösterilen belli davalara da ilk ve son derece mahkemesi olarak bakar.
- ↳ Danıştay üyelerinin, **3/4'ü birinci sınıf idari yargı hakim ve savcıları** ile bu meslekten sayılanlar arasından **Hakimler ve Savcılar Kurulu; 1/4'ü**, nitelikleri kanunda belirtilen görevliler arasından **Cumhurbaşkanı;** tarafından seçilir.
- ↳ Danıştay Başkanı, Başsavcı, başkanvekilleri ve daire başkanları, kendi üyeleri arasından Danıştay Genel Kurulunca üye tamsayısının salt çoğunluğu ve gizli oyla dört yıl için seçilirler. Süresi bitenler yeniden seçilebilirler.

D. UYUŞMAZLIK MAHKEMESİ

- ↳ Uyuşmazlık Mahkemesi **adli ve idari yargı mercileri** arasındaki görev ve hüküm uyuşmazlıklarını kesin olarak çözümlemeye yetkilidir.
- ↳ Bu mahkemenin Başkanlığını **Anayasa Mahkemesince**, kendi üyeleri arasından görevlendirilen üye yapar.
- ↳ Diğer mahkemelerle, Anayasa Mahkemesi arasındaki görev uyuşmazlıklarında, **Anayasa Mahkemesinin kararı** esas alınır.

III. Hâkimler ve Savcılar Kurulu (HSK)

- ↳ Hâkimler ve Savcılar Kurulu, **mahkemelerin bağımsızlığı ve hâkimlik teminatı esaslarına göre** kurulur ve görev yapar.

KURULUŞU

- ↳ Hâkimler ve Savcılar Kurulu **13 üyeden** oluşur; iki daire halinde çalışır.
- ↳ Kurulun başkanı **ADALET BAKANI**'dir.
- ↳ **Adalet Bakanlığı müsteşarı** Kurulun tabii üyesidir.
- **Cumhurbaşkanı 4 üyeyi** seçer.
 - **Türkiye Büyük Millet Meclisi 7 üyeyi** adaylar arasında seçer.
- ↳ Üyeler **4 yıl** için seçilir. Süresi biten üyeler bir kez daha seçilebilir. Hakimler ve Savcılar Kurulunun Görevleri
- ↳ Kurul,
- Adli ve idari yargı hâkim ve savcılarını mesleğe kabul etme,
 - Atama ve nakletme,
 - Geçici yetki verme,
 - Yükselme ve birinci sınıfa ayırma,
 - Kadro dağıtma,
 - Meslekte kalmaları uygun görülmeyenler hakkında karar verme,
 - Disiplin cezası verme,
 - Görevden uzaklaştırma işlemlerini yapar;
- ↳ Kurulun **meslekten çıkarma cezasına ilişkin olanlar dışındaki kararlarına** karşı yargı mercilerine başvurulamaz.

IV. Sayıştay

- ↳ Sayıştay, merkezî yönetim bütçesi kapsamındaki kamu idareleri ile sosyal güvenlik kurumlarının bütün gelir ve giderleri ile mallarını **Türkiye Büyük Millet Meclisi** adına denetlemek ve sorumluların hesap ve işlemlerini kesin hükme bağlamak ve kanunlarla
- ↳ Vergi, benzeri mali yükümlülükler ve ödevler hakkında Danıştay ile Sayıştay kararları arasındaki uyumsuzluklarda **Danıştay kararları** esas alınır.

NOT

- ↳ *Sayıştay Kanunu'na göre, Sayıştayın başkan ve üyelerini TBMM seçer. Sayıştay bir hesap yargısıdır; ancak bir mahkeme değildir.*

İDARE HUKUKU

İdare hukukunun konusu kamu idareleridir. Kamu idaresinin yerine genellikle İDARE kavramı kullanılır. İdare kavramı içinde bakanlıkların yürütmüş olduğu hizmetleri, kamu kurum ve kuruluşların faaliyetlerini, belediyelerin sunmuş olduğu hizmetleri ve bunların eylem ve işlemlerini örnek gösterebiliriz.

İdare Hukukuna İlişkin Anayasal İlkeler

İdareye hâkim olan başlıca anayasal ilkeler şunlardır;

- ★ Kanuni idare ilkesi
- ★ Merkezden yönetim / yerinden yönetim ilkesi
- ★ Yetki genişliği ilkesi
- ★ İdarenin bütünlüğü ilkesi (hiyerarşi ve idari vesayet)
- ★ Kamu tüzel kişiliği

Kanuni İdare İlkesi

İdarenin eylem ve işlemleri hem kanuna dayanmalı hem de bu eylem ve işlemler kanuna aykırı olmamalıdır. İdare kanunla düzenlenir.

Merkezden Yönetim İlkesi

Hizmetlerin sunulması için gerekli yetkiler Devlet merkezindeki idare tarafından kullanılmakta, tüm kararlar Devlet tüzel kişiliği adına alınmaktadır. Hizmetleri yürüten memurlar kendi başlarına karar alamadıkları gibi hizmetlerin gerektirdiği gelir ve giderler de Devlet bütçesinde toplanmaktadır.

Yetki Genişliği İlkesi

- ↳ Yetki genişliği ilkesi, merkezden yönetim sisteminin ortaya çıkaracağı kamu hizmetlerinin taşrada gecikme ile yürütülmesinin sakıncasına karşı düşünülmüştür.
- ↳ Yetki genişliği ilkesi **Sadece illerde** uygulanmaktadır. İl idaresinin amiri **Vali**, merkezi idare adına merkeze danışmadan kendiliğinden karar alabilmekte ve bu kararları uygulayabilmektedir. Örneğin vali ilde merkeze sormadan kar tatili verebilir.

Yerinden Yönetim İlkesi

- ↳ Topluma sunulacak hizmetlerin devletin merkezi idare teşkilatı içinde yer almayan ve devletin hiyerarşisine dâhil olmayan kamu tüzel kişileri tarafından yürütülmesine denir. **Kısaca Devlet dışında bir tüzel kişi varsa bu yerinden yönetimdir.**
- ↳ Yerinden yönetim ilkesi, hem bir coğrafi alanı esas alan yönetim biçimini anlatmakla hem de bir "hizmeti" veya belirli bir "faaliyet türünü" esas alan uygulamaları kapsamaktadır. Bu iki tür uygulamayı birbirinden ayırmak için, birincisi için **"yer yönünden yerinden yönetim"** kavramı kullanılırken, ikincisi için **"hizmet yerinden yönetim"** kavramı kullanılmaktadır.

Kamu Tüzel Kişiliği

Kamu tüzel kişiliği;

- ↳ Kamu tüzel kişiliği, ancak **Kanunla veya Cumhurbaşkanlığı Kararnamesiyle** kurulur. Kamu gücü ayrıcalıklarına sahiptir. **Yönetmelik çıkarma yetkisine sahiptir.**

Kamu Tüzel Kişiliği Anayasa İle Düzenlenmiş Kuruluşlar

- ★ Devlet
- ★ İl özel idareleri, belediyeler ve köyler
- ★ Üniversiteler
- ★ TRT,
- ★ Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu,
- ★ Kamu Kurumu Niteliğindeki Meslek Kuruluşları (Barolar ve meslek odaları)

Kamu Tüzel Kişiliği Kanunla veya Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile Düzenlenen Kuruluşlar

- ★ Yükseköğretim Kurulu
- ★ Kamu Denetçiliği Kurumu
- ★ TÜBİTAK
- ★ SGK, Türkiye İş Kurumu
- ★ Karayolları, Orman, Vakıflar, DSİ Genel Müdürlüğü
- ★ Türk Standartları Enstitüsü
- ★ Bağımsız İdari Otoriteler (RTÜK, SPK, EPDK gibi)
- ★ Cumhurbaşkanına Bağlı Ofisler (Finans, Yatırım, İnsan Kaynakları, Dijital Dönüşüm)
- ★ Savunma Sanayi Başkanlığı
- ★ Kamu İktisadi Teşebbüsleri

NOT

YÖK, RTÜK, Kamu Denetçiliği Kurumu anayasada geçen ancak kamu tüzel kişiliğini kanunla alan kuruluşlardır.

İdarenin Bütünlüğü İlkesi

İdareyi oluşturan örgütler, görevlerini birbirinden kopuk olarak değil, birbirleri ile uyum içerisinde yürütmek zorundadırlar. İdarenin bütünlüğü ilkesinin, **hiyerarşi** ve **idari vesayet** olarak adlandırılan belli başlı iki hukuki araç ile gerçekleştirilmektedir.

1. Hiyerarşi

- ↳ Üst makam veya memurların ast derecelerdeki makam veya memurlar üzerinde sahip olduğu hukuki güçtür.
- ↳ Hiyerarşi tek bir kamu tüzel kişinin kendi içindeki bütünlüğü sağlamaya yöneliktir.

Hiyerarşik Makamlar

- ↳ Merkezi idarede en üst hiyerarşik amir **Cumhurbaşkanı**dır. Hiyerarşi aynı zamanda her idari birimin kendi içinde de olduğu için il özel idaresinde **vali**, belediyede **belediye başkanı**, köyde ise **muhtar** en yüksek hiyerarşik amirlerdir.
- ↳ Hiyerarşik üst asta emir ve talimat verebilir.
- ↳ Hiyerarşi genel bir yetkidir, yasal bir dayanağa gerek yoktur.

NOT

Üstün emir ve talimatlarının ast tarafından yerine getirilmesi zorunluluğunun istisnası kanunsuz emirdir.

Kanunsuz Emir

- ↳ Kamu hizmetlerinde herhangi bir sıfat ve suretle çalışmakta olan kimse, üstünden aldığı emri, yönetmelik, Cumhurbaşkanlığı kararnamesi, kanun veya Anayasa hükümlerine aykırı görürse, yerine getirmez ve bu aykırılığı o emri verene bildirir. Ancak, üstü emrinde ısrar eder ve bu emrini yazı ile yenilirse, emir yerine getirilir; bu halde, emir yerine getiren sorumlu olmaz.
- ↳ Konusu suç teşkil eden emir, hiçbir suretle yerine getirilmez; yerine getiren kimse sorumluluktan kurtulamaz.
- ↳ Askeri hizmetlerin görülmesi ve acele hallerde kamu düzeni ve kamu güvenliğinin korunması için kanunla gösterilen istisnalar saklıdır.

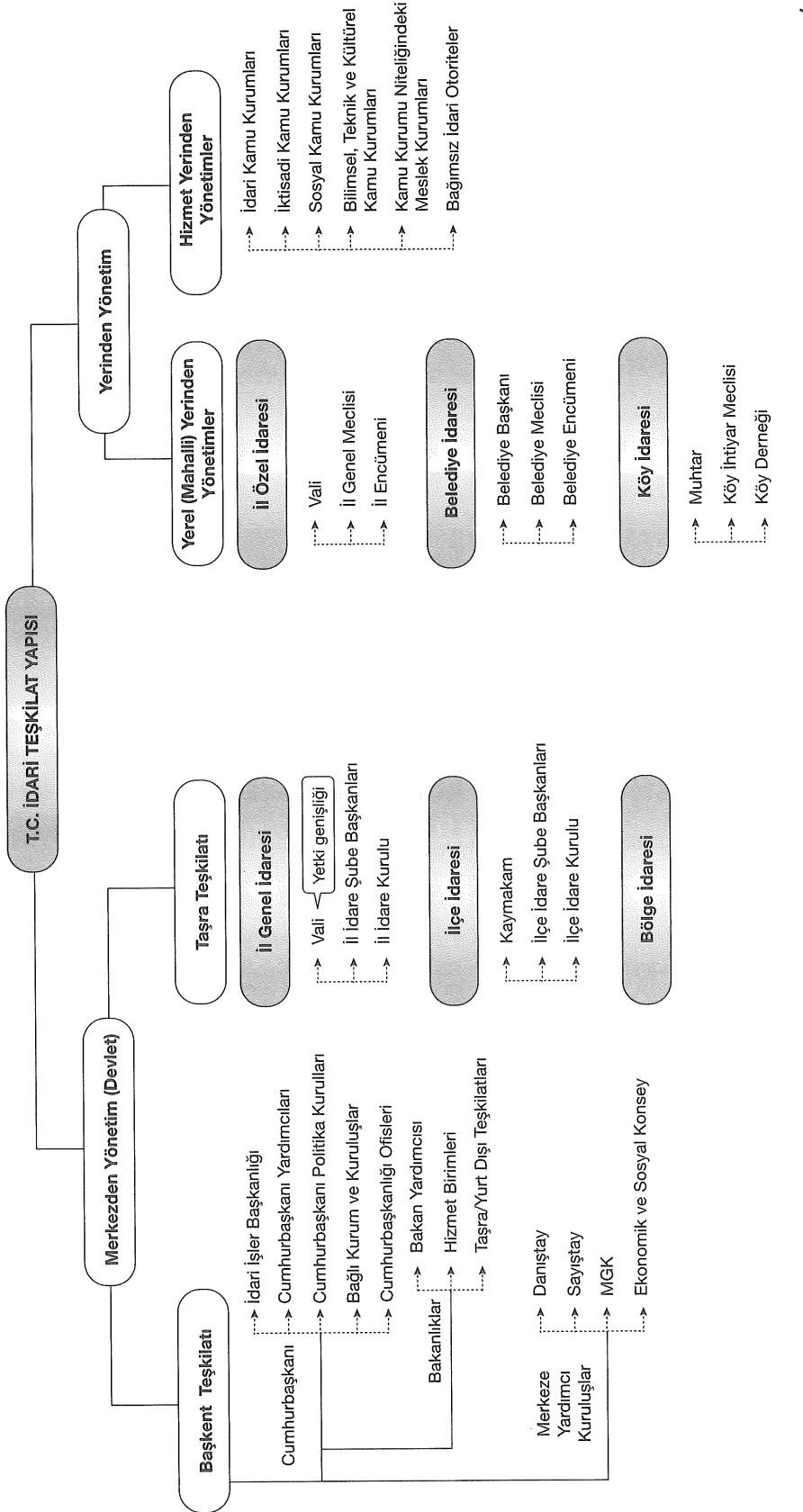
2. İdari Vesayet

- ↳ Yerinden yönetim ilkesinin ortaya çıkartmış olduğu bir kısım sakıncaları gidermek için ise idari vesayet kurumu çıkartılmıştır. Burada söz konusu olan ayrı tüzel kişiliklere sahip **mahalli idarelerin ve himzet bakımından yerinden yönetimlerin** yine onlara varlık veren **Devlet tüzel kişisi tarafından** kamu yararı amacıyla denetlenmesidir.
- ↳ Devlet tüzel kişisi adına bu yetkiyi kanunda yazılı hallerle sınırlı kalmak şartıyla, **Bakan, vali ve kaymakam** kullanır.
- ↳ Vesayet makamının bu yetkisini kullanabilmesi için o işlem için kanuni dayanağı olmak zorundadır.
- ↳ Vesayet yetkisi emir ve talimat verme yetkisini içermez.

NOT

Vesayet ilişkisinde iki ayrı kamu tüzel kişiliği söz konusu iken hiyerarşide tek kamu tüzel kişiliği vardır.

TÜRKİYE'NİN İDARİ YAPISI

Merkezdten yönetim devlet tüzel kişisinden oluşmaktadır. Devlet tüzel kişiliği içerisindeki birimlerin Cumhurbaşkanlığı ofisleri hariç tüzel kişiliği yoktur. Devlet tüzel kişiliğinin kendi içindeki bütünlük "hiyerarşi" ile sağlanır.

Yerinden yönetim kuruluşları içerisindeki her birimin devletten ayrı tüzel kişiliği vardır. Bu birimler kendi iç bütünlüklerini "hiyerarşi" ile sağlarlar. Devlet tüzel kişisi ile yerinden yönetim kuruluşları arasındaki bütünlük ise "idari vesayet" ile sağlanır.

A. MERKEZİ İDARE (DEVLET)

Merkezi idare ülke düzeyinde yürütülen milli kamu hizmetlerini üstlenen idari birimdir. Merkezi idarede tek bir tüzel kişilik vardır o da devlet tüzel kişiliğidir. Merkezi idarede **başkent teşkilatı ile başkent teşkilatına bağlı taşra teşkilatından** oluşmaktadır.

Başkente Yardımcı Kuruluşlar

- ↳ Danıştay
- ↳ Millî Güvenlik Kurulu (MGK)
- ↳ Sayıştay
- ↳ Ekonomik ve sosyal Konsey

Merkezi İdarenin Taşra Teşkilatı

Taşra teşkilatı **il idaresi, ilçe idaresi ve bölge kuruluşları** şeklinde ayrılır. Mülki idare kademeleri oluşturulurken ülkenin coğrafi, ekonomik şartları ve kamu hizmetlerinin gerekleri göz önüne alınır.

İL GENEL İDARESİ

Kurulması, Kaldırılması ve Değiştirilmesi

- ★ Mülki yönetim bölümlerinden en kapsamlı olanı il yönetimidir. İllerin kurulması, kaldırılması, ad, merkez ve sınırlarının belirtilmesi ve değiştirilmesi **kanunla** olur. Bir ilçenin bir ilden ayrılıp bir başka ile bağlanması da **KANUN ile TBMM tarafından** olur.
- ★ İllerin idaresinde **yetki genişliği** ilkesi uygulanır.

İl İdaresinin Bölümleri

İl yönetimi üç bölümden oluşur. Bunlar, **vali, il idare başkanları ve il idare kuruludur.**

a) Vali (İstisnai Memur)

Vali **Cumhurbaşkanı kararıyla** atanır.

Valinin Görev ve Yetkileri

- ↳ Vali il idaresinin başı ve yürütme organıdır.
- ↳ Vali, ilde **Devletin ve Cumhurbaşkanının** temsilcisi ve idari yürütme vasıtasıdır.
- ↳ Valiler, ilin genel idaresinden **Cumhurbaşkanına karşı** sorumludur. Cumhurbaşkanı yardımcılarını ve bakanları, görevlerine ait işleri için valilere re'sen emir ve talimat verirler.
- ↳ Vali, ilin en üst hiyerarşik amiridir (**Yargı organları ve askeriye hariç**).
- ↳ İle bağlı mahalli idareler üzerinde vesayet yetkilerini kullanır.
- ↳ Valiler, Kanun, Cumhurbaşkanlığı kararnamesi ve diğer mevzuatın verdiği yetkiyi kullanmak ve bunların yüklediği ödevleri yerine getirmek için **genel emirler** çıkarabilir ve bunları ilan ederler.

- ↳ Vali ilde kamu düzenini ve güvenliği sağlar; bu amaçla bütün kolluk güçlerinden ve **olağanüstü durumlarda askeri birliklerden** yararlanır. Valinin isteğinin askeri makamlar tarafından yerine getirilmesi zorunludur.
- ↳ **Adli ve askeri teşkilat hariç** tüm kamu kurum ve kuruluşlarını denetleyebilir.
- ↳ **Yabancı ülke konsolosları** ve komşu ülkelerin sınır makamları ile ilişkide bulunur.

İLÇE İDARESİ

Mülki idari birimlerden ikincisi ilçe idaresidir. İlde olduğu gibi ilçenin kurulması, kaldırılması, ad ve merkezlerinin belirlenmesi ve değiştirilmesi **KANUN ile TBMM tarafından** olur.

NOT

İl ve ilçe sınırlarının değiştirilmesi, Cumhurbaşkanının onayı ile yapılır.

İlçe İdaresinin Bölümleri

- ↳ İlçe idaresi; **kaymakam, ilçe şube başkanları ve ilçe idare kurulundan** oluşur.

a) Kaymakam

Kaymakamlık, **bir meslek memurluğudur**. Meslek memurluğu olan kaymakamlık güvenceli bir devlet memurluğudur.

Kaymakam olabilmek için,

- ★ 657 sayılı Kanunu'nun 48. maddesinde sayılan genel şartları taşımak
- ★ En az dört yıllık yükseköğrenim mezunu olmak
- ★ Kaymakamlar, **Cumhurbaşkanının onayı** ile atanır.

Vali ve kaymakamın karşılaştırılması

- ★ Vali ilde **Devletin ve Cumhurbaşkanının temsilcisi ve idari yürütme vasıtası**; kaymakam ilçede sadece Cumhurbaşkanının temsilcisi ve idari yürütme vasıtasıdır."
- ★ Yetki genişliği ilkesi valiye tanınmış ama kaymakama tanınmamıştır.
- ★ Valiler, genel emir biçiminde **düzenleyici işlem yapabilir**, kaymakamların böyle bir yetkisi yoktur.
- ★ Yine validen farklı olarak kaymakamın olağanüstü durumlarda askeri kuruluşlardan yardım isteme yetkisi yoktur. Kaymakam bu tip olağanüstü durumlarda durumu hem valiye hem de askeri kuruluşlara bildirir.
- ★ Validen farklı olarak kaymakamlara, yabancı konsoloslarla ve komşu devlet sınır makamlarıyla doğrudan doğruya ilişki kurma yetkisi tanınmamıştır.

BÖLGE İDARELERİ

Anayasada **birden fazla ili içine alan merkezi idare teşkilatı olan bölge idarelerinin kurulabileceği** öngörülmüştür. Ancak şu anda Türkiye’de anayasanın öngördüğü biçimde bir bölge idaresi yoktur.

B. YERİNDEN YÖNETİM KURULUŞLARI

- ↳ Topluma sunulacak hizmetlerin devletin merkezi idare teşkilatı içinde yer almayan ve devletin hiyerarşisine dâhil olmayan kamu tüzel kişileri tarafından yürütülmesine denir.
- ↳ Yerinden yönetim sistemi ülkemizde **yer yönünden yönetim sistemi** ve **hizmet yerinden yönetim sistemi** olmak üzere ikiye ayrılmaktadır.

NOT

Yerinden yönetim kuruluşları kamu tüzel kişiliğine sahiptirler. Devlet tüzel kişiliğinin dışında örgütlenmişlerdir ve devlet tüzel kişiliğinin vesayet denetimine tabidirler.

I. YEREL YERİNDEN YÖNETİMLER

- ↳ Mahalli idareler; **il, belediye** veya **köy** halkının mahalli müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulur.
- ↳ Mahalli idareler **kamu tüzel kişileridir**.
- ↳ Mahalli idarelerin görev ve yetkileri kanun ile düzenlenir.
- ↳ Mahalli idarelerin **karar organları seçmenlerce** oluşturulur.
- ↳ Mahalli idarelerin seçimleri, **5 yılda** bir yapılır
- ↳ Mahalli idarelerin seçilmiş organlarının, organlık sıfatını kazanmalarına ilişkin itirazların çözümü ve bu sıfatı kaybetmeleri, konusundaki denetim **yargı yolu** ile olur.
- ↳ Görevleri ile ilgili bir suç sebebi ile hakkında soruşturma veya kovuşturma açılan mahalli idare organları veya bu organların üyelerini, **İçişleri Bakanı**, geçici bir tedbir olarak, kesin hükme kadar görevlerinden uzaklaştırabilir.
- ↳ Merkezi idare, mahalli idareler üzerinde, kanunda belirtilen esas ve usuller dairesinde **idari vesayet** yetkisine sahiptir.
- ↳ Mahalli idareler belirli kamu hizmetlerinin görülmesi amacıyla ile, kendi aralarında **Cumhurbaşkanı izni** ile birlik kurabilir.

a. İl Özel İdaresi

- ↳ İl özel idarelerinin kuruluşu herhangi bir şekle bağlı değildir. İl özel idaresi, ilin kurulmasına dair kanunla kendiliğinden kurulur ve ilin kaldırılmasıyla tüzel kişiliği sona erer. Büyükşehir belediyesi kurulan 30 ilde il özel idarelerini kaldırılmıştır.
- ↳ İl özel idaresi, devlet tüzel kişiliği dışında ayrı bir tüzel kişiliğe sahiptir.

İl Özel İdaresinin Organları

İl özel idaresi kanununun 3. maddesinde il özel idaresinin organları **vali, il genel meclisi ve il encümeni** olarak belirlenmiştir. İl özel idaresinin hiyerarşik amiri ve yürütme organı vali, ana karar ve görüşme organı il genel meclisi, müzakare ve danışma organı ikinci karar organı ise il encümenidir.

1. Vali

Vali; il özel idaresinin başı, yürütme organı, temsilcisi ve aynı zamanda il özel idaresinin vesayet makamıdır. Vali il özel idaresinin tüzel kişiliğinin temsilcisidir.

2. İl Genel Meclisi

- ↳ İl özel idaresi yönetiminin **görüşme ve karar organı** olan il genel meclisi ilçeler adına seçilen üyelere oluşur.
- ↳ Meclisin **üye sayısı ilçe sayısına ve nüfus oranına göre ilden ile farklılık gösterir**. Görev süresi **5 yıldır**.
- ↳ Başkanlığını kendi üyeleri arasından seçilen il genel meclisi başkanı yapar.

3. İl Encümeni

İl özel idaresinin yürütme ve ikinci karar organı, il daimi encümenidir. Bana aynı zamanda “daimi encümen” de denilir. İl encümenine vali başkanlık eder.

b. Belediye İdaresi

5393 Sayılı Belediye Kanunu’na göre:

- ↳ **Belediye:** Belde sakinlerinin mahallî müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulan ve karar organı seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan, idarî ve malî özerkliğe sahip kamu tüzel kişisini,
- ↳ **Belediyenin organları:** Belediye meclisini, belediye encümenini ve belediye başkanını,

Belediyenin Kurulması

- ↳ **İl ve ilçe merkezlerinde belediye kurulması zorunludur.**
- ↳ Nüfusu **5.000** ve üzerinde olan yerleşim birimlerinde **Cumhurbaşkanı kararı** ile belediye kurulabilir.
- ↳ Yeni iskân nedeniyle oluşturulan ve nüfusu 5.000 ve üzerinde olan herhangi bir yerleşim yerinde, Cumhurbaşkan kararı ile belediye kurulabilir
- ↳ Nüfusu 2.000’in altına düşen belediyeler, Cumhurbaşkan kararı ile köye dönüştürülür.

Belediyenin Organları

1. Belediye Başkanı

- ↳ Belediye başkanı, belediye idaresinin başı ve belediye tüzel kişiliğinin temsilcisi ve yürütme organıdır.
- ↳ Belde halkı tarafından beş yıllığına seçilir.
- ↳ Belediye meclisine ve encümenine başkanlık eder.

NOT

Hakkında soruşturma açılan "belediye başkanını ve belediye meclisi üyelerini" geçici olarak görevden uzaklaştırma yetkisi **İçişleri Bakanına** aittir. Belediye başkanının başkanlıktan düşmesine, belediye meclisi üyesinin üyeliğine son vermeye ilişkin en son kararı veren merci **Danıştay'dır**.

2. Belediye Meclisi

- Belediye meclisi, **belediyenin ana karar ve görüşme organıdır** ve ilgili kanunda gösterilen esas ve usullere göre beş yıllığına seçilmiş üyelerden oluşur. Belediye başkanı, meclise başkanlık eder.

3. Belediye Encümeni

- Belediye encümeni, belediyenin müzakere ve danışma organı ikinci karar organıdır. **Hem seçilmiş hem atanmış üyeler bulunur.**

C. Büyükşehir Belediyesi

- Toplam nüfusu **750.000'den fazla olan illerin** il belediyeleri **KANUNLA TBMM** tarafından büyükşehir belediyesine dönüştürülebilir.
- Büyükşehir belediyelerinin sınırları, il mülki sınırlarıdır.** İlçe belediyelerinin sınırları, bu ilçelerin mülki sınırlarıdır.
- Adana, Ankara, Antalya, Aydın, Balıkesir, Bursa, Denizli, Diyarbakır, Erzurum, Eskişehir, Gaziantep, Hatay, İstanbul, İzmir, Kahramanmaraş, Kayseri, Kocaeli, Konya, Malatya, Manisa, Mardin, Mersin, Muğla, Ordu, Sakarya, Samsun, Şanlıurfa, Tekirdağ, Trabzon, Van olmak üzere 30 büyükşehir belediyesi vardır.

D. Köy İdaresi

- 1924 yılında çıkarılan Köy Kanunu ile mahalli idare olarak kamu tüzel kişiliğine sahip olmuştur. **Nüfusu 150'den fazla 2000'den az olan yerlerde köy idaresi kurulabilir.**
- Köy kurma ve köyün adını değiştirme yetkisi **İÇİŞLERİ BAKANINA** tanınmıştır.

Köy İdaresinin Organları

- Köy idaresinin organları, köy derneği, ihtiyar meclisi ve muhtarlardır.

1. Muhtar

- Köy idaresinin yürütme organı ve temsilcisidir. Muhtar olmak için okuma yazma bilmek yeterlidir. Siyasi partiler köy muhtarlığı için aday gösteremez.
- Muhtar köy derneği tarafından beş yıllığına seçilir.** Muhtar köyde Devletin memurudur.

NOT

İl merkezine bağlı köylerde vali, ilçelere bağlı köylerde ise kaymakamların yazılı ihtarına rağmen iş görmeyen muhtarlar, yetkili **il ya da ilçe idare kurulu kararıyla** görevinden uzaklaştırılır. Bu bakımdan diğer mahalli idare organlarının doğal ayrılır.

2. Köy İhtiyar Meclisi

Köy derneği tarafından seçilen üyeler ile doğal üyelerden oluşur. **Öğretmen ve imam ihtiyar meclisinin** seçimle gelmeyen doğal üyeleridir.

NOT

Köy işlerinin bir çoğu bütün köylü birleşerek **imece** ile yapılır. Köy gelirleri, köy işlerine yetmezse, herkesin maddi durumuna göre köy ihtiyar meclisi kararıyla köyde oturanlara **salma** (köy halkından toplanan para) alınır.

3. Köy Derneği

Köyde bulunan **bütün kadın ve erkek tüm seçmenlerin oluşturduğu bir kurul** olup doğrudan demokrasi uygulamasıdır. Esas görevi köy muhtarını ve ihtiyar kurulunun seçimle gelen üyelerini seçmektir.

NOT

442 sayılı Köy Kanunu'na göre, nüfusu 2000'den aşağı yurtlara (köy) ve nüfusu 2000 ile 20.000 bin arasında olanlara (kasaba) ve 20.000'den çok nüfusu olanlara (şehir) denir.

NOT

1. Kanunla(TBMM Kararı) Kurulması Zorunlu Olan Kuruluşlar

- İller
- İlçeler
- Büyükşehir belediyesi (750.000)
- Üniversiteler
- Kamu kurumu niteliği taşıyan meslek kuruluşları(odalar ve barolar)

2. İdari İşlemle Kurulan Teşkilat Yapıları

- Bakanlıklar, **Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle** kurulur.
- Belediyeler, **Cumhurbaşkanı kararıyla** kurulur(5.000).
- Köyler, **İçişleri Bakanı kararıyla** kurulur(150-2000 arası).

KAMU GÖREVLİLERİ

A. Devlet Memurları Kanununa Göre Kamu Görevlileri Türleri

657 sayılı Devlet Memurları Kanununun (DMK) 4. maddesi 3 tür kamu görevlisi türü öngörmüştür. Buna göre kamu görevlileri şu şekilde sınıflandırılabilir.

Memurlar

Memurluk 657 sayılı kanunu belirlediği **asli ve sürekli istihdam biçimi olup**, devlet ve öteki kamu tüzel kişilerince genel idare esaslarına göre yürütülen asli ve sürekli kamu hizmetlerini ifa ile görevli olanlar memur sayılırlar.

Sözleşmeli Personel

Özel bir mesleki bilgi ve uzmanlığı gerektiren işlerde sözleşmeli çalıştırılan ve de işçi sayılmayan kamu hizmeti görevlileridir.

İşçiler

Bir özel hukuk sözleşmesine dayanarak kamu kesiminde çalışan özel hukuk hükümlerine tabi olan personeldir.

657 sayılı Memurlar Kanununa Tabi Olanlar	↳ Memur
	↳ Sözleşmeli personel
İş Kanununa Tabi Olanlar	↳ İşçi

B. Devlet Memurluğunun Temel İlkeleri

657 sayılı DMK na göre memurluğun temel ilkeleri, **sınıflandırma, kariyer ve liyakat** olarak sayılmıştır.

1. Sınıflandırma:

↳ Sınıflandırma, devlet memurlarını görevlerini gerektirdiği niteliklere ve mesleklere göre sınıflandırmaktır. DMK devlet memurlarını **12 sınıf içinde** toplamıştır. Bu sınıflar şunlardır:

- Genel idari hizmetler sınıfı,
- Teknik hizmetler sınıfı,
- Sağlık hizmetleri sınıfı,
- Eğitim ve öğretim hizmetler sınıfı,
- Avukatlık hizmetler sınıfı,
- Din hizmetler sınıfı,
- Emniyet hizmetler sınıfı,
- Yardımcı hizmetler sınıfı,
- Mülki idare amirler hizmetleri sınıfı,
- Milli istihbarat hizmetler sınıfı
- Jandarma hizmetleri sınıfı (2016)
- Sahil güvenlik hizmetleri sınıfı (2016)

2. Kariyer:

Kariyer, devlet memurlarının yaptıkları hizmetler için gerekli bilgilere ve yetişme şartlarına uygun bir şekilde, **sınıfları içinde en yüksek derecelere kadar ilerleme imkânına** sahip olmalarına denir.

3. Liyakat

Liyakat, memurluğa girmeyi, **sınıflar içinde ilerleme ve yükselmeyi ve görevi sona erdirilmesini yetenek esasına dayandırmak ve böylece memurları güvenliğe sahip kılmaktır.**

C. Memurluğa Girişte İlkeler

- ↳ Anayasaya göre her Türk vatandaşının kamu hizmetlerine girme hakkı vardır. Hizmete alınmada, ödevin gerektirdiği niteliklerden başka hiç bir ayırım gözetilemez.
- ↳ Buna göre, memurluğa girişte **serbestlik** ilkesi ve **eşitlik** ilkesinin geçerlidir. Memur olma kişinin isteğine bağlıdır. Serbestlik ilkesi gereği hiç kimse, isteği dışında memur yapılamaz; memur olmaya zorlanamaz. Ve **hizmete alınmada görevin gerektirdiği niteliklerden başka bir ayırım gözetilemez (Liyakat).**

Memur Olmanın Genel Şartları

- ↳ **Türk vatandaşı olmak**
- ↳ **En az 18 yaşını doldurmuş olmak** gerekir. Ancak istisnai hallerde 15 yaşını doldurmak ve kazai rüşt kararı almak kaydıyla da memur olunabilir.
- ↳ Devlet memuru olabilmek için **en az ortaokul mezunu** olmak gerekir. Ancak ortaokulu bitirenlerden istekli olmadığı takdirde, ilkokulu bitirenlerde memur olarak alınabilirler.
- ↳ Kasten işlenen bir suçtan dolayı **1 yıl** veya daha fazla süreyle hapis cezasından hüküm giymiş olmamak
- ↳ Affa uğramış olsa bile devletin güvenliğine karşı suçlar, Anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlar, zimmet, irtikâp, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, güveni kötüye kullanma, hileli iflas, ihaleye fesat karıştırma, edimin ifasına fesat karıştırma, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama veya kaçakçılık suçlarından mahkûm olmamak.
- ↳ Görevini yapmaya engel sürekli bir akıl hastalığı olmamak
- ↳ Askerlikle ilişkisi olmamak.

D. Memurluğa Alınma

1. Adaylığa Alınma

Memurluk sınavını kazanan kişiler sıraya göre ilan edilen kadrolara ilgili kurumca önce aday memur olarak alınırlar. Adaylık süresi **en az 1, en çok 2** yıldır.

2. Adaylık Süresi Sonunda Başarısızlık

Adaylık devresi içinde veya sonunda, ilişkileri kesilenler (sağlık nedenleri hariç) **3 yıl süre** ile Devlet memurluğuna alınmazlar.

E. Memurların Yükümlülükleri

1. Müspet Yükümlülükler:

- ↳ Anayasa ve kanunlara saygılı davranma
- ↳ Tarafsızlık ve devlete bağlılık
- ↳ Hizmeti kişisel olarak ve kesintisiz bir biçimde yürütme ödevi
- ↳ Amirin emrine itaat etme
- ↳ Mal bildirme ödevi

DMK na göre, devlet memurlarının, kendileriyle eşlerine ve velayetleri altındaki çocuklarına ait taşınır ve taşınmaz malları, alacakları ve borçları hakkında, **5 yılda bir** mal bildiriminde bulunur.

- ↳ Davranışlarında özel bir itina gösterme ödevi,
- ↳ Resmi belge, araç ve gereçleri iade yükümlülüğü,

2. Menfi Yükümlülükler (Yasaklar)

- ↳ Başka bir görev alma yasağı
- ↳ Ticaret ve diğer kazanç getirici faaliyetlerde bulunma yasağı
- ↳ Taraflı davranma yasağı
- ↳ Siyasi faaliyette bulunma ve siyasi partilere girme yasağı,
- ↳ Grev yasağı,
- ↳ Hediye ve çıkar sağlama yasağı,
- ↳ Denetimindeki teşebbüsten menfaat sağlama yasağı,
- ↳ Gizli bilgileri açıklama yasağı,
- ↳ Kamu görevleri ile ilgili basına demeç verme yasağı

F. Memurların Hak ve Ayrıcalıkları

- ↳ Güvenlik ve hizmet hakkı,
- ↳ Sendika kurma ve üye olma hakkı,
- ↳ Uygulamayı isteme hakkı,
- ↳ Kuvuşturma ve yargılama hakkı,
- ↳ İsnat ve iftiralara karşı koruma hakkı,
- ↳ Müracaat, şikayet ve dava açma hakkı,
- ↳ Çekilme(istifa) hakkı,
- ↳ İzin hakkı: Çalışma saatleri içinde işinin başında bulunma durumunda olan memura, izin hakkı tanınmıştır.
- ↳ Maaş hakkı (aylık hakkı),
- ↳ Yolluk hakkı,
- ↳ Emeklilik hakkı

G. Memurlara Verilen Disiplin Cezaları

1. Uyarma

Memura, görevinde ve davranışlarında **daha dikkatli** olması gerektiğinin yazı ile bildirilmesidir.

2. Kınama

Memura, görevinde ve davranışlarında **kusurlu olduğunun** yazı ile bildirilmesidir.

3. Aylıktan kesme:

Memurun, **brüt aylığından 1/30 - 1/8 arasında kesinti** yapılmasıdır.

4. Kademe ilerlemesinin durdurulması:

Fiilin ağırlık derecesine göre memurun, bulunduğu kademede ilerlemesinin **en az 1 – en çok 3 yıl** durdurulmasıdır.

5. Devlet memurluğundan çıkarma:

Bir daha Devlet memurluğuna atanmamak üzere memurluktan çıkarmaktır.

NOT

Görevden uzaklaştırma bir disiplin cezası değildir. Görevden uzaklaştırma Devlet memurluğundan çıkarılma değil, belirli bir süre görevi başında kalması sakıncalı görülen memurlar hakkında alınan bir tedbirdir.

NOT

*Devlet memurluğundan çıkarma cezası amirlerin bu yoldaki isteği üzerine, memurun bağlı bulunduğu kurumun **Yüksek Disiplin Kurulu** kararı ile verilir.*

H. Memurluğun Sona Ermesi

1. Çekilme (istifa)

2. Çekilmiş Sayılma

3. Memurluktan Çıkarılma

4. Koşullarda Eksiklik

5. Bağdaşmazlık

6. Ölüm

7. Emeklilik

VATANDAŞLIK GENEL TEKRAR SORULARI

1. Aşağıdakilerden hangisi normlar hiyerarşisine uygun sıralamayı ifade etmektedir?
 - A) Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi - Yönetmelik - Kanun
 - B) Yönetmelik - Kanun - Anayasa
 - C) Anayasa - Kanun - Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi
 - D) Genelge - Anayasa - Kanun
 - E) Kanun - Anayasa - Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi
2. Kişileri, hukuk kurallarına uymaya zorlayan, hukukun hangi özelliğidir?
 - A) Emirler içermesi
 - B) Yaptırımının maddi olması
 - C) Sosyal yaşamı düzenlemesi
 - D) Sübjektif nitelikte olması
 - E) Yasaklar içermesi
3. Bir somut olaya uygulanacak yazılı ya da yazılı olmayan bir hukuk kuralının bulunmaması durumuna ne ad verilir?
 - A) Hukuk boşluğu
 - B) Kural içi boşluk
 - C) Örtülü boşluk
 - D) Gerçek kanun boşluğu
 - E) Açık kanun boşluğu
4. Gaiplik kararının istenebilmesi için, ölüm tehlikesinin üzerinden en az ne kadar süre geçmiş olması gerekir?
 - A) 1 ay
 - B) 3 ay
 - C) 6 ay
 - D) 1 yıl
 - E) 10 yıl
5. Aşağıdakilerden hangisi belirli bir işin görülmesi için sulh mahkemesi tarafından atanır?
 - A) Kayyım
 - B) Yasal danışman
 - C) Vasi
 - D) Yasal temsilci
 - E) Akdi temsilci
6. Hukukun kendisine hukuki sonuç bağladığı insan davranışına ne ad verilir?
 - A) Haksız fiil
 - B) Hukuki olay
 - C) Hukuki fiil
 - D) Duygu açıklaması
 - E) İrade açıklaması
7. Bir hukuki işlemin kanunun öngördüğü kurucu unsurlara sahip olmakla birlikte, kanunun emredici hükümlerine aykırı olması hâlinde aşağıdaki yaptırımlardan hangisi söz konusu olur?
 - A) Yokluk
 - B) Mutlak Butlan
 - C) Nispi Butlan
 - D) Cebri İcra
 - E) Manevi tazminat
8. Devletin kamu hizmetlerini karşılamak amacıyla egemen gücünü kullanarak kişilerden parasal değer edinmesine ne denir?
 - A) Parafiskalgelir
 - B) Vergi
 - C) Şerefiye
 - D) Harç
 - E) Resim

9. Aşağıdakilerden hangisi borcu sona erdiren hâller arasında yer almaz?

- A) İfa
- B) İbra
- C) Alacaklı ve borçlu sıfatının birleşmesi
- D) Kusurlu imkânsızlık
- E) Takas

10. Medeni Kanun'a göre hak ehliyeti ne zaman başlar?

- A) Tam ve sağ doğum ile
- B) Reşit olmakla
- C) Tam ve sağ doğmak koşulu ile anne rahmine düşmek ile
- D) 18 yaşını doldurmayla
- E) Ayırtım gücüne sahip olmak ile

11. Aşağıdakilerden hangisi, bir kimsenin kendi şahsına veya malına yapılan hukuka aykırı ve hâlen devam eden bir saldırıyı önlemek için yaptığı ölçülü saldırıdır?

- A) Zaruret hâli
- B) Meşru müdafaa
- C) Kuvvet kullanma
- D) Haksız fiil
- E) İztırar hâli

12.

- I. Sıkıyönetim
- II. Olağanüstü hâl
- III. Seferberlik
- IV. Savaş

1982 Anayasası'na göre, yukarıdakilerden hangisi temel hak ve hürriyetlerin durdurulmasının nedenlerinden değildir?

- A) Yalnız I
- B) I ve II
- C) II ve III
- D) III ve IV
- E) I ve IV

13. Aşağıdakilerden hangisi borçlar hukukuna hâkim olan ilkelerden değildir?

- A) Karşılıklılık
- B) Eşitlik
- C) Nisbilik
- D) Dürüstlük
- E) Yazılılık

14. "Hiç kimse kanunen tabi olduğu mahkemeden başka hiçbir merci önüne çıkarılamaz." hükmü aşağıdakilerden hangisinin tanımıdır?

- A) Kanuni hâkim güvencesinin
- B) Kanun önünde eşit sayılma ilkesinin
- C) Hâkimlik teminatının
- D) Suçta kanunilik ilkesinin
- E) Cezada kanunilik ilkesinin

15. Aşağıda sıralanan hak ve ödevlerden hangisi, 1982 Anayasası'nda siyasi hak ve ödevler arasında gösterilmemiştir?

- A) Vatan hizmeti
- B) Seçme ve seçilme hakkı
- C) Türk Vatandaşlığı
- D) Yabancı ülkelerde çalışan Türk vatandaşları
- E) Kamu hizmetine girme hakkı

16. 1982 Anayasası'nın siyasi partiler ile ilgili hükümlerine göre aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

- A) Yüksek öğrenim öncesi öğrenciler siyasi partilere üye olamaz.
- B) Hâkimlerin siyasi parti üyeliği kanunla düzenlenir.
- C) Siyasi partiler laiklik ve demokrasi karşıtı söylemlerde bulunamazlar.
- D) Siyasi partiler önceden izin almadan kurulurlar.
- E) Parti üyesi olabilmek için on sekiz yaşını doldurmuş olmak gerekir.

17. Temel hak ve hürriyetler, aşağıdaki işlemlerden hangisi ile sınırlandırılabilir?

- A) Cumhurbaşkanı tarafından çıkarılan yönetmelikler ile
- B) Kanun ile
- C) Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile
- D) İdarenin düzenleyici işlemleri ile
- E) Müşterek Kararname ile

18. Kişi dokunulmazlığı hakkı ile ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Meşru müdafaa durumunda dahi kimsenin maddi ve manevi varlığına dokunulamaz.
- B) Tıbbi zorunluluklar dışında, kişinin vücut bütünlüğüne dokunulamaz.
- C) Kişinin rızası olmadan kişi bilimsel ve tıbbi deneylere tabi tutulamaz.
- D) Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz.
- E) Kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya tabi tutulamaz

19. Aşağıdakilerden haklardan hangisi Sosyal ve Ekonomik Hak ve Ödevler arasında düzenlenmemiştir?

- A) Devletleştirme
- B) Kamulaştırma
- C) Çalışma Hakkı ve Ödevi
- D) Konut Dokunulmazlığı
- E) Grev Hakkı

20. 1982 Anayasası'na göre, aşağıdakilerden hangisi oy kullanamaz?

- A) Silahaltındaki er ve erbaşlar
- B) Üniversite öğrencileri
- C) Memurlar
- D) Yargı üyeleri
- E) İşçiler

21. 1982 Anayasası'na göre, aşağıdakilerden hangisi siyasi hak ve ödevlerdendir?

- A) Toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkı
- B) Vergi ödevi
- C) Dernek kurma hakkı
- D) Eğitim hakkı
- E) Sendikal haklar

22. Devletin kişinin alanına müdahalede bulunmama ödevi yükleyen haklar aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Sosyal Ekonomik Hak ve Hürriyetler
- B) Negatif Statü Hakları
- C) Siyasi Hak ve Ödevler
- D) Pozitif Statü Hakları
- E) Aktif Statü hakları

23. Aşağıdakilerden hangisi olağanüstü hâller de dahi müdahale edilemeyecek temel haklardan birisidir?

- A) Dernek kurma hürriyeti
- B) Yerleşme hürriyeti
- C) Düşünce hürriyeti
- D) Seçilme hakkı
- E) Seçme hakkı

24. Aşağıdaki ifadelerden hangisi din ve vicdan hürriyeti ile ilgili **yanlıştır**?

- A) Dinin inanç özgürlüğü mutlaklıdır.
- B) Dini inançlar istismar edilemez.
- C) Dini inançlar açıklanmaya zorlanamaz.
- D) İbadet özgürlüğü mutlaklıdır.
- E) Hiç kimse dinini değiştirmeye zorlanamaz.

25. "Mal bildirimi" 1982 Anayasası'nın hangi bölümünde düzenlenmiştir?

- A) Kişi hakları
- B) Mutlak haklar
- C) Aynı haklar
- D) Siyasi hak ve ödevler
- E) Negatif statü hakları

26. 1982 Anayasası'na göre, yasama organının yürütme organını denetim yollarından hangisinde Cumhurbaşkanı yardımcısı ve bakanların Yüce Divana sevkine karar verilebilir?

- A) Yazılı soru
- B) Genel görüşme
- C) Denetim raporunu değerlendirme
- D) Meclis araştırması
- E) Meclis soruşturması

27. Yasama organının bir konuyu doğrudan doğruya düzenleyebilmesi hangi ilkenin sonucudur?

- A) Yasama yetkisinin devredilmezliği
- B) Yasama yetkisinin asıllılığı
- C) Yasama yetkisinin genelliği
- D) Yasama yetkisinin gerekliliği
- E) Yasama yetkisinin sürekliliği

28.

- I. Cumhurbaşkanı
- II. Cumhurbaşkanı yardımcısı
- III. Bakanlar

1982 Anayasası'na göre, yukarıdakilerden hangilerine yazılı soru **sorulamaz**?

- A) Yalnız I
- B) Yalnız II
- C) Yalnız III
- D) I ve II
- E) I ve III

29. Bir siyasi partinin TBMM'de grup oluşturabilmek için, 1982 Anayasası'na göre, en az kaç milletvekiline ihtiyacı vardır?

- A) 10
- B) 15
- C) 20
- D) 25
- E) 30

30. Milletvekillerinin, Meclis çalışmalarındaki oy ve sözlerinden, Mecliste ileri sürdükleri düşüncelerden ve bunları Meclis dışında tekrarlamaktan dolayı sorumlu olmamalarına ne ad verilir?

- A) Yasama imtiyazı
- B) Yasamanın devredilmezliği
- C) Yasama sorumsuzluğu
- D) Yasamanın genelliği
- E) Yasamanın ilkeliliği

31. Aşağıdakilerden hangisi TBMM'nin görev ve yetkileri arasında değildir?

- A) RTÜK üyelerini seçmek
- B) Genel ve özel affa karar vermek
- C) Para basılmasına karar vermek
- D) Türkiye Büyük Millet Meclisinin idari, malî, işleri ile kolluk işlerini yürütmek ve denetlemek.
- E) Savaş ilanına karar vermek

32. 1982 Anayasası'na göre "ara seçim" ne demektir?

- A) TBMM'nin, dönemin bitmesini beklemeden yapılmasına karar verdiği erken seçim
- B) Cumhurbaşkanı'nın, TBMM'nin seçimlerinin yenilenmesine karar vermesi üzerine yapılan seçim
- C) TBMM'nin, komisyonları oluşturmak üzere yapılmasına karar verdiği seçim
- D) Yerel yönetimler için 5 yılda bir yapılması gereken seçim
- E) TBMM'de herhangi bir nedenle boşalan milletvekillikleri için yapılan seçim

33. TBMM seçimleri hangi gerekçeyle ne kadar ertelenebilir?

- A) Ayaklanma -3 ay
- B) Askeri harekât -2 ay
- C) Ağır ekonomik bunalım -1 yıl
- D) Yaygın şiddet hareketleri - 6 ay
- E) Savaş -1 yıl

34. Aşağıdakilerden hangisi TBMM'nin görevleri arasında yer almaz?

- A) Kanun yapmak
- B) Hâkimler ve Savcılar Kuruluna üye seçmek
- C) Tezkere kararı
- D) Af ilan etmek
- E) Milletlerarası anlaşmaları onaylamak

35. Aşağıdakilerden hangisi TBMM Başkanlık Divanı içerisinde yer almaz?

- A) Başkanvekilleri
- B) Meclis Başkanı
- C) Katip Üyeler
- D) Cumhurbaşkanı Yardımcıları
- E) Meclis İdare Amirleri

36. Aşağıdaki kanunlardan hangisini Cumhurbaşkanı'nın geri gönderme hakkı yoktur?

- A) Seçim Kanunu
- B) Anayasa değişikliğine ilişkin kanun
- C) Bütçe Kanunu
- D) Vergi Kanunu
- E) Af Kanunu

37. TBMM'nin yasama dokunulmazlığının kaldırılması kararlarına karşı aşağıdaki mercilerin hangisine itiraz edilebilir?

- A) Danıştay
- B) Yargıtay
- C) Uyuşmazlık Mahkemesi
- D) İdare Mahkemesi
- E) Anayasa Mahkemesi

38. 1982 Anayasası'na göre, yürütme yetkisi ve görevi aşağıdakilerden hangisine aittir?

- A) Cumhurbaşkanı ve yardımcısı
- B) Cumhurbaşkanı ve bakanlar
- C) Cumhurbaşkanı ve İçişleri Bakanı
- D) Cumhurbaşkanı ve TBMM
- E) Sadece Cumhurbaşkanı

39. 1982 Anayasası'na göre, aşağıdakilerden hangisi yönetmelik çıkaramaz?

- A) Bakanlıklar
- B) Cumhurbaşkanı
- C) Kamu tüzel kişileri
- D) Belediyeler
- E) Diyanet İşleri Başkanlığı

40. 1982 Anayasası'na göre, Millî Güvenlik Kuruluna aşağıdakilerden hangisi başkanlık eder?

- A) Cumhurbaşkanı
- B) Millî Savunma Bakanı
- C) Genelkurmay Başkanı
- D) Cumhurbaşkanı yardımcısı
- E) Jandarma Genel Komutanı

41. 1982 Anayasası'na göre, aşağıdakilerden hangisi Cumhurbaşkanının görevleri arasında yer almaz?

- A) Anayasa Mahkemesine iptal davası açmak
- B) Devlet Denetleme Kuruluna başkanlık etmek
- C) Millî Güvenlik Kuruluna başkanlık etmek
- D) Genelkurmay başkanını atamak
- E) Danıştaya üye seçmek

42. 1982 Anayasası'na göre, Devlet Denetleme Kurulu aşağıdakilerden hangisini denetleyemez?

- A) Yargı organları
- B) Kamuya yararlı dernek ve vakıflar
- C) Sermayesinin yarısından fazlası devlete ait teşebbüsler
- D) Silahlı kuvvetler
- E) Bakanlıklar

43. 1982 Anayasası'na göre, savaş hâli, ayaklanma olması, vatan veya Cumhuriyete karşı kuvvetli ve eylemli bir kalkışmanın olması gibi durumlarda olağanüstü hâl ilanını aşağıdakilerden hangisi gerçekleştirir?

- A) Cumhurbaşkanı Yardımcısı
- B) Millî Savunma Bakanı
- C) TBMM Başkanı
- D) Cumhurbaşkanı
- E) TBMM

44. 1982 Anayasası'na göre Cumhurbaşkanı hakkında soruşturma açılabilmesi için gereken sayı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) TBMM üye tam sayısının salt çoğunluğu
- B) TBMM üye tam sayısının üçte biri
- C) TBMM üye tam sayısının beşte üçü
- D) TBMM üye tam sayısının üçte ikisi
- E) TBMM üye tam sayısının dörtte üçü

45. 1982 Anayasası'na göre, Cumhurbaşkanının hastalık ve yurt dışına çıkma gibi sebeplerle geçici olarak görevinden ayrılması hâllerinde, aşağıdakilerden hangisi Cumhurbaşkanına vekâlet eder ve Cumhurbaşkanı adına yetkileri kullanır?

- A) İçişleri Bakanı
- B) Cumhurbaşkanı İdari İşler Başkanı
- C) TBMM Başkanı
- D) Cumhurbaşkanı Yardımcısı
- E) TBMM Başkanvekili

46. Anayasa'ya göre ara verme veya tatil sırasında Meclisi olağanüstü toplantıya doğrudan doğruya çağırma yetkisi aşağıdakilerden hangisine tanınmıştır?

- A) Cumhurbaşkanı ve Cumhurbaşkanı yardımcısına
- B) Meclis Başkanına ve Cumhurbaşkanı yardımcısına
- C) Cumhurbaşkanı ve İçişleri bakanına
- D) Cumhurbaşkanı ve Meclis başkanına
- E) Cumhurbaşkanı ve TBMM başkanvekiline

47. 1982 Anayasası'na göre, savaş ve mücbir sebeplerle Türkiye Büyük Millet Meclisinin toplanamaması hariç olmak üzere; olağanüstü hâl sırasında çıkarılan Cumhurbaşkanlığı kararnameleri kaç ay içerisinde Türkiye Büyük Millet Meclisinde görüşülür ve karara bağlanır?

- A) 1
- B) 2
- C) 3
- D) 4
- E) 6

48. 1982 Anayasası'na göre, millî güvenliğin sağlanmasından ve Silahlı Kuvvetlerin yurt savunmasına hazırlanmasından, Türkiye Büyük Millet Meclisine karşı aşağıdakilerden hangisi sorumludur?

- A) Genelkurmay başkanı
- B) Millî Güvenlik Kurulu
- C) Emniyet Genel Müdürlüğü
- D) Cumhurbaşkanı
- E) TBMM başkanı

49. 1982 Anayasası'na göre, Cumhurbaşkanı aşağıdaki yargı organlarından hangisine üye seçemez?

- A) Hâkimler ve Savcılar Kurulu
- B) Danıştay
- C) Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı ve Vekili
- D) Anayasa Mahkemesi
- E) Yargıtay

50. Aşağıdakilerden hangisi Cumhurbaşkanının görev ve yetkileri arasında yer almaz?

- A) Bakanları atamak ve görevlerine son vermek
- B) Yüksek Seçim Kurulu üyelerini seçmek
- C) Cumhurbaşkanı yardımcılarını atamak
- D) Anayasa Mahkemesine üye seçmek
- E) Danıştaya üye seçmek

51. 1982 Anayasası'na göre, Anayasa Mahkemesi aşağıdakilerden hangisini sadece şekil yönünden denetleyebilir?

- A) Kanunlar
- B) TBMM İçtüzüğü
- C) Anayasa değişiklikleri
- D) Milletlerarası antlaşmalar
- E) Cumhurbaşkanlığı kararnameleri

52. Aşağıdakilerden hangisi adli yargı türü içerisinde yer almaz?

- A) Vergi mahkemesi
- B) Asliye ceza mahkemesi
- C) Asliye hukuk mahkemesi
- D) Sulh hukuk mahkemesi
- E) Ağır ceza mahkemesi

53. Aşağıdakilerden hangisinin üyelerinin tamamını Hâkimler ve Savcılar Kurulu seçmektedir?

- A) Anayasa Mahkemesi
- B) Danıştay
- C) Yargıtay
- D) Uyuşmazlık Mahkemesi
- E) Sayıştay

54. Aşağıdakilerden hangisi Yüce Divan sıfatıyla Anayasa Mahkemesinde yargılanmaz?

- A) TBMM Başkanı
- B) Adalet Bakanı müsteşarı
- C) Milletvekilleri
- D) Anayasa Mahkemesi üyeleri
- E) Kara Kuvvetleri Komutanı

55. Aşağıdakilerden hangisi Hâkimler ve Savcılar Kurulunun bir üyesidir?

- A) Cumhurbaşkanı
- B) Anayasa Mahkemesi Başkanı
- C) Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı
- D) Sayıştay Başkanı
- E) Adalet Bakanı Müsteşarı

56. 1982 Anayasası'na göre Uyuşmazlık Mahkemesinin başkanını aşağıdakilerden hangisi görevlendirir?

- A) Cumhurbaşkanı
- B) Adalet Bakanı
- C) Yargıtay
- D) Anayasa Mahkemesi
- E) Hâkimler ve Savcılar Kurulu

57. 1982 Anayasası'na göre, aşağıdakilerden hangisi Anayasa Mahkemesinin görevlerinden biridir?

- A) Bireysel başvuruları karara bağlamak
- B) Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısını seçmek
- C) Yönetmeliklerin yargısal denetimini yapmak
- D) Hâkimler ve Savcılar Kuruluna üye seçmek
- E) Yüksek Seçim Kuruluna üye seçmek

58. Aşağıdakilerden hangisi bir yüksek mahkemedir?

- A) Hâkimler ve Savcılar Kurulu
- B) Devlet Güvenlik Mahkemesi
- C) Yüksek Seçim Kurulu
- D) Ağır Ceza mahkemesi
- E) Yargıtay

59. TBMM İçtüzüğü'nün yargısal denetimini aşağıdakilerden hangisi yapar?

- A) Danıştay
- B) Uyuşmazlık Mahkemesi
- C) Sayıştay
- D) Anayasa Mahkemesi
- E) TBMM Genel Kurulu

60. İdare Mahkemelerince verilen kararların son inceleme mercii aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Sayıştay
- B) Danıştay
- C) Yargıtay
- D) Anayasa Mahkemesi
- E) Uyuşmazlık Mahkemesi

61. 1982 Anayasası'na göre Yargıtay üyeleri aşağıdakilerden hangisi tarafından seçilir?

- A) TBMM Genel Kurulu
- B) Uyuşmazlık Mahkemesi
- C) Hâkimler ve Savcılar Kurulu
- D) Anayasa mahkemesi
- E) Cumhurbaşkanı

62.

- I. Danıştay
- II. Millî Güvenlik Kurulu
- III. Sayıştay
- IV. Yüksek Seçim Kurulu

Yukarıdakilerden hangileri Anayasa'da geçen başkentte yardımcı kuruluşlar arasında yer alır?

- A) Yalnız II
- B) Yalnız IV
- C) I ve IV
- D) II ve III
- E) I, II ve III

63. Aşağıdakilerden hangisi devlet memurlarının genel haklarından değildir?

- A) Şikâyet ve dava açma
- B) Grev
- C) Çekilme
- D) Sendika kurma
- E) Emeklilik

64. Merkezden yönetimin başkent dışında kalan teşkilatına ne ad verilir?

- A) Belediye
- B) Yerinden yönetim
- C) Mahalli idare teşkilatı
- D) Taşra teşkilatı
- E) Hizmet yerinden yönetimi

65.

- I. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dekanlığı
- II. Cumhurbaşkanı
- III. Ankara Büyükşehir Belediyesi
- IV. Sağlık Bakanlığı

Yukarıdakilerden hangileri yönetmelik çıkarabilir?

- A) I ve IV
- B) II, III ve IV
- C) III ve IV
- D) I ve III
- E) I, II ve III

66. 5393 sayılı Belediye Kanunu'na göre, görevleriyle ilgili bir suç nedeniyle haklarında soruşturma veya kovuşturma açılan belediye başkanını, kesin hükme kadar aşağıdakilerden hangisi tarafından görevden uzaklaştırılabilir?

- A) Danıştay
- B) Vali
- C) Belediye meclisi
- D) İçişleri Bakanlığı
- E) Çevre ve Şehircilik Bakanlığı

67. Bir il belediyesinin büyükşehir belediyesine dönüşebilmesi için sınırlarındaki toplam nüfusun en az kaç olması gerekir?

- A) 100.000
- B) 400.000
- C) 500.000
- D) 750.000
- E) 1.000.000

68. Aşağıdakilerden hangisi Türkiye'deki yerel yönetimler arasında yer almaz?

- A) Köy
- B) Mahalle
- C) Belediye
- D) İl özel idaresi
- E) Büyükşehir belediyesi

69. Aşağıdakilerden hangisi Valinin Belediye Başkanı üzerindeki denetimini ifade etmekte kullanılır?

- A) Hiyerarşi
- B) Yetki genişliği
- C) Mahalli yerinden yönetim
- D) İdari vesayet
- E) Yer yönünden denetim

70. İdare hukukunun derlenerek tek bir kitapta toplanmamış olması idare hukukunun hangi özelliğinin bir sonucudur?

- A) İdare hukuku tedvin edilmemiştir.
- B) İdare hukuku statüsel niteliktedir.
- C) İdare hukuku dinamik bir hukuk dalıdır.
- D) İdare hukuku bağımsız bir hukuk dalıdır.
- E) İdare hukuku genç bir hukuk dalıdır.

71. Belediye idaresinin ana karar ve görüşme organı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Belediye meclisi
- B) Belediye encümeni
- C) Belediye başkanı
- D) Belde halkı
- E) İl İdare Kurulu

72. Köy muhtarı aşağıdakilerden hangisi tarafından seçilir?

- A) Köy ihtiyar heyeti
- B) Kaymakam
- C) Köy derneği
- D) İlçe idare şube başkanları
- E) Belediye meclisi

73. Aşağıdakilerden hangisi mahallî idare kolluk makamları arasında yer almaz?

- A) Belediye meclisi
- B) Köy muhtarı
- C) Kaymakam
- D) Belediye başkanı
- E) Belediye encümeni

74. Aşağıdaki ifadelerden hangisi, idari fonksiyona dair yanlış bir ifadedir?

- A) İdare ile kişiler arasında eşitlik vardır.
- B) İdare kâr amacı gütmaz.
- C) Yasama, yürütme ve yargı organlarının siyasi nitelikte olmayan işlemleridir.
- D) Devamlılık arz eder.
- E) Üstün ve ayrıcalıklı yetkiler kullanarak kamu yararını gerçekleştirir.

75. Aşağıdakilerden hangisi merkezden yönetimin yararlarındandır?

- A) Demokrasi ilkesine uygundur.
- B) Yerel ihtiyaçlar dikkate alınır.
- C) Bürokrasi ve kırtasiyeciliği azaltır.
- D) Hizmetler daha hızlı bir şekilde yürütülür.
- E) Mali denetimi kolaydır.

76. Merkezî üstlenmediği kimi kamu hizmetlerinin merkezden ayrı ve özerk kamu idareleri tarafından yürütülmesine ne ad verilir?

- A) Yerinden yönetim
- B) Yetki genişliği
- C) İdarenin bütünlüğü ilkesi
- D) İdari vesayet
- E) Hiyerarşi

77. Aşağıdaki yetkilerden hangisi vali ve kaymakam tarafından kullanılabilir?

- A) Devleti temsil etmek
- B) Genel emirler çıkarmak
- C) Olağanüstü ve ani olayların meydana gelmesi durumunda askerî birliklerden yardım istemek
- D) Kanunlarda öngörülen hâllerde vesayet yetkisini kullanmak
- E) Komşu devletlerin sınır makamları ile ilişki kurmak

78. İllerin kurulması aşağıdaki işlemlerin hangisiyle olur?

- A) İl idare kurulu kararıyla
- B) Kanunla
- C) Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle
- D) İçişleri Bakanı, Cumhurbaşkanı yardımcısı ve Cumhurbaşkanı tarafından imzalanan müşterek kararnameyle
- E) İçişleri Bakanlığı kararıyla

79. 5393 sayılı Belediye Kanunu'na göre, nüfusu 2.000'in altına düşen belediyeler, aşağıdakilerden hangisinin kararıyla ile köye dönüştürülür?

- A) Belediye meclisi
- B) Danıştay
- C) Vali
- D) Belediye başkanı
- E) Cumhurbaşkanı

80.

- I. Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği
- II. Kamu Denetçiliği Kurumu
- III. Türkiye Barolar Birliği
- IV. Sosyal Güvenlik Kurumu

Yukarıdakilerden hangileri kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarındandır?

- A) I ve II
- B) I ve III
- C) I, II ve III
- D) I, III ve IV
- E) II, III ve IV

CEVAP ANAHTARI

1. C	2. B	3. A	4. D	5. A	6. C	7. B	8. B	9. D	10. C
11. B	12. A	13. E	14. A	15. D	16. B	17. E	18. A	19. D	20. A
21. B	22. B	23. C	24. D	25. D	26. E	27. C	28. A	29. C	30. C
31. D	32. E	33. E	34. E	35. D	36. C	37. E	38. E	39. E	40. A
41. B	42. A	43. D	44. C	45. D	46. D	47. C	48. D	49. E	50. B
51. C	52. A	53. C	54. C	55. E	56. D	57. A	58. E	59. D	60. B
61. C	62. E	63. B	64. D	65. B	66. D	67. D	68. B	69. D	70. A
71. A	72. C	73. C	74. A	75. E	76. A	77. D	78. E	79. E	80. B